

NICOLAE C. DINU IUBIRE MATERNĂ

CUVÂNT ÎNAINTE

În lucrarea de față am pus toate cunoștințele și resursele sufletului meu, încercând să-l însoțesc pe Ion Bondoc, eroul principal, în toate trăirile și peripețiile prin care a trecut.

Istoria pe care am prezentat-o este reală, dar am schimbat în mod voit numele și aproape toate denumirile localităților în care s-a derulat acțiunea, în toată succesiunea episoadelor, din dorința sinceră de a nu prejudicia moral unele dintre personajele care s-ar mai afla în viață la această dată.

De asemenea, nu pot dezvălui nici numele celui care a trăit această „istorie” din respect pentru persoana sa și pentru lupta pe care a dus-o cu vitregiile vieții, reușind să le învingă, după cum veți constata.

În realizarea lucrării am folosit un stil mai puțin obișnuit, punându-l pe erou în situația de a-și povesti singur viața, mie rămânându-mi adăugarea părților pur tehnice de redactare care necesită un alt gen de explicare și abordare decât nararea propriu-zisă. Și, cu toate acestea, consider că se justifică păstrarea confidențialității.

Nu știu dacă am reușit să surprind toate aspectele și momentele petrecute, având în vedere și timpul scurs de la producerea lor, când memoria ar putea fi vitregită de unele date și întâmplări, dar cred că v-am putut forma o părere despre sentimentele și caracterul unor semeni de-ai noștri care rămân nepăsători la suferințele celor aflați în nevoie.

Mărturisesc că eu am fost peste măsură de impresionat, am plâns și am suferit odată cu personajele cărții pe toată perioada în care am scris-o.

Poate am pierdut din vedere anumite aspecte, pe altele le-am tratat mai succint, considerându-le nu tocmai esențiale, dar cred că veți înțelege cât de dificil este să

reconstitui o viață de om în paginile unei cărți, mai ales când nu ai participat la ea în niciun fel și după ce au trecut anii peste ea, în care s-a schimbat mersul ca și regimul politic din țară.

Dacă cele scrise au o valoare, le las pe ele să vă vorbească în numele meu și să vă conducă prin labirintul unei vieți chinuite.

Autorul

PARTEA I

A FOST ODATĂ UN COPIL

CAPITOLUL I - O MAMĂ SE DESTĂINUIE ȘI PLÂNGE

Telefonul de pe birou sună prelung.

— Da.

— Aveți pe cineva la poartă, domnule colonel! raportează scurt ofițerul de serviciu.

— Cine este? se interesează colonelul.

— O doamnă în vârstă. Spune că vrea să discute numai cu dumneavoastră.

— Condu-o la mine!

O bătaie scurtă și în ușa biroului își face apariția ofițerul de serviciu, urmat de o doamnă care pășea cu grijă și cu oarecare greutate peste covor.

— Vă rog să vă așezați! o îndeamnă ofițerul, în timp ce-i încuviințează însoțitorului ei să se retragă.

A privit-o cu insistență, apoi a întrebat-o: Ce problemă aveți?

— Am o problemă destul de delicată, domnule colonel. Cel puțin pentru mine este destul de dificilă și nici nu știu cum să încep... m-a învățat și pe mine cineva, care mi-a spus să vin la dumneavoastră că puteți să mă ajutați să... apoi s-a oprit din cauza lacrimilor și suspinelor care o năpădiseră.

— Vă rog să nu mai plângeți și să-mi explicați situația pentru că altfel nu știu dacă pot să vă ajut cu ceva! Treceți, fără jenă, direct la subiect și aveți încredere că eu mă aflu aici să vă ascult și să vă ajut!

Femeia și-a șters lacrimile cu batista, apoi s-a liniștit

puțin, după care a început rar:

— Domnule colonel, am pe suflet un păcat mare din tinerețea mea, când nu prea aveam minte. M-am gândit că dumneavoastră cunoașteți legile și puteți să mă îndrumați.

S-a oprit, privind fața atentă a ofițerului.

— Ați omorât pe cineva? a glumit acesta. Dacă da, după atâția ani de zile, a intervenit, deja, prescripția faptei.

— Ei, moarte de om n-am făcut, dar tot cam așa se poate considera. Am lăsat de izbeliște un suflet nevinovat acum peste cincizeci de ani...

Și iar s-a pornit pe plâns, încât i se cutremura tot trupul.

— Liniștiți-vă, doamnă! Hai s-o luăm pas cu pas, tot ce s-a petrecut și vom găsi noi o rezolvare!

— Domnule colonel, eu am născut în ianuarie 1936 un băiat și după trei luni mi-a fost luat și nu mai știu nimic de el. Aș vrea să aflu dacă trăiește, unde se află, dacă are familie!?

— Mă tem că nu înțeleg. Dumneavoastră l-ați mai văzut? Nu-l vizitați? Nu țineți legătura cu el în niciun mod? Cum poate un părinte să nu știe unde se află copilul său? Sau situația este mai complicată?

— Într-adevăr este o situație destul de complicată, acesta fiind și motivul pentru care am venit la Miliție, vă rog să mă ajutați să-l găsesc.

— Să înțeleg că v-a părăsit, că v-a abandonat așa cum se spune în mod obișnuit?

— Nu m-a abandonat el, mai degrabă s-ar putea spune că eu l-am abandonat pe el după trei luni de la naștere. De atunci nu mai știu nimic de el.

— Locuiți cu soțul în Constanța?

— Locuiesc singură în Constanța. Soțul meu a murit acum doi ani, dar cu el nu am mai avut alți copii.

— Deci, ați vrea să-l găsiți pe acel fiu pentru a vă sprijini la bătrânețe, dacă raționamentul meu este corect.

— Nici pomeneală. Am lucrat toată viața și am pensie ca să mă întrețin. Vreau numai să aflu dacă el trăiește,

este sănătos, are familia lui, ca să mor împăcată. Nu intenționez să-i fiu povară, dar mi-ar plăcea să-l văd, dacă și el vrea.

— Doamnă, este un fel de poveste cu „acul în carul cu fân”.

— Domnule, poate și el mă caută pe mine, așa că m-am gândit să vin la dumneavoastră care aveți destule cazuri și pot afla, în dreptate, după lege. Aici ascultați tot felul de necazuri de la lume și nu se poate să nu aflați. Eu nu-i știu numele băiatului meu și nu cred că el ar avea vreun motiv să se ascundă. Am văzut că pe hoții care se ascund îi dați la televizor și sunt găsiți până la urmă.

— Da, cu hoții e altceva. Povestiți-mi totul de la început: nașterea lui, apoi cum l-ați abandonat, unde, cine mai știe despre asta?! În raport de datele pe care mi le spuneți, îmi pot da seama dacă pot declanșa acțiunea de căutare a lui. Cred că vă dați seama cât de greu este să cauți ceva după atâția ani? Este foarte greu, dar nu imposibil. Deci, vă rog!

— M-am născut în satul Coțușca, județul Botoșani. În 1934, vara, am venit în Constanța. Plecasem de acasă unde eram treisprezece copii și o duceam greu. Pe atunci eu aveam doar șaptesprezece ani neîmpliniți. M-a recomandat o cunoștință familiei Constantinescu din strada Crișana, o familie înstărită de medici și am lucrat la ei mai mulți ani de zile.

Doamna Constantinescu Petruța avea un nepot care locuia la ea, Silviu Vasiliu, în vârstă de 20 de ani; ne-am îndrăgostit și eu am rămas însărcinată. Fiind neștiutoare, n-am spus la nimeni de teamă să nu mă dea afară din slujba de menajeră, dar când a început să se cunoască sarcina, doamna Petruța m-a forțat să-i spun cine este tatăl și m-a amenințat că mă duce la poliție. Speriată cum eram, i-am spus, iar când a auzit că este vorba chiar de nepotul ei, a început scandalul.

Motive au fost mai multe, dar cele mai importante erau diferența socială și faptul că Silviu nu voia să se căsătorească cu mine. Mi-a spus să părăsesc imediat casă,

dar eu am început să plâng și să implor milă din partea lor, că nu am unde să mă duc, mai ales că mă aflam și în situația pe care v-am spus-o.

Le-am promis că îmi voi crește singură copilul, fără să am vreo pretenție de la cineva, dar să mă lase să rămân în casă, ceea ce mi-a aprobat.

Când mi-a venit vremea să nasc, doamna Petruța a chemat o rudă din comuna Crucea care a venit cu căruța cu cai și m-a trimis acolo, unde am locuit aproape patru luni de zile, la o bătrână văduvă.

În ianuarie am născut un băiat pe care nu am avut voie să-l botez, iar când m-am întors la familia Constantinescu cearta în privința copilului a continuat.

— Cine v-a adus de la Crucea?

— Gheorghe Vasiliu; tot el m-a și dus acolo. Era un țăran vânjos care avea 28 - 30 de ani. Când ne-am întors în oraș, în căruță cu noi a venit și Paulina, o soră a lui Silviu care avea pe atunci 1819 ani.

Colonelul își notă discret toate datele într-o agendă, continuând s-o urmărească în timp ce povestea. Văzând că femeia s-a oprit, a îndemnat-o:

— Continuați! Cu copilul ce ați făcut?

— L-am ținut în camera mea. Doamna Petruța începuse să se poarte urât cu mine și mi-a spus să merg în oraș să-mi caut alt stăpân. Am căutat, m-am interesat și la alte slujnice pe care le cunoșteam, dar tot n-am găsit.

„Eu nu te mai pot ține să mă faci de rușine. Ori pleci de aici cu plodul tău, ori te duc la poliție!” m-a amenințat doamna Petruța.

În aprilie, într-o sâmbătă - continuă femeia - m-am sculat în zori și am început să bat la diferite porți unde erau case mai arătoase, dar fără rezultat. M-am întors după prânz obosită, flămândă și plânsă toată încât nu mai aveam putere nici să vorbesc. Când am intrat în casă, am mers în camera mea să-mi hrănesc copilul și apoi să mă apuc de treabă, dar când am constatat că lipsea, am înțepenit de tot. Am fugit mai întâi la bucătărie, crezând că a plâns și l-a luat cineva să-l liniștească, dar acolo nu era.

Am luat camerele la rând, dar tot nu l-am găsit nicăieri, alergând disperată toată casa.

„Liniștește-te! mi-a strigat doamna Petruța. Află că pe copil l-am dat și n-ai să-l mai vezi niciodată. Du-te și apucă-te de treabă dacă ai de gând să rămâi la mine!”

„Doamnă Petruța, dați-mi copilul și plec unde voi vedea cu ochii!” „Copilul a fost dat, așa că nu am de unde să și-l mai dau. Să nu încerci să-l mai cauți că te reclam la poliție pentru furt!” „Ce furt? De când sunt în slujba dumneavoastră n-am luat un ac fără să vă întreb”. „Pleacă la bucătărie și să nu te mai aud pomenind de copil!”

Am mers în camera mea și am plâns câteva ceasuri, după care a venit Paulina care m-a chemat să spăl vasele împreună cu ea la bucătărie. Am întrebat-o ce știe de copil, dar ea mi-a spus că doamna l-a dat unei femei care trecea pe stradă, dar că nu știe cine era acea femeie.

Eram ca o fiară rănită, iar sânii mei plini cu lapte mă dureau. Mă gândeam că e posibil ca fiul meu să moară de foame pe undeva în vremea aceea sau poate murise. Nu-mi găseam locul și mă năpădeau gânduri negre, iar noaptea aveam numai vise urâte care mă topeau.

Cu toate insistențele n-am reușit să aflu nimic despre el până astăzi.

Într-o duminică după amiază am ieșit pe stradă să mai iau aer și să mă liniștesc în urma durerii sufletești pe care mi-au provocat-o întâmplările din ultima vreme, dar de câte ori întâlneam femei care-și purtau copiii în brațe sau în cărucior îmi venea rău și începeam să plâng în hohote, încât se mira lumea care mă vedea. Am ajuns în stare să merg și la malul mării ca să mă înec – eu nu știam să înot – dar și acolo se afla multă lume, încât n-am reușit să-mi pun planul în aplicare. Recunosc că am avut unele stări depresive grave, dar după aproape opt luni de zile l-am întâlnit pe fostul meu soț care a știut să mă calmeze. Ne-am căsătorit, părăsind familia Constantinescu. Ne-am mutat amândoi cu chirie în cartierul Medeea, iar în 1967 am primit locuință la blocul unde locuiesc și acum; soțul meu a murit în urmă cu doi ani, așa cum v-am spus.

Toată viața am purtat în inimă focul nestins privind acest copil de care nu știu nimic, deși mă consider vinovată că nici n-am mai făcut nimic pentru a-l găsi. Fiind căsătorită, n-am îndrăznit să-i spun soțului meu că am avut un copil, de teamă să nu reacționeze în vreun fel necorespunzător, deși cu mine s-a purtat frumos, a fost un om bun, pe care-l regret, deoarece ne-am înțeles foarte bine în toți cei cincizeci de ani de căsnicie.

Am lucrat amândoi la T.C.L., el ca zidar, iar eu la cantină și ne-am pensionat în urmă cu opt ani.

De când s-a stins el, neavând nicio rudă sau pe cineva apropiat, îmi petrec timpul în fața blocului, discutând cu doamnele de vârsta mea. Așa am ajuns să le povestesc pățaniile mele, iar ele m-au îndrumat să vin la dumneavoastră.

— Trebuie să-mi lăsați o cerere cu toate datele dumneavoastră și motivele pentru care solicitați aceste verificări - a spus colonelul emoționat de povestea tristă a femeii. Veți scrie cele ce mi-ați povestit.

— Nu știu cum s-o fac.

— Vă voi îndruma eu și o veți scrie. Nu e greu.

— Nu prea am îndemânare la scris, dar încerc.

A deschis geanta din care și-a scos ochelarii de vedere pe care i-a așezat pe nas, s-a așezat comod în scaun și a început să aștearnă pe hârtie:

Tovarășe Comandant.

Subsemnata Pătrașcu Elena, fiica lui Toader și Aglaia, născută la 13 iunie 1918 în comuna Coțușca județul Botoșani, pensionară, cu domiciliul în Constanța, vă aduc la cunoștință următoarele:

În vara anului 1934 am venit în orașul Constanța și m-am angajat ca menajeră la familia doamnei Petruța Constantine seu din strada Crișana. Acolo locuia și Silviu Vasiliu de 20 de ani, nepot al doamnei Petruța, de care m-am îndrăgostit și după o vreme am rămas însărcinată.

Copilul l-am născut în luna ianuarie 1936 în comuna Crucea, unde mă trimisese forțat doamna Constantine seu. După trei zile după ce am revenit în oraș, cam pe 10 - 12

aprilie, copilul mi-a fost furat și n-am mai știut nimic de el până astăzi.

Menționez că doamna Petruța m-a amenințat că dacă îl mai caut, mă va reclama la poliție și va spune că i-am furat obiecte din casă și voi putrezi în pușcărie. Mi-a fost frică, pentru că atunci tot pe ei i-ar fi crezut poliția, nu pe mine.

Vă rog să depuneți toate diligențele pentru a-mi găsi copilul și să-mi dați prilejul să-l văd, măcar de la distanță, pentru că nu am niciun fel de pretenții de la el.

Arăt că la data dispariției lui nu era botezat și nu avea niciun act pentru că nu mi s-a dat voie să le scot. L-am născut acasă ajutată de o bătrână văduvă din comuna Crucea.

Vă mulțumesc și aștept... semnătura...

18.03.1987

Când a lăsat tocul jos din mână, chipul ei era roșu, transpirat, iar ochii împăienjeniți de lacrimi.

S-a șters încet cu batista, cerându-și mereu scuze pentru slăbiciunea ei. S-a ridicat, apoi, îndreptându-și rochia pe lângă trup, continuând să-l urmărească pe ofițer cu privirea ei plină de întrebări.

— Ce ziceți, există vreo șansă?

— S-ar putea să existe, dacă trăiește.

— Trebuie să trăiască! Simt eu că trăiește, așa cum îmi spune inima mea de mamă. Poate are familia lui, copii mari. După știința mea, ar avea 53 de ani. Vă rog să-l căutați!

Cu mâna pe clanța ușii s-a întors și a adăugat:

— Am mare speranță în dumneavoastră. Dacă îl veți găsi săi spuneți că nu vreau nimic de la el, am tot ce-i trebuie unei femei de vârsta mea, poate am prea mult... Vreau numai să-l văd și să-i spun să mă ierte ca să pot muri liniștită. El a fost și a rămas o părticică din ființa mea care mă doare; în sufletul meu rănit el are un loc sacru, care arde și nu pot închide ochii până când nu-l voi vedea. Îl aștept și mă rog lui Dumnezeu să-l pot vedea cel puțin o dată.

— Voi face tot ce depinde de mine ca să-l găesc, doamnă Pătrașcu și atunci vă voi înștiința. Acum mergeți liniștită acasă că ați lăsat cererea pe mâini bune, deși va fi destul de greu fără nume și celelalte date.

Cu ochii în lacrimi, bătrâna s-a așezat în genunchi și a vrut să-i sărute mâna colonelului dar acesta a ridicat-o de umeri, spunându-i:

— Se poate, doamnă! Eu sunt bărbat și nu am vreun merit deosebit.

— Mă scuzați! Nici nu mai știu ce fac de durere. Scuzați-mi îndrăzneala de a veni la dumneavoastră ca să împovărez cu problemele mele! a mai spus ea destul de încurcată.

— Vă conduc, a spus ofițerul. Nu vă faceți griji în privința muncii noastre, că pentru asta suntem aici, iar povara la care vă referiți este una din sarcinile mele zilnice. Bună ziua!

— Bună ziua! Aștept să mă chemați, a mai spus femeia, părăsind clădirea.

Întors în birou, ofițerul nu putea uita stăruința femeii de ași găsi fiul și crezul acesteia care reușise să-l emoționeze.

A mai privit o dată cererea de pe birou, apoi a deschis agenda în care și-a schițat un plan cu sarcinile prioritare în căutarea informațiilor de natură să-l conducă la locul unde a fost întocmit actul de constatare, apoi cel de naștere a copilului, de unde putea pleca pe fir cu mai multă ușurință. Știa că după douăzeci de ani toate actele se predau la arhivele statului, dar și că registrele de stare civilă rămân la primărie permanent, iar acolo pot fi consultate. Dar pentru asta era necesar să fie găsite actele primare care au fost întocmite și din care să rezulte data, locul unde a fost găsit copilul, persoana care l-a găsit și declarat la Poliție, apoi procesul-verbal din care rezultă toate cercetările întreprinse, deci un dosar complet în baza căruia copilul a putut fi înscris în registrul de nașteri.

1. Se fac verificări preliminare

Ofițerul era om practic și se folosea de orice fel de

informație pe care o socotea utilă, astfel că începutul l-a făcut în imobilul din strada Crișana, la familia Constantinescu, unde soneria a trebuit să sune de mai multe ori. În prag a apărut o doamnă în vârstă de aproximativ 45 de ani, cu părul vopsit blond, puțin răvășit, ochii înceteșoși de somn și un capot cam lejer și oarecum neglijent pe ea. La vederea bărbatului, ea a încercat, oarecum jenată, să-l strângă pe talie.

— Pe cine căutați? l-a întrebat.

— Sărut mâna! Aici locuiește familia Constantinescu?

— Da. Eu sunt fiica, a răspuns aceasta puțin iritată, dorind să scape înainte de a da alte detalii.

— Sunt colonelul Bârsan de la Miliția Constanța și aș dori să discut cu doamna Petruța Constantinescu, dacă se poate.

— Dânsa este mama mea, dar nu știu dacă vă poate primi.

— Cine este, dragă? se aude în coridor o voce pițigăiată.

— Un domn de la miliție, răspunde fiica.

— Invită-l în salon, dacă vrea să vorbească cu mine! intervine vocea cu și mai multă intensitate.

Intrând în salon, ofițerul a dat peste o doamnă în vârstă de aproape optzeci de ani, șezând într-un fotoliu, având picioarele înfășurate într-un pled, iar pe măsuta din fața ei erau mai multe reviste de modă din anii '30.

— Sărut mâna, doamnă Constantinescu!

— Bună ziua, domnule ofițer! Ce vă aduce la mine? îl întreabă, privindu-l cu niște ochi verzi ca de veveriță. Nu mai lucrez de aproape cincisprezece ani, așa că mi-am și pierdut îndemânarea de medic, continuă ea cu un glas sacadat, dar care se stingea treptat.

— Nu este nimic în legătură cu profesia dumneavoastră. Facem o verificare pentru a găsi un copil dispărut, iar investigațiile pe care le-am parcurs până acum ne-au adus la dumneavoastră. Vă rog, deci, să mă ascultați câteva clipe, apoi să mă îndreptați pe pista la al cărei capăt să dau de rezultat!

— Domnule, dar eu am fost medic internist, nu mamoș și nu văd ce legătură aș fi avut eu cu copiii, se zburlește doamna Petruța, privind pe deasupra ochelarilor. Fiica mea, Iuliana, aici de față, este medic pediatru, v-ar putea da ea răspunsurile necesare.

— Mă îndoiesc că ar putea, deoarece pe vremea în care se derulau faptele la care mă refer, dânsa încă nu era născută, dacă îi apreciez eu bine vârsta, precizează destul de profesional, ofițerul.

— Dumneata dezgropi morții, domnule ofițer? Cine crezi că își mai aduce aminte fapte petrecute în urmă cu peste 45 - 50 de ani?

— Nădăjduiesc că povestea pe care o voi relata vă va readuce în memorie cazul care s-a petrecut, cum bine spuneți, în urmă cu peste 50 de ani.

— Cine știe ce poveste năstrușnică ne veți spune!? S-o auzim!

— Prin anul 1935, deci acum aproape 53 de ani - făcu ofițerul socoteala din memorie - la dumneavoastră în casă a locuit și a lucrat ca menajeră o tânără fată pe nume Elena, venită de prin Moldova. Acum vă amintiți de ea?

— Nu, domnule. Câte „fete în casă” am avut eu în anii ăștia, cine le mai ține minte? a răspuns ea iritată, dar cu atenția din ce în ce mai trează la vorbele ofițerului.

— Pe fată o mai numeați Nuța, care s-a îndrăgostit de Silviu Vasiliu, nepotul dumneavoastră, cu care avut un copil, mai precis un băiat, pe care l-a născut în comuna Crucea, la familia Preda, rudă cu dumneavoastră. În ianuarie 1936 s-a întors în această casă cu copilul, care i-a dispărut din cameră după câteva zile. În acest punct vă cer sprijinul ca să pot merge mai departe cu verificările. Este mult, e greu ce vă cer? a întrebat-o ofițerul, fixând-o cu privirea și stăpânit de un calm englezesc.

— Vă pierdeți timpul, domnule! Nu știu nimic de acest copil, a răspuns ea cu o voce metalică, la fel de pițigăiată.

— Doamnă dragă, vă impacientați fără rost. Fapta este prescrisă de mulți ani, deci nu încercați nimeni să vă

tragă acum la răspundere. Poate am greșit eu că nu am precizat din capul locului, scopul vizitei mele. Dar la noi a depus cerere acea Nuța, mama naturală a copilului, în prezent în vârstă de 70 de ani, prin care solicită să-i găsim fiul pe care dorește să-l mai vadă o dată înainte de a părăsi această lume. Am considerat că mă puteți ajuta în întreprinderea mea dificilă, spunându-mi cum ați procedat atunci și eventual, unde a ajuns copilul.

— Unde a ajuns, nu știu. Dar știu că a fost lăsat pe treptele bisericii de la intersecția străzii Maramureș cu strada 30 Decembrie. Cred că l-a găsit cineva și l-a luat, dar n-a mai venit să ne spună nouă cine e, de unde e... a răspuns doamna Petruța, ceva mai conciliantă de această dată.

— Cine l-a dus la biserică?

— Paulina, nepoata mea, sora lui Silviu.

— Paulina unde locuiește acum? întreabă ofițerul.

— Tot în Constanța, pe strada Piatra Caraimanului nr. 26. Ce se va speria, biata fată, când îi veți spune!

— De ce nu i-ați permis femeii să-și păstreze copilul?

— Nu puteam. Pe atunci, domnule, era o rușine să se nască, într-o casă ca a noastră, un copil fără tată. Și, apoi, Silviu n-avea de gând să se însoare cu ea, a vrut numai să-și facă poftelile de bărbat, că era tânără și frumoasă ca o piersică. Dacă ar fi luat-o el așa cum era ea, fără zestre și fără carte, îl omora tată-său și-l desfia. Lui i-a plăcut fata, dar se gândea la consecințe. Lasă, că și așa nu i-a folosit lui cu nimic, că în 1943 s-a prăpădit în război prin stepele din Rusia.

— Mulțumesc, doamnă Constantinescu! Ați văzut că n-a fost greu? Poate reușim să dăm de copil și vom putea bucura astfel și pe nefericita mamă! a mai spus ofițerul, părăsind încăperea însoțit de fiica acesteia, care l-a condus până în stradă.

Întoarsă în salon, Iuliana i s-a dresat mamei sale:

— Cum ai putut face așa ceva, mamă? Asta este o crimă oribilă. Închipuie-ți, cum te-ai fi simțit tu, dacă cineva mă lua de lângă tine! Ce ai fi făcut? Cred că

înnnebuneai. Bietul copil! Dacă a murit de frig?

— Nu mă mai judeca și tu acum! M-am muștră eu destul după ce am făcut-o, dar era prea târziu.

...Pe Paulina, ofițerul a invitat-o la sediul Miliției.

După ce i-a comunicat motivul pentru care a fost invitată și ea a reușit să depășească emoțiile inerente omului care intră în această instituție, a început să povestească faptele, cu lux de amănunte:

— Prin toamna anului 1935, un văr al nostru, pe nume Gheorghe Preda, s-a întors de la Constanța, aducând-o în căruță pe Nuța, o fată de 17 - 18 ani care era slugă la mătușa Petruța Constantinescu. Fata era însărcinată în luna a noua și a născut acasă la mătușa Aurica Preda, un băiețel dolofan. A stat în sat cu noi până în luna ianuarie, când a trimis după ea tanti Petruța; a dus-o tot Gheorghe cu căruța, împreună cu copilul. Având nevoie să-mi cumpăr câte ceva din oraș, i-am însoțit și eu, rămânând apoi timp de o săptămână la familia Constantinescu. Cum am intrat în casă, a și început cearta între tanti Petruța și fratele meu Silviu - Dumnezeu să-l ierte! că s-a prăpădit în război, la Cotul Donului - în legătură cu copilul. Silviu dorea să se căsătorească cu Nuța și să păstreze copilul, dar mătușa îl amenința că îl alungă din casă, îl spune lui tata să-l dezmoștenească, iar pe Nuța o reclamă la poliție pentru furtul unor cercei, un șirag de perle și alte obiecte.

Într-o sâmbătă, în zori, pe Nuța o trimisese de acasă, iar mie mi-a spus să iau copilul și să-l duc pe treptele bisericii din cartier, că îl va găsi cineva. Pentru că nu cunoșteam orașul m-a însoțit Silviu până în apropierea bisericii. Pe drum el mi-a tot zis să-l ducem la poliție pe băiețel și să spunem că l-am găsit, dar mie mi-a fost frică, abia aveam 18 ani.

Când am ajuns la biserică, încă era întuneric, iar treptele de ciment erau acoperite de zăpadă groasă, încât nu se vedeau. L-am așezat jos, pe stratul de zăpadă, i-am făcut cruce și m-am rugat să-l găsească cineva care să-l ia, încât să nu moară din cauza gerului, după care am plecat

repede acasă.

Eu cred că a rezistat, adică n-a murit de frig, pentru că era înfășat în scutece calde și o plapumă groasă de lână, iar fața îi era acoperită tot cu un fular din lână.

— Ce ai făcut? L-ai dus? m-a întrebat tanti Petruța, privindu-mă cu ochii ei verzi, care ardeau.

— L-am dus și l-am lăsat pe zăpada de pe treptele bisericii. Păcat de el, era un copil așa frumos și sănătos! Măine împlinea trei luni de zile.

— Zi, mai bine, păcat de noi! Asta ne mai trebuia. Dar cu asemenea „tauri” în casă care-și caută slobozirea unde nu te aștepți, totul este posibil.

— Ce-i veți spune Nutei când se va întoarce? am întrebat-o eu cu vocea tremurată. Nu-mi trecuse emoția.

— Că l-am dat, aia o să-i spun.

— Cui l-ai dat? Asta te va întreba în mod sigur.

— Nu e treaba ta! mi-a răspuns răstit.

Paulina s-a oprit din povestit și în birou s-a așternut o tăcere apăsătoare. După ce ofițerul a mai analizat în gând cele auzite, rupse tăcerea cu o întrebare banală:

— Dumneavoastră aveți copii?

— Da, am doi. O fată de 28 de ani și un băiat de 26 de ani, amândoi căsătoriți.

— Ce ați fi făcut dacă vi s-ar fi întâmplat ceva asemănător cu unul dintre ei?

— I-aș fi scos ochii celui vinovat.

— Da. Acesta este un răspuns pe măsură. Închipuiți-vă câtă durere a suportat această femeie când s-a văzut despărțită de fiul ei prin acea metodă josnică, fără a-i lăsa, cel puțin, porțița de a-l găsi! Bună ziua! Asta a fost tot. Vă mulțumesc! a adăugat ofițerul ridicându-se de pe scaun.

— Bună ziua! V-am spus tot ce știu și vă rog să nu mă mai chemați! Cred că nici tanti Petruța nu știe mai multe decât cele ce v-am spus eu.

2. Certitudini

Verificările făcute în Arhivele Statului au adus lumină în multe fapte. În dosarul întocmit cu prilejul înfierii copilului, care s-a făcut pe data de 12 ianuarie 1936 și care

cuprindea rapoarte, certificate medico-legale etc., ofițerul a stabilit următoarele:

1. Raportul agentului de poliție preciza că la data respectivă s-a prezentat numita Bondoc Lucreția cu un copil de sex masculin, în vârstă de circa trei luni, declarând că l-a găsit pe treptele bisericii din strada Maramureș;

2. Declarația Lucreției Bondoc de 27 de ani din Constanța, strada Maramureș nr. 21 de profesie croitoreasă, din care rezulta că a găsit copilul plângând pe treptele bisericii ortodoxe de la capătul străzii Maramureș, acoperit de un strat de zăpadă, l-a luat și l-a adus la sediul Poliției. În continuarea declarației acesteia se menționează și faptul că nu are copii și ar dori să-l înfieze, dacă aceasta este posibil.

3. Raportul medicului legist în care se precizează: „În fața noastră a fost prezentat un copil de sex masculin, având 54 cm. lungime, greutatea 5, 850 kg, bine dezvoltat, cu vârsta de circa trei luni de zile. Copilul este sănătos și nu prezintă deficiențe vizibile la organele exterioare, nu are semne particulare sau semne produse prin violențe”;

4. O copie a declarațiilor tip a soților Bondoc Vasile și Lucreția prin care aceștia solicită adopția copilului Ion, nume stabilit cu ocazia înregistrării acestuia;

5. Decizia de adopțiune a Consiliului local al primăriei

Constanța din care rezultă: „Văzând actele existente în dosarul nr... și luând în considerare cererea soților Bondoc prin care aceștia solicită adopția copilului Ion... găsit la data de 12 ianuarie 1936 în strada Maramureș din Constanța, în baza art

Decidem:

1. Copilul va purta numele Bondoc D Ion, conform voinței părinților înfietori;

2. Data nașterii va fi 12 ianuarie 1936 în Constanța.

3. Părinții înfietori vor fi Lucreția și Vasile Bondoc.

4. Urmează a se elibera certificatul de naștere cuprinzând datele de mai sus.

datată astăzi 28.01.1936 „Pentru a nu exista niciun fel de dubii, ofițerul a verificat și alte dosare care au fost întocmite în acele zile, constatând că mai era un singur dosar care privea găsirea unei fete în vârstă de două luni, în strada Primăverii nr. 16.

La registrul de stare civilă ofițerul a găsit înregistrată nașterea lui Bondoc Ion, cu părinții Vasile și Lucreția, născut la 12 ianuarie 1936 în Constanța, așa cum prevedea decizia de adopție emisă la 28 ianuarie 1936. În actul de naștere nu mai era înregistrat alt copil de sex masculin găsit, care ar fi făcut obiectul cercetării.

După atâtea săptămâni de căutări, discuții, verificări și investigații, lucrurile se limpezeau. Verificările în evidențele Miliției au confirmat toate datele obținute și, în plus, faptul că Ion Bondoc, cu datele de mai sus, trăia, era căsătorit, avea doi copii, poseda șapte clase generale și trei profesionale la Șantierul Naval

Constanța, unde lucra ca maestru, locuind în Constanța, alea Topoloș al. C ap. 52.

Înainte de a discuta cu Ion Bondoc, ofițerul a mai completat verificările pe strada Maramureș la nr. 21. Acolo locuiau două familii, din care una de țigani turci. Cu multă greutate, o bătrână și-a amintit că au locuit acolo soții Bondoc, dar el a murit în război, iar Lucreția în anul 1946. Nu știau ce s-a întâmplat cu fiul lor care avea pe atunci vârsta de 10 - 11 ani.

Trebuia să stea de vorbă cu Ion Bondoc, care ar fi putut aduce lămuririle necesare. Astfel și-a chemat un subordonat căruia i-a pus în mână o invitație și o fișă cu datele necesare, trimițându-l să verifice în alea Topolog și, dacă persoana este găsită s-o invite la Miliție. „Să faci verificările cu multă discreție pentru a nu crea suspiciuni în jurul familiei acestuia! Luni îmi raportezi rezultatul!” a adăugat ofițerul.

Luni, la prima oră, raportul cuprinzând verificările se afla pe birou, având la sfârșit mențiunea: „În prezent familia Bondoc se află în stațiunea Olănești de unde se va întoarce marți sau miercuri. Am lăsat invitația șefului de

scară care îl cunoaște bine”.

CAPITOLUL II - O RANĂ CARE SE REDESCHIDE

Joi la ora 17.00, așa cum era menționat în invitație la Miliție s-a prezentat Bondoc Ion, care a fost condus la biroul colonelului Bârsan. Acesta l-a întâmpinat în prag cu un zâmbet discret.

— Bună ziua! salută Bondoc cu o figură îngrijorată.

— Bună ziua! Așezați vă comod pentru că vom avea mai multe de discutat! i-a spus ofițerul, privindu-l pe deasupra ochelarilor.

Ion Bondoc era un bărbat înalt și cu o înfațiare aleasă, matur, cu o față ovală, ochi mari, bărbie fermă, ras proaspăt, iar părul care fusese cândva negru, era înspicat, nas drept vulturesc. Era îmbrăcat curat cu un costum vernil și cravată albă.

— V-am invitat pentru a lămuri câteva aspecte de ordin social, a spus ofițerul, văzându-l că așteaptă.

— Nu înțeleg, răspunde acesta nedumerit.

— De unde sunteți de loc? l-a întrebat cu blândețe.

— De aici, din Constanța, răspunde el, fără a preciza adresa.

— Ați mai locuit și în alte localități? Dacă da, vă rog să precizați și anii în care ați locuit acolo.

— Da, când eram copil, prin anii 1943 - 1948, am locuit în comuna Rahmanul, la familia Gheorghe Burcea, iar între anii 1948 - 1951 am locuit în orașul Fieni județul Dâmbovița, la familia Romulus Ionescu; am mai locuit în Făgăraș, la o unitate militară când mi-am satisfăcut stagiul militar.

— Domnule Bondoc, a început colonelul calm, alegându-și cuvintele cu dibăcie, eu v-am invitat să lămurim o problemă extrem de importantă și vă rog să mă urmăriți cu atenție! La mine s-a prezentat recent o doamnă în vârstă de 71 de ani care a spus că este mama dumneavoastră naturală și dorește să vă vadă și să vă vorbească, fără a avea vreo pretenție, deoarece are pensie și tot cei trebuie unui om ajuns la această vârstă.

Vă întreb dacă sunteți de acord să vă întâlniți?

— Nu. Eu nu vreau s-o văd. Mama mea a murit în august 1946, iar altă mamă nu am. Acea a fost adevărata mea mamă, care m-a crescut.

— Sper că nici dumneavoastră nu credeți în totalitate ceea ce spuneți! Noi am verificat temeinic situația și cunoaștem adevărul în acest caz. Dorim, însă, cu ajutorul dumneavoastră, să lămurim toate aspectele, abordând totul cu discernământ, ca niște oameni civilizați, apoi să găsim modalitățile prin care să realizăm această întâlnire. Mai întâi aș vrea să luăm în calcul faptul că este vorba de o femeie ajunsă aproape la apusul vieții și care suportă greu povara „greșelii” - dacă o putem numi astfel - făcută la o vârstă fragedă, când a traversat o viață bântuită de furtuni și condiții absolut vitrege pentru ea. Vă înțeleg asprimea cuvintelor și tulburarea, dar poate...

— Un copil, domnule colonel, a fost găsit. Era un copil pe care tatăl și mama lui l-au renegat la naștere, o ființă îndoielnică, căreia oamenii înrăiți nu-i dau mâna, iar cei mai generoși îi acordă prea puțină stimă. De ce fac asta? Pentru că nimeni nu știe din ce „împerechere criminală” se trage.

Numai o femeie, una singură, a avut într-adevăr milă de el și l-a adunat din zăpadă, de pe treptele înghețate ale unei biserici, l-a luat acasă și a avut pentru el zâmbetele și mângâierile pe care ar fi trebuit să le aibă adevărata lui mamă. Acea femeie l-a fermecat cu nesfârșita ei bunătate, iar pe patul de moarte, a simțit nevoia și a avut tăria să se destăinuie și să spună adevărul despre începuturile vieții mele.

Parcă o văd și acum cu câtă grijă și delicatețe a făcut-o, pentru a-mi alina suferința și să nu mă copleșească nefericirile mele.

Lucreția a fost adevărata mea mamă, cea pe care eu am iubit-o atât de mult, încât dacă ar fi trăit, i-aș fi dat tot ce aveam mai bun. Dar s-a stins în 1946, în timp ce eu abia aveam unsprezece ani. Aș fi fost în stare să mor pentru ea, dacă aș fi fost încredințat că moartea mea i-ar fi fost de folos. În ce o privește pe aceea care spune că este mama

mea - mama naturală cum spuneți dumneavoastră - tot ce doresc acum este să n-o cunosc niciodată, dar să fie sănătoasă și să trăiască liniștită acolo unde este.

Pentru că a fost în stare să mă părăsească, n-o recunosc ca mamă.

— Sunteți dur, domnule Bondoc, poate și pentru că nu cunoașteți adevărul. Mama dumneavoastră nu v-a abandonat, i-ați fost luat cu forța, furat pur și simplu, de către alte persoane, iar domnia sa n-a avut posibilitatea să acționeze în vreun fel.

— O mamă care pretinde că este mamă, n-ar fi încetat să mă caute în orice clipă și nu și-ar fi găsit liniștea până nu mă găsea. Cred că ați văzut sau ați citit că nicio fiară sălbatică nu-și părăsește puii, chiar dacă este în situația de a muri, luptându-se cu alți prădători pentru a-i apăra. Vă rog, deci, să nu mai insistați, pentru că nu vreau s-o văd! Am familia mea, am serviciu, un apartament în care locuim și suntem fericiți, încât nu mai avem nevoie și de alte complicații.

— Vă sfătuiesc, totuși, să discutați această problemă și cu soția dumneavoastră, iar dacă socotiți că este necesar să mai vorbim despre asta, sunteți bine-venit oricând la mine! a spus ofițerul cu fruntea ușor înnegurată.

— Domnule colonel, eu am suferit mult în viața pe care am dus-o de când m-am născut, o viață de câine, un copil găsit, urgisit, obligat să mă lupt, la propriu, cu viața, căzând adesea în noroi, ridicându-mă, apoi am fost obligat să merg înainte, fără a primi vreun ajutor de undeva. Probabil că această doamnă care se pretinde a fi mama mea a dus o viață de lux, de huzur, iar acum când a văzut că a îmbătrânit, ar vrea s-o sprijine cineva, iar acela aș fi eu. Nu s-a mai gândit și la faptul că n-a făcut nimic pentru mine, că m-a abandonat în ger, pradă morții. Nu vreau s-o văd! Puteți să-i transmiteți hotărârea mea, a adăugat el cu fața roșie de supărare.

— Nu cred că este cea mai bună poziție pe care vă postați, refuzând categoric. În situațiile de acest gen, de obicei se ridică multe probleme: fie că soția a păstrat

secretul pentru a nu-și destrăma familia, fie că soțul a aflat de copil, dar refuză să accepte situația. Dar în cazul înfierii există niște interdicții – sub pedeapsa legii – de a nu divulga numele și adresa părinților înfietori. Cum putea să afle de existența dumneavoastră?

Ce vă costă dacă, cel puțin din curiozitate, veți veni s-o vedeți și să-i spuneți direct ceea ce mi-ați spus mie? Deși – vă spun sincer – nu vă cred în stare de vorbe și de fapte atât de grave, îmi dau perfect de bine seama că greutățile pe care le-ați întâmpinat v-au asprit, dar sunteți un om sobru, bine educat și având multe alte calități care privesc spiritul, despre care nu avem vreme acum să discutăm.

— Vă rog să mă scuzați că nu m-am putut abține și am ridicat tonul, însă mă simt prea obosit și prea bătrân, deși încă n-am împlinit 53 de ani.

— V-am scuzat fără să mi-o cereți pentru că vă înțeleg prin ce treceți când vi se răscolesc amintirile. Totuși nu aș vrea să aveți impresia că Miliția este un fel de „Comisie de împăciuire”, care urmărește să facă pace între diferite părți aflate în litigiu.

Am considerat situația prezentată de mama care-și caută fiul ca o problemă foarte serioasă, tratând-o în conformitate cu legea și cu umanismul, socotind că intervenind în ameliorarea unor relații sociale, facem un lucru bun.

Câteva clipe au tăcut amândoi, apoi colonelul a reluat discuția, cu un ton scăzut:

— Iată numărul meu de telefon! în cazul că vă răzgândiți, mă puteți suna oricând ca să hotărâm împreună cum să procedăm în continuare. De acord?

Ion Bondoc îl privea nehotărât.

— Bine, rămâne așa. Bună ziua! spune ofițerul.

Bondoc nu se grăbea să se ridice, dimpotrivă, continua să se frământa pe scaun. Figura lui spunea că ar vrea să vorbească, să-și deschidă sufletul, lucru pe care, cu experiența și flerul său, colonelul îl înțelege repede.

Îi zâmbi prietenește și îl îndemnă să vorbească:

— Hai, dați-i drumul!

CAPITOLUL III - O POVESTE INCREDIBILĂ

— Nu știu de ce, dar dumneavoastră vă pot spune povestea adevărată a vieții mele, povestea unui copil care a ajuns bătrân înainte de vreme.

Această poveste începe pentru mine într-o căsuță modestă din strada Maramureș nr. 20, de când am început să țin minte, să privesc lumea cu ochii deschiși.

Era o căsuță formată din două camere și o magazie, acoperită cu olane, iar gardul de la stradă avea o poartă din scânduri care stătea mai mult căzută alături de gard decât în picioare.

Amintirile mele mai sigure încep de pe la vârsta de patru anișori, când mă jucam în praf cu prietenii mei turci Adnan, Eroii, Kemal, Adiție și Răduț, ultimul fiind un pui de român blând ca un mieluleț și cu un suflet de aur curat.

De mic am fost mereu fără apărare și a trebuit să învăț să mă descurc singur.

1. Rudele din satul Rahmanu în anul 1943 trebuia să merg la școală, dar războiul care se apropia de România, a determinat-o pe mama Lucreția să mă trimită la niște rude ale ei din satul Rahmanu. În Constanța se aflau nemți peste tot și umblau ca la ei acasă, ocupaseră toate clădirile mai importante și cumpărau tot din magazine și din piețe, în special alimente, pe care le trimiteau în Germania în colete mari.

Astfel, de teama războiului și a sărăciei, mama m-a trimis în sat la sora ei Angela, luat de un nepot al mamei cu căruța cu cai.

Pot spune că acolo am crescut și m-am dezvoltat, muncind la câmp, după puterile mele, din primăvară și până toamna târziu, iar iarna făceam treburi în gospodărie, la cot cu ceilalți.

Paralel cu munca am urmat și patru clase în sat, de unde am venit acasă, în Constanța, o singură dată în vacanța din vara anului 1944 când am stat doar o lună de zile.

De la prima plecare la Rahmanu am o amintire care cred că nu mi se va șterge din memorie niciodată:

Mama mă anunțase de seara că plec și înainte de a merge la culcare, m-a cuprins o sfială și am început să plâng. Eram foarte abătut și nu puteam să adorm, dar mama, care simțise neliniștea mea, a venit și m-a luat în brațe, ținându-mă până când am adormit un somn adânc. Nu știam cum este viața la țară, dar așteptam cu înfrigurare nejustificată plecarea, încât m-am culcat îmbrăcat pentru a nu întârzia când ceilalți vor fi gata; mă temeam chiar să nu intervină ceva care să ne zădărnicească acea plecare.

În zorii zile, Stelică, nepotul mamei, a tras căruța în fața porții și am urcat, iar mama s-a aplecat peste marginea căruței și m-a sărutat de despărțire.

Atunci m-a cuprins o duioșie plină de recunoștință pentru ea și față de căsuța pe care nu o părăsisem niciodată până în acea dimineață. Aceste sentimente unice mi-au stors șuvoaie de lacrimi. Mama plângea și ea, ținându-mă strâns în brațe, încât îi simțeam inima bătând lângă a mea, ceea ce mă făcea să mă simt bine, mulțumit că am o asemenea mamă. Când era gata să pornească căruța, mama și-a lipit obrazul de al meu și mi-a șoptit să fiu ascultător și să aștept ziua când se va sfârși războiul ca să mă întorc.

Am asigurat-o că așa voi face, dar numai prin mișcarea capului, deoarece plânsul mă năpădisese și nu mai puteam vorbi. Atunci Stelică a spus ceva ce nu am înțeles, iar cu biciul pe care-l ținea în mâna dreaptă, a atins un cal și căruța a pornit. Nu m-am uitat înapoi pentru a nu mă vedea mama că plâng.

Stelică era cu șapte ani mai mare decât mine, dar era bine dezvoltat. Încă de pe drumul de acasă spre Rahmanu ne-am împrietenit amândoi, iar în perioada în care am locuit la ei, acesta m-a învățat toate muncile din gospodăria unui țăran. Pe atunci Stelică avea o față copilăroasă, mereu zâmbitoare și un păr veșnic încurcat pe cap, care-i dădea un aer de prostănac, deși era un băiat

destul de isteț.

Ziua fusese caldă, dar spre seară, când ne apropiam de sat, cerul a început să se acopere cu nori negri, iar noaptea a plouat zdravăn. Dimineăta, umezeala plutea în aer, iar cerul nu se limpezea. Cu toate acestea, răcoarea făcea păsărelele mai fericite și își înălțau în văzduh cântecul lor vesel.

Nu știu de ce amintirile copilăriei mele sunt mai pregnante din viața dusă în satul Rahmanu? De fiecare dată când mă gândesc la anii copilăriei în vin în minte diminețile însoțite de duminică, atunci când clopotul chema credincioșii din sat la biserică cu dangătul lui gros, iar eu și cu Stelică măturam bătătura cu măturoaiele și o stropeam cu apă pentru a o pregăti de joacă cu mingea făcută din păr de cal; uneori făceam plimbări cu roaba, făcând pe boierul, pe rând.

Cu toate că noul meu trai era destul de obositor, m-am obișnuit repede cu acea viață plină de muncă și atât de deosebită de cea de la oraș, unde mama nu mă punea să fac nimic, în afară de a o însoți la piață câteodată sau la băcănia din bulevard. Asta se întâmpla numai în zilele de duminică, restul săptămânii fiind liber să mă joc cu copiii din cartier.

La Rahmanu trebuia să muncesc de dimineăta și până seara, o muncă istovitoare care făcea să-mi fie aproape permanent udă cămașa din cauza transpirației.

Toți din casă munceau, iar eu nu puteam să nu mă alătur lor. Nu aveam decât o pereche de ghete pe care trebuia să le păstrez pentru școală și pentru vreme rea, iar din această cauză toată vara umblam desculț, ca toți copiii din sat. În casa mătușii Angela și în tot satul, toți munceau, de la copilul de 4 - 5 ani și până la oamenii bătrâni. Asta a constituit pentru mine un imbold și o mângâiere, totodată, văzând că toți trudesec fără deosebire.

De obicei, duminica ne odihneam, cu excepția datelor când ne scula mătușa Angela și ne lua la biserică. Câteodată o însoțeau doar fetele, iar eu și Stelică încărcăm câte o căruță de gunoi de grajd pe care îl duceam la câmp

pentru a îngrășa lotul lor de pământ ce urma să fie făcut ogor; la întoarcere coseam iarbă sau dughie verde pentru cai și pentru celelalte animale din ogradă.

În alte zile, plecam împreună cu Stelică să paștem caii pe islaz sau pe miriști și atunci mă lăsa să mă încălesc pe iapa Liza, care era mai blândă, învățându-mă să merg călare. Celălalt cal era nărvaș, mușca și azvârlea rău din picior, fiind un pericol să treci prin spatele lui fără să te ferești cu grijă.

Adesea duminica seara când se aduna toată familia acasă, Stelică scotea armonica - un Honher vechi - din care cânta, cu unele greșeli hore, sârbe și un cântec milităresc, din versurile căruia rezulta că militarii se pregătesc să plece la război. Când îl cânta Stelică, mătușile Angela și Rica plângeau de mama focului și se întrebau: „Ce-or face pe front Gheorghe, Panfil și Iorgu? Pe unde or fi ei acum? Sunt sănătoși, au ce mânca? Unde or dormi, poate prin tranșee?”

Pentru că trăiam și munceam și eu împreună cu ei, le împărtășeam la fel bucuriile și suferințele, simțind că făceam parte din familia lor, care a fost și a mea multă vreme. Participam cu ei la toate muncile câmpului, fie tăiatul grâului, orzului și ovăzului, fie la culesul porumbului, muncind toată ziua, cu o pauză scurtă pentru masa de prânz compusă din pâine de orz, brânză și ceapă. Mâncap pe un sac lângă căruță, apoi beam apă dintr-un butoiăș din lemn; cailor le dădea Stelică câte două găleți de apă dintr-un butoi aflat în partea din spate a căruței.

De când plecase la război unchiul Gheorghe și fiul lui mai mare, Panfil, Stelică rămăsese cel mai mare bărbat din casă și pe el cădeau toate muncile grele din gospodărie.

...În toamna anului 1943 mătușa Angela a mers la școala din sat cu mine și m-a înscris în clasa întâia. Învățătorul meu a fost domnul Ion Grigore, un bătrânel cu părul alb, cu fața lui deschisă și barba încărunită, radiind de dragoste de oameni și de o mândrie indescriptibilă; avea ochii blânzi, dar care scăpărau de inteligență, iar când priveai în ei îți creiau impresia că radiază o flacără

din adâncuri.

Era un om puternic, cu pieptul lat, care i se umplea de plăcere când vedea că am răspuns bine la lecție.

Avea niște mâini mari și puternice care atunci când se încheștau, mie mi se părea că sunt cât un baros, desigur față de piticul care eram eu față de el.

Odată cu mine au fost înscrise în clasa întâia și două verișoare ale mele, respectiv Lenuța și Sorica, cu care am buchisit abecedarul și cele patru operațiuni pe tăblița de ardezie, scriind pe ea cu un condei pe care îl ascuțeam din oră în oră. De câte ori am plâns eu de teamă că voi fi pedepsit dacă se va șterge scrisul de pe tăbliță și voi lua notă proastă dacă nu voi putea prezenta tema de acasă la control.

Pe atunci gențile noastre erau niște traiste din pânză sau ceva țesut, gențile din carton sau piele nu ajunseseră la Rahmanu. Cum alături de tăblița gata scrisă așezam și cărțile, poate și un pachetel cu mâncare, acestea se frecau de tăbliță și o ștergeau. Dacă mai aveam și norocul să ne alerge vreun câine „operațiunea” era inevitabilă, tema ducându-se pe apa sâmbetei și pedeapsa era aproape de neocolit.

2. Prima vacanță. Tatăl vitreg în iunie 1944 Stelică m-a dus la Constanța cu căruța, după care el s-a întors la Rahmanu, iar eu am rămas timp de o lună de zile.

Mare mi-a fost surpriza să aflu că am un frățior. Și asta s-a întâmplat din prima clipă când am intrat în camera mamei, pe care am văzut-o ținând în brațe un bebeluș pe care îl alăpta la sân. Pentru că am intrat fără să fac zgomot, mama nu m-a simțit imediat, ci numai când i-am apărut în față și atunci a tresărit speriată și a scos un țipăt. Când m-a recunoscut, m-a chemat să mă apropii:

— Ionele, scumpul meu băiețaș, ai venit?!

— Da, mamă, i-am răspuns eu încet.

— Vino mai aproape! Iată, acesta este frățiorul tău!

M-a sărutat, ținându-l cu o singură mână, mi-a apropiat fața de obrăjorul lui. Sărutul m-a înduioșat, era semn că mă iubește, iar eu mă bucuram, simțeam că m-am apropiat

de cer, așa cum nu fusesem niciodată până atunci. Eu o țineam de mujloc, iar ea de după gât și continua să mă sărute, ceea ce mă făcea să plutesc în vis, crezând că mă ating îngerii.

Într-o seară, după ce am mâncat, am mers în camera mamei să-l mai privesc pe bebeluș.

— Îl iubești pe frățiorul tău? m-a întrebat ea.

— Da, foarte mult.

— Ce copil bun ești ti, Ionele și câte comori de dragoste ascunzi în inima ta!

A găsit momentul prielnic să-mi spună că tata nu se va mai întoarce de pe front pentru că a murit în Rusia, iar ea s-a recăsătorit cu alt bărbat pe care îl cheamă Radu Spoială și care locuia în camera ei.

Am ieșit din camera lor și m-am aruncat pe patul meu, așa îmbrăcat cum eram și am plâns până când am adormit. Câteva zile n-am mai ieșit din casă. Mi-am adus aminte de cuvintele pe care mi le spusese Rica, sora mai mică a mamei când plecasem din Rahmanu: „Ionele, ai un nou tată”. N-o crezusem, socotind că era o glumă de-a ei, dar acum vedeam că era adevărat. Radu Spoială era soțul mamei și aveau împreună un copil pe care îl socoteam fratele meu. Era un bărbat înalt, cam de vreo 50 de ani, cu niște ochi mici, verzi, de o viclenie șclerată, care erau înfundați în orbite, iar deasupra lor tronau niște sprâncene unite ca la vulturi; nasul lui era cărn, fălcile puternice, brăzdate de niște vene groase. Fiind chel în creștetul capului, aducea din spate spre față o şuviță jilavă, pe cale să încărunțească; avea mai des părul de pe lângă urechi care forma o peluză.

Acesta umbla întotdeauna curat, stilat, cu o figură semeață, dar puțin obosită, iar când zâmbea își arăta agresiv caninii, de parcă voia să muște.

Nu avea un serviciu, dar juca cărți, poker etc. împreună cu diferiți prieteni de băutură și jocuri de noroc, cu care forma un anturaj dubios, însă avea mereu mulți bani.

Îl studiam discret de după perdeaua din camera mea.

Mama mă chema în camera lor, după ce acesta pleca de acasă și mă întreba:

— Ce e cu tine, Ionele? De ce ești supărat?

— Nimic, îi răspundeam, deși cred că freamătul buzelor mele i-ar fi dat un răspuns mult mai cinstit. Ar fi trebuit să știe singură cauza frământărilor mele.

Radu Spoială se scula în zori ca ciocârlia, dar uneori mai rămânea în pat. La început am avut impresia că doarme numai cu un singur ochi precum zgripturoaica din basmele cu zmei. Chiar am încercat și eu procedeul, dar n-a mers, astfel că am renunțat când am constatat că nu e cu puțință.

Odată m-a chemat și mi-a spus:

— Vreau să ai purtare respectuoasă față de mine și față de mama ta! De astăzi nu-ți mai admit să fii țăfnos, obraznic sau să te joci în tovărășie cu ȣiganii de pe stradă!

— Dar ei sunt prietenii mei de când m-am născut.

— De astăzi nu mai sunt, să fim bine înțeleși!

Îl așteptam să plece el de acasă și mă duceam la prietenii pe care nu-i uitasem cât am fost plecat, iar cu ei hoinăream pe străzi, prin parcuri sau pe malul mării, cât era ziua de lungă. Aveam grijă să fiu acasă înainte de a afla el despre isprăvile mele.

Odată m-a luat de urechi și m-a condus în camera mea, amenințându-mă că mă va bate. Deși socoteam interdicțiile lui și celelalte fapte ca fiind pedepse nedrepte, nu mă mai revoltam împotriva lor. Mă obișnuisem cu nedreptatea și de la o vreme, nu mă mai revolta, nu mă mai mira și nu mă mai întrista nimic.

Înțelegeam că un om amărât trebuie să se obișnuiască cu nedreptatea la fel cum se obișnuiește cu gerul, cu zăpezile și cu ploile.

De câte ori încercam să-mi adun gândurile, după trecerea anilor, îmi apărea în minte camera lor din căsuța noastră și imaginea lui Radu Spoială pe care trebuia s-o port ca pe o povară îngrozitoare, o obsesie de care nu puteam scăpa și care îmi apărea în minte și îmi tocea simțurile. Au fost multe situațiile în care eram obligat să

stau împreună cu el la masă și atunci rămâneam tăcut, stânjenit și cu sentimentul că eram de prisos în casa aceea.

Nici mamei nu-i spuneam nimic pentru a nu o supăra. Când rămâneam acasă cu ea, o ajutam și eu cu ce puteam, mai ales la piață, la băcănie, de unde cumpăram alimentele înscrise pe o listă.

Când a venit Stelică să mă ia și să mă ducă înapoi la Rahmanu, m-am bucurat că plec, deși știam bine că acolo mă aștepta munca grea. Pe drumul de întoarcere i-am povestit totul lui Stelică dar el nu mă putea ajuta cu nimic.

Abia așteptam să ajung în sat. Cât timp lipsisem, mi se făcuse dor de mătușa Angela, de Rica, sora ei mai mică și de verișoarele celelalte.

Cu noi muncea cot la cot Rica (Sorica), la fel ca un băiat. Mă atașasem mult de ea pentru că era o fire blândă, modestă, cumpătată, domoală și avea un glas molcom foarte plăcut auzului. De fapt ea a fost prima care s-a apropiat de mine din primele zile ale anului 1943 când ajunsesem la ei în casă.

Ea radia pace, bunătate și adevăr și din clipa în care ni s-au încrucișat privirile, am simțit înrâurirea binefăcătoare pe care o exercita asupra mea.

Mă gândesc și astăzi de ce unii oameni sunt prea buni, iar alții prea răi, încât pot concura cu fiarele sălbatice.

...Ca să nu ne plictisim pe drum, eu îl tot întrebam pe Stelică să-mi spună ce deal este acolo sau dincolo? Cum se numește stul sau drumul?

Toate acestea mă ajutau să mă familiarizez cu locurile pe unde trecea drumul nostru, depunând interes să le rețin cât mai fidel, ca un fel de test al memoriei mele tinere.

3. Din nou în satul Rahmanu

Am ajuns în sat pe înserat, iar oamenii nu se mai vedeau pe câmp și foarte rar prin curți. În sat nu era lumină electrică și oamenii obișnuiau să se culce devreme. Ici-colo se mai vedea câte o lumină palidă care răzbătea prin ferestre, dar în zilele în care se anunța camuflajul,

toate casele aveau ferestrele acoperite cu pături sau obloane din lemn.

De la unchiul Gheorghe venise o scrisoare din care am înțeles că toți sunt bine, adică el, fratele său Iorgu și Panfil. Plecaseră toți trei pe front încă din anul 1941.

Toată vara și toamna am muncit din greu alături de toți din familie și nu simțeam greul deoarece nimeni nu stătea degeaba, învățasem să ar cu plugul, să cosesc verdeața, ovăzul și dughia, am fost la cules și la semănat, apoi am mers la scosul sfeclei. Atunci am învățat eu să iubesc plantele. Îmi aduc aminte ce bucuros am fost odată când am mers și am văzut cât de frumos și cât de verde era primăvara grâul pe care îl semănasem toamna eu și Stelică. Mă miram atunci de minunea pe care o făcuse Dumnezeu cu boabele de grâu pe care le împrăștiase eu pe sol cu mâna mea mică.

...Nu mă laud, dar pot spune că învățam bine la școală, cu toate că nu prea aveam condiții de învățat; toate clasele ne strângeam într-o încăpere pe timp de iarnă, fiind singura unde exista sobă, ca să nu mai spun că nici lemne de foc nu prea aveam.

Mă împrietenisem cu colegii mei, toți băieți din sat, iar pe unii îi vizitam acasă; unii aveau condiții de învățat mult mai bune decât mine, dar nu se omorau toți cu învățătura, iar câteodată se plângeau că nu au avut timp să-și pregătească temele, deși nu aveau altceva de făcut, părinții lor nu-i munceau poeste tot ca pe mine.

Eu cred că mai importantă este dorința de a învăța și cum știi să-și folosești creierul. Ce aș mai fi învățat eu dacă aș fi avut camera mea separată, unde să pot să-mi bag degetele în urechi ca să nu aud nimic și să stau cu ochii pe carte ca un școlar disciplinat. Dar era război, iar eu trebuia să mă mulțumesc cu minimul de condiții din casa rudelor, precum și să lucrez cu ei zilnic în câmp sau în gospodărie.

La o vreme am observat că trăind în aerul curat în mijlocul naturii, muncind în câmp pe orice vreme și ducând efectiv viața țăranului, mi se întăriseră brațele și

picioarele, mi se dezvoltaseră bine plămânii, pielea mi se răbăcise încât puteam suporta, fără prea mari pagube, oboseala, iar alteori chiar puteam să rabd de foame mai mult timp. Mă bucuram nespus de mult că puteam să particip la toate muncile, că sunt în stare de ceva și îmi recăpătasem încrederea în mine, lucru pe care-l consideram cel mai important.

Toate acestea îmi răscumpărau truda mea de copil, care, mai târziu m-au ajutat să depășesc greutăți și mai mari, ca și unele lovituri ale vieții de care am avut parte de atâtea ori, mai ales grație „uceniciei” mele forțate pe care am practicat-o.

Prin clasa a treia, am fost invitat de Mirel Iacob, un coleg din clasă, să facem temele împreună acasă la el.

Pentru că afară ploua, m-am gândit că Stelică nu avea nevoie de ajutorul meu și am acceptat invitația.

Cum am intrat în casă, mama lui Mirel ne-a pus să ne dezbrăcăm, să ne spălăm pe mâini, apoi ne-a așezat la masă, unde ne-a servit cu tot felul de bunătăți. Țin minte și acum acea zi. Nimic nu m-a încântat mai mult acasă la ei decât atmosfera caldă existentă în familie, plină de mângâiere, liniște și fericire morală, după care tânjeam eu de atâta vreme. Ceea ce am văzut eu la ei, mi s-a părut a fi ceva ideal: mama lui Mirel îl săruta pe acesta la intervale scurte, iar el se simțea așa fericit că o poate săruta și el din toată inima, de câte ori dorește. Îi priveam cu oarecare invidie și-mi spuneam în gând: „eu nu voi avea niciodată o mamă care să mă sărute astfel și pe care s-o pot săruta la fel”. Începusem să mă tem că voi rămâne singur în această lume care se zbate și clocotește în mocirlă și greutăți. Eram deznădăduit.

Înainte de a părăsi casa lor, i-am promis lui Mirel că dacă se va termina războiul, în vacanța de vară îl voi duce la Constanța să vadă casa noastră de la oraș, apoi marea, care pentru mine înseamnă ceva așa... ca „Țara Minunilor” unde văzusem lumina zilei și fusesem fericit o vreme, alături de mama și de prietenii mei din cartier. Ori de câte ori îmi permiteam o clipă de răgaz, ori discutam despre ele

cu altcineva, mă năpădeau amintirile și deveneam melancolic.

Într-o zi satul a fost acoperit de o ploaie repede cu grindină mare cât oul de porumbel, care a distrus toți pomii fructiferi. Stăteam toți în casă și priveam pe fereastră la stihia de afară. Mătușa Silica, soră cu unchiul Gheorghe se afla în aceeași cameră cu noi și mă tot gâdila, iar eu i-am spus să mă lase în pace. Tot glumind mereu, i-a făcut cu ochiul semn mătușii Angela, apoi mi-a zis „Fugi, mă, de aici, că pe tine te-a cumpărat mă-ta de la țigani pe două ciurele de mălai!”

Auzind-o zicând așa, am fugit în altă cameră și m-am uitat în oglindă ca să văd dacă semăn cu țiganii. Eram ars de soare, dar nu eram negru așa ca ei, mai ales că mă știa, șaten, aproape blond. Am mers și am întrebat-o pe Rica ce înseamnă „două ciurele de mălai”, iar ea m-a privit râzând și mi-a spus: „Asta e vorba țății Silica. N-o lua în seamă, că glumește!”

Abia târziu am aflat care era adevăratul înțeles al celor spuse de mătușa Silica, când a murit mama Lucreția.

4. Întoarcerea din război a unchiului Gheorghe în toamna anului 1944 unchiul Gheorghe s-a întors acasă rănit la mâna stângă; îi fuseseră amputate trei degete de la mâna stângă și nu era complet vindecat.

El ne-a adus vestea că Panfil a murit pe frontul de la Smolensk. Panfil era fiul cel mare al lor, fusese infanterist și luptase numai în linia întâi.

A fost jale mare în toată casa pentru că plecase la război când abia împlinise noușprezece ani, iar dacă trăia, ar fi avut douăzeci și trei.

Când au aflat oamenii din sat că a sosit unchiul Gheorghe de pe front au umplut curtea pentru a afla de la el vești despre frații sau părinții sau soții lor, dacă trăiesc, dacă sunt sănătoși, când se vor întoarce acasă...

Asaltat de atâtea întrebări, unchiul le-a răspuns că a știut despre fiecare câte ceva până când au ajuns la Odessa, dar de acolo unitățile au fost dispersate și atașate la alte unități germane și nu mai cunoștea alte amănunte.

Mătușa Silica s-a interesat și ea de soțul său, dar unchiul nu știa decât că unitatea lui a plecat pe frontul de vest și se află prin Ungaria sau Cehoslovacia, prin munții Tatra.

— Unde sunt munții Tatra? am întrebat-o pe Rica.

— În Cehoslovacia, nu l-ai auzit pe Gheorghe?

Unchiul Gheorghe nu mă cunoștea și mă privea cu o curiozitate justificată. A întrebat-o pe mătușa Angela:

— Copilul ăsta al cui mai este? De unde a răsărit?

— E al Lucreției. Lasă-l în pace că e un copil necăjit!

Tare mult m-a mâhnit răspunsul mătușii Angela, deși exprima o realitate și nu-i puteam purta pică. Până la urmă s-a apropiat mult de mine unchiul și m-a ajutat când am avut nevoie de sprijinul lui.

Încă de a doua zi s-a apucat de treabă prin gospodărie, apoi a ieșit la câmp, protejându-și mâna betegită.

Noi culesesem porumbul dar nu tăiaserăm cocenii socotiți atât de necesari pentru hrana animalelor pe timpul iernii. Sub îndrumarea lui, în câteva zile toată recolta a fost strânsă și adusă la adăpost în curte, unde s-au format glugi care puteau aștepta zăpada.

Unchiul era foarte priceput la diferite meșteșuguri, iar ziua și-o petrecea prin magazie unde lucra în tăcere, folosind cu destulă iscusință fierăstrăul, dalta și rindeaua, precum și celelalte unelte, cu toate că îi lipseau cele trei degete de la mână.

Mă țineam după el și îi urmăream toate mișcările pentru ca să învăț și eu și pentru a-i da ajutorul necesar. Lui îi plăcea să-mi arate și văzând că mă pasionează, își dădea toată silința să mă învețe cât mai multe lucruri folositoare.

Astăzi pot să recunosc că am învățat multe de la acel om, care mi-au fost de mare folos mai târziu și îmi folosesc și astăzi.

Nu pot să afirm că am folosit în totalitate darurile cu care m-a înzestrat natura, dar de fiecare dată când am încercat să fac un lucru, m-am străduit din toată inima să-l

fac bine. De asemenea, pot spune că atunci când m-am hotărât să fac un lucru m-am dedicat din plin, urmărind cu seriozitate finalizarea lui.

Totdeauna mi-am urmărit țelurile propuse, mai mărunte sau mai însemnate și n-am crezut nicio clipă că talentul, fie el înăscut sau dobândit ar putea supraviețui fără să fie dublat de o muncă aspră, perseverență, neobosită, precum și fără o seriozitate profundă, sinceră și entuziastă.

Întotdeauna am considerat că nu este bine să fac o treabă de mântuială, dacă am posibilitatea să-i dăruiesc toate puterile mele și priceperea de care dispun la un moment dat. Mă conduc după principiul: „Dacă tot trebuie s-o fac, de ce să n-o fac bine?”

Greutățile prin care am trecut m-au învățat să nu disprețuiesc munca pe care o îndeplinesc, oricare ar fi ea, grea, ușoară, nobilă sau degradantă.

5. Pădurea Topolog. Cerbul lopătar

Ne-am trezit într-o dimineață și am constatat că o ceață densă umplea curtea, părând că apasă peste clădiri și obiecte. Aerul încărcat de umezeală nu prea mă atrăgea la treabă, dar am ieșit în curte unde l-am găsit pe unchiul Gheorghe robotind de zor.

Privind spre stiva de lemne din șopron, care era destul de subțire, l-a strigat pe Stelică:

— Tu ai văzut, măi băiete, că au rămas prea puține lemne pentru foc? Ce facem la iarnă când va urla lupul de ger?

— M-am gândit să strângem, mai întâi, recolta de pe câmp și după aceea să mă duc la lemne.

— Dacă întârziem prea mult, va ploua și nu vom mai putea intra în pădure.

După câteva minute s-a apropiat de ușa de la tindă și i s-a adresat mătușii, aflată în prag:

— Angelă, cred că trebuie să mă duc în pădurea Topolog să mai aduc niște lemne. Sunt prea puține aici ca să trecem iarna!

— Du-te, dar ia-l și pe Stelică cu tine să te ajute, că n-

ai să poți singur, i-a răspuns mătușa.

— Da, îl iau, dar nu știu dacă voi găsi astăzi pădurarul, că nu poți intra altfel în pădure.

— Merg și eu, unchiule, m-am oferit eu, dornic să văd cum este în pădure. Dar unchiul nu mi-a răspuns și m-am temut că nu mă ia, până când am văzut că înhamă caii să plece.

— Hai, urcă și tu! mi-a zis unchiul. Tu ce aștepti, Stelică? Ori nu vrei să mergi cu mine în pădure?

— Ba merg, cum nu, dar cred că ar fi bine să luăm și toporul cel mare, doar nu vom găsi acolo lemnele gata tăiate.

Și stelică s-a făcut nevăzut pe ușa magaziei de unde a adus un topor cu coada lungă de aproape un metru pe care l-a pus în căruță și a urcat apoi și el, lângă mine, care mă cuibărisem în spatele unchiului, bucuros că mi-a îndeplinit dorința. Acum Stelică avea aproape 18 ani, era flăcău în toată regula, înalt, cu umerii lați, niște mâini mari și musculoase și umbla încălțat în ghete, nu mai mergea prin glod cu picioarele goale. Munca în gospodărie îl ajutase să se dezvolte armonios și corpul său tânăr radia forță. Nu învățase carte prea multă, abia terminase patru clase la școala din sat, că a început războiul și a fost nevoit să îndeplinească în gospodărie toate sarcinile celor mari plecați la război. „Toată nădejdea rămăsese în el” cum spunea mătușa.

Când ne-am apropiat de pădure, ceața se rărise și se ridicase de la sol, vizibilitatea fiind aproape bună, dacă n-ar fi stăruit încă unele crâmpoie de ceață din loc în loc. L-am găsit pe pădurar, care a mers cu noi într-un parchet unde puteam să tăiem lemnele pe care ni le indicase pădurarul. Eu am strâns vreascuri uscate și am târât spre căruță miște bușteni putreziți care erau prin preajmă, după care am pornit agale prin pădure, să văd cât mai mult.

Mergând prin pădure, cu privirea mai mult pe sus, să văd coroanele aproape desfrunzite ale copacilor m-a speriat un foșnet puternic de frunze, venit din adâncul

pădurii. Nu după multă vreme am văzut printre copaci, niște căprioare, conduse de un cerb care se deplasau cu atenție sporită, oprindu-se numai pentru o clipă, cât să poată rupe de pe pomii tineri niște lăstari aflați la înălțimea lor. I-am urmărit până au ajuns la un pârâu a cărui apă arăta, pe alocuri, neagră de tot, datorită adâncimii sale, ca și când ar fi coborât într-o prăpastie fără fund, iar în alte părți, dimpotrivă, se întindea ca o pânză străvezie prin care se vedeau pietricelele rotunde și lucioase și covorul de ierburi verzi și catifelate. Plopii și sălciile înșirate de-a lungul pârâului formau o perdea verde, care oprea razele soarelui – și așa palid – să pătrundă până la sol, lăsând să treacă numai o lumină blândă, cernută de ramurile dese. În pădure am văzut stejari mari dar și frasini, fagi și conifere, în special pin.

Când m-am întors la căruță, lemnele erau tăiate, nefiind nevoie decât să le așezăm pe platforma de lemn a acesteia și, după ce unchiul le-a legat bine cu o funie, am plecat spre casă, împingând căruța și noi până la ieșirea din pădure unde pământul era mai moale și acoperit de frunzele căzute, făcând mai grea deplasarea.

Au urmat alte ore de muncă, în curte de această dată, pentru tăierea lemnurilor la dimensiunile necesare ca să poată fi introduse în sobe, apoi stivuirea lor lângă pățulul cu porumb ca să se mai usuce până dă zăpada – cum spunea unchiul Gheorghe.

— Am văzut niște căprioare în pădure, i-am spus eu lui Stelică. Erau foarte frumoase și sperioase.

— Este cerbul lopătar, spune unchiul. O specie de căprioare care trăiesc de mulți ani în pădurea Topologului.

Aveam lemne suficiente pentru toată casa și se putea face foc fără restricție, încât aveam încălzite trei camere. Eu dormeam tot în cameră cu Stelică și tot acolo îmi făceam lecțiile.

Iarna a trecut repede, cu școala, cu jocurile cu zăpadă și cu săniușul, că am uitat să spun: unchiul Gheorghe mi-a făcut o sanie mare și rezistentă, că pe ea mergeam doi copii în siguranță. Eu o luam cu mine pe

Lilica, o verișoară al cărei tată nu se întorsese încă din război. Îmi plăcea de ea că era blondă și roșie în obraji ca un trandafir înflorit.

În primăvară am mers la câmp cu unchiul și cu Stelică unde am semănat porumbul, floarea soarelui și orzul de primăvară, în zilele când îi ajutam la câmp, lipseam de la școală, dar domnul învățător mă ierta de absențe pentru că mă știa silitor și că puteam recupera temele la care lipseam. Nu uita să mă atenționeze, cu degetul lui arătător ca un indicator, sever: „Învăță toate lecțiile că în fiecare dintre ele vei găsi ceva care-și va folosi în viață!” Iar eu le învățam noaptea, la lumina lămpii cu gaz, pe care o aduceam pe masa unde aducea mai multă lumină decât pe peretele pe care sta agățată în cui.

Vara am petrecut-o tot la Rahmanu pentru că mama nu m-a mai chemat în vacanță – mai târziu am aflat că fusese extrem de bolnavă, iar unchiul îmi spusese că ar fi mai bine să stau la ei și să-l ajut la treieratul grâului și orzului care se făcuse din belșug.

Era prima oară când vedeam în ce fel se face armanul pentru baterea grâului și cum se obține bobul care apoi este dus la moară și ajunge faină albă și fină din care se face pâinea.

Îmi plăcea să mân caii la arie și să mă plimb cu sania drapată pe talpa de lemn cu niște pietricele maronii de cremene care tăiau paiele și pleava și o mărunțeau ca să poată fi mâncată iarna de animalele din ogradă.

În toamnă nimeni nu se ducea la altă meserie și nu pleca nimeni din sat la școală mai departe, urmând să rămână acasă, să lucreze pământul, să se căsătorească, să facă copii la rândul lor și să ducă viața obișnuită de țăran, lată ce mă aștepta și pe mine. Mă resemnasem și mă țineam după Stelică să învăț cât mai multe lucruri despre agricultură: cum să pregătesc uneltele – plug, grapă, coasă, sapă – cum se ară brazdă adâncă de ogor de toamnă, când se ung osiile de la căruță etc. În timpul în care am locuit la ei, trăind într-o gospodărie plină de păsări și animale, am observat cum se dezvoltă acestea,

cum se caută și se reproduc, apoi cum se nasc: mieii, vițelii, mânjii, cățelii, pisicii, precum și cum ies puii păsărilor din ou.

Pot spune acum că am trăit să văd pe viu aceste adevărate minuni ale naturii, în care mâna lui Dumnezeu se vede la orice pas – uimind pe oricine vede și întărind ideea de echilibru și eternitate.

6. Moartea Lucreției. Aflarea adevărului

La sfârșitul lunii octombrie a venit la noi o femeie tânără care a discutat cu mătușa Angela ceva în dreptul porții, iar după ce aceasta a plecat și tanti Angela s-a întors să intre în casă, am văzut-o cu fața udată toată de lacrimi.

— Ce s-a întâmplat? am întrebat-o speriat.

— A murit mama ta. A murit Lucreția, a apucat ea să mai pronunțe, apoi a început să plângă, cu suspine și vaiete intermitente. Când a auzit unchiul, care se afla în băătătură s-a apropiat și a spus:

— Măine dimineată plecăm la Constanța!

Vestea despre moartea mamei m-a lovit ca un trăsnet. Am plâns mult, cred că până noaptea, udând perna pe care mă aruncasem în neștire, apoi am adormit, iar m-am trezit, pornindu-mă din nou pe plâns până mi-au secăt lacrimile. Am început apoi să mă gândesc și atunci mi-am simțit inima și mai grea. Jalea s-a prefăcut într-o durere surdă pe care nimic n-o mai putea alina. Dar gândurile îmi erau încâlcite, rățăceau confuze, fără a mai reuși să mă concentrez asupra năpastei care căzuse asupra mea și care și care îmi zdrobea inima. Mi-a venit în minte casa părintească și mi-o închipuiam că de acum va fi zăvorâtă și scufundată în tăcere.

De asemenea, vedeam copilașul de numai doi ani, pe care mama îl numise „frățiorul” meu, rămas fără mamă, neajutorat și în pericol de a se prăpădi.

Dacă pe lume a existat vreodată un copil sfâșiat de durere, acela eram eu.

Când încă nu se luminase de ziuă, am plecat la Constanța cu căruța cu cai, împreună cu unchiul

Gheorghe, mătușa Angela și mătușa Rica, toți îmbrăcați în haine de culoare neagră, în afară de mine care nu aveam decât niște haine de culoare maron și un pardesiu gri, toate rămase scurte că eu crescusem iar altele nu mai avusesem ocazia să fac.

Toți erau cuprinși de o tăcere profundă, încât nu se auzeau decât copitele cailor care loveau sacadat șoseaua și scârțâitul roților în trecerea lor peste pietrișul neuniform.

Când am ajuns acasă și am intrat pe ușă, am văzut sicriul în mijlocul camerei de la stradă așezat pe o masă, cu capul spre răsărit. Lângă sicriu stătea o vecină, madam Vicol, pe care o cunoșteam, pentru că cu Radu, fiul ei, eram prieteni de joacă. Radu Spoială, tatăl vitreg, nu știu pe unde era, că nu a apărut decât pe la ora 15.00, însoțit de preotul de la biserica din capătul străzii.

Înăuntru mirosea a fum de la lumânările care ardeau în cele patru colțuri ale sicriului, iar altele într-un sfeșnic așezat într-un colț.

Am început toți să plângem, mătușile să se vaiete și să spună tot felul de fraze pe care aproape că nu le mai auzeam de durere și de lacrimi, însoțite de sughițuri din tot pieptul meu de copil.

Madam Vicol ne-a informat că mama zăcuse aproape două luni, fusese și la spital, dar o aduseseră acasă că nu au mai avut ce să-i facă medicii. Nu putea să ne deslușească de ce boală anume suferise mama. Despre Andrei, copilul mai mic al mamei, spunea că este acasă la ea, cu Radu și cu o nepoată, deci, să nu ne facem griji. După ce preotul a citit și a plasmodiat cele de trebuință în astfel de cazuri, unchiul Gheorghe însoțit de alți trei bărbați care veniseră între timp dintre vecinii de pe strada noastră, au ridicat sicriul și l-au scos din casă, așezându-l în căruța cu care venisem noi, pornind spre biserică. Mie mi s-a dat să duc crucea din lemn de brad, albă, pe care scria: „INRI - Lucreția Bondoc, născută 14.06.1908. decedată 24.10.1946”.

Afară până și lumina zilei era mai deosebită, având o culoare mai mohorâtă. De la biserică am mers la Cimitirul

din cartierul Coiciu unde i se săpase deja groapa. Stăteam toți descoperiți în jurul gropii, iar preotul psalmodia: „Primește-o. Doamne, pe Lucreția...”

În jur domnea o tăcere deplină în care se auzea numai glasul preotului și zgomotul pe care-l făceau bulgării care cădeau peste capacul sicriului apoi pământul care acoperea totul. Întorși acasă, a urmat o masă, luată în grabă, apoi unchiul Gheorghe mi-a făcut semn, șoptindu-mi la ureche:

— Tu mergi înapoi cu noi, la Rahmanu. Nu ai ce căuta aici! Nici nu ai putea trăi cu acest om și ar fi păcat să te pierzi și tu. Îți vei termina școala acolo și după aceea, vom vedea.

Într-adevăr și eu vedeam, cu mintea mea de copil, că acest individ este ipocrit, înrăit, pe care banii nu l-au ferit niciodată de păcat și orice ar face, tot pe căi piezișe merge. Este singura sa satisfacție pentru constrângerile pe care și le impune. Pentru că el tot timpul se târăște în aburi de alcool, urmărind scopuri mărunte, orice obstacol întâlnește i se pare mai mare decât este în realitate, motiv pentru care urăște pe oricine îi iese în cale, fie chiar și cu cele mai nevinovate intenții.

Acum, când mă gândesc mai bine, după atâția ani, îmi dau seama ce jalnic debut în viață este slugărnicia și supunerea față de un om cu asemenea porniri și păcate. Dar eu m-am supus pentru că nu aveam ce face. La mijloc era mama.

Spre seară am plecat toți spre Rahmanu și am mers în tăcere aproape până după miezul nopții, cu caii plini de pume, după un drum fără oprire.

Ne-am culcat, fiecare cu gândurile și frământările lui. Eu am plâns până am adormit, cred că începuse să se lumineze de ziuă. M-au lăsat să dorm până după ora prânzului, când m-au trezit ca să mănânc.

În acea zi a urmat cea mai grea lovitură din viața mea, după toate câte suportasem până atunci.

Stând în camera bătrânilor – adică acolo unde dormeau mătușa Angela și unchiul Gheorghe – mătușa

Rica a deschis vorba despre câte suferă omul în viață și, în această atmosferă creată, i-a spus mătușii Angela să scoată scrisoarea de la mama. Aceasta din urmă m-a privit compătimitor și a spus:

— Nu cred că e momentul cel mai potrivit.

— Ba e mai bine să știe copilul, zice unchiul Gheorghe.

O văd pe mătușa Angela că scoate din sertarul mesei un plic mare, alb și mi-l întinde, spunân:

— Ionele, tu tot nepotul nostru rămâi în continuare!

Auzind aceste cuvinte, mi s-a făcut pielea de găină și am simțit că mi se zburlește părul pe cap. Am deschis plicul, cu mâinile tremurânde și am citit:

Dragul meu copil

Trebuia să-ți fi măstrurisit de mult tot adevărul, dar eu te simțeam atât de mult copilul meu, încât nu eram în stare să-ți spun că nu sunt mama ta adevărată. Acum, când eu nu te mai pot ajuta în niciun fel, sunt sigură că trebuie să cunoști adevărul.

Ionele, mămica ta nici eu nu știu cine este, dacă mai trăiește sau nu. Dumnezeu știe! Eu te-am găsit în ziua de 12 ianuarie 1936 la ora 5 dimineața pe scările de ciment ale bisericii din capătul străzii Maramureș, acoperit de zăpadă. Mergeam la serviciu și, trecând pe stradă, ți-am auzit țișetele deznădăjduite. Ninge destul de tare și te-am descoperit cu greutate de sub zăpada care se așternuse peste plăpumioara în care erai înfășurat. Am bătut la ușa bisericii și nu am primit niciun răspuns, apoi, nevăzând pe nimeni prin apropiere, te-am adus la mine acasă, apoi la poliție și de acolo la primăria orașului unde s-au făcut toate actele, după lege.

Te-am înfiat împreună cu soțul meu de atunci și ai devenit copilul meu legitim, nu și natural.

Să știi că eu te-am crescut în dragoste și cinste, iar când ne-a despărțit războiul, din cauza sărăciei în care ne zbăteam și de teama bombardamentelor care se anunțau și a nemților care împânziseră orașul am fost nevoită să te duc la sora mea din Rahmanu. Pentru asta te rog să mă

ierți! Eu am vrut să fii departe de pericole. Celelalte le știi.

Mama ta care te-a iubit mereu, Lucreția

Cu ochii plini de lacrimi că nu mai vedeam în fața mea, fără să scot un cuvânt, am fugit în camera mea și m-am aruncat pe pat cu capul în pernă. După ce mi-am mai revenit din plâns, am început să mă gândesc la situația creată. De dormit nu puteam să dorm, cu toată stăruința mea, eram prea frământat și zdruncinat de toate cele întâmplate, ca să mă pot liniști: „Deci, mama Lucreția care se dovedise atât de bună și de blândă cu mine, nu era mama mea.

Atunci cine putea fi? Cum putea arăta o mamă adevărată? Mai bună? Mai blândă?” mă gândeam eu.

Mi-a revenit în memorie expresia mătușii Silica că „am fost luat de la țigani pe două ciurele de mălai”. Iată explicația acestei expresii nevinovate! mi-am zis.

Ei toți știau adevărul, numai eu nu-l știam.

Mă gândeam că nemaiaivând pe nimeni, voi fi trimis la vreun orfelinat să aibă grijă statul de mine. Auzisem că acolo copiii o duc rău, că sunt prost hrăniți și prost îmbrăcați și, pe deasupra îi mai și bat cei care ar trebui să se ocupe de educația lor, dacă asta se poate numi educație.

Eram năucit de moartea mamei – pentru mine tot mama rămăsese, întrucât nu cunoscusem alta – iar tot ce se întâmpla în jurul meu mă lăsa indiferent.

M-am gândit odată că, după ce termin cele patru clase, voi fi lăsat în plata Domnului și să ajung un amărât care să hoinăresc pe străzi fără rost, să mănânc și să dorm ca orice vagabond pe unde voi găsi. Mi-a fulgerat în minte ideea de a-i părăsi pe cei pe care-i socoteam ai mei până mai ieri și să plec în lumea largă ca să-mi încerc norocul.

Mă atașasem mult de mătușa Rica și în inima mea crescuse un sentiment pe care nu mi-l puteam defini. Nu a înlocuit-o pe mama Lucreția pentru că mamei nu-i poate lua locul nimeni, dar a reușit să-mi umple un gol în suflet. Am simțit pentru ea ceva ce n-am simțit pentru nicio altă făptură omenească. Simțeam că dacă și ea ar fi murit, nu aș mai fi fost în stare să îndur această nouă pierdere, care

ar fi însemnat o adevărată tragedie pentru mine.

Continuam să merg la școală și să ajut în gospodăria mătușii Angela, iar ei toți se purtau față de mine ca și când nu s-ar fi întâmplat nimic. Mai mult, parcă se purtau mai tandru, afișând mai multă înțelegere față de unele fapte ale mele.

Trecusem de unsprezece ani, eram în primăvara anului 1947. Peste tot în țară se anunța că bântuie o secetă cumplită și se vedea că cerul era mereu senin, nu ploua deloc, iar plantele se ofileau pe capete.

Mă plimbam des în zilele libere, în special pe seară, prin grădină cu Lilica, verișoara mea de care am amintit mai sus, cu care vorbeam despre tot ceea ce ne trecea prin cap. I-am propus să fim prieteni mai apropiați și ea a fost de acord cu mine; odată mi-a îngăduit și să o sărut. Încălzit de atingerea ei, mi-am ieșit din minți și i-am declarat că o iubesc și că nu am să permit nimănui să năzuiască la dragostea ei, fiind în stare să-l bat sau să-l omor, nu mai știu ce i-am spus. Ea a râs de mine și mi-a aruncat expresia: „Tu, mă, așa prostuț cum ești?”, ceea ce m-a durut mult pentru moment, însă tot ea a reparat greșeala ce o făcuse și mi-a zâmbit dulce, încât m-a făcut să uit cele ce-mi spusese. Lilica se credea mai mare decât mine – deși nu avea decât 5 luni mai mult – ți mult mai înțeleaptă. Dar eu o iubeam și croiam tot felul de vise, gândindu-mă că am putea fi foarte fericiți dacă ne-am căsători sau am pleca să trăim undeva departe de aici, oriunde, la umbra copacilor dintr-o pădure sau într-un câmp înflorit și să nu creștem niciodată mari, să rămânem veșnic copii, să putem hoinări sub soarele arzător, ținându-ne de mână, peste pajiști înflorite; noaptea să ne oprim undeva unde să ne odihnim capul pe un pat de mușchi și să dormim un somn sănătos, dulce și profund, așa cum făceau eroii din basmele pe care le citisem eu cu atâta nesaț.

7. ÎNCHEIEREA ANULUI ȘCOLAR. DIN NOU LA CONSTANȚA

În luna iunie – abia încheiasem anul școlar și mătușa Angela a primit o scrisoare de la Radu Spoială, în care îi

cerea în mod expres să mă trimită acasă imediat ce voi termina anul școlar.

După mai multe discuții purtate în prezența mea de către toți membrii familiei, înainte de a hotărî ei, m-au întrebat:

— Spune, Ionele, tu crezi că ar fi mai bine pentru tine să rămâi țăran, la coamele plugului toată viața sau să mergi la oraș și să înveți o meserie ca să trăiești mai ușor, în curățenie și printre oameni mai învățați, nu țărani proști ca noi? m-a întrebat unchiul Gheorghe.

— Știu și eu? Dacă mă duc acolo sunt străin, că eu nu am pe nimeni acolo, așa cum cunoașteți, dar dacă trebuie, mă duc, am răspuns eu nesigur.

— Ionele, să știi că noi nu vrem să scăpăm de tine, zice mătușa Rica. Aici, unde mănâncă patru poate să mănânce și al cincilea, nu prea se cunoaște, dar noi ne gândim la binele tău, la viitorul tău, când vei crește mare. Acum ar trebui chiar să ne bucurăm de prezența ta aici pentru că tu ești un băiat muncitor, săritor la toate și ne ești de mare ajutor. Dar trebuie să privim și mai departe și nu vrem să ne învinuiești pe noi pentru că te-am împiedicat să-ți faci o viață mai ușoară și, de ce nu, mai frumoasă ca a noastră, niște truditori ai pământului.

Toată noaptea m-am gândit, întorcându-mă și pe o parte și pe cealaltă, dar nu mă hotărâm.

Cu trecerea zilelor am uitat de scrisoarea lui Radu Spoială, dar pe 21 iunie când m-am întors de la școală, Rica m-a întrebat:

— Vrei să mergi mâine cu mine la învățătorul Grigore să-ți elibereze certificatul de patru clase? Ți va trebui oriunde vei merge, fie școală, fie la o meserie la patron. Deja am vorbit cu învățătorul despre aceasta.

— Mergem, i-am răspuns eu fript de gândul că a venit vremea să dau piept cu Radu Spoială.

— Ți-am pregătit și bagajul, iar Gheorghe va merge cu tine la Constanța, imediat ce ne întoarcem de la școală.

— De ce nu merge Stelică ci mine?

— Merge Gheorghe că trebuie să cumpere niște

lucruri din oraș și vrea să vadă el ce alege.

Stelică ar putea greși și se supăra, iar banii dați pe ele nu mai pot fi recuperați.

Spunându-mi toate acestea, Rica mă îndepărta puțin câte puțin de la ideea ce-mi încolțise că unchiul Gheorghe merge cu mine ca să discute despre viitorul meu, ceea ce nu putea face Stelică, dacă aveam în vedere caracterul lui Radu Spoială.

În dimineața următoare, după ce am băut o cană cu lapte, Rica m-a luat și am mers la domnul Grigore, care era și directorul școlii. Acesta ne aștepta cu certificatul pe masă și mi l-a înmănat după ce m-a apropiat și m-a strâns la pieptul lui mare, spunându-mi: „Bravo, băiete! Să te ajute Dumnezeu și în continuare să-ți folosești inteligența bogată în folosul oamenilor. Drum bun! Și să ai noroc în viață!”

Cele spuse de domnul Grigore m-au emoționat și oricât m-am străduit, tot am scăpat două lacrimi.

Acasă, înaintea plecării mele, curtea era plină cu rudele care veniseră să-și ia rămas bun de la mine, ceea ce m-a făcut, de data aceasta, să plâng de-a binelea. Cu ei trăisem patru ani de zile și bune și rele, cu ei mi-am trăit cei mai nevinovați ani ai copilăriei, chiar dacă nu o copilărie plină de belșug și fericire. A

fost etapa în care am privit toate întâmplările cu candoare și credință.

M-au îmbrățișat și m-au sărutat toți inclusiv Lilica pentru care eu aveam ceva „special”.

Mătușa Angela m-a strâns tare la pieptul ei cu sâni bogați și a plâns deasupra capului meu câteva minute în șir, spunând multe fraze nedeslușite, din care nu am prins decât o frântură: „Ce te-o mai aștepta de acum încolo, copil fără noroc?”

M-am urcat în căruță alături de unchiul Gheorghe, pe un sac care era umplut cu paie multe, de ne ținea sus, la nivelul loitrei de la căruță.

— Doamne ajută-ne! a spus unchiul Gheorghe lovind cu biciul în calul din dreapta și căruța a pornit.

Pe drum nu prea am discutat, rămânând, multă vreme preocupăți de gânduri și numai câteodată m-a mai întrebat dacă am luat tot ce aveam, sau ce mi-ar plăcea să fac în viață? Restul – tăcere deplină.

Am ajuns pe la prânz în Constanța și când am intrat în casă, prima grijă a mea a fost să-l caut pe Andrei, frățiorul meu mai mic, dar nu era nicăieri.

În patul din fundul camerei orientată cu fereastra spre stradă dormea el, Radu Spoială, cu fața la perete și nu m-a auzit când am intrat în casă.

Am așteptat în liniște până când a venit și unchiul Gheorghe, care zăbovise cu deshămatul cailor în fața porții.

PARTEA A II-A

ÎNTOARCERE NEAȘTEPTATĂ DE SITUAȚIE

CAP. I ÎNCEPE COȘMARUL UNUI COPIL URGISIT

— Ce faci domnule, dormi la ora asta când toată lumea mișună peste tot? zice unchiul Gheorghe cu o voce dojenitoare. Bine te-am găsit!

Speriat din somn Radu Spoială a sărit drept în picioare și abia s-a dezmeticit. Probabil băuse și îl luase somnul, iar pentru că nu avea ce face până seara când se prezenta la jocul de cărți sau poker, zaruri – că nici nu știu ce mai făcea acolo – s-a culcat să fie odihnit. Era ca un fel de pasăre de noapte.

— Bine ați venit! M-am întins și eu puțin pe pat, după masă, răspunde el cu glasul tremurat și cam pierdut. Nu vă așteptam azi, se scuză el.

— Ți-am adus băiatul, așa cum ne-ai cerut, zice unchiul Gheorghe privindu-l în ochi, după care a adăugat: Vreau să știi că la mine acasă a dus-o bine. Nu l-a bătut nimeni și nu l-a nedreptățit nimeni. A terminat patru clase cu note bune și are certificat. De acum urmează să-l dai la școală mai departe sau să învețe meserie, că e destul de îndemânatic.

— Văd eu ce-o să fac cu el la toamnă, a răspuns Radu Spoială în doi peri. Vreau să-i îndeplinesc dorința Lucreției, i-am promis.

— Eu plec, că am cale lungă de mers.

— Nu stai să bem „un pahar” și să mâncați ceva?

— Nu, am mâncat când am plecat și voi mânca iar când voi ajunge. Țăranul e obișnuit cu răbdarea, a mai spus unchiul Gheorghe, ieșind pe ușă. Apoi, către mine, cu glas tare, ca să audă și Radu Spoială: Dacă o vei duce rău, vino înapoi, Ionele, că ți-om găsi noi un rost! Să știi că ești bine venit la noi pe orice vreme!

Hai noroc! și mi-a întins mâna așa cum procedează oamenii mari și mi-a strâns-o cu căldură.

— Bine, am spus eu.

L-am urmat în stradă unde l-am ajutat să înhame caii la căruță și când a urcat pe sacul cu paie, m-a mângâiat pe obraz cu palma lui aspră, privindu-mă cu duioșie.

— Bun băiat, dar ți-a lipsit norocul! a mai zis el și a atins cu biciul unul din cai, pornind spre casă.

1. SLUGĂ LA VÂRSTA DE NUMA 112 ANI

Mă așteptam ca Radu Spoială să se poarte urât cu mine, însă m-a lăsat în pace mai multe zile, să fac ce vreau.

El pleca dimineața și venea după prânz, apoi pleca iar seara și se întorcea după miezul nopții, uneori nu-l auzeam când intra în casă și atunci însemna că nu este suficient de beat ca să se lovească de obiectele din cameră.

Mâncare ne făcea o femeie de pe strada Crișana, se numea Sofronia și avea în jur de 55 de ani, dar venea numai de două ori pe săptămână, miercuri și sâmbătă. De obicei ne ajungea mâncarea, dar când se întâmpla să nu ajungă, mâneam ce găseam, eu, pentru că el se descurca pe la restaurantul unde juca jocuri de noroc; au fost și zile când s-a stricat mâncarea și am aruncat-o, dar numai cu aprobarea lui Radu Spoială.

De la tanti Sofronia, apoi de la doamna Vicol, mama lui Radu, am aflat că pe Andrei îl dăduse Radu Spoială unor oameni din cartierul Medeea, dar a murit după trei luni, de pneumonie. Nici pe el nu-l suportase, deși era făcut de el. Hain om! Să fie el liber!

Nimeni nu se ocupa de mine, iar eu plecam cu

Chemai și Adnan, uneori și cu Radu Vicol, prietenii mei de când deschisesem ochii, atât la mare, cât și pe ghiolul Mamaia, unde făceam baie, plajă și mâneam guvizi sau picioare de broaște pe care le gătea excelent nea Giovanni Cardane, un bătrânel de origine italiană care era zilnic la malul ghiolului, aproape de casa vapor. Ne zicea mereu „Mangeare, piccolo!”

Într-o dimineață, Radu Spoială deschide ușa de la camera mea și-mi cere să mă îmbrac și să-l aștept în bucătărie. M-am spălat, m-am îmbrăcat și am luat loc pe un scaun din bucătărie, așteptându-l.

El plecase, dar nu știam unde. L-am văzut intrând pe poartă cu un pachet în mână. A venit în bucătărie, a scos din pachet o bucată de salam gros și o franzelă caldă și s-a apucat să taie salamul pe masă.

— Vezi că în dulap este un borcan cu muștar, adu-l încoace că merge la salam! spune el.

L-am adus și m-am așezat, după ce am adus și două farfurii. Priveam la el și mă întrebam ce i s-a întâmplat? Nu prea stătea la masă cu mine.

— De ce nu mănânci? mă întrebă el.

— Aștept, i-am răspuns.

— Pe cine?

— Pe dumneata, să termini de tăiat și să te așezi.

— Hai să mâncăm repede că la ora 10.00 ne așteaptă patronul și nu vreau să nu par om de cuvânt, mai ales că e în interesul meu.

— Ce patron? l-am întrebat eu mai mult din curiozitate pentru că nu vedeam ce legătură ar putea avea cu mine.

— Ai să vezi. Acum mănâncă!

După ce am mâncat am ieșit din casă, ținându-mă după el ca un câțel, că mergea destul de repede.

Am mers după el până în dreptul restaurantului „Dobrogea” care era pe malul mării, în fața intrării pe plaja „Modern”.

La uși mi-a făcut semn să intru și, fâstâcit, am intrat. Nu știam ce căutam eu, un copil, în restaurant, dar mi-am

închipuit că are de gând să mă învețe cu băutura ca să ajung un bețiv, ca el.

— Intră, mă, odată, că nu-ți face nimeni rău” mi-a zis puțin iritat de îndărătnicia mea.

— Nu știu ce caut eu aici?! am încercat eu să mă scuz.

— Lasă că ai să vezi ce trebuie să cauți!

Am intrat amândoi într-un birou și, după ce salută îi spune omului de pe scaun, un domn gras, cu burta trecută mult peste curea și un început de chelie:

— Domnule Soroceanu, el este fiul nevastei mele despre care v-am vorbit. Este bun de muncă și are aproape 12 ani.

— Presupun că este destul de isteț? spune patronul.

— Istet este el, dar ar fi bucuros dacă ar fi să facă ce vrea și după capul lui, să bată mingea, să piardă vremea pe malul mării împreună cu prietenii lui turci, că s-ar putea să se și înece.

Se îndreptă, apoi, spre mine și spune:

— Ionele, tinerii de astăzi trebuie să muncească, nu să lenevească și să viseze la cai verzi pe pereți.

— Îl angajez, zice patronul. Poate să înceapă chiar de astăzi, dacă vrei.

— Aș vrea să-mi iau niște lucruri de acasă, cred că ar fi bine dacă aș veni de mâine, răspund eu.

— Bine! zice răstit domnul Soroceanu, semn că întrevederea a luat sfârșit și că el nu are timp de pierdut.

Am ieșit din restaurant și ne-am îndreptat spre casă. Văzându-mă supărat, Radu Spoială a început să-și motiveze într-un fel hotărârea de a mă trimite la muncă:

— Cred că știi că nu sunt bogat și că nu te pot ține la școală mai departe. De altfel și tu ești conștient că mai bine la o muncă cinstită, decât la școală unde nu înveți mare lucru. Munca este o adevărată școală a vieții, iar tu trebuie să te deprinzi cu viața ordonată de muncitor. Te așteaptă o luptă aprigă cu viața și cu cât vei începe mai devreme cu atât mai bine.

— Pe Andrei de ce l-ai dat de acasă? l-am întrebat,

deși mă temeam că va reacționa violent.

— Cine era să aibă grijă de el? Și l-am dat în oraș, aici aproape, să mă pot duce la el des. Dar neghiobii l-au lăsat în ploaie, a răcit și a căpătat pneumonie, zice el cu năduf.

Am ajuns acasă singur pentru că el a rămas la o berărie pe bulevard. Am stat pe scaun și m-am gândit ce aș putea face ca să scap de el. Ce n-aș fi dat să mă fi trimis la cea mai proastă școală din lume numai să pot învăța ceva, orice, oriunde. Dar se vedea că o asemenea speranță nu mai puteam nutri în condițiile date. Era vizibil că nu mă iubea și mă ignora cu bună știință, cu încăpățânare și chiar cu cruzime. Cu toate că mi-am dat seama că prin angajarea mea urmărea să scape de mine, nu-mi amintesc precis dacă această veste m-a înfricoșat, deși eram doar un copil. Nu exista în preajmă nimeni care să ridice un deget în apărarea mea, pentru a împiedica această faptă mârșavă și uite așa m-am trezit slugă la domnul P. Soroceanu, patronul restaurantului „Dobrogea”.

Mi-am strâns puținele lucruri personale și le-am pus într-o traistă cu care făcea mama cumpărăturile de la băcănie, pe care am ascuns-o sub patul din camera mea, dar când s-o împing mai sub pat, am dat peste ceva care se împotrivea. M-am aplecat și am găsit o valiză din lemn, destul de bună și solidă, care avea și încuietoare. Am pus tot ce aveam în ea și am plecat la joacă cu prietenii mei pe un teren viran unde am jucat fotbal. Știam că el nu se va întoarce până la prânz și, cu puțin înainte de prânz, m-am întors acasă, am mâncat și am intrat în camera mea gândindu-mă la ce trebuie să fac în continuare.

Radu Spoială a venit înjur de ora 13.00 și a deschis ușa la mine, dar eu eram întins pe pat și mă prefăceam că dorm, astfel că m-a lăsat în pace. Seara nu s-a mai dus, ca de obicei, la jocul de cărți și a stat în cameră citind ziarele pe care le cumpărase. Nici eu nu am ieșit nicăieri de teamă să nu-l supăr și cine știe ce se mai putea întâmpla, așa că mi-am făcut de lucru cu un joc de țintar vechi găsit pe sobă.

Seara m-a chemat la el la masă și mi-a mai dat unele sfaturi privind munca și comportarea, accentuând pe respectul pe care i-l datorez patronului, prin punctualitatea la program și o muncă cu răspundere.

De dimineață m-a însoțit până aproape de restaurant și nu mi-am putut lua valiza, aceasta rămânând în continuare sub pat până la o ocazie mai prielnică.

M-am prezentat la patron care mi-a spus ce am de făcut și după ce m-a întrebat dacă sunt hotărât să muncesc, iar eu i-am răspuns afirmativ, l-a chemat pe un tânăr înalt și m-a dat lui în primire.

— Ia-l Bercule și arată-i tot ce are de făcut, iar la prânz să vă prezentați amândoi la mine! S-a înțeles? Hai, la treabă! a spus el, fără să mai aștepte să mai răspundem dacă am înțeles.

Bercu s-a uitat la mine și m-a privit disprețuitor. E drept că el era înalt față de mine și spătos, avea cu vreo 8 ani mai mult, dar avea fața plină de coșuri, niște bube dese și galbene în vârf, pe care le spărgea mereu când se lovea.

— Câți ani ai, măi țacă?

— Doisprezece, i-am răspuns eu.

— Ehe, ai încă dinți de lapte. Aici te mănâncă șobolanii, nu rezști prea multă vreme, îți spun eu.

— Ce șobolani? întreb eu.

— Din tunel. Jos, în beci, este un hol care duce spre un tunel, iar tunelul ajunge tocmai la poarta de fier care iese la malul mării, deasupra plajei. Dar despre asta vom avea destul timp să vorbim. Poate mergem într-o zi și îți arăt tunelul și poarta și atunci ai să vezi și șobolanii. Sunt mari, băi, cât pisicile sunt de mari și nu se tem de oameni.

— Când mă duci să văd și eu tunelul?

— Lasă tunelul acum și hai la treabă că avem să cărăm 20 de navete de vin, 8 de coniac, 3 de licheur, 16 de țuică bătrână, 2 de votcă și... uită-te și tu și vezi ce scrie aici! și-mi întinde hârtia pe care erau trecute categoriile de băuturi și numărul navetelor ce trebuiau aduse în magazia de lângă bucătărie de unde erau șterse și pregătite pentru a fi servite clienților la mese.

Am intrat în beci, a cărei uşă a deschis-o Bercu cu o cheie pe care o purta permanent la el în buzunar şi pe care seara sau după ce terminam de adus tot ce era comandat, o preda numai în mâna patronului.

Acolo erau stive de lăzi cu băuturi de toate categoriile şi calităţile, iar într-o parte câteva butoaie mari de câte 500 litri sau 1.000 litri, pline cu vin vărsat adus din podgoriile Pane în, Cotnari, Coteşti, Drăgăşani şi Murtfatlar, aşezate pe suporturi speciali - cavaletii - prevăzute cu canea, aşa cum mi le prezenta Bercu.

Nu mai văzusem o cramă sau un depozit de vinuri până atunci şi mi se părea imens.

— Tu unde locuieşti? îl întreb pe Bercu.

— Sus. Am o cameră în care sunt două paturi de fier, ca la spital şi locuiesc singur. Mi-a spus patronul că e provizoriu şi trebuie să-mi caut gazdă.

— Nu eşti din oraş? îl întreb aşa, în general.

— Nu. Sunt tocmai din comuna Borca. Ai auzit de Ion Creangă? De acolo sunt eu, trece Bistriţa pe lângă casa noastră.

— Şi de ce ai venit tocmai aici?

— De sărăcie. La noi acum e sărăcie mare că a fost secetă. M-a adus în iulie acest an un văr care e marinar pe vaporul... pe vaporul... Plehanov, parcă aşa îi spune.

El a plecat, iar eu am rămas singur în oraş şi am început să întreb dacă are cineva nevoie de slugă sau muncitor, cum se zice acum. Aşa m-am angajat aici. Dar eu i-am spus că n-am unde să stau şi, după ce s-a scărpinat o ţară la ceafă, patronul m-a dus în cameră şi mi-a spus că mă lasă să dorm acolo provizoriu. Înţelegi ce-i provizoriu, adică nu permanent. Într-o zi mi-a explicat el mie şi mi-a zis că o să trebuiască să mă interesez şi eu să găsesc o cameră.

...Căram mereu din beci până la magazie, lăzi pline cu sticlele înscrisepe hârtia pe care bifa mereu Bercu ce am dus sus, dar de discutat, discutam numai în beci, pentru că Bercu îmi făcea mereu semn cu degetul la gură să tac, să nu ne audă şi alţii secretele.

— Și cum zici că e tunelul de e așa periculos?

— Apăi, în primul rând e foarte lung, ți-am spus că ajunge tocmai pe plajă, zice Bercu.

— Cui i-a trebuit acest tunel să corespundă tocmai în caest restaurant?

— Bine, bine, nu știu nici eu sigur, dar acela care mi-a povestit, a fost ospătar aici vreo opt ani și mi-a spus că știe precis că până acum 30 de ani când a fost închisă poarta de fier de la intrare, pe acolo se duceau fetele care erau expediate în Turcia și nu mai știa nimeni de ele. Și pirații mărilor tot pe acolo intrau și ieșeau. Ce mai... mi-a spus multe... te sperie dacă-ți spun.

— Nu cred așa ceva! îi spun eu cu siguranță în glas.

— Nici eu nu l-am crezut, dar mai știi? Se poate orice.

Când am terminat eram deja obosiți amândoi, mai ales eu, care eram și neobișnuit să car atâta greutate.

Înainte de a închide ușa la beci, i-am propus să ne odihnim puțin stând pe lăzi și a fost de acord. Atunci am profitat de ocazie și l-am întrebat:

— Aș putea să locuiesc și eu cu tine în cameră? Zici că sunt două paturi.

— Din partea mea te-aș primi bucuros, dar nu știu dacă o să vrea patronul.

— Spune-i tu când vom merge la el. Știi că ne-a chemat la prânz să ne prezentăm la el.

— Înseamnă că nici tu nu ești din oraș? mă întrebă.

— Ba locuiesc în oraș, dar vreau să mă mut cu tine aici. Îți spun eu mai târziu de ce vreau să plec de acasă.

— Bine, îi spun, se învoiește el. Dacă vrei, mergem acum să vezi camera, vezi dacă-ți place. Mie să știi că-mi place, mai ales că patronul nu-mi cere niciun ban pentru chirie.

Camera era sărăcăcioasă, avea două saltele puse pe paturi de fier cu capetele rotunde, ca la spital, dar cu vopseaua sărită peste tot; peste saltelele soioase erau puse pături de o calitate îndoielnică, uzate până la urzeală și îmbibate cu praf, care acopereau o pernă neînfațată, cu un

jeg lustruit, semn că cei care dormiseră pe ele nu se prea împăcau cu săpunul și apa. Între paturi, sub o fereastră mică, și ea plină de un praf de grosimea unui deget, în special pe afară, se afla o masă din scândură de brad, ale cărei scânduri nu mai stăteau la același nivel, așa cum fuseseră la început, acoperită de o mângă veche care deja intrase în lemn și purtând numeroase creștături de cuțit. Pe ea se mai vedeau resturile de brânză, pâine și coji de salam de la cina colegului meu, Bercu. În cameră nu era decât un scăunel cu trei picioare din țeavă și atât.

— Numai un scaun ai? îl întreb eu după ce trec în revistă cu minuțiozitate viitorul meu loc de odihnă.

— Ce-mi trebuie mai mult? Dar dacă vii și tu, găsim noi unul și pentru tine. La nevoie, ciordim unul, îmi spune el pe un ton ce lăsa să se înțeleagă că mă place și vrea să stau cu el, însoțit de un semn complice făcut cu ochiul drept. Acum hai la șef că ne așteaptă și se face foc și pară dacă nu-i respectăm porunca!

La ușa șefului am stat și am ascultat. Din birou se auzeau țipete. Patronul îl certa pe unul dintre ospătari, ceva cu grija față de client și onoarea, dar nu se auzeau decât frânturi din frazele lor. Ospătarul nu se auzea decât la urmă cu „Am înțeles, nu se va mai repeta”. A ieșit cu fața roșie ca focul.

A intrat mai întâi Mihai Bercu, care a lăsat ușa întredeschisă prin care domnul Soroceanu mi-a strigat:

— Tu ce faci, mânzule, nu vii înăuntru?

Am intrat și eu și m-am aliniat alături de Mihai care stătea în picioare, lângă fereastră.

— Ați terminat Jos"? întreabă el privind când la mine, când la Bercu. Jos însemna depozitul din beci.

— Am cărat la magazie tot ce scria pe lista pe care mi-ați dat-o. Mai trebuie să le așezăm pe sortimente. Terminăm până diseară, spune Bercu.

— Bine. Tu ce zici, mânzule? E grea munca, nu-i așa?

— Cu timpul mă voi obișnui, îi răspund eu.

— Să știi că eu am pretenția ca oamenii care lucrează la mine să fie cinstiți, să nu întârzie la lucru și să

muncească așa cum trebuie. Te prinzi?

— Domnule Patroane! zice Bercu, bâlbâindu-se, Ionel - și arată cu capul spre mine - vrea să locuiască cu mine în camera de lângă magazie. îi dați voie?

— Păi, Ionel nu are familie? Tată-său locuiește în oraș, are casa lui și nu mi-a spus că trebuie să-i dau eu adăpost fiului său.

— Vreau să locuiesc aici, cu Mihai, știți, eu nu mă pot trezi dimineata și aș putea întârzia... nu vreau să vă fac greutăți când va fi nevoie de treabă și m-aș simți mai bine să stau cu Mihai, că tot nu am eu niciun prieten, așa, mai de suflet - am mințit eu.

— Și Mihai locuiește acolo provizoriu, până își va găsi o gazdă, mai zice patronul, privind pe fereastră.

— Tot provizoriu vreau să locuiesc și eu cu el, apoi voi vedea ce fac după ce mă obișnuiesc cu munca și cu programul, am marșat eu, simțind că am o șansă.

— Dacă așa stau lucrurile, sunt de acord, dar cu o condiție: nu-mi aduceți haimanale acolo! Dacă v-am prins, nu mai aveți ce căuta la mine, s-a înțeles? Acum plecați la treabă!

Ne-am dus în magazie unde am stivuit toate lăzile pe categorii, după ce mai întâi le-am șters sticlele de praf, prilej cu care le-am învățat și eu denumirile înscrise pe etichete, apoi Bercu a închis ușa cu cheia și a dus-o patronului care o ținea aproape întotdeauna.

— Hai în cameră! zice Bercu și ne-am dus.

— Măi, Mihai, hai să facem puțină curățenie aici, să semene cel puțin cu o cameră de odihnă! i-am zis eu colegului.

— De acord. Singur nu prea aveam chef de asta, spune el mofluz, dar dacă tu vrei...

Am scuturat afară păturile, saltelele, pernele și am tras cu mătura pe jos, după care am adus o cârpă și o găleată cu apă de la bucătărie și eu am șters pe jos.

— Du-te și tu cu găleata și șterge fereastra pe dinafară, pentru că eu nu știu pe unde se trece! i-am zis lui Bercu, care a luat căldarea și a plecat.

— Bă, băiete, bă, arată totul altfel acum! zice Bercu întors în cameră, privindu-mă în ochi și fața îi radia de mulțumire.

— Așa, în camera curată te simți altfel, îi spun eu cu un aer plin de importanță, deși exprimam o realitate. Păcat că nu avem aerisire! Pe ușă vine aer numai când o deschidem, dar noaptea?

— Vine destul pe sub ușă, nu vezi că are distanța de două degete până la pardoseală? spune Bercu.

— Dar la iarnă ce facem, că nu văd nicio sobă? îl întreb eu, uitând că patronul a spus de cameră că ne-o dă provizoriu.

— Să trăim noi până la iarnă și vom vedea! zice el.

— Măi Mihai, m-ai putea ajuta să aduc un geamantan de acasă de la mine? îi propun eu.

— Cum să nu te ajut, măi, țacă? Păi nu ești tu tovarășul meu de muncă, ajutorul meu de nădejde? E departe? se interesează el.

— În piața Chiliei.

— Nu știu unde vine asta, dar merg, zice Mihai.

Peste vreo oră se înnopta și m-am gândit că pe la ora asta pleacă Radu Spoială de acasă să-și îndeplinească ocupațiile de „pasăre de noapte”, iar eu pot intra în casă nestânjenit să-mi iau geamantanul.

Am plecat cu Bercu discutând despre tot ce ne venea în minte și nici nu știu când am ajuns în dreptul casei noastre. Lumina nu era aprinsă, dar nu eram sigur dacă Radu Spoială era plecat. Trebuia, mai întâi, să verific.

— Rămâi, te rog, aici! Mă duc eu să văd despre ce este vorba și apoi te chem, îi spun lui Bercu.

— Bine, du-te, dar fă-o repede!

Am intrat pe poartă și m-am dus direct la locul unde știam că se pune cheia de la intrare și am pipăit, în întuneric. Inima mi-a tresărit. Cheia nu era în cutia de lemn. Am apăsat clanța ușii, dar aceasta nu s-a deschis. Ce să fac? Am căutat din nou în cutie și am dat peste cheie; era pusă tocmai în fund, de-a lungul cutiei. Am deschis ușa, am intrat și am aprin lampa, apoi am ieșit în stradă și

l-am chemat pe Bercu.

— Bă, tu stai mișto aici! De ce vii să te chinui acolo în cămăruța aia jengoasă și cu ciment pe jos?

— Taci să nu te audă cineva! Ține valiza asta, ca să mai caut eu pe aici câte ceva!

Am căutat fețe de pernă, dar nu am găsit. Am luat din dulap două cearșafuri și le-am pus în valiză, apoi am ieșit încet, am încuiat ușa și loc și am pus cheia în cutia ei.

— Bâi, țacă, mă deslușești și pe mine, cum e cu fuga ta de acasă? Că dacă îți iei geamantanul fără știrea părinților - așa ca hoții, noaptea - se cheamă că fugi de acasă, zice Bercu.

— Așteaptă să ajungem acolo și am să-ți spun ce vrei să afli! am retezat eu discuția.

Pusesem geamantanul pe un băț în ideea că-l vom duce amândoi, dar Bercu l-a cântărit puțin în mână și apoi a scos bățul, aruncându-l în curte, peste gard.

— Lasă-l că îl duc eu. E floare la ureche, ce atâta greutate am dus eu în viața mea?

Bercu era mare, puternic, obișnuit cu munca grea și nu simțea greutatea valizei mele care pe mine mă apleca în jos.

Ajunși în camera noastră de la resraurant, am scos obiectele din valiză, am pus pe pat un cearșaf, iar pe al doilea l-am rupt în două și i-am dat o bucată lui Bercu.

— Ce să fac cu ea? întreabă acesta.

— Învelește perna cu ea, e mul mai bine așa!

Și spunând aceasta, am învelit-o și eu pe a mea. A scos, apoi, celelalte obiecte, printre care și unele cărți și caiete pe care le aveam în valiză. Bercu a luat o carte de clasa a IV-a și a început să se uite după poze, dar a căzut certificatul meu de școală și l-a luat în mână zicând:

— Bă, țacă, tu ești deștept, bă! Ai terminat patru clase. Eu n-am reușit să fac decât două. Mă descurc bine cu cititul, dar ceva mai greu cu scrisul.

Se vedea că crescusem în ochii lui, dar se tot frământa că nu știa de ce am fugit eu de acasă.

— Mi-ai promis că-mi povestești de ce fugi de acasă,

sparse el liniștea. E ceva grav?

— Nu mă înțeleg cu tata, l-am mințit eu. De fapt minciuna mea era numai pe jumătate minciună, adică Radu Spoială nu era tatăl meu. Cât despre faptul că nu ne înțelegeam...

— E rău, mă! Dar să știi de la mine că părintele, oricât de rău ar fi, tot părinte rămâne, n-ai ce face, spune Bercu cu un oftat prelung.

Ne-am dezbrăcat și ne-am culcat. Până să adorm l-am întrebat pe Bercu:

— Pe noi cine ne trezește de dimineață?

— Să n-ai nicio grijă cu trezitul. Se face la bucătărie o hărmălaie și se aude vocea ca de tun a bucătăresei, doamna Marcela, că trezește și morții din groapă. Eu m-am obișnuit și mă scol fără ceas.

M-am liniștit și am adormit cu gândul la Rahmanu, la Stelică, la mătușa Rica, la Lilica. „Ce-o face Lilica la ora asta? S-o mai gândi ea la mine? M-a uitat de când am plecat”. Îmi răspundeam tot eu.

De dimineață am primit alte comenzi și am muncit până aproape de prânz. Simțeam că leșin de foame. În ajun, asta fiind pe la ora patru după prânz, mâncasem doar niște salam cu pâine, pe care le adusese Bercu de la bucătărie. Acum așteptam, dar nu aveam curaj să-l întreb nimic. M-a lăsat singur în magazie și a dispărut, iar după câteva minute a venit și mi-a spus:

— Hai la bucătărie să „halim” ceva! Am vorbit cu doamna Marcela și ne dă câte o porție de fasole cu rasol, nu știu eu ce e, dar așa a zis ea și înseamnă că e bun...

Ne-am dus la bucătărie și doamna Marcela, o femeie de vreo 40 de ani, grasă, cu niște mâini umflate, că mi se păreau a fi cam cât mijlocul meu, însă cu o față fină, cu piele catifelată și roză, parcă râdea:

— Treceți aici, în sala de prelucrarea zarzavatului. Să nu vă vadă patronul, că nu am voie să vă dau.

M-a privit și după un minut l-a întrebat pe Bercu:

— El e ajutorul tău, măi, Mihai?

— Da, el. E cam mic, dar e vânjos și să știi că face

treabă tot atât cât fac eu, zice Mihai, râzând discret.

Am mâncat cu poftă. Într-adevăr rasoalele – niște carne scoasă de pe oase – cu fasolea destul de bine fiartă și dreașă corespunzător mi-a căzut foarte bine că tare eram flămând.

Când am ieșit din bucătărie l-am întrebat:

— Măi, Mihai, noi cum plătim mâncarea?

— Ne-a trecut pe un caiet doamna Marcela, știe ea ce face și să știi că uneori e darnică, alteori mai uită. Plătim când luăm banii de la patron, nu-ți face griji.

— Cât ne plătește patronul? întreb eu din curiozitate.

— Păi, cum să-ți spun, nu ne dă un salariu fix, ne dă așa, cum știe el. Odată mie mi-a dat 2.500 de lei, altă dată 2000 lei, altă dată 3.000 de lei, tot așa, că zice mereu că nu fac mare lucru. Dar mai „ciupum” de la ospătari. Țștia iau „ciubuc” de la clienți și, dacă le duci tot ce trebuie la mână, îți dă și ție 50 lei sau mai puțin, uneori mai mult. O să-i cunoști tu.

— Ce trebuie să faci pentru ei? întreb eu interesat de relația cu ospătarii.

— Trebuie să lucrezi și când este tura lor. Patronul nu ne obligă să lucrăm seara ori noaptea, dacă ne-am terminat treaba în timpul zilei, dar dacă vrei să câștigi ceva bani, te duci la ospătar și vorbești cu el și-ți spune el tot certebuie să faci.

— Adică, vrei să spui că trebuie să lucrezi peste orele de program?

— Da. Pentru că în timpul zilei nu prea sunt clienți în local, dar seara și uneori până la ora 3.00 dimineața, e localul ticsit de lume. Atunci are ospătarul nevoie de ajutor să-i aducă băuturile aproape de locul unde servește și să-i cureți mesele de farfuriile și resturile rămase pentru a fi gata pentru alți mușterii care se prezintă în local să le ia locul.

— Nu știu dacă merită banii atâta osteneală, zic eu, privind plictisit pardoseala.

— Când ai nevoie de bani, nu mai ții cont dacă te odihnești prea mult, mai spune Bercu.

— Dacă tu faci totul, ospătarul ce mai face?

— Face și el destule: aduce la bucătărie mâncarea cerută de client, aduce băuturile fine de la bar, supraveghează mesele să nu-i plece clienții fără să-și plătească consumația, ia notele de comandă, face socotelile pentru ce încasează, zice Bercu, are, are...

— Și tu te duci des să-i ajuți pe ospătari?

— Nu. Eu merg numai la unul, Păun, pe ceilalți nu i-am ajutat niciodată de când lucrez eu aici. Acum Păun e în concediu și șomez. Dacă vrei îți fac cunoștință cu Vanghele, e machidon, dar e un băiat bun de-l pui la rană. Cred că e cu 2 - 3 ani mai mare decât mine, dar încă n-a făcut armata.

— Lasă, că vreau să mă mai obișnuiesc cu munca, cu localul, cu viața asta de vacarm care este aici și, mai târziu, poate încep să lucrez și după program.

Seara am dormit neîntors. Făcusem prima greșală din viața mea: Bercu a adus o bucată de salam de la bucătărie, a scos și o bucată de brânză ce se afla în sertarul mesei și am mâncat tot. La sfârșit, Bercu a plecat să aducă apă, dar s-a întors cu o sticlă de vin, golită pe trei sferturi.

— Hai să bem, că apă nu beau decât vitele! zice el.

— Eu n-am mai băut până acum, spun în doi peri. Voiam totuși să încerc, să văd cum este.

— Bea, mă! Ai să vezi că e bun, nu-ți face rău. E vin de Cotnari, renumit și în străinătate!

Gustând din sticlă - pahare nu aveam - când el, când eu, am golit-o. Ne-am culcat și am adormit pe loc.

Dimineața auzeam ca prin vis larma de la bucătărie, dar numi venea să mă scol că aveam un cap care cântărea o tonă și mă durea îngrozitor. M-am îmbrăcat și m-am târât în depozit, de unde am cărat cel puțin douăzeci de lăzi, încât am făcut cămașa lac de sudoare.

— Ce ai, țacă, întreabă Bercu.

— Mi-e rău, Mihai. Rău am făcut că am băut.

— Lasă că îți trece. Merg eu la bucătărie să aduc niște murături și peste o oră ești ca nou.

S-a dus la bucătărie, dar s-a întors fără murături.

— N-ai adus murături?

— Nu sunt scoase. Hai cu mine! și mi-a fluturat în față o cheie mare cu lanț.

— E cheia doamnei Marcela. Mergem în depozitul de iarnă unde vom găsi murăturile.

M-am luat după el. Când a deschis ușa, ne-a lovit un miros puternic de varză acră și murături. Locul nu prea era luminat, dar a găsit repede butoiul cu murături și a scos din el două gogonele de toată frumusețea. Bercu a mușcat jumătate din una și pe cealaltă mi-a dat-o mie, îndemnându-mă cu mâna:

— Mănâncă, nu te uita la mine! Altfel cum vrei să-ți treacă mahmureala?

— Nu le spălăm mai întâi? îl întreb eu privind murătura care avea pe ea o spumă albă.

— Măi, dar mofturos mai ești! Mănânc-o așa cu suculei, ce s-o mai speli!

Privind spre fereastră am văzut un șobolan care se pregătea să iasă afară prin sita ruptă. Era mare cât o pisică, cu un cap mic din care mă priveau doi ochi scânteietori ca două mărgele strălucitoare; coada lui lungă și răpănoasă care nu era mai scurtă decât tot trupul, se sprijinea pe pervaz ca la pregătirea pentru luptă.

— L-ai văzut? întreabă Bercu. E cât pisica?

— Este, poate chiar mai mare, îi confirm eu.

— Poate ai crezut că te mint când ți-am spus! Sunt mulți, mai ales în tunel. O să mergem odată și acolo. Mai vrei una? îmi arată el butoiul.

— Da, vreau, dar spal-o în zeamă mai întâi!

— Mă, pretențios mai ești! Și nu s-ar părea când te văd cât ești de mic. Da, ia zi, nu-i așa că ți-a mai trecut capul?

— Da, mă simt mai bine acum.

— Medicament garantat, murătura asta! zice el.

— De ce bea omul, Mihai? Am văzut în toate zilele oameni beți, împleticindu-se pe stradă când plecau de aici, din restaurant. Mai știu eu pe cineva care bea aproape în

fiecare zi, de nu se mai trezește decât rareori.

— Ce întrebare și la tine. De ce bea? Vezi, omul începe prin a trage o dușcă, după ce îi amortăște o țără limba mai bea una și atunci zice că s-a hotărât să se oprească, dar de unde!? Atunci când te iei cu băutul, începe să ți se facă sete și mai ceri un rând, vezi tu, cu trecerea timpului, băutura începe să ți se urce la cap și așa afumat cum ești uiți de necazuri, totul ți se pare roz – adică frumos și luminos – ieși din pielea ta pe care ai purtat-o cu câteva momente în urmă și începi să te plimbi prin altă lume, în care ai vrea să trăiești liniștit și fără griji. Și iar bei, cu timpul băutura devine obicei – un obicei prost numit viciu – apoi o necesitate, ajungi la dezechilibrul mintal motivat de alcool, care nu se mai poate vindeca. Asta este, a încheiat el pledoaria atât de „filosofică”, încât nici nu-ți venea să crezi că iese din gura unui tânăr cu doar două clase de școală.

— De unde știi tu toate astea?

— Ehei, de aproape patru luni de când lucrez aici, am auzit asta de cel puțin trei ori. Tot servind la mese, alături de Păun, am stat de vorbă cu niște oameni deștepți, bine îmbrăcați, care, cum vedeau un om care dormea beat cu capul pe masă sau altul care se întorcea de la toaletă și izbea vreo masă sau vreun scaun aflat în drumul lui, începeau singuri să-mi explice ce efecte negative are alcoolul.

Uneori se ameteau și ei, dar eu îi scuzam în mintea mea, zicând că „au băut și ei de bucurie sau de supărare”, că niciodată nu știi ce este în sufletul omului.

— Pe tine nu te doare capul când bei?

— Eu m-am obișnuit. Am grijă să nu beau mult și atunci nu mă doare nimic. Ți-a trecut capul?

— Da. „Medicamentul” tău a făcut minuni. Acum îmi este foame.

— Stai să plece patronul că l-am văzut cu paltonul îmbrăcat! După aceea dăm o raită pe la bucătărie.

Doamna Marcela începuse să ne servească două feluri de mâncare și ne socotea la un preț mai mic decât

clienților din local.

Trecuseră aproape trei luni de zile și mă obișnuisem cu viața grea de „muncitor cu cârca”, cum spunea Bercu în glumă, deși, fără să-și dea seama el promița o realitate.

Lucrasem și de noapte cu câte un ospătar, încât aveam acum în geamantan aproape 4.000 de lei.

Într-o zi, Bercu s-a întors în cameră cam bosumflat.

— Ce ai, Mihai, l-am întrebat, văzând că el nu are de gând să vorbească.

— Zice patronul să ne căutăm gazdă, că ne-a ținut destul ca pe niște „golani”.

— Chiar așa a zis, „golani”?

— Da. Nu-mi pare rău că m-a făcut golan, dar mă gândesc că nu am unde să mă duc. Chiar dacă găsesc o gazdă, asta costă, iar eu strâng bani și trimit în fiecare lună acasă, la ai mei, că în afară de părinți mai am trei frați și toți așteaptă banii de la mine, a spus Mihai, rămânând cu ochii pierduți în gol.

— Situația e grea, am spus eu, compătimindu-l în gând.

Mă bucuram că eu nu am greutățile lui, dar mă întristam la gândul că eu sunt singur pe lume și nici nu-mi cunosc mama adevărată. Noaptea m-am frământat, gândindu-mă cum să găsesc o gazdă? Să plec înainte de a mă da afară patronul.

2. CAMERĂ CU CHIRIE

A doua zi, după masa de prânz, am plecat să caut gazdă prin oraș. Mă îndrumase o femeie de pe strada Poștei să merg la nr. 21 pe strada Mihail Kogălniceanu. Acolo m-a întâmpinat o femeie durdulie, care mi-a cerut 2000 de lei pe lună, dar explicându-i că nu am venituri mari, m-a măsurat din cap până în picioare, și probabil i s-a făcut milă de mine, că mi-a spus:

— Du-te pe strada Miron Costin la nr. 18 și întreabă de doamna Gligor! Ea mai are chiriași și poate are vreo cameră liberă. Strada este pe lângă piața Griviței.

I-am mulțumit și am plecat pe strada Miron Costin. La numărul respectiv era o gheretă mărimea 2 x3 m. În

care își ducea viața un cizmar cam de 50 de ani, chel și cu țigara în colțul gurii, mai, mai să-și ardă mustața, înconjurat de rafturi cu pantofi, cizme, ghete scâlciate aduse la reparat. Încăperea era plină de un miros greu de pap, vopsele, creme, încât aerul era irespirabil.

L-am întrebat dacă o cunoaște pe doamna Gligor și dacă îmi poate spune unde o pot găsi.

„E nevastă-mea”, spune el. Stai că o chem au. Iese în ușa gheretei și strigă: „Lino! Lino!” iar în ușa primei camere, începând de la stradă, apare o femeie corpolentă, să fi avut 35 - 38 de ani, cu o față prelungă și mult prea boită și un păr lung care-i cădea pe spate. Rochia ei prea mult decoltată o făcea să semene cu o femeie cu cercei din tabloul „Țiganca” ce se găsea pe la bâlci.

— Vezi ce vrea copilul ăsta! se adresează el soției.

— Bună ziua! Știți, m-a trimis o doamnă de pe strada Kogălniceanu să vă întreb dacă aveți camere de închiriat. Pentru mine vreau camera.

— A, doamna Spânu? zice ea. Am o cameră, dar trebuie puțină curățenie făcută acolo pentru că a stat cineva care nu prea avea chef să trăiască în curățenie. Dar tu cu ce plătești că nu te văd în stare să muncești? a zis ea, privindu-mă cu dispreț.

— Muncesc și eu, doamnă, și plătesc, dacă nu costă peste puterile mele.

— 1.200 de lei pe lună! Am cheltuieli mari, zice ea cu o voce sigură.

Vă pot plăti 1.000 de lei, mai mult nu mă oblig. Dar mai întâi să văd camera.

M-a condus la cameră. Era ultima din fundul curții, casa fiind lungă ca un vagon, cu uși din loc în loc, pentru fiecare cameră, lângă ea mai era closetul, apoi începea grădina. Odaia era mică, dar cochetă, însă mai trebuia făcută „curățenie” - cum a zis doamna Gligor.

— O iau! am spus eu sentențios. Chiria 1.000 de lei. Sper să fiți mulțumită, că și așa cred că unii ar refuza pentru poziția ei alături de closet.

— Poimâine camera va fi gata aranjată și te poți

muta, mai spune doamna Gligor, oarecum veselă pentru afacerea pe care a făcut-o. Poți să-mi dai acum 200 lei arvună?

— Da, cu plăcere. Am scos din buzunar banii și i-am dat.

— Ai putea să-mi spui și unde lucrezi sau e secret? a mai să afle noua mea proprietăreașă.

— La restaurantul Dobrogea.

— A, la domnul Soroceanu. îl cunosc, îl cunosc.

La poartă m-am oprit și l-am salutat pe domnul Gligor, de acum și el proprietarul meu, care m-a privit și m-a întrebat:

— Te-ai înțeles cu doamna? se referea desigur la soția lui.

— Da, nu se putea altfel. Bună ziua!

M-am întors la restaurant bucuros de rezultatul întreprinderilor mele de peste zi și am încercat să intru în camera noastră, dar era încuiată cu cheia, iar Bercu nicăieri. L-am căutat la bucătărie, apoi în restaurant, dar nu era de găsit. Neavând ce face, m-am dus la malul mării și am privit vreo jumătate de oră cum planau pescărușii în larg, țipând strident, în timp ce valurile se înălțau și apoi se întindeau pe nisipul plajei. Pe cer se vedeau norii „de zăpadă”, niște nori albi și lânoși care se tot grămădeau spre răsărit.

Mă gândeam la viața mea - marea are darul de a te face melancolic - și eram mâhnit. Îmi lipsesc acum cuvintele ca să pot descrie mâhnirea profundă care mă cuprinsese încă de când mă pomenisem în această societate, cu părțile ei bune, dar și multe rele.

Îi comparam pe oamenii cu care lucram, apoi pe cei pe care îi serveam uneori în local, oameni în mijlocul cărora urma să trăiesc de acum zi de zi, cu prietenii mei din copilărie, cu tovarășii mei de joacă, atunci când mă simțeam fericit, datortă candorii care mă stăpânea.

Mi-am dat seama că aici, orice nădejde de a ajunge om învățat și cu vază s-a spulberat și că nu-mi mai rămâne nicio licărire de speranță.

De multe ori mă podideau lacrimile, iar atunci simțeam că inima este gata să plesnească și gemeam înfundat, ferindu-mă să fiu văzut și auzit de oamenii care treceau în acel moment pe stradă.

Pierdusem orice nădejde că voi scăpa de această viață. Altul în locul meu ar fi ajuns vagabod sau hoț, dar numai Dumnezeu m-a ajutat. Nimeni nu se ocupa de mine, nu mă sfătuia, nu mă ocrotea. Cu toate acestea, tot timpul am fost sănătos, m-am simțit bine și mi-am purtat singur de grijă.

Când m-am întors, Bercu era în cameră și se bărbiera într-un ciob de oglindă.

— Unde ai fost, mă, țacă, de nu ți-ai arătat deloc fața pe aici de la prânz?

— Am făcut o plimbare pe malul mării, îi răspund.

— Atâtea ore?

— Am fost puțin și prin oraș, că din luna august nu m-am deplasat nicăieri.

— Bine ai făcut. Am fost și eu la poștă și am expediat bani la ai mei, la Borca. Luna trecută nu le-am trimis niciun ban ca să-mi cumpăr ghetete pentru iarnă. Așteptau, săracii, că pe mine mă au mai mare, în afară de o soră care este deja măritată.

— Ai mai discutat cu domnul Soroceanu despre camera cu chirie?

— Nu, dar el este hotărât în ce spune și nu cred să se mai răzgândească. A spus să ne căutăm gazdă și așa trebuie să facem. Zice că trebuie să o facă magazie pentru „tranzit”, ce-o mai fi și aia și de-aia cere s-o eliberăm cât mai repede.

— Eu am găsit o cameră, dar e mică și nu are decât un pat de o persoană, o masă, un scaun și soba. Restul nu mai încapă nimic în ea. Am arvunit-o deja. Poimâine mă mut.

— Ce preț ai reușit să obții?

— 1.000 de lei.

— Nu e prea mult?

— Am fost pe strada Mihail Kogălniceanu și o

doamnă mi-a cerut 2000 de lei pe odaie, dublu. Este drept că e o cameră mare, frumos mobilată cu pat dublu, masă, scaune, dulap pentru haine, teracotă, lumină electrică din lustră, este aproape pentru cel care face serviciul aici, dar la așa preț nu cred că face față buzunarul nostru.

— Trebuie să caut și eu, n-am încotro.

— Lasă, Mihai, că dacă mă mut eu, mă interesez la proprietăreasă, poate știe ea vreo odaie prin vecini.

La data stabilită, cu ajutorul lui Bercu, am dus geamantanul în noua locuință.

— Bă, Ionele, bă, da te-ai pricopsit, bă! E mișto camera. De ce n-am și eu una ca asta, dar să coste mai puțin, că știi tu...

Știam greutatea lui.

Norocul lui a fost că doamna Gligor știa deja o familie din strada Ion Corvin nr. 23 care avea cameră de închiriat și a mers cu noi la adresă, insistând pe lângă doamna Cojan - așa se numea familia respectivă - să-l primească. Camera era tot în fundul curții, ca a mea, dar era mai degradată pentru că servise drept magazie de lemne. Nu era mobilată, dar doamna Cojan i-a promis să pună în ea un pat, o masă, două scaune și un dulap cu două uși. Sobă nu avea, dar a spus că îi va aduce un godin din fontă la care poate băga și cărbuni, că au suficienți. Mai greu a fost cu prețul. Gazda cerea 1.000 de lei.

— Nu-ți dau decât 500 lei, spunea Bercu.

— Dacă nu-mi dai 1.000, dă-mi măcar 800 de lei, zicea gazda.

— Nu! 500 lei pot să-ți dau, mai mult nu, că am greutate.

— Dă măcar 700 de lei!

A intervenit gazda mea care i-a spus ceva la ureche, apoi doamna Cojan s-a întors spre el, ceva mai conciliantă și i-a spus:

— Bine, dai 600 de lei și eu îți fac camera gata de locuit până sâmbătă.

Am dat și eu din cap spre Bercu, însemnând că este bine așa, apoi el a spus:

— Fie și 600 de lei, dar cel puțin să faceți tot ce ați promis și să mă simt bine aici la dumneavoastră!

A plătit și el arvuna, tot 200 de lei, apoi am plecat împreună cu doamna Gligor, care s-a oprit la o prietenă, pe parcurs. Când am rămas numai noi doi, i-am spus lui Bercu:

— Măi, Mihai, dacă repară pereții și mobilează camera cu obiectele care a spus că le are, e bine 1 asuma de 600 de lei. Stai și tu împreună cu lumea, poate te și însori în curte la ei că am văzut la geam două duduițe roșii în obraji, care abia așteaptă.

— Nu mă însor eu acum, că trebuie să plec în armată anul viitor și asta mi-ar mai trebui să mai duc și grija nevastei, nu aveam eu destule griji.

— Important este că am găsit camerele și am scăpat de scandalul cu patronul. Va fi mai greu cu sculatul de dimineată. Vom fi nevoiți să ne cumpărăm ceas deșteptător.

La câteva zile de la această întâmplare, patronul ne-a dat salariul și am rămas în oraș să-mi cumpăr haine groase, de iarnă, deoarece celelalte îmi rămăseseră mici, în toate dimensiunile. Primul obiect a fost ceasul deșteptător.

Mi-am cumpărat un costum gri cu dungi verzi, un palton, două cămăși albe de pânză fină și o eșarfă vișinie pe care mi-o puneam în jurul gâtului în loc de fular, cu care, recunosc că arătam mai mare decât vârsta pe care o aveam și asta îmi convenea.

Ghete noi îmi cumpărasem cu o lună în urmă, de ocazie, din Oborul Mare.

Bani mi-au mai rămas puțini, încât a trebuit să recurg tot la mâncarea pe care mi-o dădea doamna Marcela pe bază de înscriere în caietul ei prețios.

Abia în luna următoare am reușit să mănânc la un birt deschis pe bulevardul Carol, unde se mânca binișor și la un preț acceptabil căruia îi puteam face față și eu. Uneori mă foloseam de „minuturi”, niște mâncăruri preparate pe loc, calde și bune.

Prima oară când am intrat în acel birt, toți se uitau curioși la mine și nu le venea să creadă că un copil intră singur într-un birt să mănânce.

Nu știu ce-o fi gândit chelnerul care m-a servit la început, dar l-am văzut foarte reținut când am cerut o bere. Mi s-a părut că se temea să mă servească.

Îmi aduceam aminte câte zile umblasem pe stradă flămând, fără niciun ajutor de la cineva. Numai Dumnezeu a vrut să mă ajute să nu ajung hoț.

Din restaurant nu ieșeam fără aprobarea patronului. Eram izolat de lume mai ceva ca zidul chinezesc sau cetatea Bastiliei și adesea plângeam gândindu-mă la visele mele spulberate.

Până m-am mai obișnuit cu munca, noaptea cădeam din picioare de oboseală, dar trebuia să stau și să spăl vasele pline de grăsime care erau strânse de pe mesele consumatorilor, la care se adăuga și zgomotul specific al localului, un murmur continuu. De multe ori am vrut să *fug* de acolo unde mă vor duce picioarele, dar când îmi trecea oboseala, renunțam.

Viața de slugă nu poate face dintr-un om decât o vită bună de plug, iar dintr-un vagabond ca mine care visa libertatea, nu făcea decât un răzvrătit. În acea perioadă unele mici bucurii pe care am reușit să mi le fac le-am plătit cu sânge – o monedă pe care marile bănci din lume nu o cunosc – dar n-am regretat, deoarece acele firave „băi de lumină” m-au ajutat să îndur mai ușor întunericul existenței mele.

După trecerea a trei-patru luni, patronul a căpătat încredere în mine și a început să mă trimită pe la diferiți clienți din oraș pentru a duce sufertașele cu mâncare și să iau noi comenzi de la acei abonați ai restaurantului. O făceam în fiecare dimineață între orele 7 - 10 și uneori seara până la ora 19.00.

În aceste ore în care hoinăream pe străzi mă consideram fericit, visând și privind lumea, copacii, câinii, pisicile, păsările; uneori priveam prin ferestrele deschise ale caselor pe lângă care treceam, văzând copii care

leneveau în pat sau cărora le aduceau mamele cana cu lapte cald și biscuiți și-i mângâiau pe creștet, sărutându-i cu dragoste, făcându-mă să scot lacrimi amare.

Cât aș fi dorit și eu un pat curat, cald, o bucată de pâine și o cană cu lapte, însoțite de o mamă dragăstoasă și vorbe de duh!

Cum terminam corvezile prin oraș, fugeam la malul mării, mă așezam pe iarbă și priveam în larg de pe malul înalt. Marea mă liniștea de fiecare dată, indiferent dacă era liniștită sau învolburată și lovea ritmic malul. Mă încânta zborul pescărușilor care se roteau liberi în aer, făcând zgomot cu chemările lor stridente în timp ce cu aripile mângâiau luciul apei; din vilele situate aproape de malul mării răzbăteau până la mine clinchetul de pahare și farfurii de la cei care știu să aprecieze „valoarea muncii”.

Pe lângă mine treceau domni grași și mame cu copii de mână sau în cărucioare. Toți mă priveau cu nepăsare, de parcă nici nu existam, iar eu sufeream că eram singur pe lume, ducând o viață plină de lipsuri și un chin prea mare pentru vârsta mea și pentru inima mea mică și însângerată, pentru lipsa mea de experiență.

Alteori mă ascundeam în pivniță, în locurile în care știam că nu pot fi găsit ușor și citeam la lumânare, povești cu Robinson Crusoe, Copiii Căpitanului Grant, Submarinul Nautilus etc. descoperind o lume până atunci necunoscută mie. Uitasem astfel de patron, de lume și de necazurile mele și alunecam în basmele pe care le devoram de la început și până la sfârșit.

Într-o zi m-a trimis stăpânul la o patiserie din apropierea pieții Gravitației să cumpăr covrigi și plăcinte, după care luam zilnic aceste produse numai de acolo, de la potronul Tudor Mirachis, un grec cu inima mare și bună ca pâinea.

Acesta făcea în cuptor o pâine albă și pufoasă numită jimblă, apoi covrigi, plăcintă cu brânză și plăcintă cu dovleac, mult râvnite în cartier, iar uneori făcea și plăcintă cu mere, foarte gustoasă.

Tudor Mirachis, om de vreo 40 de ani, văduv, venise

de vreo 10 ani din Grecia și nu mai plecase.

Își făcea bine meseria și câștiga mulțumitor; frământa coca, iar dimineța, gata dospită, o cocea până la ivirea zorilor, încât la prima oră oricine trecea pe lângă brutăria lui putea fi servit.

L-am văzut și eu de câteva ori cum făcea plăcinte: avea mare îndemânare la fabricarea foilor de plăcintă, pe care le învârtea pe o masă și le acoperea cu un amrsteac de ouă, brânză albă și zahăr, le înfășură bine și le introducea în cuptor.

Aceasta era plăcinta românească, gustoasă și mult căutată de localnici.

De multe ori am discutat cu nea Tudor și el îmi cunoștea necazurile pe care căuta să mi le aline cum putea. Într-o zi mi-a spus: „Ești, ca și mine, orfan și asta se cheamă că ești tot străin. Află de la mine că străinul este acea umbră pe care nimeni n-o bagă în seamă și de aceea e nevoită să-și poarte casa în spinare. Atunci când străinul nu mai place nici celor mai apropiați lui, care poate, l-au iubit cândva, se ajunge la cea mai tristă situație”.

Tudor Mirachis avea și un ucenic, Sebastian, pe care-l folosea la toate treburile, dar, mai ales, să vândă pe stradă covrigii legați în șiruri mari și plăcintă cu mere. Sebastian locuia într-o cămăruță dosnică, pe un pat de lemn acoperit cu o rogojină și o pernă de sac unmpuțată cu paie. Era tot un orfan, dar avea 16 ani și era inteligent și foarte manierat. M-a invitat odată la el.

Avea sub pat o valiză plină cu cărți de tot felul.

— Le-ai citit pe toate? l-am întrebat eu curios.

— Da. Am mai citit și altele pe care le-am luat de la cunoscuți, dar le-am înapoiat.

De la Sebastian am luat și eu cărți ca: Amintiri din Copilărie, Colț alb, Crimă și pedeapsă și altele.

Câteodată reușeam să ajung la malul mării și priveam ore întregi spre larg. La începutul lunii decembrie pe mare se arătau prevestirile unei ierni bogate în zăpezi și furtuni. Cerul era acoperit cu nori plumburii, iar marea căpătase o culoare cenușie. Noaptea se auzea de departe

vuietul valurilor și şuieratul vântului care gonea deasupra creștelor înspumate. Pescarii nu mai cutezau să iasă în larg în număr mare, căutând să-și adăpostească bărcile sus pe mal, dincolo de dig; în lipsă de altceva se adunau la cârciumă și sporovăiau cât era ziua de lungă, unii inventând diferite pățanii și întâmplări, de care râdeau cu toții în hohote.

Dacă la început banii erau prea puțini și băteam ulițele mai mult flămând, acum îmi puteam plăti să mănânc în birt o masă caldă la prânz și uneori o cină seara. Dimineața nu mâneam aproape niciodată. Bercu mânca tot la doamna Marcela și mă întreba:

— Tu de ce nu mai vrei să iei masa la restaurantul „Dobrogea”?

— Prețul e mai mare acolo decât la birt, iar eu am făcut miște cumpărături și abia mi-am putut plăti chiria. Așa mănânc la birtul din bulevardul Carol unde este ceva mai ieftin și, pot spune eu, mai bun.

L-am convins și pe Bercu, iar următoarele luni am luat masa împreună la birt, dându-i motiv de supărare doamnei Marcela care ne-a pierdut de clienți. Vă închipuiți că banii pe mâncarea ce ne-o vindea nouă rămâneau în buzunarul ei. Dar asta am înțeles-o mult mai târziu, când am înțeles de ce nu vrea ea să ne găsească domnul Soroceanu la bucătărie.

Mă prezentam la slujbă dimineața la ora 6.00, iar la ora 18.00 cu o pauză de o oră pentru masă, terminam lucrul. Nu se ținea cont că nu aveam decât 13 ani.

Dar nu era vina patronului. Radu Spoială îl rugase să mă primească, iar el avea nevoie de un om la muncă.

În camera mea își făcuseră loc mai multe ziare și reviste pe care le citeam cu nesaț. Mai târziu m-am împrietenit cu un băiat din curte, al familie Barbu, tot chiriași și ei – părinții și doi copii – de la care am luat cărți împrumut. Atunci am citit Biblia, apoi alte cărți mai bune și mai rele, printre care și „Elevul Dima dintr-a VII a „a lui Drumeș și altele din colecția de 15 lei, considerate nocive. Mărturisesc că mie nu mi-au făcut niciun rău, chiar dacă în

ultimele se scria și despre lucruri vătămătoare. Am găsit, însă, multe lucruri care mi-au fost pildă în viață. Cele rele nu au reușit nici măcar să mă atingă pentru că nu le-am băgat în seamă.

Într-o dimineață când m-am trezit afară era o zăpadă destul de mare. Seara plouase, apoi bătuse tare vântul, iar spre dimineață ninsoarea cu fulgi mari, a făcut să sporească stratul de zăpadă, văzând cu ochii. Viscoalea. Era cu neputință să străpungi cu ochiul potopul alb. La câțiva metri, de jur-împrejur, lucrurile nu mai puteau fi deslușite prin perdeaua fulgilor de nea din ce în ce mai deși, care mă învăluiau ca într-un uriaș năvod alb. Nici cerul nu se mai vedea, iar lumina nu mai venea de sus, ci de jos în sus, de la giulgiul de un alb strălucitor care învăluia Pământul.

Totul încremenise în jur, zăpada parcă oprise orice mișcare. Din loc în loc, câte o creangă de copac foșnea la adierea vântului, eliberându-se de povara zăpezii ce o acoperise, iar acum, când zăpada căzuse, își permitea să se ridice din nou la linia anterioară.

Zăpada nivelase terenul, îngropând totul: iarba, gropi, tufișuri etc. Se lăsase gerul și aerul se lipea de nări, parcă era și el înghețat. Fiind prea de dimineață, vizibilitatea redusă a făcut să dau peste un morman de zăpadă pe trotuar, aproape de intrarea într-o curte. Fără să vreau l-am lovit cu piciorul, fiind gata să cad. În acel timp am auzit un scheunat și mi-am dat seama că e un câine. L-am scos din zăpadă și l-am mângâiat, iar el a mers după mine, dând mereu din coadă, până am ajuns la restaurantul Dobrogea. Am mers la bucătărie și i-am adus resturi de mâncare și multe oase. De atunci, în fiecare dimineață, Andrei – așa l-am botezat – mă aștepta în locul știut și parcurgea distanța, la capătul căreia își primea hrana. Aveam un prieten adevărat care nu mă putea trăda, nu mă putea răni. Îl socoteam ca fiind, el, o ființă necuvântătoare, cel mai bun prieten al meu. Avea o expresie adâncă de durere și blândețe și mă privea resemnat, iar toată ființa lui exprima o deznădejde mută. Nu era prea frumos – alb cu pete negre – dar era simpatic

și avea un farmec care se desprindea din ochii lui mari, umezi și duioși, care parcă vorbeau. Se spune că ei vorbesc cu ochii și cu coada. Nu știu sigur. Ce pot spune este că inima unui câine este tot atât de simțitoare ca și inima unui copil.

În aceste luni, Radu Spoială nu a venit niciodată la mine să vadă dacă mai trăiesc, dacă mă descurc cu munca grea la care fusesem dat și dacă am nevoie de ceva. Se vedea din acest gest că nu se sinchisea de mine.

De câteva zile gerul se mai îmblânzise și începuse să ningă cu niște fulgi mari, care cădeau încet, alene, dar atât de deși încât nu puteai vedea nimic la câțiva pași. Singurul mod de orientare erau copacii de pe marginea trotuarelor.

Ninsoarea a stat peste vreun ceas și a ieșit soarele.

M-am dus în vizită la mormântul mamei și am plâns, apoi am mers să văd casa părintească. Pe Radu Spoială l-am găsit dormind, s-a trezit când am intrat, dar tot beat era și nu am putut discuta cu el lucruri interesante, încât a trebuit să plec. El n-a catadicsit să mă întrebe, cel puțin, de ce am plecat de acasă. L-am lăsat și am plecat spre strada Miron Costin cu gândul la mama, căreia îi promisesem că mă voi strădui să ajung om în viață. Aceasta pentru că ea rămăsese pentru mine aceeași mamă care m-a smuls din ghearele morții și m-a crescut după puterile ei.

Iarna nu a fost tocmai grea, însă primăvara a debutat friguroasă și cu furtuni care au mirat multă lume. Când am ajuns acasă, într-o după-amiază, la poartă erau mai multe femei care discutau:

— N-am mai pomenit un cer așa ca ăsta! zicea una. Ăsta este semn de furtună și se va întâmpla curând.

Am privit și eu cerul. Se vedea o involburare sumbră, întreruptă pe alocuri de niște pete fumurii. Norii zburau, înghesuți unii peste alții creând impresia unui hău uriaș între cer și adâncul Pșmântului.

Vântul care suflase toată ziua, acum se întetise, urlând înspăimântător. A început să plouă iute, în rafale, cu averse bogate.

Unii oameni care veneau din alte localități istoriseau că au întâlnit pe drum pomi rupti și puși de-a curmezișul drumului, iar în unele locuri, furtuna luase acoperișurile caselor.

În speranța că furtuna se va opri, am plecat la restaurantul Dobrogea unde eram de serviciu seara și noaptea împreună cu ospătarul Vanghele, așa cum stabilisem de dimineață. Pe drum ploaia s-a oprit, însă vântul se întetise și nu erau speranțe să se potolească.

Am ajuns la restaurant. Vanghele nu venise încă. În așteptarea lui, am mers la malul mării, care era destul de aproape. Pe mare valurile se ridicau la orizont deasupra uriașului cazan clocotitor și formau turnuri ca de clădiri medievale sau alte închipuiri, castele, stânci, apoi talazurile înalte se apropiau, rostogolindu-se, apoi creșteau înalte, se prăvăleau, spărgându-se de țarm, cu zgomote uriașe, de parcă ar fi vrut să acopere tot orașul și să surpe pământul. Mai departe, valuri a căror creastă albă se ridica în văzduh, năvăleau cu vuiet năprasnic și se spulberau în aer înainte de a ajunge la mal, după care se adunau din nou pentru a alcătui alți monștri gata să atace.

Furtuna creștea în intensitate. Mugetul mării dublat de vântul care sporea mereu făceau ca totul să fie mai înfricoșător decât la început. La aceasta se adăuga bezna, care stârnea noi temeri.

Ceva din mine, nu pot preciza ce anume, răspunzând furtunii de afară, îmi răscolea adâncurile memoriei, pe care apoi le revărsa. Gândurile mele goneau nebunește, luându-se la întrecere cu marea învolburată care parcă turbase. Inima îmi era pustie și o îngrijorare nedefinită o apăsa.

În luna mai, domnul Gligor, proprietarul meu a fost internat în spital pentru o infecție la mâna stângă, iar după 5 zile a murit. Chiriașii din curte au spus că s-a îmbolnăvit de dalac, boală pe care o căpătase de la o piele cu care lucrase o pereche de ghetе noi.

Ații, mai malițioși, puneau moartea pe seama consumului excesiv de alcool, care i-au produs ciroza - o

boală a ficatului. Indiferent care a fost cauza, omul a murit, iar după înmormântarea lui lucrurile s-au schimbat în rău, în sensul că doamna Gligor, nemaivând sursa de venit a soțului și-a adus de la țară niște rude și, pentru că avea nevoie de extindere, mi-a pus în vedere să eliberez camera peste 3 zile.

Rămăsesem din nou fără adăpost, iar acasă, pe strada Maramureș, nu mă puteam întoarce. La acest gând, toată sensibilitatea mea crunt jignită de această viață, întreaga rușine și suferință pe care ea le stârnea în sufletul meu, au devenit și mai sfâșietoare. Am ajuns la concluzia că o astfel de viață este insuportabilă. A doua zi m-am sculat de dimineată și mi-am făcut inventarul obiectelor personale, după care am plecat la serviciu. Multe obiecte îmi erau de prisos. I-am sugerat lui Bercu dacă le vrea el, ca să meargă cu mine sau să vină seara să i le dau.

— Ce se întâmplă cu tine, Ionele? m-a întrebat el.

— M-am săturat de viața pe care o duc. Vreau să plec la niște rude la țară. De poimâine nu mai am unde să locuiesc pentru că gazda mi-a spus să plec.

— Hai să căutăm împreună altă gazdă! Nu se poate, mă, să nu găsim. De ce să pleci așa, ce s-au terminat casele în Constanța?

— Te aștept diseară la mine! i-am mai spus.

3. LIBERT A TE AMARĂ

Am plecat în parcul de lângă liceul Mircea, unde m-am așezat pe o bancă pentru a mă odihni și să-mi adun gândurile. Aveam inima plină de jale. Aveam atâta libertate, dar nu aveam ce să fac cu ea. Mă gândeam cât de scumpă este libertatea, dar nu aceea pe care o înțeleg unii copii, de a fi lăsați de capul lor, să facă fiecare ce-i trece prin cap.

Dorința mea a fost întotdeauna să am lângă mine pe cineva care să mă îndrume, să mă sfătuiască ce trebuie să fac în viață și să mă oprească de la săvârșirea de greșeli.

Așa cum eram eu fără niciun sprijin și cu toată libertatea de care dispuneam puteam oricând să greșesc iremediabil. Un pas greșit mă putea duce, cu ușurință, în

prăpastie, fără a mai putea să mă salveze cineva, să mă ridic. Trebuia s-o fac singur și cine știe care ar fi fost prețul pe care ar fi trebuit să-l plătesc.

Copacul sub care era banca nu prea dădea umbră. Soarele cald de primăvară scosese mai multă lume în parc, nu eram singur. Pe aleea din fața mea am văzut un domn cu o doamnă care duceau – între ei – de mână, un copil de 3 – 4 anișori. I-au dat drumul la mână, aruncându-i în față o minge nu prea mare, colorată. Părinții s-au așezat pe o bancă din fața mea, iar copilul, un băiețel dolofan, s-a jucat o vreme cu mingea, apoi a aruncat-o spre mine și, după ce m-a privit o clipă, a fugit în brațele tatălui său. Acesta l-a ridicat în sus, l-a sărutat, apoi l-a trecut mamei, care l-a așezat în poală, săruntându-l și mai apăsând și alintându-l cu vorbe dulci. Copilul râdea cu poftă și îi mângâia pe obraji cu mânuțele lui albe și plinuțe. Se simțea răsfățat și dădea din mâini fericit. Scena m-a impresionat și m-au podidit lacrimile, fără voia mea, amintindu-mi că pe mine niciodată nu m-a îmbrățișat cineva astfel.

„Unde ești, mamă?!“ îmi strigam în gând și plângeam, iar ochii îmi erau plini de lacrimi, încât nu mai vedeam pe unde merg și se scurgeau pe haine. „De ce Doamne, a trebuit să fie așa?“ ziceam printre sughițuri. Oare mai puteam spera că vreodată voi fi și eu mângâiat cel puțin așa ca acest copil? Greu de spus. Aproape imposibil.

Copleșit de griji și deznădăjduit, m-am dus la malul mării unde am rămas până s-a înserat.

Am văzut cât de frumoasă este marea noaptea, luminată de luna plină care presară scânteile ei de cleștar peste apele sale unduitoare și mereu în mișcare ca o răsuflare venită din adâncuri.

Seara, când am ajuns acasă, Bercu mă aștepta pe scaun, citind revistele aflate stivă pe colțul mesei.

— Băi, țacă, zice el, tu ai dat bani nu glumă pe toate cărțile, ziarele și revistele astea.

— Numai pe ziare și reviste, îi răspund. Cărțile sunt

ale familiei Barbu, niște vecini și le dau înapoi, dar ziarele și revistele poți să le iei tu, dacă îți fac trebuință.

I-am dat lui Bercu ziarele, revistele, unele obiecte pe care nu le mai puteam lua cu mine și acesta a plecat acasă, după ce neam luat la revedere.

— Băi, țacă, să știi că-mi pare rău că pleci. Ce să-și spun? Pentru mine ai fost ca un frate mai mic și să știi că eu am ținut mult la tine, bă! Da' tu ai să te descurci oriunde, că ești deștept. De ce te duci la țară, mă? întreabă el. Acolo e muncă grea, în arșiță, praf, noroi.

— Vezi, Mihai, tu ai părinți și nu știi ce înseamnă să fii orfan, să nu ai pe nimeni, absolut pe nimeni pe lume. În astfel de situații, orice mână întinsă spre noi, orfanii, fie ea oricât de muncită, acoperită de cea mai bătătorită piele este o comoară de neprețuit. Pentru tine poate e mai greu să înțelegi, deși ai și tu greutățile tale în familie. Dar eu... când nu-ți mai rămâne nimic și ți-e greu, o mână întinsă e bine venită. Ei sunt familia mea.

L-am condus până la poartă și s-a dus.

După ce am dus cărțile familiei Barbu, mi-am luat la revedere și de la ei, apoi mi-am pregătit valiza pentru drum și m-am culcat devreme.

De dimineață m-am trezit tot la ora 5, 30 în virtutea obișnuinței, dar am rămas în pat, cu mâinile sub cap, gândindu-mă la ce va urma.

„Dar dacă mătușile mele de la Rahmanu nu mă mai vor? Acum că mama murise și se știa că nu sunt fiul ei, deci nu sunt nici nepotul lor?” Mi-am adus aminte cele spuse de unchiul Gheorghe când a plecat din casa din strada Maramureș: „Dacă o vei duce greu, vino înapoi, Ionele, că ți-om găsi noi un rost. Să știi că ești bine venit la noi pe orice vreme!”

Nu știu când mi-a încolțit ideea să plec, dar ea îmi stăruia în memorie în ultima vreme, încât nu mă lăsa să lucrez ca înainte. Prinsese rădăcini și se transformase într-o hotărâre de neclintit, mai fermă decât luasem eu vreodată. Nu eram sigur dacă voi izbuti, dar socoteam că planul trebuie dus până la capăt.

M-am sculat, m-am spălat pe față și m-am îmbrăcat cu costumul și cu paltonul, ca să fie geamantanul mai ușor. Am bătut la ușa doamnei Gligor și i-am spus că plec, dându-i și restul de chirie, apoi am mers în cameră, mi-am luat geamantanul și am luat drumul spre Rahmanu. În geamantan era tot avutul meu. Când am ajuns la marginea orașului eram deja foarte obosit, geamantanul fiind mult mai greu și mai mare decât puteam duce eu, iar pe măsură ce-mi scădeau puterile, el mi se părea și mai greu.

Spre prânz am zărit în depărtare satul Ovidiu, dar nu am rămas în sat decât vreo cinci minute cât am cumpărat o pâine caldă de la brutărie, apoi am continuat drumul până am ajuns iar în câmp, mai departe de șosea, lângă o claie de fân care fusese strâns de curând, după mirosul plăcut pe care îl emana. Nu am rămas în sat de tama răufăcătorilor despre care auzisem că te omoară chiar dacă nu prea au ce să-ți ia. Și se înmulțiseră răufăcătorii după război, din cauza sărăciei...

Tot uitându-mă în dreapta și în stânga, am observat că amurgul, care era cam vaporos, dădea lucrurilor forme ciudate, încât trebuia să privești bine ca să poți descoperi tufișurile și măcăcinii, care, de departe aduceau cu niște ființe dintr-o lume ireală și mă temeam.

Am rupt din pâine și am mâncat-o jumătate, restul punând-o în geamantan pentru a doua zi.

M-a prins și pe mine somnul ca pe atâția alți proscriși care dorm pe unde apucă pentru că în fața lor porțile caselor rămân încuiate și pe care îi latră câinii. În somnul lor visează la vremurile bune pe care le-ar dori. Tot astfel și eu visam că eram la Rahmanu împreună cu foștii mei colegi de clasă, cărora le povesteam niște pățanii, apoi am visat că dormeam în patul meu din strada Miron Costin, iar în sobă duduia flacăra unui lemn.

Deodată m-am trezit, simțind un curent rece, dar când am deschis ochii am văzut cerul deasupra mea, plin de stele. După ce mi-am dat seama unde mă aflu, am adormit din nou, încredințat că totul e bine și am dormit neîntors până m-au mângâiat razele calde ale soarelui de

dimineată.

Am mâncat cealaltă jumătate de pâine și am pornit la drum, în căutarea unei surse de apă pentru că îmi era sete și simțeam cerul gurii uscat.

Niciodată nu voi uita cât de singur m-am simțit în acea noapte în care am dormit sub cerul liber pentru prima dată în viața mea, un copil de 13 ani, cu un geamantan și o avere de 400 de lei.

În comuna Mihail Kogălniceanu am găsit apă și am mai cumpărat o pâine de la brutărie. După ce am mai băut încă o dată apă ca să mă satur, am luat geamantanul și am plecat mai departe, trecând prin satul Târgușor în jurul prânzului.

Seara am ajuns în marginea satului Grădina. Eram obosit, încât nu mai puteam face un pas.

Am poposit lângă o stâncă pitică, acoperită de iarbă pe pante și câțiva arbuști. Mi-am scos paltonul și am mers pe stânca cenușie să-mi caut un loc mai ferit pentru a mă cuibări în vederea somnului care să mă învioreze și să mă pregătească să rezist la un nou maraton până la Rahmanu.

De la plecarea mea din Constanța, după ce străbătusem numai șes - câmpie - și drumurile colbuite, în sfârșit nimerisem într-un loc frumos, care-mi încânta privirea și mă făcea să mă simt bine. Uitasem de oboseală, încât am putut să rup arbuști, plante mai mari și iarbă pe care le-am așezat într-o albie făcută de îmbinarea a doua pietre rotunde, apoi am pus frunze de pom peste ele. Am coborât la piciorul stâncii și mi-am luat geamantanul pe care l-am dus în același loc.

De sus aveam o vedere pe distanțe mari și așteptam să coboare soarele, să se înnopteze și să adorm.

Am scos pâinea și mi-am potolit foamea, având grijă să opresc o parte pentru dimineată, apoi, cu ochii la stele, am pierdut treptat controlul și am trecut în somn.

Noaptea mi-a învăluit în întunericul și în taine ei trupul meu de copil trudit care-și căuta adăpost și mângâiere în lume. Niciun zgomot nu ajungea până la mine, astfel că am dormit până la ziuă.

De sus se vedea satul cu case scunde ascunse între salcâmi și înjur, cât vedeai cu ochii era numai câmp.

Când m-am trezit, se luminase de mult; păsărelele ciripeau în frunzișul celor câțiva pomi de pe stâncă, iar departe, în sat, se auzea un clopot care suna rugăciunea de dimineață. Era duminică, după sunetul clopotului și era liturghia la biserică, așa cum am văzut eu la Rahmanu când mă duceam cu mătușa Angela. M-am închinat cum n-o mai făcusem niciodată în afara bisericii și m-am rugat la Dumnezeu să mă ajute să ajung cu bine la destinație.

Soarele galben ca o pâine, care se înălțase de o sulită pe cer mă încălzea cu raze calde care-mi dădeau putere în trup și în inimă.

Nu mai simțeam așa de tare oboseala, dar când mi-am privit hainele pe care le purtam atât de curate la Constanța, m-a cuprins o tristețe mare.

Ajunseseră într-o stare de plâns, mototolite, pline de praf și toate nuanțele căpătate din locurile pe unde dormisem. De când plecasem de acasă, nu-mi trecusem, măcar odată, pieptenele prin păr, iar acesta era încălzit și răspândit în toate părțile pe țeastă; fața, gâtul și mâinile îmi erau înnegrite de la soare, praf și vântul care mă biciuise tot drumul parcurs.

După ce am mai mâncat o bucată de pâine, am coborât de pe stâncă și m-am îndreptat spre satul pe care-l văzusem bine de sus, ca să caut apă.

Dinspre apus venea un miros plăcut de floare de rapiță care așternuse un covor galben până la orizont. Mergând încet am auzit un scheunat de câine în urma mea. M-am întors și am văzut un câine alb, flocos, cu coada stufoasă plină de măcăcini. Era slab, jigărit și arăta obosit. Avea o blană albă, dar murdară, cu guler cenușiu în jurul gâtului, iar părul cenușiu se întindea și pe părțile laterale ale corpului.

L-am strigat, iar el, spre surprinderea mea, s-a apropiat, dând din coadă. Am scos o bucățică de pâine care-mi rămăsese în buzunar și i-am întins-o. S-a apropiat încet, a luat-o și a mâncat-o, privind mereu spre mine cu

sfială și luare-aminte, dovadă că pățise și el destule necazuri în relațiile cu oamenii și învățase să fie prudent. îi dădeam dreptate și mă gândeam că și eu ar fi trebuit să fiu mai prudent în alegerea prietenilor și să nu mă mai încred în oricare om întâlnit în drum. Am întins mâna și l-am mângâiat pe cap, apoi i-am cules mă răcinii din coadă. El a ridicat capul și s-a lins pe bot, dând din coadă. Se vedea că nu s-a săturat, dar atunci i-am spus: „Îmi pare rău, nu mai am alta”. A dat din coadă, apoi să îndepărtat, pierzându-se în lanul de rapiță.

„Și el este pribeag și flămând ca și mine” mi-am zis în gând.

Pe drum, auzind din nou clopotul, mi-am adus aminte de preotul de la Rahmanu, care spunea în predicile sale de duminică la care mă lua mătușa, că Mântuitorul nostru Iisus Hristos a ținut 40 de zile „post în pustiu, hrănindu-se cu pâine și apă”. Așa ajunsese și eu și culmea era că după ce beam apă, nu-mi mai era deloc foame. Ce se petrecea cu mine nu mi-am putut explica atunci, dar nici acum.

În timp ce mă apropiam de sat, prin minte îmi flutura gândul: „Ce frumos urmasem eu acest drum de două ori cu căruța și niciodată nu-mi trecuse prin cap că voi avea prilejul să parcurg același drum, pe jos, obosit, hămesit de foame și plin de praf ca un biet vagabond”.

Geamantanul era din ce în ce mai greu, că nu reușeam să-l mai duc normal, începusem chiar să-l târăsc peste fața prăfuită a drumului.

Când am ajuns în dreptul fântânii, o femeie în vârstă care scosese apă și ținea căldarea cu amândouă mâinile pregătită s-o răstoarne în cofa ei, m-a privit cu milă și m-a întrebat dacă vreau să beau apă.

— Da, vreau, i-am răspuns și m-am repezit la găleata plină în care apa încă nu se liniștise din mișcare și am sorbit cu sete.

— Unde te duci cu cufărul ăla pe care abia îl duci?

— La Rahmanu, îi răspund după ce îmi trag sufletul și-mi revine ritmul respirației.

— E cale lungă până acolo. Cum ai plecat așa, singur? Te lasă părinții să umbli așa, fără rost, pe drumuri, prin pustietățile astea?

— Nu am părinți. Mama a murit acum să fie doi ani.

— Of, of, copil amărât! zice ea privindu-mă din creștet până tălpi. Și la cine te duci la Rahmanu? se interesează ea. Sunt oameni așezați? îi cunoști bine? Nu mă minți? mă privește ea suspect.

— Sunt surorile mamei mele, răspund eu și ridic geamantanul să-mi continui drumul.

— Vino cu mine să-ți dau ceva de mâncare! Cred că ești flămând?!

M-a dus la o casă modestă, dar curată și bine îngrijită, unde mirosea a pâine caldă. M-a așezat la o masă scundă, fără față de masă și mi-a adus un castron cu lapte cald și o bucată de pâine rumenă din care ieșea aburul.

— Mănâncă și îți mai pun! Să nu te sfiești! mă îndemnă femeia.

Am mâncat laptele cald care-mi producea o moleșeală în cap pe măsură ce mă apropiam de fundul castronului. Când am terminat, femeia a apărut dintr-un ungher al casei, cu un pachet făcut din ziar și mi l-a întins:

— Ți-am pus o bucată de pâine și niște brânză. Să-ți dau și o sticlă cu apă să ai pe drum, poate ți se face sete.

I-am mulțumit și ea m-a condus până la poartă, unde a rămas multă vreme, urmărindu-mă cu privirea până m-am îndepărtat și n-am mai văzut-o.

Soarele era roșu la început și însângera norii când trecea prin dreptul lor, dând naștere la închipuiri fantastice care mă înfricoșau.

„Cred că va ploua” mi-am zis, dar n-a fost așa... soarele a ieșit din nori și-mi încălzea spatele că am fost nevoit să-mi scot haina.

Am mers pe drum până când soarele a trecut spre apus și simțind oboseala, am intrat într-un lan de grâu verde și des ca peria unde am așezat geamantanul și am mâncat brânză cu pâine, după care am băut apă din sticla pe care mi-o dăduse femeia din sat. Mă simțeam sătul și i-

am mulțumit încă o dată, în gând. Soarele care-mi încălzea spatele și oboseala acumulată de-a lungul drumului parcurs au făcut să mă simt toropit și am adormit, privind la o ciocârlie care cânta deasupra mea în văzduh, stând fixată într-un punct, sub fluturarea ritmică a aripilor. M-am trezit speriat, deși nu trecuse prea multă vreme de când adormisem. Pe șosea se auzea zgomotul unei căruțe și voci. Am ieșit și eu în șosea și mi-am continuat drumul. Căruța cu cai m-a ajuns din urmă și unul dintre băieți m-a întrebat unde merg. I-am studiat eu bine, să nu fie răufăcători, de care mă temeam, dar erau țărani după port, cu căciuli mițoase și haine țesute în casă, cum aveau și unchiul Gheorghe și Stelică.

— La Rahmanu! le-am răspuns într-un târziu.

— Credeam că e mut, spune un alt bărbat mai tânăr.

— Urcă în căruță, că tot la Rahmanu mergem și noi! Dă geamantanul să-l punem în spate! Să stai pe el, că nu prea e loc!

Am pus geamantanul în fundul căruței și m-am așezat pe el, privind cu coada ochiului la cei doi bărbați.

— De unde vii? întreabă cel tânăr.

— De la Constanța, îi răspuns eu.

— La cine zici că mergi la Rahmanu? mă întreabă cel mai în vârstă, întorcând capul spre mine.

— La unchiul Gheorghe Gavrilă, îi răspund eu sfios.

— Aha, Gheorghe a lui Căpățână, zice bătrânul. Am făcut războiul cu el. Am fost până în Rusia amândoi, dar în unități separate, el a fost infanterist, iar eu la cavalerie. Te așteaptă? mă mai întreabă omul.

— Nu știe nimeni că vin.

— Și ai făcut atâta drum singur, de la Constanța, că parcă de acolo ziceai că vii? se mai interesează el.

— Da, merg de trei zile pe drum.

— Cred că ești destul de curajos dacă ai plecat singur la drum așa de lung?! După război și secetă drumurile saunt pline de tâlhari.

Nu i-am răspuns. Numai eu știam ce m-a determinat să fac acest drum. M-am mulțumit să privesc câmpul.

Spre seară am ajuns la mătuşa Angela, acasă.

I-am găsit pe toţi în curte şi m-au primit cu dragoste, dar şi miraţi de prezenţa mea. După ce le-am povestit tot, unchiul Gheorghe a încruntat din sprâncene şi cu privirea fixată pe discul soarelui în asfinţit, era ca cel care ascultă o doină de jale, zisă din caval. N-a spus nimic.

Stelică era plecat la câmp să cosească iarbă pentru animale, iar unchiul Gheorghe a plecat în sat, încât acasă nu rămăseseră decât mătuşa Angela şi Rica, care mă priveau cu ochii în lacrimi şi cu nişte figuri pe care se vedea curiozitatea.

— Ce ai mai păţit? m-a întrebat precipitat Rica.

— N-am păţit nimic. Am venit să vă văd, am răspuns.

— Te-a alungat Radu Spoială din casă? întreabă şi mătuşa Angela. Din casa voastră, Ionele?

M-am așezat pe pat şi le-am povestit tot ce s-a întâmplat din ziua în care m-a dus unchiul Gheorghe la Constanţa, în urma scrisorii lui Radu Spoială.

— Deci nu te-a dat nici la şcoală, nici la o meserie, conchide mătuşa Angela. Hain om, nu l-ar mai răbda Pământul! îl blestemă ea.

— Şi ai putut să munceşti acolo...? întreabă cu un glas plin de compătimire mătuşa Rica. Auzi, un copil să fie pus la munci grele şi unde? într-un loc plini de beţivani şi de destrăbălaţi! mai zice ea cu năduf, mângâindu-mă pe cap.

— Rămâi la noi, Ionele, nu te mai duci înapoi! Şi așa la toamnă Stelică pleacă în armată şi ne-am descurca noi.

Mai târziu a sosit şi Stelică din câmp, apoi a venit şi unchiul Gheorghe din sat. Când m-a văzut Stelică s-a bucurat, dar când le-a povestit mătuşa Rica tot ce le spusese eu la sosire, s-au întreistat toţi. Unchiul Gheorghe asculta, dus pe gânduri şi dădea din cap din când în când, fie a negaţie, fie a aprobare. Deodată şi-a ridicat privirea spre mine şi m-a întrebat:

— Şi el ce face acolo, singur?

— Bea, umblă la restaurante cu prietenii lui de joc de cărţi. Asta face.

Mă priveşte din nou, în faţă şi zice:

— Îți place la noi?

— Îmi place, îi răspund eu cu toată gura.

— Atunci ai să rămâi la noi, să muncești alături de noi și să-ți faci un rost ca toată lumea. Nu stăm în drum noi de Radu Spoială. Dă-l în mă-sa cu casa lui cu tot!

Tanti Rica a așezat masa, am mâncat și apoi am făcut baie în albia în care mă îmbăiasem de atâtea ori în cei patru ani petrecuți în această familie de oameni buni și primitivi.

Am dormit tot în camera „noastră” cu Stelică, discutând până ne-a prins miezul nopții. I-am povestit eu tot ce am făcut la serviciu, la restaurantul Dobrogea, apoi mi-a povestit și el despre munca la câmp, despre o fată cu care este prieten, dar nu-l lasă mătușa Angela să se însoare până nu face armata...

— Când pleci la armată? l-am întrebat.

— La 15 octombrie. Deja am fost la recrutare de două luni de zile, dar acolo ne-a spus că ne anunță acasă când plecăm militari, adică atunci când trebuie să ne prezentăm și cu valiza. Numai că nu am valiză. În casă avem una cu capacele din carton, dar cei de la Comisariat ne-au spus să venim cu valiză de lemn cu lacăt la ea.

— Ia-o pe a mea, dacă-ți place! Cred că îndeplinește toate condițiile de care spui.

— Să vedem. Până la toamnă mai e destul.

— La ce armă te duci? Sau nu v-a spus.

— Ne-a spus. La grăniceri, la Constanța, zice Stelică cu fața radiind de bucurie.

În dimineața următoare, după ce am mâncat, am plecat cu Stelică la câmp să paștem caii și să cosim ovăz verde. Era un prilej pentru amândoi de a ne povesti întâmplările din perioada cât fuseserăm despărțiți. Unchiul Gheorghe a rămas acasă să repare o prășitoare că - spunea el - „măine, poimăine se face porumbul și floarea-soarelui de prașilă și trebuie să fie pregătită”.

— Ce mai face Lilica? l-am întrebat pe Stelică, în timp ce ne deplasam cu căruța spre câmp.

— Lilica s-a făcut fată mare, are aproape 14 ani,

merge la horă. S-o vezi ce învâрте sapa pe câmp și ce pune porumbul în brazdă! Ce era să facă în afară de muncă? A rămas numai ea și maică-sa, că tatăl lor, unchiul Iorgu s-a prăpădit în război, în munții Tatra.

— Știu de când a venit unchiul Gheorghe acasă, îi spun eu, gândindu-mă cu obidă la biata Lilica.

— Acum le-a venit înștiințarea scrisă de la Comandamentul General al Armatei, e sigur că s-a prăpădit.

...Într-o zi a venit la noi o prietenă de-a mătușii Rica, o fată de vreo 18 – 19 ani, cam tot atât cât avea și Rica. Au discutat în grădină multă vreme la umbra unui nuc bătrân, iar când a plecat fata, am auzit-o spunând cu voce tare:

— Dacă te hotărăști, să-mi spui! Vezi că eu plec sâmbătă cu căruța, mă duce Virgil, frate-meu, că trebuie să fiu la muncă duminică, așa e acolo.

— Te anunț eu, zice Rica. Mai întâi să vorbesc cu ai mei să văd dacă mă lasă.

— Eu aștept răspunsul tău. M-aș bucura să fim amândouă acolo, că știi ce greu e să fii singură în străini.

Nu știu ce au vorbit, așa că am așteptat până se va discuta în familie conform obiceiului când erau de hotărât probleme mari care-i interesa pe toți membrii ei și care priveau bunul mers al treburilor în gospodărie.

Întotdeauna prilejul pentru discuții îl oferea masa, când toți se adunau, în rest aflându-se fiecare după diferite treburi.

După masa de seară, Rica a adus în discuție cele ce vorbise cu prietena ei pe care a numit-o Georgiana lui Năstase, soră medicală la Sanatoriul din Techirghiol.

— Mi-a zis Georgiana lui Năstase, care e soră medicală la Techirghiol, că au nevoie acolo de fete pentru spălătorie și pentru oblojeli cu nămol, iar mai târziu poți să ajungi și soră medicală.

— Te-ai duce și tu? o întreabă mătușa Angela.

— M-aș duce dacă ați putea să vă descurcați la muncă fără mine. Ce ziceți? Își plimbă ea privirea pe feșele lor.

— Tu ce zici, omule? îl întreabă ea pe unchiul Gheorghe.

— Ce să zic, femeie? Rica e fată mare, poate să hotărască singură, mai ales că i-a venit vremea de măritat. Doar n-o să stea toată viața cu noi. Numai să fie bine ce va face acolo. Trebuie să-și facă și ea un rost. La muncă ne-om descurca noi. Acum că a venit și Ionel acasă, avem altă nădejde. Nu-i așa, mă, pehlivanule? îmi face el cu ochiul pișicher.

— Tu ce zici, Stelică? îl întreabă mătușa Angela.

— Ce să zic? Cred că face bine. Nu vedeți câți băieți și fete pleacă din sat? Aici nu prea ai ce face în afară de muncă.

Hotărârea fusese luată. În următoarele zile o vedeam pe Rica stând pe scaun sau pe prispa casei gânditoare, cu ochii ei verzi ca fundul mării, priponiți în gol sau pe câte un obiect aflat în calea privirii.

Când a plecat a trecut pe la poartă Georgiana, cu căruța condusă de fratele ei, Virgil, care au strigat-o:

— Rica, Rica, hai că întârziem!

— Așteaptă un pic că se îmbracă! i-a răspuns Angela.

Despărțirea de mătușa Rica m-a deprimat nespun de mult.

Eram atașat de ea mai mult decât de oricare din familia Gavrila, deși pot spune că pe toți îi iubeam și aș fi fost în stare să fac orice pentru ei, dar pentru Rica aveam un sentiment greu de definit, încât plecarea ei îmi smulgea oftaturi adânci, din fundul inimii. Simțeam că și ea are pentru mine un simțământ mai special.

Ne-a scris aproape după două luni de zile. Când ne-am întors de la câmp unde prășeam porumbul, poștașul ne-a oprit și i-a dat scrisoarea unchiului Gheorghe, spunându-i: „A sosit de ieri, dar n-am avut timp să v-o aduc. E de la Rica, cumnată-ta”.

Rica scria puțin despre ea: că muncește la spălătoria Sanatoriului balnear Techirghiol, că este sănătoasă, că s-a bronzat la soare și face băi cu nămol, care este tămăduitor pentru multe boli de oase.

Întreba dacă ceilalți sunt sănătoși și dacă eu reușesc să fac față la munca câmpului. În finalul scrisorii, cerea să i se trimită niște rochii și niște schimburi pe care le enumera.

— De, știu și eu? zicea unchiul Gheorghe. Acum nu putem, că trebuie să sfârșim prașila, după aia, poate. Nu poți să le pui la poștă, decât la oraș, că aici nu ai unde.

— Ce poștă? I le duce Stelică cu căruța când vom putea! spune mătușa Angela. Până atunci să-i scriem și noi o scrisoare și să-i dăm lămuriri că fata așteaptă. Măine e duminică și nu lucrați, n-ar strica să-i puneți pe hârtie câteva rânduri. Tu, Ionele, ești mai deprins cu scrisul și o să te ajute și Stelică.

CAP. II - TECHIRGHIOL, ORAȘUL BĂILOR DE NĂMOL

Duminică dimineța mătușa Angela împreună cu unchiul Gheorghe au plecat la biserică, iar eu și Stelică, după ce am dat mâncare la vite și le-am adăpat, ne-am apucat să-i scriem Ricăi. I-am spus de toate, iar la sfârșit i-am spus să ne aștepte, pe mine și pe Stelică, la începutul lunii iulie, că ne ducem cu căruța și îi ducem tot ce a cerut în scrisoare.

N-am închis plicul până nu au venit ei de la biserică, gândindu-ne că poate vor să adăugăm ceva la cele scrise de mine. Nu au avut nimic de adăugat, dar mătușa m-a privit cu un aer de nedumerire, zicând:

— Te duci și tu? Vrei să-ți mai vezi casa? Ți s-o fi făcut dor de ea?

— Nu mă duc acolo. Nici nu vreau să-l văd pe el. Mi s-a făcut dor de mătușa Rica și vreau să văd și eu unde muncește, asta e tot.

— Lasă-l să se ducă și el că după prașilă nu mai are ce face! spune unchiul Gheorghe, mai împăciuitor.

— Faceți și voi planul ca ȝiganul zice mătușa.

— Ce plan? întreb eu, curios să aflu planul ȝiganului.

— **Ăl** de s-a dus cu oala de iaurt s-o vândă în târg și pe drum socotea în gând: „Vând iaurtul, cumpăr 100 de ouă pe care le pun la clocit, scot 100 de pui pe care-i cresc

și-i fac găini, care fac ouă, alți pui, alte găini, pe care le vând și o să cumpăr o pereche da cai și o căruță. Eu în căruță, pe capră și biciul în mână, o să ating caii cu biciul și o să fac hiii!” Când a făcut „hiii!” a dat cu oala într-un copac pe lângă care trecea și oala s-a spart împrăștiind iautul peste tot. S-a ales praful de planul lui.

— Hai, mătușă, că planul nostru nu seamănă cu al țiganului! spun eu îmbufnat. Noi zicem că mergem după prașilă și asta este în puterea noastră.

— Așa este, maică, dar să trăim până atunci și să fim sănătoși ca să făptuim ce ne trece prin gând.

După-amiază m-a luat Stelică și am mers la horă, în sat. Hora era într-o poiană, în spatele școlii unde învățasem și eu cele patru clase. Tineret mult, dar și mame care-și însoțiseră fetele și acum stăteau pe iarbă, vorbind de-ale lor și te gând cu ochiul, din când în când spre horă, să-și supravegheze odraslele, să vadă ele cu cine dansează, cu cine se împrietenesc...

— Iat-o pe Lilica, îmi zice Stelică.

— Unde este, că n-o văd.

— În horă, lângă băiatul cu cămașă în carouri, cel blond, cu părul pe frunte, mă orientează Stelică.

— O văd acum. Măi, dar parcă a mai crescut și nu mai poartă cozi ca înainte, spun eu.

— Da, vrea să arate că este domnișoară, spune el râzând.

— Aș vrea să stau de vorbă cu ea. Cred că nici nu știe că m-am întors în sat, încerc eu să-mi justific graba și intenția de a o întâlni.

— Așteaptă să ajungă în dreptul nostru și am s-o atenționez eu!

Hora se rotea în ritmul acordeonului și, din când în când, o fată dădea un chiot de răsuna ulița.

— Lilica, zice Stelică, atingând-o ușor pe umăr, nu vrei să vezi cine a venit?

Lilica se desprinde din horă și vine la noi cu o figură îmbujorată, exclamând:

— Tu erai, Ionele? Vai ce bine îmi pare că te văd!

Când ai venit?

— De câteva zile, îi răspund.

— Și nu puteai să treci și pe la noi? Sau n-ai vrut să mă vezi. De când te-ai dus la oraș ai uitat de noi.

— Acum stau aici și o să ne vedem mai des, am încercat eu s-o împac.

— Hai, vino și tu cu mine în horă! spune ea.

— Nu știu să joc și nici nu-mi place.

— Hai tu, Stelică! repetă ea invitația.

— Nu vin, du-te tu!

Lilicăi îi plăcea să se distreze și s-a prins din nou în horă, bâțându-se alături de ceilalți.

— Hai acasă! îi spun lui Stelică. Sau vrei să mai stai.

— Nu. Dacă tu vrei, mergem acasă. Dar am să-ți fac o propunere: Ce-ar fi să mergem cu caii la păscut? Abia îți mai aduci și tu aminte cum se călărește un cal.

— Bine zici! Facem și o întrecere?

— Facem, dar dacă te întrec ce dai?

— Te ajut la încărcat căruța cu bălegar s-o ducem în câmp, îi propun eu.

— Nu să mă ajuți pe mine, ci s-o încarci singur. Asta se cheamă că tu ai pierdut, iar eu am câștigat, spune el râzând și privindu-mă atent, să vadă ce mutră fac la o asemenea prinsoare.

Văzând că nu-i răspund, spune tot el:

— Hai, măi, Ionele, că nu te las eu cu toată truda, măi, te ajut să-ți îndeplinești „osânda” chiar dacă pierzi.

Acasă ne-a întâmpinat mătușa Angela, care a rămas surprinsă, în prag:

— De ce v-ați întors? Sau n-ați fost la horă?

— Ba la horă am fost, răspunde Stelică, dar nu ne-a plăcut și ne-am întors ca să plecăm la islaz cu caii.

Am plecat într-un loc știut de Stelică, unde nu erau alți copii cu vitele, ceva mai departe de sat; acolo am împiedicat caii și ne-am tolănit în iarbă, unde Stelică mi-a povestit multe, chiar și despre o fată cu care zicea el că vorbește de o lună de zile și că îi este dragă.

— Și de ce nu te însori cu ea? îl întreb eu precipitat,

socotind că dacă îți place o fată de ce ar trebui să lungești „boala” și să nu faci ceea ce crezi că e bine.

— Nu e chiar atât de ușor, spune el. Mai întâi eu trebuie să plec militar și nu pot s-o las aici, la părinții mei, cum este obiceiul, apoi să-i duc grija. Iar în 2 – 3 ani cât este armata, câte se mai pot întâmpla? La început și eu am zis ca tine, dar când m-am gândit mai bine, am ajuns la judecata că e mai bine să o las să mă aștepte. Cred că o și verific cu acest prilej: dacă ține la mine, mă așteaptă să termin armata, iar dacă nu, se mărită.

— Și tu vrei să se mărite sau să te aștepte?

— Eu aș vrea să mă aștepte, dar știi ce e în inima ei? Multe fete jură credință celor plecați, iar când dau de alții care știu să le spună vorbe mai cu meșteșug, se duc după ei; unele încalcă jurămintele când dau de avere, iar altele pentru că se simt prea „coapte” și nu mai au răbdare să aștepte. Asta e situația, zice Stelică privind undeva, în zare.

— Da’ de unde știi tu toate astea? Par să fie și adevărate și cred că așa se întâmplă.

— Am vorbit într-o zi cu domnul învățător Grigore și l-am întrebat, într-o doară, deși mi-a cam fost rușine să-i spun că m-a cuprins și pe mine febra dragostei. E mare om domnul Grigore.

— De ce nu l-ai întrebat pe unchiul Gheorghe? El e tatăl tău și știe toate astea.

— Mi-a fost rușine de el. Cum poți să-i spui tatălui direct: „Tată, m-am îndrăgostit!” Dar domnului Grigore, om învățat, cum i-am spus că îmi place fata, a și priceput ce necaz mă muncește și mi-a explicat pe îndelete, toate aspectele vieții în doi.

...Văzând că Stelică se destăinuie, am îndrăznit să-i spun și eu că-mi place de Lilica. Atunci el a tăcut un pic, cât s-a gândit și mi-a spus:

— Măi, Ionele! Lilica este verișoara mea, fiica fratelui lui tata. Cred că știi asta. Cu toate că ar trebui să o laud, fiind rudă cu mine, dar eu țin și la tine la fel, poate chiar mai mult. Nu vreau să te întristez, dar Lilica nu e de tine.

Las-o pe ea aici în sat, în mediul ei în care se simte bine, după cum ai observat și tu așteaptă să te maturizezi, să poți lua hotărâri singur! Cine știe peste un număr de ani pe unde vei mai fi și tot ce azi ți se pare ușor de înfăptuit, nu te va mai interesa atunci.

— Cred că ai dreptate, i-am răspuns cu vocea scăzută, deși eu nu prea gândeam așa.

...În săptămâna care a urmat am prășit porumbul, iar în următoarea floarea soarelui și sfecla. Unchiul Gheorghe trecea cu prășitoarea trasă de cai printre rânduri, iar eu, Stelică și mătușa Angela săpam. Uitasem cum se mânuiește sapa, dar m-am adaptat repede; nu puteam să mă țin de ei cu rândul și, când mă vedeau că rămân mult în urma lor, mă ajutau, săpând și în locul meu, mai mult Stelică.

Pe 12 iulie, într-o zi de duminică - dis de dimineată, am plecat cu Stelică la Techirghiol să-i ducem Ricăi cele solicitate în scrisoare. Am ajuns acolo pe la ora 12.00, când Rica era la muncă, în sanatoriu. Ne-am dus s-o căutăm, dar am dat peste un bărbat în vârstă, îmbrăcat sumar, care ne-a spus că nu avem voie înăuntru, dar să așteptăm că la ora 13.00 se termină programul de lucru și „pacienții” pe care el îi numea „sezonști” vor ieși din sălile de tratament cu parafină pentru a merge ta, așa.

— Ce facem, Stelică? îl întreb.

— Ce să facem? Așteptăm. Hai să vedem unde găsim o umbră pentru a lăsa căruța și caii! După ce vor mânca fânul și grăunțele din căruță să vedem unde putem să-i adăpăm, apoi să le facem o baie în ghiol. Erau vreo doi pomi chiar în spatele clădirii.

— Păi, intră caii într-o apă așa de mare? îl întreb eu.

— Intră. Tata îmi spunea că pe vremea când era el tânăr s-a dus la Constanța cu bunicul și i-a spălat în mare. Nu erau caii ăștia. E vorba de alți cai.

Cât timp am așteptat noi, am tot umblat pe malul ghiolului; aproape de clădirea sanatoriului - care era chiar pe mal - era o barcă mare din fier, pe jumătate plină cu o pastă neagră în care se mișcau niște viermi mici care

făceau să clipească uneori mîzga aceea cleioasă.

Am găsit și un loc unde apa venea direct pe mal ca o pantă și în apă era pietriș care te înțepa la tălpi.

Am luat fiecare câte un cal de căpăstru și am intrat cu ei în apă; spre surprinderea mea caii au intrat în apă, fără să schițeze nicio împotrivire.

— Ce facem acum? îl întreb pe Stelică.

— Aruncăm apă pe ei și-i frecăm cu mâinile. Tu ai grijă să nu stai prea aproape de ei, că te calcă pe piciorul gol și nu te vād bine.

I-am spălat, apoi i-am dus la apă mai adîncă pînă le trecea de șolduri și ne-am încălecat pe ei, aducându-i la căruță să-și continue masa.

— Unde îi adăpăm? întreb eu.

— Să așteptăm să vină Rica.

Rica era de aceeași vîrstă cu Stelică, de aceea el îi spunea pe nume, iar eu îi ziceam mătușă.

Am tot așteptat pînă ne-am plictisit.

— Hai să mîncăm ceva! zice Stelică și scoate o traistă din fundul căruței, în care erau ouă fierte, brînză, pâine și câteva bucăți de carne de pui prăjite. Am mîncat, am băut apă dintr-o sticlă pe care ne-o pusese mătușa Angela odată cu mîncarea, apoi ne-am dus la ușa sanatoriului și ne-am pus pe așteptat.

Trecuse mult peste ora 13.00 cînd am văzut-o pe Rica trecînd dinspre sanatoriu spre cantină – după cum am aflat mai tîrziu. Era cu încă o doamnă și discutau ceva, neatentă la noi.

— Rica! strigă Stelică. Unde te duci? Păi noi te așteptăm de aproape două ceasuri și tu nici nu ne bagi în seamă?

— Ptiu, bată-te să te bată! Nu știam că ai venit. Iată-l și pe Prâslea! Tu de unde ai mai apărut?

— Am venit amîndoi. Dar nu ți-a spus bătrînul de la intrarea în sanatoriu că te așteptăm?

— Nu. Care bătrîn?

— Era unul acolo, cam dezbrăcat, care ne-a spus că nu este voie să intrăm și că o să ieșiți voi. Să vă așteptăm.

— Dar voi i-ați spus pe cine așteptați?
— Nu, am crezut că nu este nevoie.
— Atunci el de unde ar fi știut, ca să mă anunțe. Mai așteptați un pic până mănânc și eu, apoi mă întorc și vorbim. Nu durează mult.

Rica a intrat în cantină, iar după un timp s-a întors însoțită de Georgiana, cu care am mers și noi în camera lor. Rica a verificat dacă i-am adus ce ceruse în scrisoare, apoi ne-a întrebat despre cei de acasă, despre cei din sat, întrebări la care a răspuns numai Stelică.

— Mi-ar plăcea și mie să stau aici, dar numai să fac baie și plajă, fără să dau pe piele cu noroi – zic eu.

— E nămol, Ionele, nu noroi. Nămolul e scos din fundul apei și conține tot felul de substanțe contra durerilor de oase. Mulți vin aici din țară și din afara țării pentru a se trata de reumatism – spune Georgiana.

— Am fost la barca aceea de fier de lângă mal și am văzut că mișcă niște viermi urâți în nămol, îi spun eu. Nu-mi place să-mi văd pielea așa urâtă.

— Dacă dai o dată pe piele cu el, te obișnuiești, zice ea.

— Îmi place camera voastră, i-am spus.

— Lasă-l să stea cu noi, Rica, spune râzând Georgiana.

— Vrei să stai? mă întreabă Rica.

— Vreau! răspund fără să mă gândesc.

— Dar unde ai să dormi? Că noi abia avem loc în patul acesta amândouă.

— Mă culc jos dacă ești de acord să rămân la voi.

— Dacă ești de acord, să rămână. îl rog eu pe moș Costache să-i facă un pat din câteva scânduri pe care le pune pe două capre, iar cearșafuri îi aducem din cele pe care le folosim la „împachetările” cu parafină. Acum este cald, nu are nevoie să se învelească, zice Georgiana.

— Tu ce zici, Stelică, să rămână? întreabă Rica.

— Eu nu am nimic împotrivă. Din partea mea poate rămâne că până luna viitoare când începem să batem grâul nu prea are ce face acasă, dar cu ce vine el acasă, că eu nu

pot să vin după el dacă ne apucăm de treabă. Tu ce zici, măi, rămâi? mă întreabă el.

— Are noroc, puștiul! spune Georgiana. Pe la 1 august, poate chiar mai devreme, vine Virgil la mine să-mi aducă niște haine mai groase și se întoarce cu el.

Cu acestea zise, mi s-a hotărât șederea la plajă pe malul ghiolului pentru două săptămâni.

Peste circa un ceas, Stelică pleca singur spre casă, lăsându-mă să mă recreez două săptămâni. Pot spune că au fost zile frumoase, în care am trăit din plin copilăria.

Dimineața mă lăsau în pat să dorm cât voiam eu, iar când mă trezeam, pe la 9 - 10, găseam pe masă cana cu lapte sau ceai și pâine cu brânză, unt și să^{*}/l-am. Ziua luam masa de prânz cu ele la cantina din altă clădire, iar seara îmi ungeam câte o felie de unt pe ambele fețe și cu marmeladă.

Mă spălam, mâneam, apoi plecam prin sălile de tratament cu parafină sau nămol unde le găseam pe Rica și Georgiana; când aveau zile de spălat cearșafuri, perne și alte cârpe, le ajutam cărându-le apă și, de fiecare dată eu le păzeam până se uscau, pentru a nu le fura cineva de pe sârmă. Toată ziua stăteam dezbrăcat, numai în chiloți și mă prăjeam la soare; uneori făceam și baie în ghiol și mă umpleam de sare și în cap, părul meu fiind ca asfaltul și încălzit de parcă era presărat cu făină. Nu scăpăm de mâncărimi până nu stăteam câte 10 minute sub furtunul cu apă dulce de la pompa aflată în fața sanatoriului.

Duminica următoare am ajuns în cealaltă parte a ghiolului, în dreptul vilei Minerva. Era mare înghesuială și de la geamurile de sus aruncau niște oameni tot felul de obiecte noi de îmbrăcăminte; m-am strecurat în față și am prins o șapcă și o bluză de uniformă germane. Rica mi-a spus: „Aruncă-le!”

Tot umblând prin sălile de tratament, m-am împrietenit cu un domn din Fieni, un orașel din județul Dâmbovița, pe nume Romulus Ionescu. Acesta mă simpatiza și uneori mă trimitea să-i cumpăr țigări de la un chioșc care se găsea la vreo 300 de metri de sanatoriu. El

cunoștea prețul pachetului de țigări și, de fiecare dată îmi dădea bani peste acel preț, spunând:

— De rest îți cumperi o prăjitură sau o înghețată!

Chiar dacă îi aduceam restul înapoi, nu-l mai lua. Când m-am obișnuit cu el, nu-i mai aduceam restul, cheltuind bani pe înghețată pe băț sau napolitane.

Într-o zi, după ce a ieșit de la tratament înfășurat până la gât în cearșafuri, mi-a spus:

— Vrei să vii până la mine în cameră să stăm de vorbă? După ce intru eu și mă îmbrac, te chem înăuntru. Așteaptă aici, la ușă, până te chem eu!

Am așteptat, iar după un timp, domnul Ionescu a apărut în prag și mi-a făcut semn să intru. Mi-a arătat niște becuri fine și mi-a spus că se fac la Fieni și că lucrează și el acolo, dar nu mi-a spus ce lucrează. După mai multe discuții, domnul Ionescu s-a oprit și s-a uitat fix la mine:

— Măi băiete, știu toată situația ta! Eu am acasă destulă avuție și nu am pe nimeni care să se ocupe de ea. În situația ta, nu ți-ar strica să-ți începi un drum în viață. Nu vrei să mergi cu mine la Fieni? Am gospodărie mare, te dau să urmezi și școală, să nu rămâi numai cu 4 clase, că lumea evoluează, se cere tot mai multă știință de carte. Hai! Ce zici?

— Nu pot, domnule, pe mine mă așteaptă acasă, la Rahmanu, am promis că mă întorc, cum să-i mint?

— Mai gândește-te! Vorbește și cu domnișoara Rica, vezi ce spune și ea, apoi vii și-mi spui! Eu trebuie să plec săptămâna viitoare acasă și dacă te hotărăști, mergi cu mine.

Am plecat din camera lui destul de îngândurat. Nu știam cum să procedez. Mă gândeam de unde știa el atâtea lucruri despre mine? Ori discutase cu Rica ori cu Georgiana? Trebuia să mă conving. M-am dus în cameră, dar nu le-am găsit și le-am căutat în sălile de tratament, unde trebăluiau cu aranjatul sălilor pentru a doua zi.

— Ce faci aici? mă întrebă Rica.

— Am venit să văd ce faceți. Nu știam unde sunteți și mă plictiseam singur.

— Azi nu faci plajă?

— Nu.

— De ce ești bosumflat? mă întreabă Georgiana.

— Nu sunt, îi răspund în doi peri.

— De acum te cunosc eu bine. Stai cu noi de 10 zile.

— Lasă-l că ne spune el în cameră! a intervenit Rica.

După ce au sfârșit treaba, Georgiana a plecat la cantină să aducă ceva de mâncare, iar eu și Rica am mers în cameră s-o așteptăm.

— Ia spune, ce te frământă? mă întreabă Rica.

— De unde știe domnul Ionescu Romulus care este viața mea?

— De la mine, poate și de la Georgiana. Te-a văzut cu noi mereu și a crezut că ești al uneia dintre noi, sau poate frate cu noi și atunci când ne-a întrebat, i-am spus. Nu puteam inventa o poveste falsă și i-am spus adevărul. Dar de ce te preocupă asta?

— Pentru că domnul Ionescu m-a invitat la el în cameră și mi-a spus că dacă vreau, să merg cu el la Fieni, unde are gospodărie mare și este singur.

— Asta este deja altă poveste, spune Rica. Lasă că voi discuta eu cu el să văd despre ce este vorba.

CAP. III FIENI - ȘCOALA ȘI O VIAȚĂ LINIȘTITĂ

Peste câteva minute a intrat în cameră și Georgiana, cu mâncarea obișnuită pentru seara. Ele țineau să nu se îngrășe, iar mie îmi spuneau că nu-mi trebuie prea multă mâncare că nu reușesc să-mi consum energia ziua, stând mai mult de pomană printre rufe la uscat.

— Ai discutat ceva cu domnul Ionescu despre mine? o întreb pe Georgiana.

— În legătură cu ce? se face ea că nu pricepe.

— E vorba de chestia care ne-a propus-o domnul Ionescu când a aflat că Ionel nu are părinți și stă la noi, sare în ajutorul meu Rica.

— Da, spune Georgiana cam încurcată. Tocmai am vrut să te întreb într-o zi: Tu n-ai simțit că domnul Ionescu s-a atașat de tine? Aproape zilnic îți dă bani pentru prăjituri sau înghețată.

— Ionele, știi cât te iubesc eu pe tine de când te cunosc! Nu cred că îmi pui la îndoială nici dragostea nici buna intenție pe care le am față de tine. Dorința mea este să te pot ajuta să ajungi un om învățat, zdravăn la minte că la trup văd că ai perspective să te dezvolți frumos, armonios chiar, a urmat mătușa Rica.

Știi că tot eu te-am îndemnat să te întorci acasă, la Constanța și sufletul tău a fost rănit pentru a doua oară. Dar și atunci, ca și acum, te îndrum să iei o hotărâre care să te îndepărteze de coamele plugului pentru că tu nu ai veleități de țăran, tu ai alte calități și prin viața la țară le-ai înăbuși sau pierde.

Tu ești în stare să înveți, să-ți călești caracterul și să-l modelezi, să nu te lași influențat de alții și să nu cedezi decât pentru motive clare și după o temeinică chibzuință. Tu n-ai fi ajuns în această situație, dacă ai fi avut niște părinți care să-ți poată fi sprijin și îndreptar la nevoie, dar...

— Mă voi strădui să muncesc și să învăț, încât să ajung omul care dorești să fiu. Știu că drumul e greu, dar oricâte ar trebui să înfrunt de acum înainte, nu mă voi da bătut. Îți promit!

— Atunci înseamnă că ne-am înțeles cu privire la domnul Ionescu? Din câte am aflat, este un om bun la suflet și bine intenționat. Aici este cunoscut de toată lumea, vine de mai mulți ani la tratament acuzând dureri lombare și la clavicule, mai pe înțeles îl dor șalele și umerii cu gât cu tot, zice Georgiana.

Pleacă de aici, de fiecare dată ameliorat, dar nu știi ce face el acasă - poate clima din zona unde locuiește să fie de vină - că în vara următoare se prezintă iar înțepenit ca un par.

El insistă să te duci cu el pentru că nu are pe nimeni apropiat. Zice că se obligă să te dea la școală, ca să-i poți fi de ajutor. Toți doctorii care îl cunosc susțin că domnul Ionescu are o situație materială bună, zice Rica, oftând cu mâna pe piept, apoi continuă:

— Nu vreau să crezi că eu sunt pentru ca să te

despart de Angela și ceilalți. Mă și tem că mă vor certa pentru o astfel de faptă, dar pentru că o consider o șansă a vieții tale, te sfătuiesc să accepți, dacă, bineînțeles și tu simți o atracție față de acest om.

În fiecare om există un instinct, o presimțire care îl apără.

...Nu i-am mai răspuns nimic. Am ieșit din cameră și m-am dus în spatele sanatoriului, în partea dinspre apus, m-am așezat pe iarba arsă de soare și am privit soarele care apunea oblic pe suprafața ușor vălurită a lacului, mângâiată de briza ușoară a înserării. Din iarbă se auzea țârâitul discret al greierilor, iar pe islaz se vedea un cârd de oi, în frunte cu un măgar purtând nelipsitul samar, învâluit într-un nor alb de praf

Razele sângerii ale soarelui colorau apa în culori vii, dispersate între roșu și alb pe tot ghiolul.

Îmi stăruie în memorie și acum ceea ce atunci mi s-a întipărit pe retină ca un tablou pictat de vreun pictor celebru.

Când m-am întors în cameră Rica și Georgiana se pregăteau de culcare. M-au privit cu o mină de om care e pe punctul de a-și exprima compătimirea, dar au schimbat vorba:

— Ce carte ai citit tu în ultima vreme? mă întreabă Georgiana, închizând pe jumătate ochii, cum face câte un profesor care simte că te-a prins cu lecția neînvățată.

— Din noiembrie și până în mai, cred că am citit vreo 10 cărți, plus ziarele mai importante și câteva reviste, am răspuns sigur de mine.

— Dă-mi câteva titluri! continuă ea să mă examineze.

— Biblia, Elevul Dima dintr-a VII-a, Robinson Crusoe, Coliba unchiului Tom, Submarinul P.K.8

— Ai citit și Biblia? Eu nu am reușit s-o citesc. Dar tu ai înțeles-o? Mulți spun că e greu de înțeles, mai zice Georgiana.

— Nu am înțeles multe lucruri din Biblie, dar ce ar trebui să știu neapărat, cred că am înțeles: să nu furi, să nu ucizi, să nu minți, să-ți ajuți aproapele și să suferi și să

te rogi cu credință lui Dumnezeu.

Nu am mai discutat multe în seara aceea, dar după ce neam culcat, eu am rămas multă vreme cu fața în sus și mâinile sub cap, frământat de gânduri și speriat de viața ce o întrezăream în necunoscut.

Până în ziua când urma să plece domnul Ionescu, nimeni nu a mai amintit nimic despre propunerea care-mi crease atâtea insomnii, dar când afară aștepta o trăsură cu doi cai negri încadrați cu hamuri noi, bătute cu ținte de alamă, pe ușa camerei a intrat domnul Ionescu, vesel și sigur pe el, zicând:

— Ești gata, tinere?

— Gata pentru ce? răspund eu tot printr-o întrebare.

— Pentru călătoria noastră la Fieni.

— Domnule! Eu nu am nimic aici. Am venit numai în vizită și am rămas până la 1 august când urmează să vină cineva să mă ia acasă.

— Lasă, nu-ți mai face griji, că te îmbrac la Constanța, înainte de plecarea trenului, cu tot ce-ți trebuie. Important este să vrei să mergi la mine.

— Știu și eu, domnule? răspund în doi peri. Păi...

— Du-te și ia-ți la revedere de la domnișoarele Rica și Georgiana și vino repede la trăsura care așteaptă în față!

Am mers și le-am spus, însă ele știau tot și au venit cu mine până la trăsură, și-au luat la revedere, mai întâi de la domnul Ionescu, apoi de la mine. Când m-a luat în brațe, Rica a început să plângă, zicând printre suspine:

— Copilul meu, sper să nu fi făcut o greșală care să te piardă. Te rog să-mi scrii imediat ce ajungi acolo. Să te ajute Dumnezeu în toate și să te îndrume numai la fapte bune! apoi mi-a făcut cruce cu mâna ei pe frunte și piept.

Trăsura a pornit și le-am făcut cu mâna, dar ele își ștergeau fața cu batista. Când am ajuns în gară, domnul Ionescu a dus bagajele la magazia de bagaje și am plecat amândoi la magazinul „Select”, unde mi-a cumpărat costum albastru, cămașă albă, pantofi din piele fină și o șapcă de elev. Hainele mele vechi mi le-a luat din mână și mi le-a pus într-un coș de gunoi aflat pe trotuar.

— Hai să mâncăm ceva și să ne pregătim de călătorie! a zis domnul Ionescu și am intrat în restaurantul „Continental” unde am servit câte o friptură, el a băut un pahar mare cu vin iar eu o limonadă.

— Vrei o înghețată? Știu că îți place, ești doar copil.

— Nu vreau, am zis eu înciudat că mă considera un copil fără personalitate.

— Chelner! strigă el, fără să țină cont de împotrivirea mea, care, recunosc, era numai verbală. În sufletul meu doream înghețata și abia o așteptam. A venit repede.

A plătit și am ieșit, îndreptându-ne spre gară, pe bulevardul Carol. Gara era atunci pe strada Traian, deasupra portului, în dreptul scărilor care coborau la poarta nr. 2.

A scos valizele de la bagaje, punându-le lângă o bancă aflată pe peronul acoperit și pe mine m-a lăsat să le păzesc, mergând să cumpere ceva; s-a întors cu un ziar, nu știu sigur dacă era „Timpul” sau „Ultima oră” și s-a așezat pe bancă, lângă mine, în așteptarea trenului, răsfoind paginile ziarului din care urmărea numai titlurile. Era prima dată în viață când mă urcam într-un tren și eram tare curios să văd și să simt totul. Până atunci circulasem pe jos, cu căruța și cu trăsura – pentru prima oară cu domnul Ionescu. Și tot pentru prima oară și tot cu domnul Ionescu, călătoream cu trenul.

Am urcat pe scară după dânsul, iar bagajele le-a adus un hamal, îmbrăcat în haine de C.F.R.-ist. Ne-am instalat într-un compartiment de clasa I-a unde nu eram decât noi și încă o doamnă în doliu, cu care am călătorit până în București, restul locurilor din compartiment erau goale.

Pe parcurs a venit un comerciant ambulant care vindea susane, apoi cu răcoritoare, dar am refuzat pe motiv că sunt sătul – lucru adevărat, deși domnul Ionescu insistase să iau.

Mai târziu a venit controlorul de bilete și domnul Ionescu i-a arătat două bilete verzi, pe care le-a găurit cu o mașină manuală, după care i le-a înapoiat.

— Când ajungem la București? îl întreabă domnul

Ionescu pe controlor.

— La 22.40, răspunde controlorul.

— Spre Fieni când am legătură? continuă acesta.

— Spre Fieni, spre Fieni - la ora 1.05 spune controlorul, după ce consultă o carte cu mersul trenurilor.

— Mulțumesc!

— Călătorie plăcută, domnilor!

Toate aceste lucruri erau noi pentru mine la acea dată.

Pe drum, domnul Ionescu m-a întrebat numai dacă-mi este cald și dacă m-am plictisit. Restul timpului a citi ziarul pe toate paginile.

Când am ajuns în Gara de Nord, am văzut multe garnituri de tren trase la peroane și o aglomerație că abia am reușit să ajungem la tabloul cu mersul trenurilor care era pe un perete cu fața la linii.

— Hai la Informații, zice domnul Ionescu, să aflăm dacă cumva are întârziere trenul nostru.

— „Trenul cursă de persoane 3402 pleacă pe ruta București - pitești de la linia 9 la ora 1.05 și nu are întârziere” glăsuiește ca un automat doamna care oferă informații.

Ne-am deplasat cu bagajele în dreptul unui ghișeu de unde se vindeau mici calzi și pâine, direct pe peron. Domnul Ionescu a cerut și o sticlă cu bere, iar pentru mine un suc.

— Suc nu avem. Vă rog să încercați la chioșcul de dulciuri aflat pe peroanele dintre liniile 8, 9, 10, a răspuns un barman grăbit.

După ce am servit această gustare, ne-am deplasat la peronul indicat pentru trenul nostru și acolo mi-a cumpărat și sucul și-un pachet de biscuiți pentru drum.

— Să stăm pe canapea până sosește trenul! îmi face semn domnul Ionescu, așezând geamantanele la capătul canapelei pentru a nu incomoda trecătorii.

În gară era destul de cald și o aglomerație și o gălăgie infernală în care se amestecau chemările oamenilor cu șuieratul locomotivelor care intrau ori plecau

din stație, însoțite de un du-te-vino permanent al celor care urcau, coborau sau se deplasau pe locurile de așteptare a altor trenuri care întârziu să apară.

1. GOSPODĂRIA BINEFĂCĂTORULUI MEU

Înspre dimineață am ajuns în Fieni, o gară mică și prăfuită, afumată de locomotivele cu aburi care o traversau. Am așteptat să luăm trăsura, dar nu era, fiind nevoiți să mergem cu căruța până acasă la domnul Ionescu, pe strada Ogrăzii, aproape de marginea orașului. Eu dormisem în tren și mă simțeam odihnit, astfel că eram numai ochi și urechi să văd și să aud totul de la început.

Casă mare avea domnul Ionescu, cu 6 camere și un beci la subsol, iar curtea cred că avea cel puțin 4.000 metri pătrați, în care erau rânduie magazii, porumbare și cotețe pentru porci și pentru păsări; grajdurile erau mai departe de casă și aveau ieșire la poarta pentru care și căruțe, făcând legătura cu șura pentru nutrețuri. În grajduri – două la număr – erau ținuti doi cai de docar și patru de tracțiune, dintre care o iapă cu un mânz de un an; în al doilea grajd erau doi boi și două vaci cu lapte, ambele având viței.

Perpendicular pe linia grajdurilor, închizând latura dinspre spate a curții, se aflau saivanele de oi, între care se găseau peste 200 de oi, 5 berbeci de prăsilă și 33 de miei din anul în curs, într-un țarc separat. Cinci câini în lanț.

— Ai văzut destul pentru astăzi! a spus domnul Ionescu, punând capăt vizitei noastre. Hai acum în casă să ne culcăm câteva ceasuri și după aceea vom stabili ce avem de făcut!

În ușa ne aștepta o femeie între două vârste, cu capul acoperit cu o basma neagră și o flanelă maron, din lână, împletită de mână, trasă peste o fustă de aceeași culoare și lucrătură.

— Ai venit, Romică? i s-a adresat ea domnului Ionescu.

— Am venit, Nuțu, îi răspunde el. Nu v-am mai anunțat că vin pentru că n-am mai avut timp.

— Dacă știam că vii, trimiteam docarul la gară.

— Lasă că am venit cu o căruță de marfa de-a lui Dumitrache, măcelarul.

— Hai la masă! V-am pregătit ceva rece, ca să nu zăbovim mult, a mai spus Nuța.

Am trecut într-o sală mare unde era un lighean pe lavoar și deasupra era un rezervor de apă de 20 de litri. Alături era un săpun și pe spătarul unui scaun, prosoape.

S-a spălat domnul Ionescu, apoi am trecut eu și m-am spălat pe față, pe mâini, de pe care curgea apa neagră de funingine luată de pe tren.

La masă, în capăt s-a așezat domnul Ionescu, iar la mijloc m-am așezat eu; doamna Nuța a luat loc pe scaun la celălalt capăt al mesei pentru a supraveghea mai bine totul, cu un ochi care mi s-a părut a fi „ca de vultur”.

— Cine este băiatul? întreabă ea, privindu-mă insistent.

— Băiatul este... ajutorul meu, răspunde, surprinzător pentru mine, domnul Ionescu.

— Și va locui la noi?

— Da, în camera de lângă magazia de vășărie. Este cea mai luminoasă și lui îi trebuie multă lumină, pentru că de la 15 septembrie va merge la școală.

— Acolo va sta, dacă așa ai hotărât tu, zice doamna Nuța. Are părinți, frați, alte rude? Încearcă ea să afle.

— Nu are pe nimeni. De astăzi, însă, mă va avea pe mine și, dacă va ști să respecte munca, va ajunge un om bogat. Mai întâi va trebui să învețe carte.

— Câți ani are?

— 13, în ianuarie, răspund eu, văzând-o că mă privește.

— Înseamnă că ești în clasa a VI-a?

— Nu. Abia în clasa a V-a pentru că am pierdut un an de învățătură.

— Ce ai făcut în anul pe care l-ai pierdut?

— Lasă-l, tu, în pace! Acum mănâncă, nu stă să-ți răspundă ție, ca la poliție. Mai avem timp de asta.

Cu prilejul servirii mesei am observat că-mi lipsesc

multe din manierele necesare și mă străduiam să prind totul cât mai repede și cât mai corect. Am așteptat să se ridice de la masă mai întâi domnul Ionescu, apoi m-am ridicat și eu, punând pe masă șervetul pe care-l avusesem sub bărbie și pe care nici nu îndrăznisem să mă șterg.

— Mergem să ne odihnim un pic, anunță domnul Ionescu. Du-l pe băiat în camera lui și dă-i tot ce-i trebuie! Vezi că nu are decât ce este pe el, i se adresă doamnei Nuța.

Doamna m-a condus în camera luminoasă, care era cu fereastra la răsărit și soarele stăruia până aproape de prânz și m-a lăsat singur. Am studiat totul cu ochii, fără să ating niciun obiect, așteptând, deși nu știam ce aștept. Am auzit o bătaie în ușă și am răspuns. A intrat doamna Nuța care mi-a adus un cearșaf și o pătură cu cearșaf, a aranjat patul și mi-a spus:

— Te culci și tu cum poți, că este destul de cald. Deocamdată ne lipsește o pijama pe măsura ta, dar mâine merg în oraș și-ți cumpăr. Cum te cheamă?

— Ionel, răspund eu cu jumătate de glas.

— E un nume frumos, de-al nostru, românesc.

N-am înțeles de ce a spus așa, dar am aprobat din cap.

— Acum culcă-te, că vă mai trezesc la masa de prânz.

A ieșit din cameră și i-am auzit pașii pe culoar, îndepărtându-se. Încredințat acum că nu va mai intra în camera mea fără să bată la ușă, m-am apucat să studiez amănunțit toată mobila din cameră, deschizând ușile la șifonier, la noptiere; și sub pat am verificat, iar la bibliotecă - pentru că era una mică, dar plină cu cărți - nu am putut umbla pentru că nu am găsit cheia, fiind încuiată din motive pe care încă nu le cunoșteam.

M-am culcat, dar „noutatea” în care trăiam de puțin timp mă fascina și mă îngrijora în același timp, încât nu mă elibera, mă obseda și-mi puneă noi întrebări cărora nu le găseam răspuns și atunci mă speriam și mai tare.

În cele din urmă oboseala m-a cucerit și am adormit buștean, încât nu am auzit-o pe doamna Nuța când a intrat

în cameră, nici când m-a strigat pe nume, fiind obligată să mă tragă ușor de nas ca să mă trezesc.

— Hai, scoală-te, că e târziu! A trecut de prânz de mult. Ai fost obosit, maică, de nu poți să te scoli. Treci la spălat și îmbracă-te cu costumul pentru masă! Nu prea știi regulile în casele mari, dar le vei învăța tu.

Am aprobat-o în gând. Mai aveam multe de învățat pentru a putea trăi într-o societate educată.

Am servit masa toți trei, dar de data aceasta ne-a servit o doamnă grasă cu șorț alb și bonetă, la masă cu noi stând și doamna Nuța.

Domnul Ionescu avea camera de dormit în partea din față a casei, dar se trecea mai întâi prin biroul lui, având un dulap mare cu registre, dosare, acte și cărți, o masă - tip birou având câte un fotoliu încăpător de o parte și de alta a mesei.

După masă se retrăgea în biroul lui și lucra sau citea. Când avea ușa deschisă îl puteam privi de la distanță, dar în primele zile, am îndrăznit să bat în tocul ușii și el m-a invitat înăuntru.

— Ia spune, ce vrei să mă întrebi? mi se adresează el.

— Eu nu fac chiar nimic? Pe unde am fost întotdeauna făceam ceva. Nu sunt obișnuit să stau degeaba.

— Ai să faci destule, încât ai să te sature. Acum odihnește-te că peste puțină vreme vei începe școala și vreau să fii primul la învățătură ca să mă mândresc cu tine la toată lumea.

— Am văzut o bibliotecă în camera în care stau. (nu îndrăzneam să spun „camera mea”). Nu are cheie? am reușit să întreb, cu destulă reținere.

— Ba trebuie să aibă. S-a întâmplat ceva?

— Nu. Am vrut să scot o carte să citesc și n-am putut să deschid ușile, i-am răspuns.

— Hai cu mine! zice domnul Ionescu râzând.

A luat un mănunchi de chei de pe biroul lui și a luat-o înaintea pe culoar, până în camera mea.

A încercat două chei, iar a doua a deschis ușa

bibliotecii.

— S-o lași descuiată. Poți citi orice carte care te ajută, dar vezi să le și înțelegi, să nu treci peste titluri „ca acceleratul”.

A plecat și m-a lăsat în fața bibliotecii înțesată de tot felul de cărți, multe din care nu înțelegeam nimic.

În prima zi le-am răsfoit, trecând peste titluri, așa precum prezisese domnul Ionescu, „ca acceleratul”, apoi am început să le iau metodic: povestiri, romane, istoria românilor, până am ajuns șa Egipt, cu Faraonul.

Prima carte pe care am citit-o pe nerăsuflăte, în câteva zile, a fost „Chemarea străbunilor” în care se prezintă povestea unui câine lup, cu care m-a surprins doamna Nuța și m-a întrebat cine mi-a dat voie să o iau.

— Domnul Ionescu, i-am răspuns și, probabil l-a întrebat, dânsul i-a confirmat și nu mai m-a întrebat niciodată.

Într-o zi l-am auzit pe domnul Ionescu discutând ceva în birou cu un om cam de 40 de ani, solid, roșu în obraji și destul de bine îmbrăcat. N-am auzit bine decât o frază: „Ce fel de administrator ești tu, dacă nu știi să organizezi recoltarea strugurilor pe sortimente și să obții vinuri de calitate?”

În curte m-am întâlnit cu el o dată, dar nu m-a băgat în seamă, că aș fi vrut să-i cer să mă ia și pe mine cu șareta când pleacă la câmp.

Am început să ies singur în curte și să studiez ce se află acolo. Am ajuns la grajduri, unde am dat peste nea Andrei, grăjdarul, un om cu plete albe și o mustață cât o vrabie care-i acoperea gura aproape complet. I-am spus cine sunt și l-am rugat să-mi arate caii.

M-am împrietenit repede cu el și mi-a spus la ce treburi sunt folosiți, atât caii, cât și boii, câți ani are fiecare și cum îi cheamă. Aproape toată dimineața am stat cu el, la grajduri, încât atunci când am mers să mă spăl pe mână pentru masa de prânz, doamna Nuța mi-a atras atenția, strâmbând din nas:

— Util Ai fost la grajduri, că miroși tot numai a grajd.

Nu e treaba ta acolo! a mai zis ea.

— Trebuie să fac și eu ceva, nu pot sta degeaba! i-am răspuns. Astăzi am vizitat grajdurile, dar aş vrea să merg să fac și treabă acolo sau în altă parte.

— Acolo poți să mergi numai când zice domnul Ionescu.

Aflasem câteva lucruri interesante de la moș Andrei și anume: doamna Nuța este sora domnului Ionescu; soția lui a murit anul trecut, încă nu a împlinit anul, iar la grajduri muncește el și un fiu al lui, care momentan este bolnav (a răcit, dar îi trece repede); mai este un om care se ocupă cu moara de apă, de pe luncă și doi ciobani.

La bucătărie are două fete tinere, din care una este soția unui cioban, iar alta din sat, o bucătăreasă adusă de doamna Nuța și o femeie care face curățenie de două ori pe săptămână.

Domnul Ionescu are vreo 30 ha. de pământ pe care-l muncește cu un tractor cu plug cu două brazde. Mai are o semănătoare, un tăvălug, grapă, secerătoare și o mașină de bătut porumbul. Pe tractor are un mecanic bătrân, moș Vasile Cantor, om priceput și bun.

— Dumneata ești de mult timp aici? l-am întrebat pe moș Andrei, care-mi zâmbea cu toată fața lui încrețită radiind de bunătate.

— Da, am peste 16 ani de când îl slujesc pe domnul Ionescu. Imediat după război, am revenit aici împreună cu fiul meu, Mircea. Domnul Ionescu este un om bun, darnic și drept, din această cauză am rămas, că de muncă găseam și în altă parte. Noi suntem de loc din comuna Pucioasa, dar la noi nu prea găsești de lucru.

— Poate voi reuși să-i cunosc pe ciobani și pe ceilalți, într-o zi.

2. ȘCOALA

La 1 septembrie am mers la școală împreună cu domnul Ionescu, care a ținut să participe la deschiderea anului școlar, deși mă înscrisese în clasa a V-a cu multă vreme înainte de această dată.

Ploua și adunarea s-a făcut într-o sală de clasă, unde

am stat toți elevii în picioare, la fel și părinții, puțini la număr, care și-au însoțit odraslele.

După ce ne-a ținut directorul cuvântul de deschidere, am fost luați de către diriginți și conduși în clasele repartizate unde am început cursurile, chiar din prima zi, ceea ce nu mă așteptam, eu știam că se făcea apelul, se anunțau obiectele de studiu și profesorii cu care le parcurgeam, apoi plecam acasă, dar mă înșelasem de această dată.

Profesorii se grăbeau să-și ia în serios sarcinile din prima zi, iar pentru mine tot ce am auzit în acele ore erau numai noutăți: despre protozoare învățam la zoologie, despre vocale și consoane la gramatică, iar cea mai interesantă mi s-a părut lecția despre asiro-caldeenii, la istoia antică, despre care mai citisem câte ceva în cartea „Faraonul”.

În pauzele dintre orele de curs stăteam izolat, în primul rând pentru că încă nu-mi cunoșteam colegii, dar și pentru că eu trăisem altă viață, pot spune de adult – timp de aproape un an de zile.

Nu mai fusesem împreună cu băieții de vârsta mea din clasele primare și mă dezobișnuisem, încât mă simțeam stânjenit. Despre lucrurile și faptele trăite de mine mulți dintre ei habar nu aveau, iar eu dobândisem o experiență mai presus de vârsta mea și atât de nepotrivită cu înfățișarea pe care o aveam. În primele zile de școală toate aceste întrebări pe care mi le puneam îmi creau o stare de neliniște într-atât încât îmi supravegheam fiecare gest, fiecare privire, iar când vreun coleg se apropia de mine, mă arătam tăcut, chiar ursuz, încercând să evit orice discuție care mi-ar fi trădat antecedentele pe care eu le consideram periculoase. În circa două săptămâni această stare m-a părăsit treptat și mi-am revenit, intrând în relații normale cu colegii mei de clasă, apoi de școală.

Despre învățătură pot spune că mă acaparase în totalitate. Trebuia să învăț și să mă autodepășesc. Așa am și făcut. „Când nu ai încotro și trebuie să te arunci în vârtoare, nu are rost să zăbovești pe mal”, mi-am zis eu

atunci.

Am muncit cu râvnă și, în scurt timp, i-am ajuns din urmă, apoi i-am întrecut la carte pe noii mei colegi, iar la jocuri și la alte activități am reușit să le câștig, treptat încrederea și prietenia.

Domnul Ionescu mă verifica, discret, la școală, dar discuția cu el nu se rezuma decât la câteva expresii:

— Cum merge școala? întreba el.

— Bine, răspundeam eu.

— Bravo, băiete! Ține-o tot așa!

În rest îmi dădea totală libertate la studiu, ori la citirea cărților de orice fel, fără să-mi pună restricții la anumite cărți pe care și eu le consideram mai puțin a fi de nasul meu: „Dama cu camelii”, „Colierul reginei”, „Viconte de Bragelon”, „Regina Margot”, „Cei trei mușchetari”, „Căpitanul Pardaillan” și altele, pe care le-am citit numai în perioada clasei a V-a în pauzele rămase după ce-mi făceam temele de acasă.

Acest nou regim în care-mi duceam viața, m-a făcut să uit viața dusă la patronul din Constanța, care mi se părea atât de îndepărtată, încât nu-mi venea să cred că o trăisem vreodată.

3. SCRISORI DE LA RUDE

Mi-am adus aminte de mătușa Rica, față de care m-am simțit vinovat că nu i-am scris atâta timp, deși m-a rugat, iar eu îi promisesem.

Într-o după-amiază m-am apucat să-i scriu:

Scumpa mea mătușică, încep prin a mă scuza că nu ți-am scris până în prezent, deși nu am nicio scuză, pur și simplu am fost fermecat de noua mea situație de acum și am neglijat, pentru care te rog să mă ierți, dacă poți.

Locuiesc într-o casă mare pe strada Ogrăzii din orașul Fieni și sunt elev în clasa a V-a. Am colegi buni, cu care mă înțeleg bine și niște profesori deosebiți.

Domnul Ionescu are, într-adevăr, o gospodărie mare și se poartă cu mine ca un tată adevărat.

Ce face Georgiana? Ce fac cei de acasă? Le voi scrie și lor cât de curând. Îmi este dor de toți. Îți voi mai scrie.

Te sărut cu drag, Ionel

Terminând scrisoarea am reconstituit toată perioada de când o cunoșteam pe Rica și am tras concluzia că nu poate fi o altă fată mai bună decât ea. Pentru mine a fost ca o mamă și m-a sfătuit cu inimă de mamă.

M-am apucat să le scriu și unchiului Gheorghe, apoi Lilicăi, să văd ce mai fac, dacă sunt supărați pe mine că am plecat. I-am scris Lilicăi mai întâi:

Lilica dragă.

Te anunț că eu sunt sănătos și o duc bine. Locuiesc în orașul Fieni, unde se fabrică becuri de iluminat, sunt în clasa a V-a la școala din oraș și trăiesc într-o familie bună, care se poartă frumos cu mine.

Tu ce mai faci? Cu cine te mai distrezi? Scrie-mi, dacă știi despre Stelică: a plecat la armată? Fata care era prietenă cu el ce face? Sper că nu s-a măritat?! Îți mai amintești când ne plimbam prin grădină la tușa Angela? Ce cărți ai mai citit?

Închei, că trebuie să-mi fac lecțiile pentru mâine.

Aștept răspunsul tău, Ionel.

Nu știam cum să încep scrisoarea către unchiul Gheorghe. Îmi era greu să le explic plecarea mea neașteptată cu un om necunoscut și fără să fi discutat mai întâi cu ei, care m-au ocrotit și m-au crescut de la vârsta de 7 ani.

Dragii mei, îmi cer scuze pentru întârzierea cu care vă scriu, dar sunt foarte ocupat cu școala și nici nu am îndrăznit să vă scriu până acum.

Eu o duc bine, sunt într-o familie bună care are tot ce-i trebuie, încât nu duc lipsă de nimic.

Mi-e dor să vă văd și să mai stăm de vorbă.

Stelică ce face? A plecat în armată? Ce face tanti Rica?

Vă rog să mă iertați că vă scriu puțin, dar nu am prea mult timp la dispoziție. Promit să vă mai scriu.

Al dumneavoastră, Ionel.

Era o scrisoare telegrafică și inocentă, dar ce puteam face? Nu așteptam răspuns de la ei pentru că nu mai era

Stelică acasă să-mi scrie; unchiul și mătușa nu prea scriseseră scrisori în viața lor și nu erau deprinși cu o astfel de îndeletnicire.

În drum spre școală am trecut pe la poștă de unde am cumpărat plicuri, am pus adresa pe fiecare dintre ele și le-am introdus în cutia poștală. Erau primele mele scrisori scrise vreodată și, drept să spun, nu eram atât de încrezător că vor ajunge la destinație. Văzusem scrisori pentru prima dată în tolba poștașului care adusesse vestea dureroasă că s-a stins pe front vărul Pamfil, apoi unchiul Iorgu, tatăl Lilicăi. Ce jale a fost atunci în casa mătușii Angela...

Primul răspuns l-am primit de la Rica. Îmi scrisese o vedere în care îmi spunea pe scurt: „Salutări de pe litoral! Am primit scrisoarea ta și mă bucur mult că mi-ai scris și că o duci bine. Nu știu nimic de acasă. Când voi primi vești, îți scriu. Te sărut cu drag. Rica”.

Între timp eu mă luptasem să pătrund în toate tainele gospodăriei, care era mare și nu se lăsa ușor descifrată. Mă împrietenisem cu Mircea, fiul lui moș Andrei, care nu avea decât 25 de ani și abia scăpase de armată; cu el plecam la câmp cu căruța cu cai sau călare. Când plecam cu caii la păscut, îi luam pe toți patru cai și mânzul care urma iapa. Atunci aveam și eu ocazia să-l călăresc pe oricare dintre ei, de fiecare dată câte unul la ducere, altul la întoarcere; dintre toți caii, cel mai mult mi-a plăcut să-l călăresc pe Victor, un armăsar negru corb, cu steluță albă în frunte și gras, că stăteam pe el ca pe o pernă pufoasă. Era folosit numai pentru trăsură, împreună cu Olga, o iapă înaltă cu părul de aceiași culoare ca și Victor, dar fără steluță în frunte, de care, însă, a avut parte mânzul.

Ceilalți doi cai erau și ei bine întreținuți, dar ceva mai mici, amândoi murgi și erau folosiți pentru diferite activități în gospodărie și în câmp. Niciunul nu avea vreun nărav sau să lovească cu piciorul, motiv pentru care Mircea mă lăsa să-i pasc eu pe marginea drumului, iar el cosea iarbă, dughie, ovăz ori lucernă cu care umplea căruța și eu mă urcam deasupra și dormeam în fân până

când ajungeam în curte, unde mă trezea el.

În mai am primit scrisoare de la Lilica, în care îmi spunea că este sănătoasă, numai că este foarte necăjită pentru că mama ei s-a măritat cu un bărbat venit tocmai din Ucraina și că deja s-a mutat la ei în casă. „Este un om bun sau așa mi se pare mie, dar nu poate să-l înlocuiască pe tata. Dar, ce să fac, am să rabd și eu până am să mă mărit și să plec din casă. Ce să fac dacă a fost voința mamei?”

Ca să-mi răspundă la întrebare, Lilica mi-a spus că Stelică este deja militar, dar că prietena lui, Lenuța, nu s-a măritat, „se pare că îl așteaptă pe el sau nu i-a venit încă ceasul”.

4. TABĂRA ȘCOLARĂ DE LA HOMOROD

Anul școlar l-am încheiat bine, am primit și premiul al II-lea, pentru care mi s-a dăruit cartea „Coliba unchiului Tom”. A fost cel mai frumos dar din viața mea pentru că l-am primit pe munca mea care fusese apreciată pentru prima dată în viață.

La serbarea de sfârșit de an a participat și domnul Ionescu, pe care dirigintele meu - domnul Iacovache - l-a întrebat dacă este de acord să mă trimită în tabăra școlară la Homorod, o localitate din regiunea Mureș. A fost de acord și peste două săptămâni călătoream deja cu școala în trenul spre Brașov.

Înainte de a pleca, poștașul a adus și scrisoarea unchiului Gheorghe, care, cu scrisul lui lăbărțat și cam strâmb, mi-a comunicat că sunt sănătoși, că au prășit porumbul și floarea soarelui și se pregătesc de seceratul grâului. Despre Stelică mi-a spus numai că este la o unitate de grăniceri din Constanța și are de făcut trei ani de armată, că l-a făcut fruntaș și va pleca la un pichet pe malul mării. Nu a pomenit nimic de plecarea mea. În încheierea scrisorii spunea că se bucură că o duc bine și-mi dorește spor la învățătură și sănătate.

Deși erau scrise greoi, scrisorile lor mă făceau să plutesc cu gândul în urmă, la anii petrecuți la Rahmanu în copilăria mea, unde am crescut și m-am călit, învățându-

mă cu munca grea de țăran și celelalte neajunsuri ale vieții. Mă vedeam în postura de copil când mă luptam cu sapa, cu toporul sau cu măturoiul să fac treabă în câmp sau în curte, imitându-i pe ceilalți din dorința sinceră de a le fi de ajutor. Nu reușeam întotdeauna și plângeam de ciudă că nu cresc odată mare să pot face orice.

La Homorod am ajuns noaptea, într-un autocamion care ne-a zdruncinat și ne-a umplut de un praf alb, încât când am coborât, nu ne mai cunoșteam între noi.

Fiind întineric nu am văzut nimic decât corturile care aveau câte un felinar agățat pe stâlpul din față. Ne-am spălat pe față și pe mâini și am mâncat ce avea fiecare în geamantan, după care ne-am culcat. Abia a doua zi de dimineață am văzut că tabăra era așezată într-o pădure foarte frumoasă.

Masa se servea într-un cort foarte mare, în care erau instalate mese din scândură de brad geluită, dar fără fețe de mese.

Era o mâncare potrivită, însă cel mai mult a contat pădurea, cu aerul curat, cu multe păsări cântătoare; noi înșine cântam după ce serveam masa de seară până la ora 22.00, de răsună pădurea. Erau cântecele pe care le-am învățat în tabără, în câteva zile de la sosire. Cele 15 zile ne-au adus prietenii cu alți elevi din diferite regiuni și o perioadă de armonie generală.

Pe mine m-a scos din melancolia în care căzusem în urma scrisorilor primite „de la rude”, așa cum am arătat mai sus.

La întoarcerea din tabără, pe tot parcursul, trenul vuia de larma glasurilor noastre tinere și de cântecele pe care le interpretam laolaltă cu profesorii ce ne însoțeau.

În stațiile de pe traseu coborau, pe rând, cei care urmau să rămână pe loc - ajunși acasă - ori să se îndrepte spre alte destinații. Îi însoțeam până la scară și ne luam la revedere, promițând fiecare să-i scrie celuilalt. Nu s-au prea ținut de cuvânt, dar nici eu, cu excepția a doua scrisori, nu m-am obosit prea mult.

Când am ajuns acasă, la Fieni, Mircea mă aștepta în

gară cu căruța cu cai, ceea ce m-a mirat foarte mult, dar m-a și bucurat totodată, că m-a scăpat de corvoada de a duce valiza în mână până acasă.

Pot spune că din ziua în care soarta mi l-a scos în cale de domnul Ionescu, m-am considerat un om fericit. În afară de rudele mele de la Rahmanu, el era primul și singurul om care mi-a îndulcit viața, făcându-mă să nu o mai consider rea și inutilă. Așa am constatat că bunătatea unui om este mult mai puternică decât răutatea miilor de oameni la un loc.

— De unde știai că vin? l-am întrebat pe Mircea.

— Știa domnul Ionescu. A vorbit cu domnul Zamfir, directorul școlii și dumnealui i-a spus chiar și ora când va sosi trenul în gară.

— Măi, ce om este domnul Ionescu! Pe toate știe să le aranjeze cum se poate mai bine. Mircea! sar eu ca ars. Nu trebuia să plece domnul Ionescu la Techirghiol?

— Nu mai pleacă. A stat la treieratul grâului, al orzului și a fost prezent tot timpul pe câmp până am făcut ogor toate miriștile unde a fost grâu și ovăz.

Am tăcut amândoi o vreme, apoi el a zis:

— Mergi mâine cu mine la câmp?

— Merg, cu condiția să-mi dea voie domnul Ionescu, îi răspund.

— Măine tăiem ovăzul că s-a copt, iar dacă îl mai lăsăm mult, se scutură bobul. Știi că avem un nou cioban? Pe Costică l-a luat recrut, a plecat luna trecută.

— Nu-l știu pe Costică, îi spun eu căutând să mi-l amintesc.

— Ți-a cânta din fluier și din gură. Avea el o căciulă din blană neagră, de o purta pe ceafa și-i zicea baciul mereu să-și acopere fruntea, că-i fac ciorile ceva pe ea de o să se murdărească și nasul, intervine Mircea cu un noian de amănunte.

— Tot nu mi-l aduc aminte.

— Dar la oi ai fost când le mulg ciobanii?

— Unde, la stână, lângă moară?

— Da, jos, aproape de râu, pe zăvoi.

— Da, am fost o singură dată, îmi amintesc eu.
— Oile le-ai mânat „la ușă”, unde mulg ciobanii?
— Da, tot atunci.
— Atunci îl știi pe ciobanul care mulgea în dreapta baciului?

El este.

— Păi, nu-l chema Ciușdei pe acela?

— Aia este porecla lui, dar pe el îl cheamă Lazăr Constantin, numai că toți îl știu după poreclă, nu după nume.

— Mie mi s-a părut mai bătrân, zic eu.

— Are 21 de ani, dar era ars de soare și bătut de vânturi și neîngrijit. Să-l vezi la armată ce băiat frumos se face, că acolo masa, odihna, instrucția, toate se fac după ceas. Mulți preferă viața de militar decât asta de argat, unde trebuie să muncești de când se luminează și până se întuneacă. El, Costică, mergea și noaptea cu oile la păscut, că ziua nu puteau mânca din cauza arșiței. E viață grea și la ciobănie, chiar dacă nu dai cu sapa sau să seceri! zice Mircea, rămas pe gânduri.

— Ce face Haiduc? îl întreb eu ca să schimb vorba.

— Ieri i-am dat drumul din lanț să se mai plimbe și el puțin, iar el a ieșit pe undeva prin gard și nu s-a mai întors până seara, când a venit cu blana ruptă în dreptul urechii drepte și pe spate. L-am uns cu păcură să nu se mai așeze muștele pe răni, că imediat face viermi și vai de el, nu se mai vindecă curând.

— L-au mușcat alți câini?

— Da. S-a dus la o „nuntă” de câini, probabil că el a fost și „ginerică” și când se împerechea, ceilalți câini, geloși pe el, l-au încăierat.

— N-a putut el să se apere cât de mare și puternic este? întreb eu supărat, ca și cum Mircea l-ar fi mușcat.

— E greu să te aperi când ești „prins în nuntă”, zice acesta, râzând.

Văzând el că n-am înțeles exact ce s-a întâmplat, mi-a explicat direct, cu cuvinte ce nu le pot reproduce aici.

L-am văzut când am ajuns în curte. Stătea și boala la

umbra porumbarului, iar ochii lui implorau milă. L-am mângâiat pe cap și pe bot, iar el a mișcat din coadă de câteva ori a mulțumire. S-a vindecat în vreo săptămână și a devenit din nou vioi. Cu el împreună am colindat toată vara lunca râului, până la moară, apoi pe dealurile împădurite, fără frică. În curte numai el rămânea, ceilalți erau luați la oi să le apere de lupi.

Prin luna ianuarie am primit o scrisoare de la Lilica, în care mă anunța că Rica s-a măritat cu un băiat din Eforie care este învățător și că au nunta pe 20 ianuarie, în satul Rahmanu. „Vine și Stelică din armată, iar mătușa Angela – care m-a și pus să-ți scriu – zice să vii și tu, dacă poți. Și eu cred că ai face bine să vii, abia mai putem să stăm și noi mai mult timp împreună. Eu te aștept. Te așteptăm toți”, își încheie scrisoarea Lilica.

Eu terminasem vacanța încă de la Bobotează, dar m-am gândit că poate vorbește domnul Ionescu cu directorul școlii și mă învoiește 2 – 3 zile. Nu era numai nunta Ricăi, la care eu țineam foarte mult, mai era și nostalgia care mă stăpânea și socoteam că mă voi potoli numai dacă ajung încă o dată în Rahmanu.

L-am urmărit pe domnul Ionescu cum lucra și când am văzut că este bine dispus, i-am arătat scrisoarea.

— Nu am timp să citesc, spune despre ce este vorba!

— Domnule Ionescu, știți... eu țin foarte mult la mătușa Rica și aș vrea să fiu prezent la nunta ei...

— Explică mai clar, despre ce nuntă este vorba?

— Rica se mărită și face nuntă la Rahmanu și aș vrea să merg și eu.

— Despre asta este vorba? spune domnul Ionescu, zâmbind. Hai să analizăm împreună toate aspectele problemei și să vedem ce punem în talerul „pentru” și ce în cel „contra”, mai zice el calm.

1. Vacanța ta s-a dus de mult. Să zicem că te-ar învoi 2 – 3 zile. De pierdut nu pierzi mult, iar tu ești isteț și recuperezi.

2. Ca să mergi acolo, nu poți decât folosind trenul până la Constanța, apoi...? E un chin inutil.

3. În afară de faptul că îi poți vedea, nu văd ce-ți poate oferi această deplasare. În afara greutateilor deplasării și a oboselii inerente.

4. Suntem în mijlocul iernii și surprize pot veni oricând. Dacă se troienesc drumurile vei fi nevoit să rămâi pentru un timp nedefinit acolo unde te prinde viscolul. Eu te-aș sfătui să renunți. Hotărârea ți-o las ție.

M-am gândit mai profund și i-am dat dreptate în toate cele patru puncte supuse analizei. Experiența lui se dovedea mai mult decât eficientă și demnă de luat în seamă.

— Te ascult. Poți să nu fii de acord cu mine.

— Aveți dreptate în totalitate. Renunț, am spus în final.

— Apreciez judecata ta matură. Îmi dai mari speranțe.

Mai târziu le-am scris o scrisoare prin care am motivat lipsa mea de la nuntă pe seama vremii, a lipsei mijloacelor de transport pe care și ei le cunoșteau mult mai bine decât mine și școala care mă reținea, nedorind să dau de lucru conducerii acesteia. În final am menționat că în vacanța de vară, dacă domnul Ionescu îmi va îngădui, le voi face o vizită, dar până atunci vom mai corespunda și vom stabili toate detaliile.

CAP. IV DESTĂINUIRI. ADEVĂRURI CARE DOR

— Dacă nu vrei să-ți rupi gâtul, bagă-i zăbala în gură! strigă Mircea din fața grajdului.

— Nu se întâmplă nimic. Victor este un cal blând și ascultător, îi răspund râzând. Poate să alerge cât vrea, de căzut nu voi cădea de pe el.

Se desprimăvăraseră și scosesem caii afară din grajd pentru a se aerisi, să stea puțin sub soarele dogoritor.

I-am dat la apă, lângă fântână fiind un jgheab mare care era permanent plin. Zăpada începuse să se topească, numai pe lângă garduri ori sub pomi stratul fiind mai mare.

Toată iarna caii au stat în grajd și au mâncat porumb, orz, ovăz și fân din belșug. Erau grași și odihniți, dornici să

zburde.

Nu l-am ascultat pe Mircea să pun frâul cu zăbala în gura armăsarului și, când acesta a început să fugă și să sară în toate direcțiile, apoi să zvârle cu picioarele de dinapoi, am înțeles pericolul. Am încercat să-l strunesc, dar el nu se sinchisea de forța mea; luase direcția spre poarta pe care intră carele de povară și avea o viteză de deplasare foarte mare, că mi-a sărit căciula de pe cap. L-am văzut când a sărit cu mine peste poartă, apoi am zburat prin aer și nu am mai știut de mine - mi-am pierdut cunoștința.

Mi-am revenit peste o vreme, nu știu cât trecuse, dar când am deschis ochii, în jurul meu erau domnul Ionescu, doamna Nuța, moș Andrei și Mircea, iar în cameră mirosea puternic a oțet.

— Bine ai venit printre noi! mi-a urat domnul Ionescu, zâmbind. Nu puteai găsi altă modalitate mai practică și mai puțin periculoasă de a ieși în stradă?

M-am rușinat de două ori: de trânta suferită și de muștrarea ce mi-a făcut-o în fața celorlalți, deși meritam.

— Nu mă doare nimic, îi spun eu cu glasul șoptit.

— Asta e bine. Putea fi și mai rău dacă te arunca un pas mai la stânga și cădeai cu capul de pietroiul de lângă ulucă. Ai avut noroc și cu maidanul de zăpadă în care te-ai înfipt cu capul ca o săgeată de legionar roman.

— Eu i-am spus să-i bage zăbala în gură, însă s-a bazat pe faptul că e blând, se scuza Mircea întruna.

— Calul e odihnit și abia aștepta să i se dea un imbold pentru a se aventura în zburdălnicii. Blândețea lui nu prea are legătură cu instinctul de fugă, a mai spus domnul Ionescu. Bine că a fost numai sperietura.

— Doamne ferește, să nu se fi rupt ceva în el. Acum e încălzit și nu simte, să mai așteptăm! zice doamna Nuța.

— Nu era nimic, decretează domnul Ionescu. El e ușor și a căzut în zăpadă.

Două zile m-am purtat ca un mieluşel, mergeam la școală, după care intram în camera mea unde învățam și nu ieșeam decât la masă.

Într-o seară, după ce am mâncat și toți cei din casă dormeau, a bătut cineva la ușa mea. Am coborât din pat și am deschis. În ușă era tomai domnul Ionescu care m-a făcut să mă fâstâcesc de tot.

— Nu dormeai? m-a întrebat el, intrând în cameră.

— Nu-mi e somn și voiam să citesc încă o poezie de M. Eminescu - Scrisoarea a III-a.

— Cum te simți tu aici? Dar să-mi spui sincer!

— Bine. Chiar foarte bine, îi răspund, urmărindu-l cu privirea, până s-a așezat pe scaunul de lângă masă.

— Te-am lăsat să umbli peste tot, prin curte, pe câmp, la moară, în zăvoi și unde ai dorit tu, fără să te opresc. Dacă ți-a folosit, nu am decât să mă bucur. Aș vrea să știi mai multe pentru a înțelege adevărul, adică pe lângă ce ți-au spus alții, să știi de la mine ceea ce trebuie să crezi și să-ți rămână ca fapte adevărate.

Înțepenisem pe pat în așteptarea a ceea ce urma să-mi spună. Domnul Ionescu m-a privit blând în ochi și-a început rar, sacadat, cântărind fiecare cuvânt:

— M-am născut într-o comună în apropiere de Fieni. Acasă am fost 10 frați: 7 băieți și 3 fete; eu sunt al patrulea dintre ei și singurul băiat rămas în viață, ceilalți au pierit toți în războiul lui Hitler.

Eu pot să spun că am fost mai norocos pentru că am lucrat în spatele frontului și nu am fost nici rănit.

Toată averea pe care ai văzut că o am nu a fost a mea, am avut privilegiul să mă însor cu o fată bogată, singură la părinți, care a primit-o moștenire; eu nu am făcut decât să o administrez și s-o măresc peste ce a fost la început. Poate te întrebi cum s-a căsătorit cu mine. Nici eu nu știu. În afară de un costum de haine și o diplomă, n-am avut nimic. Dar am ținut la ea, am ocrotit-o și am respectat-o.

Am trăit frumos împreună aproape 30 de ani, dar nu am avut copii, din vina mea, o răceală puternică a trupului întreg deoarece am fost lăsat să dorm în zăpadă o noapte întreagă.

— Cine v-a lăsat în zăpadă? l-am întrebat eu fără să-

mi dau seama de întrebarea care-i întrerupea povestirea în mod nepolitic.

Era o stare de milă care mă cuprinsese, încât involuntar am pus întrebarea pentru a afla ce om lipsit de suflet a putut proceda cu atâta cruzime. Mi-a răspuns la fel de blând, fără să se supere.

— Aveam 16 ani și plecasem în pădure să tai niște lemne, că nu mai aveam acasă nimic de foc, nici pentru pregătirea hranei. În momentul în care târâm spre casă o bucată de lemn, m-am întâlnit cu fiul proprietarului pădurii și paznicul lor. Nu m-au întrebat nimic, doar au început să mă lovească unde nimereau, până mi-am pierdut cunoștința și n-am mai putut să mă mișc. M-au descoperit a doua zi pe la prânz doi tineri care treceau călare spre satul vecin și i-au anunțat pe ai mei care au venit cu o căruță și m-au luat acasă. Am zăcut două luni de zile acasă; bani pentru doctori nu aveam. M-a oblojit cu buruieni și alte fierturi o bătrână din sat. Am scăpat, iar vara următoare am muncit normal până toamna, când am plecat la școală, la Târgoviște. Mă vindecasem la oase și la piele, dar rămăsesem cu o slăbiciune la bășica udului, încât nu simțeam când urinez. Mă trezeam noaptea din somn și plângeam de necaz și de rușine. În anul următor m-a dus tata la un doctor la Pitești care m-a ținut la el o săptămână, dar mi-a spus că este aproape sigur că nu voi putea avea copii.

— Nu i-ați mai revăzut pe cei care v-au bătut?!

— Ba da, dar atunci nu le puteam face nimic. Au murit în război amândoi, dar eu am rămas cu această traumă fizică și sufletească, care m-a urmărit toată viața. Merg în fiecare an la băi de nămol la Techirghiol, dar tratamentul nu ține decât câteva luni, apoi iar mă înțepenește și trebuie să merg din nou. Treburile din gospodărie sunt multe, iar eu le fac față din ce în ce mai greu.

A oftat prelung, m-a privit din nou insistent, apoi a continuat:

— Poate te-ai întrebat de ce te-am luat pe tine și nu

pe altcineva să beneficieze de tot ce este aici?

Ceva lăuntric, greu de explicat în cuvinte, m-a făcut să mă atașez de tine încă din primele zile când te-am văzut prin saloanele de tratament de la sanatoriu. Atunci am întrebat-o pe Georgiana al cui ești, iar ea mi-a spus că ești rudă cu Rica. Cu prima ocazie am discutat și cu Rica, cerându-i amănunte despre viața ta.

Când mi-a povestit situația tragică prin care ai trecut, a reușit să-mi producă o ruptură în inimă pe care nu o mai vedeam reparată decât dacă te aduc aici cu mine. I-am explicat această idee Ricăi, dar ea a fost împotriva inițial și abia la urmă s-a declarat de acord cu mine. Avea dreptate Rica: „n-am căderea să dau eu acest copil care nici nu-mi aparține”. Și atunci am ales varianta să discut direct cu tine. Iar tu ai fost înțelept și ai ales bine, încât astăzi te afli aici și singur zici că te simți bine.

— Puteți să-mi spuneți de ce a murit doamna dumneavoastră? I-am întrebat eu puțin jenat.

— Ție pot să-ți spun orice. De acum faci parte din familie, chiar dacă nu avem actele trebuiriore. Le vom face și pe acelea cu timpul. Chiar dacă voi lăsa o parte din avere rudelor, marea parte va trebui să rămână a ta. Asta este dorința mea, a soției poate ar fi fost alta. M-ai întrebat de ce a murit.

I-a apărut o pată pe țăța din stânga, apoi pata s-a întins, i-a apărut o bubă, care a copt, a spart și când am dus-o la doctor, la Târgoviște, după câteva zile de spital, cu multe analize, mi-a spus s-o iau acasă că nu are ce să-i facă. La început mi-a spus că are dalacul vitelor, apoi o bubă dulce și nu mai știu ce nume de boli a înșirat, dar sfârșitul ei a venit după aproape două luni de zile.

M-am simțit vinovat că n-am putut să-i salvez viața având la dispoziție atâta avere, mai mult a ei decât a mea. Mi-a rămas o mare durere în suflet.

Nuța este sora mea, mai mică decât mine. Soțul ei s-a prăpădit în sat când săpa o groapă pentru a scoate pământ galbem pentru spoit; la noi casele se spoiesc pe pereți și pe pardosele cu pământ galben.

S-a surpat malul și nu l-a văzut nimeni până spre seară, când au văzut că nu mai vine acasă cu pământul pentru lipit. A scăpat de ploaia de gloanțe din război și a murit acasă, într-un mod aproape de neînchipuit. Așa i-o fi fost soarta, ce să-i faci?

Are și ea doi copii, căsătoriți amândoi. Stă cu mine ca să mă ajute la conducerea gospodăriei, că tot nu are ea ce face acasă.

Apoi, după un minut de tăcere, continuă:

— Pentru ca să poți conduce toate treburile în această mare gospodărie - că este mare, ai văzut-o - trebuie să cunoști multă contabilitate, agricultură și să fii un bun organizator. Tu ești un băiat isteț, poți să înveți ușor toate aceste lucruri și când vei avea o diplomă în acest domeniu, trebuie să mai adaugi la ea chibzuință, hotărârea și cinstea, toate necesare în aceiași măsură. Atunci te vei considera om întreg și realizat. Acum ai înțeles de ce vreau să înveți?

— Da, am înțeles, am răspuns ca un robot, mecanic.

— Mi-am pus toată nădejdea în tine. Vreau să te preocupe tot ce este aici, să înveți orice pentru a ști ce măsuri să iei când aceasta se va impune.

— Așa voi face! i-am răspuns aproape solemn.

— Acum culcă-te! Mâine te așteaptă școala.

Mi-a spus „noapte bună” și a ieșit din cameră. Am rămas cu ochii pironiți pe tăblia ușii, gândindu-mă la situația în care intrasem și care-mi cerea să mă preocup pentru a mă desăvârși ca om. Judecam acum și prin prisma dorințelor exprimate de domnul Ionescu și-mi propuneam în gând să nu-l dezamănesc.

Frământat de gânduri, am adormit târziu și nu am auzit ceasul când a sunat la ora 7.00, încât a fost nevoie să vină doamna Nuța să mătrezească.

— Ionele, ce ai maică, ori ești bolnav?

— Nu, doamnă, am bâiguit eu ceva. Mă scol îndată.

— Scoală-te, maică, că te așteaptă școala. Tu când te mai speli, când mai mănânci că a trecut de 7.30.

M-am îmbrăcat repede, m-am spălat în fugă și i-am

cerut numai o felie de pâine cu unt pe care am pus-o în geanta de școală.

— Bea, cel puțin, ceaiul, a insistat doamna Nuța.

Am sorbit repede lichidul cald și dulceag și am rupt-o la fugă spre școală. Am ajuns la timp, când clopoțelul suna intrarea în clase.

În luna ianuarie am primit o scrisoare de la Rica, în care îmi spunea: „Te-am așteptat la nuntă, dar ne-am dat seama că n-ai putut veni. Poate vei veni în vacanța de vară pe la noi. Dorel, soțul meu este învățător aici la școală și va fi și el în vacanță.

Despre Stelică îți pot spune că este la pichetul de grăniceri de la Farul Tuzla, e sănătos și s-a făcut frumos. Angela și Gheorghe mi-au scris că au producții bune de cereale, dar sunt singuri și le-au scăzut puterile”.

Nu știam dacă mă voi duce la Eforie și nu i-am scris deloc Ricăi până când nu s-a încheiat anul școlar, la 25 iunie.

Între timp continuam să mă plimb pe luncă, prin zăvoi, însoțit de Flaiduc – câinele meu credincios și puternic.

Băteam acele poteci din pădure, de pe dealuri și de pe luncă, iar măreția acelor singurătăți îmi ungea inima, mă bucura și mă liniștea. Găseam că aceste locuri erau sublime și vrednice de admirat. Uneori mă așezam pe iarbă lângă râu și ascultam clipocitul apei, singurul zgomot în liniștea profundă și pacea ce se așternea imediat ce soarele cobora în asfințit și înserarea devenea stăpână peste tot.

Haiduc se culca la picioarele mele și-mi urmărea orice mișcare. Îl priveam în ochii lui umezi și blânzi și mă gândeam ce ar fi dacă ar putea vorbi. Ce aș mai conversa cu el în acest cadru plin de liniște și de pace. Dar el este o necuvântătoare supusă, credincioasă și chiar iubitoare față de om.

La școală se făceau pregătiri pentru serbarea de sfârșit de an și se vorbea despre plecarea într-o tabără școlară, undeva prin munții Vrancei. Când m-am întors

acasă, domnul Ionescu m-a surprins cu o propunere pe cât de directă, pe atât de ademenitoare:

— Mergi cu mine la băi?

— Unde la băi? i-am răspuns tot cu o întrebare.

— La Techirghiol. Unde în altă parte pot merge eu cu betegeala mea? spune el.

— Înseamnă că trebuie să anunț la școală că nu merg în tabăra școlară.

— Am vorbit cu directorul, ieri. El m-a întrebat dacă te las, însă i-am spus că plecăm la mare două-trei săptămâni. Dar dacă tu vrei să mergi în tabără, eu te las. Mai este încă timp. Mă gândeam că vrei să mă însoțești la băi. Ai prilejul s-o vezi și pe Rica.

— Mi-a scris că mă așteaptă, dar nu i-am răspuns pentru că nu știam dacă mă voi duce.

— Poți să-i scrii că ajungem la Techirghiol în jurul datei de 10 iulie. Plecăm după treieratul orzului.

— Rica nu mai locuiește în Techirghiol, ci în Eforie, îi precizez eu. S-a căsătorit și soțul ei lucrează ca învățător la o școală din Eforie.

— Cu atât mai bine, în timp ce fac eu tratamentul cu nămol, tu vei face băi în mare la Eforie. Vom trece mai întâi pe la ei, te las pe tine, apoi continui drumul la Techirghiol. Nu e bine așa?

CAP. V - VACANȚĂ PE LITORAL

1. REVEDEREA RUDELOR

Vestea m-a bucurat foarte mult. Mă și vedeam la mare, alunecând printre valuri ca un delfin. Eram curios să-l cunosc pe soțul Ricăi și să-l văd pe Stelică militar. Toată ziua mă gândeam numai la plecarea la mare, încât mi se părea că nu mai vine odată ziua în care puteam pleca.

Dar timpul trece întotdeauna în ritmul în care este el stabilit, numai nouă ni se pare că o ia mai repede sau mai încet, când ne raportăm la el cu diferite dorințe sau activități. A trecut și serbarea noastră de sfârșit de an, a trecut treieratul grâului și al orzului, a doua prașilă a porumbului și a venit și ziua de 9 iulie când am plecat spre

Constanța.

Ne-a dus la gară moș Andrei cu docarul tras de Victor și Olga. Pe drum îi priveam cum le luceau trupurile în soare, mișcând lumina lui odată cu mlădierea mușchilor puși la treabă. Aveau hamuri noi așa cum văzusem la cei care ne duseseră de la Techirghiol la Constanța, în urmă cu doar doi ani de zile.

Mânzul rămăsese acasă. Se făcuse și el de doi ani și vreo trei luni, era un adevărat armăsar care semăna leit cu Victor. Moș Andrei îi pusese numele Prințul pentru că își ținea capul semeț, întotdeauna mai sus decât corpul.

Am urcat în trenul de dimineață, iar la ora 12.00 intram în Gara de Nord din București. De data aceasta nu mi se mai părea curioasă învălmășeala de oameni de pe peroane. De fapt nici nu am avut timp să ne obișnuim cu ea pentru că trenul cu care trebuia să plecăm spre Constanța era tras la peron și ne-am urcat imediat în el. Când am ajuns în vagon și ne-am așezat bagajele în plasele de deasupra, mi-am adus aminte că nu l-am văzut pe domnul Ionescu să fi cumpărat bilete pentru acel tren și l-am întrebat:

— Noi vom merge fără bilet de tren până la Constanța?

— Avem bilete directe până la Eforie, mi-a răspuns el.

Mi-a explicat cum se iau biletele pentru o rută fixă și cum se face când călătorești cu mai multe trenuri în aceeași direcție, când un bilet rămâne valabil în situația în care se schimbă numai trenul. Era a doua oară când călătoream cu trenul, în afara drumului pe care l-am făcut spre Homorod și înapoi, când au avut alții grijă de noi și nu ne interesa cine cumpără biletele de tren.

La Constanța am ajuns pe la ora 16.30 și de acolo am luat trenul spre Eforie, un tren care mergea până la Mangalia, așa cum am aflat de la controlorul de bilete.

Am ajuns acasă la Rica înainte de asfințit. Ei locuiau într-o casă modestă, compusă din trei camere și o bucătărie, pe strada Nicolae Bălcescu. Când ne-a văzut Rica nu-i venea să creadă.

— Tu ești, Ionele? Vai, cât ai crescut! Ești mai înalt decât mine și te-ai împlinit la corp. Acum arăți și tu a cavaler, mă laudă ea îmbrățișându-mă.

— În ce clasă ești? mă întreabă Dorel, soțul ei.

— Am trecut în clasa a VII-a.

— Și învață destul de bine, încearcă să mă laude domnul Ionescu.

— Îl știu de copil. Totdeauna a fost silitor, confirmă Rica, mângâindu-mă pe cap și pe obraji. Poate a fost norocul lui să aibă măcar inteligență.

Am stat de vorbă până seara când am mâncat, apoi încă vreo oră după masă. Ne-a povestit Rica cum s-a cunoscut cu Dorel, apoi cum a fost nunta la Rahmanu; ne-a spus și despre Stelică, repetând ce scrisese în scrisoare.

— Cine mai lucrează la tratamente la Techirghiol? o întreabă domnul Ionescu.

— Eu și Georgiana și au mai venit două asistente noi. Am dat examen anul trecut și sunt și eu soră medicală calificată. Poate mă mut la Sanatoriul din Eforie Nord, că este mai aproape.

— Mergeți zilnic la Techirghiol? mai întreabă domnul Ionescu.

— Zilnic. Ne duce un autobuz. Ne este mai greu iarna, când se îngăpește drumul, dar nu durează mult. Iama sunt și mai puțini pacienți la tratament, răspunde Rica cu lux de amănunte.

— Deci voi fi tratat tot de dumneata și Georgiana, spune ca pentru el, mai în șoaptă, domnul Ionescu.

— Da. Numai că de când suntem mai multe, lucrăm numai câte opt ore pe zi, e mai lejer și programul.

— Georgiana ce face? mai întreabă domnul Ionescu.

— S-a măritat și ea cu un contabil și locuiesc în Techirghiol, la părinții lui. Spune că o duce foarte bine. Este însărcinată și așteaptă să devină mamă până dă zăpada.

— Dumneata pe când vei fi mamă? spune el râzând.

— Nu ne grăbim. E greu cu serviciul meu și vrem să modificăm casă, avem multe de făcut. Mai târziu.

— Stelică vine pe aici? o întreb eu.

— A venit o singură dată. Este sergent acum. Mai are un an și termină armata. Spune că s-a săturat de atâta armată.

— Cum pot să-l întâlnesc și să stau de vorbă cu el?

— Numai duminică. Dacă sunt eu liberă atunci, mergem împreună la el, la Tuzla. Nu sunt decât vreo 3 km. până la pichet la el, putem merge pe jos.

— Se vede treaba că ți-ai găsit ocupație, nu te vei plictisi aici. Înseamnă că nu vii cu mine la Techirghiol? spune domnul Ionescu, privindu-mă cu bunătațe.

— Merg la Techirghiol, dar vin aici duminică și, după ce îl vizitez pe Stelică, mă întorc, caut eu să lămuresc intenția de a nu-l dezamăgi.

— Venim împreună sâmbătă de acolo, când termin eu serviciul, duminică dimineața mergem la Stelică, iar până seara te poți întoarce la Techirghiol, zice Rica.

...Ne-am culcat, iar în dimineața următoare eu și domnul Ionescu am plecat cu autobuzul la Techirghiol, împreună cu Rica.

Domnul Ionescu a început tratamentul chiar din prima zi, încât aducea în cameră un miros greu de nămol și parafină. El nu făcea baie în ghiol, deoarece nu avea vîoe. În schimb se spăla cu apă din ghiol încălzită la o temperatură stabilită de medic, imediat după ce ieșea din camera unde făcea „împachetările” cu nămol. Spunea că acele „proceduri” - cum le numeau medicii și asistentele - sunt foarte obositoare și se culca o oră când ajungea în cameră.

Cât timp era domnul Ionescu la tratament, eu mergeam la ghiol și făceam o baie sau două, mă uscam și mă întorceam în cameră. Uneori, după masa de seară, pe care o luam la câte un birt, ne plimbam pe faleză, de la sanatoriu și până la vila Minerva, unde era și o statuie reprezentând un soldat cu pușca cu o baionetă lungă. Atunci îmi povestea domnul Ionescu unele întâmplări din „războiul lui Hitler”, cum îl numea el.

Sâmbăta care a urmat am întrebat-o pe Rica dacă

mai mergem la Stelică la armată și ea mi-a spus că mergem. Am plecat după prânz cu autobuzul local, iar domnul Ionescu mi-a spus să mă întorc când vreau eu. Noaptea ne-am culcat târziu pentru că era zăpușeală, iar Dorel m-a învățat să joc șah în grădina din fața casei.

— Merg și eu cu voi! ne-a anunțat Dorel de dimineață când ne pregăteam de plecare.

— Hai, că ne întoarcem până la prânz! zice Rica. Și așa nu aveai ce să faci singur acasă.

La pichetul de grăniceri din Tuzla am așteptat aproape două ore să vină Stelică din patrulare, de pe zona de frontieră. Era plecat cu ordin de la șefii lui.

Când m-a văzut a explodat de bucurie:

— Ce faci, măi, Ionele? Mă, ce mare ai crescut! De ce nu mi-ai scris să-mi spui cum o duci? Cum merge școala, te descurci?

Stelică nu mai contenea cu întrebările, că abia i-a băgat în seamă pe Rica și pe Dorel. Ei se mai văzuseră, fusese Stelică și la ei acasă în învoire, dar pe mine nu mă văzuse de doi ani de zile.

Îl studiam și eu discret, privindu-l pe sub sprâncene. Se schimbase mult. Era, parcă și mai înalt în uniformă ostășească, avea un spate lat și mâinile lui mari erau pline de mușchi care se profilau prin vestonul de doc de culoare kaky. Transpirase și avea o sudoare albă sub brațe și pe spate.

— Scrie pe ceva adresa mea! zice Stelică. Să-mi scrii mă, ai destul timp, iar eu mai am un an până mă liberez.

I-am luat adresa unității lui și i-am dat-o pe a mea de la

Fieni.

— Și zici că e bine acolo? Are gospodărie mare omul? mai întreabă Stelică, curios să știe mai multe.

— Da, e o gospodărie mare: pământ, cai, boi, oi, multe.

— Tu ești deprins cu munca, nu cred că te plângi? mai zice el.

— Are oameni angajați pentru fiecare muncă, nu mă

lasă pe mine să muncesc, dar eu merg peste tot și-i mai ajut câteodată, după ce-mi fac lecțiile. M-am împrietenit cu toți oamenii de acolo din gospodărie. Cred că și ei țin la mine. E bine, am încheiat eu.

— Mă bucur mult pentru tine, zice el. Poate acum vei avea și tu mai mult noroc.

Mătușa Rica i-a mai povestit de acasă ce i-a scris tanti Angela, apoi i-a spus el unele lucruri pe care le-a aflat din scrisorile primite de la Lenuța, prietena lui din sat.

— Am auzit că te însori cu Lenuța, am încercat eu să glumesc.

— Dacă mă mai așteaptă și anul acesta, la toamna viitoare facem nunta. Așa am aranjat cu ea când am fost în concediu, în februarie.

Așteptăm și noi să treacă timpul. Armata asta trece greu, mai ales ultima parte! zice el cu năduf și se scarpină în cap pe sub boneta militară.

Ne-am întors acasă la Rica după prânz.

— Pune masa mai repede, că-mi este o foame de lup! zice

Dorel.

— Și mie îmi este foame, dar să avem răbdare să se încălzească puțin. Fac și o friptură? întreabă Rica râzând.

— Fă-o mai repede, că mi-a ajuns burta lipită de șira spinării, zice el, făcându-mi cu ochiul.

— Hai să jucăm o partidă de șah până pregătește masa! zic eu.

— Hai! se învoiește Dorel.

După o vreme ne invită Rica la masă, dar Dorel îi cere să aibă răbdare până terminăm partida de șah, care era pe sfârșite.

— Până acum ți-ai de foame, iar când e gata masa spui să am răbdare. Cine să te mai înțeleagă? se lamentează ea.

— Mai era puțin și-l băteam la șah pe Ionel, zice Dorel apropiindu-se de masă. Dar m-ai întrerupt tu.

— Putem continua după masă, dacă vrei, îl asigur eu.

— Nu mai continuăm. După masă mergem la mare să

facem o baie. Vii cu noi?

— Vin. Abia mai fac o baie în mare, că de peste trei ani n-am mai intrat în apa mării. Am și uitat cum este.

— Știi să înoți? mă întreabă Dorel.

— Ca un pește, îi răspund eu. Am făcut baie în mare de la vârsta de șase ani. Ce mai hoinăream cu Chemai, Eroi și Radu, prietenii mei de pe strada Maramureș! Când eram la mare, când la ghiolul mare de la Mamaia. Toată lumea era a noastră, dar n-a durat mult.

...Plaja era ticsită de lume, pe cearșafuri și în apă, inclusiv pe lângă peluza verde erau întinse cearșafuri, iar în apă o parte se bălăceau, alții aveau grijă de copiii care se zbăteau în colacii de salvare; puțini erau cei care înotau, deși nu erau valuri deloc, marea fiind ca oglinda.

Ne-am scos maiourile și șorturile și am sărit în apă – eu și Dorel – Rica rămânând să aranjeze cearșaful pe plajă și să se dezbrace. Ne-am întors după vreo trei sferturi de oră, bălăcindu-ne lângă mal, unde apa era mică. Când am ajuns la cearșaf, Rica stătea cu fața acoperită cu o bluză. Credeam că doarme și am vorbit în șoptă.

— De ce ați întârziat atât? întreabă ea.

— Am fost în larg. Apoi am stat de vorbă cu Ionel la mal.

— Aici nu puteați sta de vorbă? Nu mai plecați așa departe că cine știe ce se poate întâmpla! a mai spus Rica cu vocea ei mlădioasă, cântătoare chiar, dar fermă.

— Nu se întâmplă nimic, Ionel înoată bine.

...M-am întors a doua zi la Techirghiol. Mă gândeam că mă așteaptă domnul Ionescu și nu voiam să-l supăr cu nimic. Tocmai se întorsese de la masă și m-a întâmpinat vesel:

— De ce n-ai mai stat? m-a întrebat el.

— Am zis să fim împreună. Poate mai merg altă dată.

— Nu trebuia să te grăbești. Ți-am spus doar că poți sta la ei oricât dorești. Te-ai întâlnit cu Stelică, sau cum îl cheamă? Militarul de care spuneai?

— Da. Am fost ieri la el la pichet împreună cu Rica și Dorel. Ce s-a bucurat Stelică! Nu l-am văzut de doi ani de

zile. A fost pentru mine frate, prieten, părinte. El m-a învățat să sap, să ar cu plugul, să semăn porumb și floarea soarelui, să călăresc caii și multe altele. E mai mare cu 7 ani decât mine și ajunsese stăpânul gospodăriei, fiind singurul „bărbat în casă”, ceilalți fiind toți plecați la război.

— Nu știam că te pricepi la agricultură, mi-a spus domnul Ionescu, privindu-mă cu compătimirea care se citea pe fața lui senină și blândă.

Nu l-am mai părăsit nici măcar o zi pe domnul Ionescu făcându-mi de lucru cu ziarele pe care le cumpăra zilnic și cu cartea „Căpitan la 15 ani” pe care o luasem din biblioteca de acasă înainte de plecare. Când mă încălzeam, fugeam la ghiol și făceam o baie, apoi mă întorceam în cameră unde stăteam și citeam până venea domnul Ionescu de la tratament. Seara ne plimbam, fie pe faleza din fața orașului, fie ieșeam spre câmp unde crescuse porumbul mare și verde, încântând privirea.

La plecare am trecut pe la Rica unde am rămas o noapte. Domnul Ionescu i-a invitat să-i facă o vizită acasă, la Fieni:

— Veniți când doriți! Vara sau iama acolo este frumos întotdeauna. Sigur, vara este mai ușor pentru călătorie pentru că e cald. Vă așteptăm.

— Nu știu dacă putem veni până în decembrie, când iau copiii vacanță, zice Dorel, gândindu-se la profesia lui. Dar vă vom scrie până atunci și vom vedea care este situația. Tu poți să ne scrii mai des! mi se adresează el.

— Poate venim dacă pot lua și eu concediul de odihnă, intervine Rica. Ne-a anunțat că o parte dintre noi vor pleca în concediu după anul nou.

2. O ÎNTÂLNIRE NEAȘTEPTATĂ. MIHAI

În dimineța următoare ne-a condus la gară Dorel, deoarece Rica era plecată la serviciu încă din zorii zilei.

Am plecat spre Constanța cu trenul de la ora 9.20, iar din Constanța, după ora 11.00. În gara Constanța ne-am întâlnit cu Mihai Bercu, cu care lucrasem la restaurantul Dobrogea. Pleca și el cu același tren ca și noi până în

București, apoi de acolo cu altul spre Suceava pentru a ajunge la el acasă, la Borcea. Noi stăteam pe o bancă și așteptam trenul.

— Ce mai faci, mă, Ionele? Mă, te-ai făcut mare! Aproape m-ai ajuns pe mine. Unde stai? întreabă Bercu, uitându-se când la mine, când la domnul Ionescu, care stătea pe bancă, lângă bagaje.

— În orașul Fieni locuiesc, îi răspund eu scurt.

— Nu știu unde vine, dar ce faci acolo?

— Învăț carte, ce să fac. Am trecut în clasa a VII-a.

— Bine ai făcut, mă, țacă, mă! Eu am plecat de la domnul Soroceanu de astă primăvară, că m-a bătut, nemernicul. Lucrez în port la Șantierul Naval, ca muncitor. Car toată ziua tablă, fiare, dar ne plătește bine. Știi ce greutăți am eu cu ai mei de la Borca...

— Stai tot acolo, pe str. Ion Corvin? îl întreb.

— Tot acolo. Acum îmi face gazda și mâncare și-i plătesc 2000 de lei. Ce să fac?

— N-ai mai plecat în armată? îl întreb eu din curiozitate, că-l știam mai mare decât mine.

— Nu mi-a venit ordin până acum. Dar crezi că mă uită ei?

— Îți vine aici, la gazdă?

— Nu știe nimeni că stau aici. Se duce ordinul acasă, apoi mă anunță ai mei. De armată nu scapă nimeni. Ce să-i faci, datoria față de țară...

— Ți-ai luat bilet?

— Am luat, adică... a luat domnul Ionescu, cu care am venit de la Fieni. La dumnealui stau, m-am bâlbâit eu.

Bercu l-a privit cu luare aminte, apoi a spus:

— Bună ziua, domnule!

— Bună ziua, tinere!

După ce a mai privit când la mine, când la domnul Ionescu, s-a aplecat, și-a luat bagajul și s-a îndreptat spre tren:

— Eu am bilet la vagonul 3, clasa a II-a, tu?

— Avem bilet la clasa I, dar nu știu numărul vagonului.

— Nr, 2, locurile 18 - 20, zice domnul Ionescu, citind pe biletele de culoare verde pe care le-a scos din buzunarul de la vestă. Este al doilea vagon după cel de poștă, începând de la locomotivă - continuă să dea lămuriri cât mai ample, privind trenul care era tras la peron. Hai să urcăm și noi! mi se adresează el cu o voce joasă. Invită-l să treacă pe la tine prin compartiment, să mai stați de vorbă, că drumul este lung.

— Mihai, treci pe la mine să mai vorbim! Vagonul II, locul 18. Ai reținut? Locul 18, am repetat eu când el urcase pe platforma vagonului.

A dat din cap în semn că a înțeles, dar nu a venit, probabil s-a rușinat de domnul Ionescu. Cam pe la Fetești, după ce am trecut peste Dunăre, i-am cerut încuviințarea domnului Ionescu și m-am dus eu la el în compartiment, unde am discutat mai multe, despre noi.

— Știi ceva? sare el ca ars. După ce ai plecat tu, la vreo două luni de zile, am trecut pe la tine pe acasă, pe strada Maramureș, crezând că te-ai întors acolo. Ce crezi că am aflat? Domnul acela, care ziceai că nu era tatăl tău... a murit.

— Radu Spoială? zic eu.

— Da, da, Radu... povestea o femeie grasă și neagră la față, care stă acolo, în casă, că omul a fost găsit beat și a murit în casă singur. L-au îngropat cu ajutorul altor vecini. Spunea că a venit și poliția care a constatat moartea lui. Pentru că nu avea pe nimeni, l-au îngropat ei cu ce bani au găsit. Nu știu în care cimitir l-au dus.

— Lasă, măi Mihai, cimitirul, că nu mă interesează. Nu am de gând să mă duc la mormântul lui, după modul cum s-a purtat el cu mine.

I-am povestit și eu cum am ajuns să mă ia domnul Ionescu la el acasă, apoi despre școală, despre tabăra școlară de la Homorod și despre această călătorie pe care urma s-o încheiem în noaptea aceea.

— Mă bucur pentru tine, Ionele! Tu ai cap desfundat, mă, ține-te de carte că o să ajungi mare, bă!

Am rămas pe gânduri. Deși la Fieni am dus o viață

liniștită și îmbelșugată, această „epocă de desfătare” nu m-a putut determina să uit dezastrul copilăriei mele. Biata mea inimă zdrobită de cele pătimite se lăsa adesea ademenită de desfătări, dar gândurile mă întorceau mereu la situația mea de orfan.

M-am întors în compartiment la domnul Ionescu. El citea ziarul. Pe banca din fața lui, lângă fereastră, stătea un bătrân care moțăia și-i alunecaseră ochelarii, aproape să-i cadă. Lângă ușă stătea o femeie cu un copil mic, înfășurat în scutece albe. îl luase în brațe când a văzut că am venit eu să-mi ocup locul.

— Lăsați-l acolo să doarmă! Eu pot sta pe locul de lângă dumneavoastră, să nu-l treziți! am mai spus eu.

— Ce face prietenul tău? mă întreabă domnul Ionescu.

— L-am lăsat în compartiment, discutând cu alți tovarăși de călătorie. De la Ciulnița s-a umplut compartimentul lor. E necăjit și el, mai spun eu.

— De unde îl cunoști?

— Am lucrat cu el acum doi ani ca muncitor la un restaurant, vreo 7 luni de zile. Am și locuit cu el în cameră vreo două luni. Are un suflet bun, mai spun.

— Tu ai lucrat? Păi, atunci aveai 12 - 13 ani, face socoteala, în gând, domnul Ionescu.

— Da, așa este, confirm eu.

— Lasă, că îmi vei povesti totul acasă. Să nu uiți!

— Da, am încuviințat eu și prin mișcarea capului.

...În gara de nord aglomerație, vacarm, peste care se suprapunea, din când în când, vocea metalică a crainicei: „Atențiune! Trenul cursă de persoane nr. 802 pleacă în direcția Constanța de la linia 9. Pofțiți în vagoane! Călătorii care au însoțit pe pasageri la tren, sunt rugați să coboare din vagoane. Vă dorim călătorie plăcută!” Și aceiași voce metalică anunța altă cursă, pe altă direcție, ș.a.

Trenul nostru pleca la ora 1.05, așa că am mers în sala de așteptare unde am așezat bagajele pe o etajeră din scânduri, iar noi am stat pe o canapea cu fața de pluș din imediata apropiere a bagajelor.

— Să mergem în restaurant să mâncăm ceva! îmi spune, la ureche, domnul Ionescu.

Am fost de acord și m-am ridicat imediat de pe canapea, pregătit să-l urmez.

După ce am mâncat și ne-am înapoiat în sala de așteptare, domnul Ionescu m-a privit ca și când era preocupat profund de un gând:

— Ionele, tu rămâi aici și ai grijă de bagaje, că eu plec puțin în oraș. Am o treabă de rezolvat, dar mă întorc repede. Ține biletele, poate vine controlorul și trebuie să i le prezinți! La clasa I-a nu intră decât cei care au bilete pentru această clasă. Să nu pleci de aici! Dacă ai nevoie la toaletă, poți merge acum. Vezi că este în partea dreaptă când ieși! Cobori pe scări și vezi că are o figură de bărbat desenată. Să nu întrei la doamne!

Tualeta din Gara de Nord a fost o nouă experiență pentru mine. Nu mai fusesem în astfel de locuri în gară. M-am întors în sala de așteptare. Domnul Ionescu a plecat în oraș, întorcându-se pe la ora 23.00 cu niște pachete marin în brațe, pe care le-a așezat peste valize.

La ora fixată, crainica a tras un semnal, apoi melodia „Glasul roților de tren” și a început: „Trenul cursă de persoane...”

— Hai, că ăsta e trenul nostru! a zis domnul Ionescu.

Am luat bagajele și ne-am grăbit să urcăm în vagonul de clasa I. În acest tren nu aveam locuri.

Cum am intrat și ne-am așezat bagajele pe plasele de deasupra, trenul a și pornit. În compartiment nu mai era nimeni în afară de noi, aproape tot drumul. Profitând de liniștea deplină care se așternuse, domnul Ionescu m-a privit și mi-a făcut semn cu capul:

— Dă-i drumul! Te ascult, dar te rog să o iei de la început.

Mi-am dres glasul și am început:

— Am deschis ochii într-o casă modestă de pe strada Maramureș din Constanța, în familia Bondoc, tata Vasile și mama Lucreția. Tatăl a plecat în război și a murit în 1943 la Cotul Donului, în Rusia. De teama bombardamentelor și

a sărăciei, mama m-a trimis la surorile ei din satul Rahmanu, unde am stat patru ani, urmând și cele patru clase primare. Acolo am învățat să muncesc și să suport toate greutățile, ajutat de mătușa Angela, mătușa Rica – ambele surorile mamei – și Stelică fiul Angelei. În prima vacanță de vară când am mers la Constanța am găsit un bărbat. Se numea Radu Spoială și mi-a spus că este noul soș al mamei. De la început s-a purtat urât cu mine, încât m-am întors la Rahmanu.

În octombrie 1946 mama a murit și ne-am dus la înmormântarea ei. A fost jale mare. Dar cel mai greu a fost când mătușa Rica mi-a dat să citesc scrisoarea pe care mi-o lăsase mama și în care îmi spunea că ea, de fapt, nu este mama mea naturală și că ea m-a găsit pe scările unei biserici, m-a luat, m-a dus la poliție, apoi m-a înfiat cu forme legale, întocmite la primăria orașului Constanța.

Distrus de situația în care mă aflam, am fost din nou luat și dus la Rahmnau unde am muncit cot la cot cu ceilalți din casă, precum și pentru a termina cele patru clase.

Radu Spoială care se dădea drept protectorul meu, susținând că a promis mamei legitime să aibă grijă de mine, m-a luat acasă și, după aproape o lună de zile în care am umblat hoinar, m-a băgat slugă la patronul restaurantului Dobrogea de care am pomenit mai înainte. Am muncit din greu și am locuit cu chirie la o gazdă, fiindu-mi eu singur și stăpân și îndrumător. Numai Dumnezeu m-a ferit să nu apuc pe căi greșite și să ajung un delincvent.

Văzusem prea multă durere care m-a copleșit și am luat hotărârea de a părăsi munca aceea; i-am spus că plec și nu mi-am mai luat nici măcar ultimii bani ce mi se cuveneau. Ce a urmat știți, că m-ați întâlnit la Techirghiol, un copil răătăcit, fără țintă în viață. Îmi spunea acum prietenul meu, cu care m-ați văzut discutând, că Radu Spoială, care nu s-a interesat niciodată de situația mea, a fost găsit mort. A murit așa cum a trăit, adică beat și l-au îngropat vecinii care au pus din puținul lor pentru ca

aceasta să fie posibilă. În casă locuiesc niște țigani acum.

— Ai avut o situație într-adevăr dificilă, spune domnul Ionescu, privindu-mi fața care începuse să tremure ușor, că abia mă puteam abține să nu izbucnesc în plâns. Dacă totul va decurge așa cum le-am gândit eu, iar tu mă vei asculta, asemenea fapte le vei uita, vor răne în urmă și ți se vor pierde treptat din memorie. Pe de o parte e bine că ai suferit pentru că fericirea e scurtă, în general; ea durează numai atât cât omul știe s-o prețuiască cum se cuvine. Iar omul este obișnuit să prețuiască numai ceea ce se obține greu. Să sperăm că suferința ta a luat sfârșit.

Dimineață m-am trezit în gară la Fieni. Dormisem cu capul sprijinit pe canapea și mă durea gâtul.

În gară ne aștepta docarul condus de moș Andrei care s-a înfățișat repede și ne-a luat valizele, cu toată opoziția mea să nu-i dau drumul din mână valizei mele.

Am ajuns acasă, am făcut o baie fierbinte și m-am băgat în pat refuzând să merg la masă. M-am trezit abia la ora trei după prânz, ud learcă și cu lacrimi în ochi. Visasem că am fost la cimitirul unde era îngropată mama și o plângeam împreună cu Lilica. Mi-am șters lacrimile, m-am sculat și m-am îmbrăcat, apoi m-am dus să văd dacă domnul Ionescu este în biroul său. Nu era și am ieșit în curte să-l caut pentru că simțeam nevoia să discut cu dânsul.

Domnul Ionescu stătea în curte sub un pom și fuma, iar la picioarele lui stătea și se gudura Haiduc, scâncind de plăcerea ce îi produceau mângâierile lui. M-am apropiat și eu și atunci Haiduc s-a îndreptat spre mine, lingându-mi mâinile.

— Observi că i s-au vindecat rănilor? Aproape nu se mai cunosc. Când va crește părul, le acoperă complet, zice domnul Ionescu. Haiduc știa că este vorba despre și imediat a început să sară și să latre de bucurie cu lătrături dese.

— Pot să plec să mă plimb pe luncă cu Haiduc? Întreb pe domnul Ionescu.

— După ce mănânci poți pleca. Nu prea am înțeles de

ce refuzi hrana!?

— Nu mi-a fost foame.

— Să nu se mai întâmple! Pe masă nu are nimeni voie să se supere. Asta s-o ții minte de azi înainte!

— Da. Nu se va mai repeta, am răspuns rușinat.

Văzând că nu este supărat, l-am întrebat despre visul meu ca să înțeleg dacă are vreo legătură cu discuția noastră din tren sau e vreun semn.

— Visam că eram la cimitir și o plângeam pe mama. Cu mine mai era o verișoară din satul Rahmanu. M-am trezit ud learcă și cu fața scăldată în lacrimi.

— Toți visăm. Visul este reflectarea faptelor și gândurilor noastre trecute. Rar se întâmplă să ne atenționeze că ni se poate întâmpla ceva în viitor. Ai fost foarte afectat de cele ce mi-ai povestit în tren, iar când te-ai culcat s-a produs o descărcare nervoasă, urmată de relaxarea mușchilor și a întregului organism, la care s-a adăugat și căldura care persistă în atmosferă. Hai, fugi și mănâncă și lasă visele! Du-te direct la bucătărie!

Am mâncat și am plecat cu Haiduc pe luncă și am ajuns la moară, unde nea Marin Ene - morarul - măcina grâu. Am dat ocol peste tot să văd cum se transmite mișcarea de la apa râului la roata cu paleți, iar de acolo la xul legat de piatra de moară care se mișca peste cealaltă piatră fixată. Mi-a explicat că macină grâu nou, adică treierat în acest an.

A doua zi am văzut-o pe bucătăreasă - tanti Florica - cum cocea pâine în țest, o invenție care seamănă cu un lighean mare cu fundul în sus, așezat pe o vatră de cărămidă. Am așteptat până a scos-o din țest și am mâncat o bucată aproape fierbinte. Era rumenită la coajă, iar miezul era alb, curat și cu gust dulce, înainte de a mânca, m-a pus să fac cruce și să-mi pun o dorință în gând. M-am închinat de trei ori și mi-am spus în gând: „Dă, Doamne, să fiu sănătos!”

...Când am început școala, domnul Zamfir, care era și profesorul nostru de limba română, ne-a cerut fiecăruia să scriem pe o foaie de hârtie unde am petrecut vacanța de

vară și ce impresii mai deosebite am cules. N-am știut ce să scriu și atunci am descris lacul Techirghiol și sanatoriul de tratament pentru oamenii care au afecțiuni reumatice. Poate că nu aș fi pomenit de „procedurile” aplicate de acele asistente îndemânate, dacă nu aș fi văzut că cei ce merg acolo, pleacă acasă mai vioi. Chiar și domnul Ionescu spunea că de fiecare dată când vine la „băi” timp de 6 luni se simte bine.

Mi-am adus aminte și de povestea pe care mi-o spusese vânzătorul de la debitul de tutun - nea Șefehet, un turc bătrân cu barbă și cu fes turcesc pe cap, de la care cumpăram țigări pentru domnul Ionescu, dar mi-a fost rușine s-o scriu, dacă și-a bătut joc de mine. Astăzi știu că povestea este adevărată pentru că am văzut-o într-o monografie a orașului Techirghiol, dar prezentată mai științific. Mie mi-a spus-o nea Șefehet mai simplu și cu niște cuvinte amestecate - românești și turcești:

Zicea el că a venit mai demult, o trupă de cavalerie turcească al cărei comandant - Urhan-bei - avea un cal negru, foarte frumos, dar din cauză că s-a îmbolnăvit de râie, se făcea urât și slab. Beiu l-a cerut alt cal, iar pe al său l-a lăsat slobod pe malul ghiolului. De căldură, calul a intrat de câteva ori în apă și a scăpat de râie. Întrucât calul se numea Techir, apoi i s-a spus Techirghiol iar orașul a luat numele de la acest lac cu nămol, iod și microorganisme care tămăduiesc bolile reumatismale și altele.

...În decembrie am primit o scrisoare de la Rica, prin care ne anunța că vin amândoi pentru o zi la Fieni, în drum spre Alba Iulia unde are Dorel o soră căsătorită. După ce îmi făceau observație că nu le-am scris de când am plecat de la ei, mă anunțau că vor veni cu trenul de noapte; pe data de 21 decembrie pleacă de la ei din Eforie. I-am arătat scrisoarea domnului Ionescu, dar acesta s-a gândit puțin, apoi a spus:

— Stai liniștit că dacă pleacă de dimineață de acolo, vor veni cu același tren cu care am venit și noi, adică vor pleca din București la ora 1.05 și ajung în gară la Fieni la

ora 5.40.

Nu știu de ce îi așteptam așa de mult, poate pentru că mă obișnuisem atât cu Rica, de care mă atașasem ca de o mamă, deși diferența dintre noi era numai de 7 ani.

Pe 20 decembrie am vorbit cu Mircea să pregătească căruța cu cai și să-i luăm amândoi de la gară, eu fiind în vacanța de iarnă. Mi-o luase înainte domnul Ionescu care dăduse dispoziție să meargă la gară moș Andrei cu docarul. Când l-am întrebat, a spus că a vrut să mai scoată caii din grajd să se mai miște că amorfesc, iar la urmă a adăugat: „și așa zăpada este mică, iar oaspeții trebuie primiți cum se cuvine”.

Trenul a întârziat aproape 20 de minute și mă tot duceam la șeful de stație să-l întreb dacă vine sigur sau are cumva întârziere mai mare, iar el mă asigura de fiecare dată: „trebuie să sosească dintr-o clipă în alta”.

A venit, în sfârșit, i-am îmbrățișat și i-am dus la docar, fiind plăcut impresionați și de modul cum i-am primit. Acasă am fost întâmpinați de domnul Ionescu care i-a condus în salon, iar eu și moș Andrei le-am dus valizele.

Cu toate insistențele domnului Ionescu, Rica și Dorel nu au vrut să stea decât o singură zi, deoarece erau așteptați la Alba Iulia, unde sora lui Dorel era bolnavă în spitalul orășenesc. La început nu i-am aprobat crezând că vor să petreacă Crăciunul acolo, aceia fiind rude, pe când domnul Ionescu nu era decât o cunoștință pentru ei; pentru mine însemna totul acest om.

Mi-au arătat scrisoarea primită de la soțul surorii lui Dorel, în care specifica și zilele de când era internată și starea bolii, încât le-am dat dreptate.

Când au plecat spre gară a doua zi, i-au promis domnului Ionescu că vor reveni altă dată. I-am însoțit la gară, iar pe drum i-am spus Ricăi că Radu Spoială a murit, iar în casă s-au mutat niște țigani.

— Dar tu de unde știi? m-a întrebat Rica.

— M-am întâlnit în gara Constanța cu un tovarăș de muncă cu care am lucrat la restaurantul Dobrogea, iar el știa adresa și, într-o zi când m-a căutat acolo, a vorbit cu

țigani, care ziceau că a murit beat și sărac, încât l-au îngropat vecinii.

— Uită-i, Ionele! Gândește-te la ceea ce vei avea de făcut de acum încolo! Bogățiile vin și trec. Uită-le!

Plecarea lor m-a indispus. Când a plecat trenul din gară și ne-am făcut semn cu mâna, mi-au dat iar lacrimile. Mă simțeam părăsit, deși eram conștient de realitatea faptelor, că așa trebuia să fie. Îi mai simțeam încă mirosul de parfum și căldura corpului Ricăi, cât timp mă ținuse în brațe înaintea despărțirii.

După prânz am luat sania și pe Haiduc și am plecat pe dealul de dincolo de pârâu unde m-am urcat și am coborât de câteva ori, apoi am trecut înapoi podul și am revenit acasă. Orice făceam nu mă satisfăcea. Nu-mi găseam locul, nu știam ce să fac ca să-mi omor timpul.

Am intrat în casă și m-am apucat să scriu niște scrisori: i-am scris lui Stelică, apoi unchiului Gheorghe, am început-o și pe cea pe care voiam s-o scriu Lilicăi, dar mi-am adus aminte de Prințul – mânzul ținut și m-am dus repede în grajd, unde l-am găsit pe Mircea ducând sacul cu grăunțe la cai. Am intrat cu el între cai și l-am ajutat să toarne grăunțele în tăvile pe care le punea în fața lor, în iesle.

„Prințul” necheza nerăbdător să primească și el grăunțele. M-am apropiat de el și l-am mângâiat pe spate și pe crupă. Se făcuse un armăsar frumos, cu un păr lucios și o coamă deasă și lungă, iar coada îi ajungea până aproape de copite.

— Mircea, Prinț poate fi călărit? Îl întreb.

— Nu l-a călărit nimeni, dar poate ține un om în spinare, că e ditamai armăsarul. De ce întrebi?

— Eu vreau să merg cu el la biserică în ziua de Bobotează. Ce zici, reușesc să-l călăresc?

— Nu te-aș sfătui, zice el, dând din cap într-o parte și în cealaltă, vrând să arate cât de mare ar putea fi riscul într-o astfel de încercare. Caii neînvațați la călărie sunt aprigi în mișcări, chiar răi, se manifestă la fel ca cei sălbatici ca să te arunce din spatele lor. Poate încercăm să-

l păcălim altfel, dar când se va încălzi vremea și-l vom scoate la câmp să pască. Prinț e cu atât mai periculos că este armăsar.

— Dar cum ar putea fi păcălit? încerc eu să aflu.

— Ei, metode sunt mai multe, dar niciuna nu poate fi sigură. De exemplu, eu am învățat un armăsar, legându-l între doi cai, unul dintre acei cai fiind mama lui.

— Cum ai făcut? îmi exteriorizez eu curiozitatea.

— Pe el l-am legat foarte aproape de ceilalți doi, iar eu m-am urcat pe cal, nu pe iapă, pornind cu ei încet, la pas. Pe drum am trecut de pe cal pe spinarea mânzului, păstrând frâul calului, ca să-i pot opri în caz de pericol și să sar repede pe calul pe care am călărit inițial. Spre norocul meu, mânzul, care avea doi ani, ca și

Prinț, m-a acceptat și am mers pe el o bună bucată de drum, după care am trecut pe spatele primului. Am repetat experiența vreo câteva zile la rând, apoi l-am legat pe mânz la margine, încălecând direct pe el. M-a acceptat așa, iar peste vreo lună de zile îi puneam frâul și plecam numai cu el.

3. MÂNZUL PRINȚ ÎNVĂȚAT LA CĂLĂRIE

— Așa am să fac și eu cu prinț.

— Vezi, fii foarte atent, că nu toți acceptă zăbala în gură! Dacă se enervează, te poate călca în picioare. Cred că cel mai bine ar fi să avem răbdare până se încălzește și să folosim metoda pe care ți-am spus-o mai înainte.

— Da, ai dreptate, dar voiam să-l duc la biserică.

— Nu merge, pentru că nici nu este potcovit. Trebuie să ai bază pe el când îl alergi și treci peste teren cu gheață.

M-am mulțumit, la Bobotează, să merg călare pe iapă - mama lui Prinț - iar pe cal și armăsarul să-i ducă Mircea până la biserică; ceilalți doi cai de tracțiune i-a adus moș Andrei, tatăl lui Mircea.

La biserică veniseră mulți tineri călare pe cai cu cozile și coamele împletite, așezați în cerc pentru a primi botezulcu apa sfințită din care preotul arunca peste cai și oameni cu mănunchiul de busuioc.

După ce i-a botezat preotul, ceilalți au plecat să se întreacă, iar noi ne-am întors acasă, așa cum ne-a cerut domnul Ionescu. Moș Andrei nu ieșea din cuvântul lui și din acest motiv era foarte respectat.

...Venise primăvara, zăpezile se topeau, pe râu curgeau sloiuri, iar în aer se simțea o căldură blândă și ademenitoare.

Împreună cu Mircea am plecat pe luncă cu caii, legați între ei cum spusese el, călărind fiecare pe câte unul, iar Prințul la mijloc. Când am ajuns departe de casă, l-am întrebat:

— Ce fac? îl încalec pe Prinț?

— Încearcă! Sunt și au aici și voi avea grijă.

Am trecut încet de pe Victor pe spatele Prințului care m-a primit liniștit, continuând să meargă de parcă nu se întâmplase nimic. Așteptam din clipă în clipă să facă vreo mișcare, să sară, să necheze, să se zbată, dar el nu dădea semne de respingere, de parcă ducea povara de când se născuse. Această comportare a lui mi-a dat curaj și am repetat experiența și pe drumul de întoarcere, fără incidente.

După o altă încercare, Prințul a început să mă accepte și separat să-l încalec, dar numai prin curte. Într-o zi m-a văzut domnul Ionescu și m-a chemat la el:

— De când ai început să-l călărești pe Prinț?

— De vreo săptămână, dar numai prin curte, îi răspund eu puțin rușinat că am fost descoperit.

— Este al tău, dacă-ți place atât de mult. Du-te la Andrei și cheamă-l!

Când acesta s-a înfățișat, domnul Ionescu l-a întrebat:

— Andrei, mai avem piele pentru hamuri?

— Mai este destulă, domnule.

— Astăzi îi faci un frâu lui Prinț. Cu coarda mai mică, adică partea care se ține în mâini.

— Îi fac, domnule! și m-a privit îngăduitor, știind că face totul pentru mine.

— Șaua este grea, nu i se potrivește lui acum, dar îi

vom comanda una nouă, pe măsura lui, mai târziu. Dar, i-a spune, tu cum ai reușit să-l înveți să te accepte călare?

— Mircea m-a învățat cum să procedez.

— Cred că știu. Îl legați între ceilalți cai și treceți de pe unul pe celălalt. E un truc folosit pe la țară de către adolescenții și copiii țăranilor. Dă rezultate.

— Pot să plec cu el pe luncă, după ce-mi face frâul?

— Da. Să ai grijă să nu-l alergi pentru că este foarte tânăr și nu prea știe să-și aleagă drumul! apoi se poate speria ușor de orice-i iese în cale și te aruncă de pe spatele lui când nu te aștepți.

Din ziua aceea viața mea a căpătat o nouă formă de manifestare. Imediat ce veneam de la școală mâneam, îmi făceam lecțiile și plecam cu Prinț în afara orașului să văd și să mă bucur de toate. Odată am plecat de dimineață și m-am întors tocmai către seară. Era duminică, în luna mai, se sărbătoreau sfinții Constantin și Elena, iar pe la porți am văzut salcie verde și busuioc.

Am mers fără să mă opresc până când am ajuns la poalele muntelui. Acolo m-am oprit și am descălatat, lăsându-l pe Prinț să pască și să se odihnească. Haiduc, care mă însoțea de fiecare dată, dispăruse în pădure, însă s-a întors după o vreme cu un pui de găină sălbatică în gură și plin de sânge pe bot, ceea ce m-a făcut să cred că a mai mâncat și alții și acesta care-l aducea era cel care-i rămăsese. L-am certat, dar el a dat din coadă și s-a așezat în iarbă, mai departe de mine, devorându-și prada. Era soare, cald, cerul era senin, totul în jur era verde, iar în liniștea pădurii se auzea țăcănitul ritmic al ciocănitorei care-și căuta hrana în scoarța copacilor. Am încălecat pe Prinț și m-am întors spre casă; Haiduc mergea înainte și se oprea din când în când, parcă îndemnându-mă: „Hai mai repede!”

Am ajuns pe luncă când soarele se apropia de asfințit. Am trecut podul, apoi m-am oprit la moara de pe râu și de acolo am intrat în curte pe poarta dinspre grădină. La grajduri m-a întâmpinat Mircea:

— A întrebat domnul Ionescu dacă ai venit, zice el.

— Am întârziat cam mult și poate e îngrijorat. Merg să-i spun că am venit.

— Cum s-a comportat Prinț, întreabă Mircea.

— Foarte bine. Ca un armăsar adevărat, numai că este cam sperios. Ridică capul din iarbă la orice zgomot.

Am mers în casă și l-am căutat pe domnul Ionescu, dar nu l-am găsit. Mi-a spus doamna Nuța că este în oraș. L-am așteptat, dar a venit târziu, când eu dormeam, încât nu am putut discuta cu dânsul decât a doua zi. Mă așteptam să mă certe pentru că am lipsit toată ziua, dar s-a rezumat să mă întrebe până unde am mers, cum s-a comportat Prinț și m-a sfătuit altă dată să-mi iau mâncare.

În săptămâna următoare domnul Ionescu s-a dus la grajd și i-a spus lui moș Andrei să scoată șareta din coșar.

— Încearcă mai întâi jugul pe Prinț și vezi dacă i se potrivește.

Era un jug nou.

— I-l pun pe cel al Olgăi că este mai mic, spune moș Andrei.

L-a înhămat la șaretă și domnul Ionescu a urcat, s-a așezat comod și a tras de hățuri, îndemnând calul să pornească. Acesta a mișcat cu mare ușurință șareta din loc și, spre surprinderea tuturor, a început să salte, ca un veritabil trăpaș, pierzându-se pe drumul de pământ ce ducea spre câmpie. Nu știu când s-au întors, pentru că eu eram la școală, însă din ziua respectivă am înțeles că domnul Ionescu îl va folosi ori de câte ori va dori să vadă semănăturile sau cum se prezintă câmpul în diferite perioade ale anului. Mi s-a părut că este satisfăcut, chiar mai vesel, mai comunicativ cu mine și cu ceilalți.

Pe la începutul lunii iunie m-a chemat în birou și am discutat mai multe lucruri despre munca în gospodărie și despre viață, în general. Mi-a amintit și de filmul „Mănăstirea din Parma” pe care îl văzusem cu o săptămână în urmă, dar nu am înțeles de ce o făcuse. Deodată a schimbat cursul discuției spre situația mea din casă:

— Măi, Ionele, după ce vei lua vacanță, plecăm la

Constanța și la Techirghiol pentru „băile mele”. Am vorbit cu un avocat cum să procedez pentru a te înfia și el mi-a spus că numai la Constanța se poate rezolva situația ta, deoarece ai mai fost înfiat odată și toate actele se găsesc acolo.

*

Avocatul îi dăduse toate instrucțiunile și, în final, se angajase să preia el cazul, nu numai pentru onorariul foarte bun, dar mai ales pentru că îl interesa foarte mult cazul, cu care urmărea să obțină popularitate deosebită și, în caz de reușită deplină, o glorie răsunătoare de care avea el nevoie în carieră. „Fac o lucrare pentru doctorat” îi spusese el binefăcătorului meu...

*

— În plus, trebuie să luăm de la primărie și dovezile din care să rezulte moartea părinților tăi înfietori.

Trebuie să clarificăm odată situația ta pentru că, după cele șapte clase vei merge la liceu și apoi la o facultate, iar acolo își trebuie acte în regulă. Tu la ce meserie te-ai gândit? Că și facultățile scot licențiați pe diferite meserii. Ce ți-ar place să faci în viață?

— Nu prea știu ce pregătesc școlile și facultățile ca să pot face o alegere, îi răspund eu.

— Meserii sunt multe: inginer, medic, profesor, jurist, filosof, contabil etc. Important e care este meseria care te atrage mai mult, pe care crezi că o poți face cu plăcere? Orice meserie făcută cu pasiune este frumoasă și ușoară, iar cea făcută în silă ți se pare o povară. Dar asta după ce termini liceul.

— Încă nu știu ce să spun. Poate inginer, poate contabil? Dar nu trebuie să susțin examen la o facultate, mai întâi? Întreb eu cu naivitate.

— Tocmai de aceea îți trebuie acte în regulă.

Cu trecerea timpului am uitat de această discuție cu domnul Ionescu. Ce-mi rămăsese mie în minte mai interesant, era că vom pleca la Constanța pentru a face actele de înfiere, apoi să merg la un liceu. Facultatea era mult prea departe ca să mă gândesc la ea. Mai aveam

câteva zile de școală și încheiam anul și totodată ciclul celor trei ani de gimnaziu.

Într-una din zile, întorcându-mă de la școală am auzit discuții la domnul Ionescu în birou, m-am apropiat călcând ușor pe covorul din hol și am ascultat atent discuția. Doamna Nuța, sora domnului Ionescu, care ascultase ce-mi spusese mie acesta în legătură cu plecarea la Constanța îi reproșa că se îngrijește mai mult de un copil străin, decât de nepoții lui de sânge. Era atât de supărată, încât țipa, nu vorbea liniștită:

— Pe tine te preocupă un copil străin, un bastard, în loc să te gândești la copiii mei, ai lui Radu, care a murit în război sau ai Anicăi care ne e soră și e săracă, zicea ea.

— Ascultă, fa, Nuță! zice domnul Ionescu cu vocea lui domoală și monotonă. Eu le-am dat la toți și când mi-au cerut și când nu, fără să-i îndatorez pe vreunul. Nici tu n-ai dus-o rău de 5 ani de când ai rămas singură. La mine ai avut toată casa la dispoziție și nu ți-am cerut vreodată socoteala.

Pe copiii tăi nu poți spune că nu i-am ajutat și îi voi mai ajuta. Nu văd ce te supără pe tine că am luat acest copil căruia vreau să-i dau o învățătură și o creștere bună ca apoi să conducă treburile acestei gospodării pe care m-am străduit s-o țin întreagă până acum și cred că am reușit. Nu ți-am spus până acum, dar iată că îți spun: acest copil nu-și cunoaște părinții, a fost crescut cum s-a nimerit și cum a dat Dumnezeu, care, în final, mi l-a trimis mie. Știi că eu nu am avut copii și cunoști și motivul. Cu acest copil vreau să-mi îndeplinesc o datorie de suflet și să-l ajut să ajungă om de vază de care să mă pot bucura. Este inteligent, ascultător iar „lecția” pe care i-a servit-o viața l-a călit, dar nu l-a stricat, cum se întâmplă adesea cu cei care cad în asemenea nenorociri, cuprinși de deznădejde.

Asemenea discuție să nu mai aibă loc între noi! a mai spus domnul Ionescu în încheiere și și-a pus ochelarii pe nas, afundându-se în studiul unor hărți.

Am intrat încet în camera mea, după care i-am auzit pașii apăsăți și grăbiți ai doamnei Nuța, care trecea spre

bucătărie.

La masă, în salon, am încercat să mă port cât mai firesc pentru a nu da de bănuiră că aş fi luat cunoştinţă în vreun fel de discuţia amintită. Domnul Ionescu mânca şi privea numai în farfuria sa, iar doamna Nuţa, tăcută ca întotdeauna, încerca să-şi înghită supa fără nicio poftă. Îi priveam discret pe sub sprâncene pentru a surprinde vreo schimbare în comportarea lor faţă de mine. La un moment dat, domnul Ionescu cere nişte muştar, doamna Nuţa se ridică de la masă şi pleacă la bucătărie, iar pe mine mă întreabă dacă plec undeva după masă. Mi-am dat seama că muştarul fusese numai un motiv pentru a o îndepărta un timp pe doamna Nuţa şi să rămânem numai noi doi.

— Dacă nu pleci nicăieri, te iau cu mine cu şareta, să vedem dacă s-a copt grâul şi dacă au terminat oamenii de săpat porumbul, la praşila a II-a.

— Merg bucurosi, i-am răspuns eu.

Mă şi vedeam în şareta trasă de Prinţ pe drumul dintre lanuri.

După masă am mers împreună la grajd, unde Mircea îl ţesăla pe Prinţ. Când ne-a văzut a întrebat:

— Gata? îl înham la şaretă?

— Da. Lasă-i şleurile ceva mai lungi, că la coborârea pantelor se cam atinge de crucioi şi-l vatămă la picioare! Să-i strângi hulubele mai în faţă!

Erau lucruri noi şi nu prea înţelegeam de ce le cerea. Abia când ne-am întors din câmp mi-a explicat Mircea totul.

Soarele ne dogorea spatele, iar peste lanuri se lăsase un fel de ceaţă, o mişcare a aerului care închidea orizontul. Holdele erau bogate şi căpătaseră culoarea aurului, unduind ca valurile mării sub briza dimineţii. Din loc în loc lanurile de grâu şi orz erau întrerupte de fâşii mari de porumb a cărui culoare verde închis făceau să contrasteze flagrant cu aurul grâului.

— Mai e o săptămână şi-l secerăm! zice domnul Ionescu privind spre lotul de grâu; de luni secerăm orzul care este gata copt. Dacă mai întârziem i se scutură bobul.

— Ovăzul se seceră mai târziu? intervin eu.

— Da. Ovăzul se coace mai greu, are mai multă umiditate, atât în bob cât și în pai. Trebuie să-l coacă bine soarele, altfel mucegăiește în hambarele magaziei.

Am trecut și pe la lotul de porumb unde domnul Ionescu a stat de vorbă cu doi țărani mai tineri, care ieșiseră cu rândurile la capăt și se odihneau.

— Pe când terminați? i-a întrebat.

— Păi, azi e marți, vineri cred că-l dăm gata, zice unul dintre ei, privind pe întinderea verde.

— Bine, zice domnul Ionescu. La revedere! și a strunit calul.

— Să trăiți, domnule! răspund amândoi țăranii, scoțându-și pălăriile de pe capetele transpirate.

După vizitarea acestor locuri, ne-am întors acasă. De atunci știam pe unde se duce domnul Ionescu când pleca A cu șareta. Îmi era rușine să-i cer voie să mă lase să plec cu Prinț prin pădure sau luncă, gândindu-mă că-mi spune să-l las să se odihnească pentru a-l folosi dumnealui la șaretă. Mă plimbam pe la grajd și-l mângâiam pe Prinț, mă interesam dacă i-a dat fân și grăunțe, dar nu îndrăzneam să-l scot și să plec la plimbare deși îmi era tare dor să urc cu el pe munte și să mă pierd prin pădure.

Școala s-a terminat și mi-am luat certificatul de absolvire a celor șapte clase și mă îndreptam spre ieșirea din holul mare al școlii, când m-am întâlnit cu domnul Zamfir, directorul școlii.

— Ți-ai luat certificatul?

— Da, l-am luat, îi răspund eu.

— La ce școală te-ai hotărât să te înscrii?

— La liceu, cred, îi răspund eu puțin încurcat.

— Era bine să știi dinainte unde vei merge! zice el și trece mai departe.

Poate avea dreptate directorul, dar eu aveam alte probleme de rezolvat mai înainte de a mă înscrie undeva și la ele începusem să mă gândesc mai des în ultima vreme, iar de când ascultasem discuția dintre domnul Ionescu și sora lui, simțeam o greutate în suflet, aveam așa o inimă

grea și deseori mă surprindeam cu gândul aiurea.

Când a început treieratul, i-am cerut voie domnului Ionescu să merg și eu la câmp. Știam că e greu, că e caldură și mult praf, dar voiam să fiu acolo, cu el.

PARTEA A III-A

CAP. 1 MOARTEA BNEFĂCĂTORULUI MEU

Plecam la câmp dis-de-diminează împreună cu Mircea care conducea căruța cu caii de povară. În căruță erau așezate două puțini mari cu apă pentru animale, un butoi cu canea cu apă pentru oameni, o botă din lemn cu apă de băut și mâncarea pentru secerători. La începutul lanului de grâu, în capătul lotului, aștepta secerătoarea trasă de boi, la care se agăța și o pereche de cai în față și treaba pornea. Mașina de secerat avea în față cuțitele care tăiau paiul grâului, iar sus patru greble care se învârtteau pe un fel de taler cu o cădere spre dreapta care făcea ca grebla ajunsă în acel loc, să coboare pe platforma metalică a mașinii, să ia pologul de grâu tăiat și să-l arunde în miriște în spatele acesteia unde era legat snop de un număr suficient de oameni.

La încheierea fiecărei zile de muncă, aceiași legători adunau snopii în clăi pentru a nu-i putrezi ploile în vremea care mai rămâneau pe câmp până la aerie, unde era treierat grâul.

Așa se scurgea zi după zi, cu muncă multă și multă sudoare. Mi se părea că mâncarea este mai gustoasă decât acasă, cu toate că în câmp o mâneam mai rece, uneori mai aducea vântul și câte un pai sau praf. Văzând că toți mănâncă fără să zică ceva, nici eu nu făceam mofturi.

Într-o sâmbătă, în timp ce ne întorceam de la celălalt capăt al lotului spre căruță, am văzut venind un călăreț peste câmp, direct la noi.

— Hai repede, că domnul Ionescu este mort la podul de peste râu.

— Cum este mort? îl întreb pe țăran.

— S-a răsturnat lângă pod cu șareta.

Am scos un cal de la secerătoare, am încălecat pe el și am alergat la pod. Domnul Ionescu era căzut cu fața în

jos pe pământ, iar calul cu șareta se opriseră aproape de malul apei, mai departe de pod, stând pe o roată, iar cealaltă în aer; o hulbă era ruptă, iar calul plin de iarbă și pământ, semn că și el căzuse.

L-am ridicat pe domnul Ionescu și el a deschis ochii, apoi i-a închis la loc. Respira greu, dar nu vorbea.

Au mai venit trei săteni, apoi și călărețul care mă anunțase și, împreună cu ei, am pus șareta pe roți, l-am urcat pe scaun și așa culcat l-am dus acasă, încercând să nu-l zdruncinăm.

S-a dus Mircea cu căruța și a adus un doctor, care l-a consultat și a spus că are mai multe coaste rupte și că trebuie dus urgent la spital. L-am așezat încet în căruța și l-am dus la spital unde i s-au dat îngrijiri, iar la radiografie a rezultat că o coastă a perforat plămânul stâng și, probabil și inima în partea de sus.

— Care este situația, domnule doctor? îl întreb eu cu lacrimi în ochi.

— Dumneata cine ești? mă întreabă doctorul.

Îi spun cine sunt, iar el, după ce m-a privit un timp, a răspuns:

— Nu cred că mai are vreo șansă. Aștept din clipă în clipă să se sfârșească. Plămânul se cârpea, dar până să ajungem să-l operăm, cedează inima care a fost perforată în dreptul ventriculului stâng. Cred că tot sângele se află în cavitatea toracică.

N-a terminat doctorul de prezentat situația pe care o presupunea, că domnul Ionescu a început să scoată sânge pe nas și pe gură, a urmat un horcăit, apoi s-a stins.

Am ieșit din încăperea năuc. Lacrimile îmi împăienjeniseră ochii încât nu vedeam pe unde calc. Toate visurile mele se spulberaseră. Toate planurile, atât de minuțios gândite de domnul Ionescu căzuseră. În viața mea se deschisese o nouă prăpastie.

L-am dus acasă, iar după 24 de ore l-am înmormântat și odată cu el și năzuințele și speranțele lui în legătură cu mine, pe care le văzuse ca o cerință și o îndatorire față de Dumnezeu.

1. RUDELE DOMNULUI IONESCU

La înmormântare au venit multe rude din partea lui pe care mi le-a arătat Mircea, spunându-mi câte ceva despre fiecare. Am înțeles că nu aveam loc printre ei și că este necesar să-mi găsesc alt loc în viață, sub soarele care ne încălzește și ne luminează pe toți.

Doamna Nuța s-a așezat pe un scaun ținând în mână legătura de chei și mă privea ca pe un obiect neînsuflețit. După ce m-a examinat o vreme, mulțumită, parcă de rezultat, a spus:

— Băiete, trebuie să știi și tu că răposatul, fratele meu, dacă a ajuns să aibă atâtea câte ai văzut, acest lucru ni se datorează și nouă, fraților – și zicând aceasta a făcut cu mâna un cerc larg, spre rudele aflate în jurul mesei – aceste ființe nevoiaș pe care le vezi și care au puțină carte. Noi l-am ajutat să meargă la învățătură prin școli, iar el a fost destul de silitor și a învățat, ceea ce l-a ajutat să ajungă sus. Poate știi că nu-i plăcea să mă bag în sufletul lui și să mă amestec în treburile lui, iar eu i-am respectat dorința. Acum... lucrurile s-au schimbat și...

— Am înțeles! am răspuns eu cu vocea scăzută și am ieșit afară, în curte.

Eram deprimat. În minte mi-a venit ziua în care mama m-a chemat și mi-a spus povestea vieții ei cu un an înainte de a muri; apoi mi-au apărut toate scenele legate de înmormântarea ei, cu lumânările fumegânde și coroanele de flori, femeile bătrâne și mirosul de tămâie, ceară topită și naftalină, precum și discuțiile iscate în legătură cu mine: „Are ochii că ai maică-sii”, zicea una, „Cui va rămâne sărmanul” zicea alta; „Pare destul de simțitor. Nu mai plânge, puiule, că a fost voința lui Dumnezeu!” spunea alta.

Acum eram din nou al nimănui. Nu mai avea nimeni nevoie de mine, ba, dimpotrivă, îi încurcam și trebuia să dispar.

Viața care-ți făgăduiește atâtea la început nu-și ține întotdeauna făgăduielile și te lasă pradă deznădejzii și lipsurilor. Numai omul din popor poate ghici prăbușirile

sufletului omenesc, pentru că el le-a îndurat adesea în viață alături de cei zdrobiți.

Se spune că pământul este frumos, dar frumusețea lui se răsfărânge în inimile noastre atunci când sunt pline de bucurii. Când bucuria dispare, pământul nu mai rămâne decât un cimitir.

A doua zi am încălecat pe Prinț și cu Haiduc după noi am plecat în pădure, fără să vorbesc mai înainte cu cineva din casă. Am trecut râul pe pod, am străbătut lunca, pe potecile știute, am ajuns pe munte, afundându-mă în inima pădurii. Printre copaci răzbăteau firave raze de soare prin frunzișul roșu, cafeniu și galben, destul de bogat care-i înveșmântau, lucind în soare; pământul răspândea mireasma frunzelor căzute, iar păsările umpleau văzduhul cu trilurile lor.

Numai asupra mea coborâse o noapte lungă și grea, în care speranțele îmi fuseseră risipite. Mă găseam în situația omului căzut la pământ, trecut prin greșeli și zadarnice amărăciuni și păreri de rău, departe de amintirile crezute cândva scumpe.

Această noapte începusem s-o simt din ce în ce mai mult și ceas de ceas puneă stăpânire pe mine sentimentul deznădejdiei, care devenea tot mai adânc și mai copleșitor. La început n-am încercat decât o apăsătoare senzație de gol și de jale în care nu reușeam să deslușesc nimic altceva decât un fel de pustiu acoperit de ruine care mă înconjurau din toate părțile și se întindea până spre zarea întunecată.

Am luat calul de căpăstru și am coborât încet panta spre luminișul de la marginea pădurii unde l-am lăsat să pască, iar eu m-am culcat în iarbă pentru o vreme. Toropit de căldura soarelui eram gata să adorm, când l-am auzit pe Haiduc mârâind. Mi-am îndreptat privirea spre locul unde se uita el și am văzut un urs, care mânca mure la marginea pădurii, la distanța de câteva sute de metri de locul unde ne găseam.

Am încălecat pe cal și am pornit în galop spre casă. Nu m-am mai oprit la moară cum obișnuiam, ci am trecut

pe pod ca vântul, oprindu-mă numai în ușa grajdului. Am descălecat, l-am băgat în grajd pe Prinț, de la care mi-am luat rămas-bun cu un mângâiat îndelung și apăsător; nu știu ce a simțit el, dar mie mi se rupea inima că mă despart de el.

Noaptea nu am dormit deloc; zorile m-au prins tot îmbrăcat și gata de drum. Valiza o aranjasem de cu seară.

Hotărâsem să plec, deși nu știam încotro s-o apuc.

Covârșit de atâtea necazuri, am căzut într-o melancolie din care nu mai speram că mă voi mai vindeca vreodată. Încotro mă mișcam simțeam că duc cu mine această povară a cărei greutate mă strivea. Mă încovoiam sub povara ei și-mi spuneam mereu în gând că ea nu va putea fi ușurată nicicând. Când descurajarea mea a ajuns la culme, o vreme chiar pusese pe mine stăpânire credința că mi s-a apropiat sfârșitul. Atunci ceva striga în mine: „Doamne, cum să mor atât de tânăr? Doamne, toți cei care m-au iubit și au vrut să facă ceva pentru mine au trebuit să moară, iar eu să mă zbat, tot singur, în mocirlă?”

Am lăsat pe masă un bilet cu următorul conținut: „Am plecat pentru că nu am mai putut suporta situația creată. Știu că nu mă suportați, iar eu am considerat că nu mai am niciun rost aici, dacă a dispărut cel pentru care merita să rămân. Dacă v-am supărat cu ceva, vă rog să mă iertați! Nu am luat cu mine decât ce am dobândit de la domnul Ionescu și socotesc că-mi aparține. Ionel”.

Înainte de a se lumina de ziuă mi-am luat geamantanul și am ieșit pe ușă, fără zgomot, încât cred că nu a simțit nimeni când am plecat. Nimănui nu-i păsa de mine, poate lui Mircea sau lui moș Andrei, cine știe?

La gară mi-am luat bilet și trenul a venit mai repede decât mă așteptam, încât m-am instalat la clasa a II-a și m-am așezat lângă fereastră, unde am adormit după câteva minute, legănat de tren. Când m-am trezit în vagon mai erau doi domni care mi-au spus că ne apropiem de București. Mi-au mai spus că venise între timp controlorul de bilete, dar, văzând că dorm, a hotărât să nu mă trezească din somn.

Am ieșit pe culoar să iau aer, dar era aglomerat și fum, aerul fiind irespirabil. M-am întors în compartiment și mi-am verificat biletul de tren. Datorită stării în care mă aflam nu știam sigur până unde avea valabilitate. M-am liniștit când am văzut că scrie pe el Eforie, pentru că intenționam să merg la Rica, în

Constanța nu aveam ce să fac pentru că nu mai aveam pe nimeni acolo.

Din Gara de Nord am plecat cu un accelerat la ora 15.27, în care nu puteam urca dacă nu aveam și tichetul pentru loc și suplimentul de viteză, așa că m-am instalat la o coadă enormă imediat după ce s-a deschis casa de bilete. Abia am reușit să iau tichetele și să urc în tren, că acesta a și plecat; mulți au rămas pe jos, înjurând C.F.R.-ul pentru proasta organizare, când se știa că este afluență mare de călători spre litoral.

2. ÎNTOARCEREA LA EFORIE

La Rica am ajuns seara, când abia începuse să se aprindă luminile prin case. Ea era singură acasă, Dorel fiind la pescuit guvizi, lângă dig. Rica mi-a sărit în brațe și m-a încălzit cu pântecul ei rotunjit de-a binelea - era însărcinată.

— Ce faci? Cum ai venit? A venit și domnul Ionescu cu tine?

— Așteaptă, să-ți răspund pe rând. Dar o voi lua de la coadă spre cap: domnul Ionescu a murit săptămâna trecută. Am venit singur cu trenul, plecând din Fieni de dimineață, de la ora 5.00. Ce mai fac? Îți dai seama după toate cele întâmplate, cât de bine fac?!

— Cum s-a întâmplat?

— S-a răsturnat cu șareta cu cal, șareta a căzut peste el și i-a rupt câteva coaste, una i-a perforat inima, altele plămânii și s-a stins în mai puțin de o oră.

După ce a fost îngropat am umblat o zi năuc prin pădure, apoi am hotărât să plec. Le-am lăsat un bilet pe masa din camera mea în care am explicat de ce plec, iar azi la ora 5.00 am ieșit încet fără să-i trezesc pe cei din casă și am plecat.

— Poate dacă rămâneai acolo, totul era bine până la urmă, își dă cu părerea Rica.

— Nu se mai putea face nimic. Domnul Ionescu, cu două săptămâni înainte spunea că vine cu mine la Constanța luna aceasta, după treierat, să-mi facă acte noi de înfiere, dar dacă el s-a dus, cine să se mai ocupe de mine? Sora lui, Nuța, pe care ați văzut-o când ați fost acolo nu mă vrea. Am surprins-o odată când discuta cu domnul Ionescu și mă făcea bastard, spunându-i că-mi dă mie averea și nu fiilor ei și ai celorlalți frați ai lui. El a fost un om bun, cum n-am mai întâlnit și avea planuri mari cu mine, dar s-a dus și totul e zadarnic acum.

La înmormântare au venit mulți din partea lor și toți mă priveau cu dușmănie, doar nu-mi spuneau să plec.

— Ce ai să faci acum?

— Încerc să-mi caut de lucru, de mâine.

Discutând noi a intrat pe ușă Dorel, cu o traistă în care avea 10 guvizi negri și grași.

— Ce faci, măi, munteanule? mi se adresează el din ușă, apoi se apropie și mă cuprinde în brațe. Îl strâng și eu apăsându-i spatele.

— Ușurel, ușurel cu spatele! M-a cam prăjit soarele, tot stând nemișcat cu ochii fixați pe pluta undiței. Dar tu când ai venit?

— Abia am sosit, de câteva minute, răspund eu.

— Lasă-l Dorele, că e necăjit! zice Rica.

— De ce?

— Auzi că a murit domnul Ionescu. S-a răsturnat cu o șaretă pe câmp.

— Lângă un podeț, precizez eu.

— Măi, măi, cât de ghinionist poți fi și tu! Și ce s-a întâmplat mai departe? întreabă Dorel.

— Ce să se întâmple?! A plecat și el de acolo, că nu avea niciun act cu domnul Ionescu, niciun drept la gospodăria aia mare pe care ai văzut-o și, pe deasupra, vipera aia de soră-sa și rudele ei, erau împotriva lui. Cum era să rămână acolo, bietul băiat și străin și fără niciun drept? mai spune Rica, pornită împotriva celor de acolo, de

la Fieni.

— Ce ai să faci acum? zice Dorel

— Aceiași întrebare i-am pus-o și eu. Ce să facă? Vai de el! A trecut dintr-un necaz în altul.

— O să încep chiar de mâine să-mi caut ceva de lucru, zic eu.

— Pe la salvamar n-o avea locuri, Dorele?

— Știu eu? Ăștia angajează oameni de pe la sfârșitul lunii mai, ca la 1 iunie să fie deja pe mare cu barca pe lângă plajă. Să mergem mâine pe la ei să-i întrebăm.

— Tu ai mâncat ceva? mă întreabă Rica.

— Nu. N-am putut mânca de ieri de la prânz, nimic.

— Vrei să te îmbolnăvești? Hai că mă duc să fac repede ceva de mâncare, cât mai stați voi de vorbă.

— Dacă vrei, prăjește peștele! îi strigă Dorel după ce ieșise pe ușă.

3. SALVAMAR. O PROFESIE NOBILĂ

Ne-am trezit de dimineată, am mâncat și apoi am plecat cu Dorel spre sediul Administrației Plajei Eforie. Rica lucra la Sanatoriul Grand și plecase de la ora 6.00.

Dorel îl cunoștea pe șeful Administrației și l-a abordat direct:

— Măi, Comele, vrei să mă ajuți într-o problemă?

— Ce problemă mai ai și tu, că doar ești în vacanță? îi spune acesta râzând.

— Uite că am și eu probleme. El este nepotul soției mele - spune Dorel, arătând spre mine - și ar vrea să lucreze în vara aceasta la voi ca salvamar. Mai aveți locuri?

— Măi, noi locurile le dăm din luna mai, dar cred că are noroc și se uită la mine, măsurându-mă din creștet până-n tălpi.

— Noroc la ce? întreabă Dorel.

— Noi avem un băiat, un tânăr, care lucra pe o barcă, dar ieri s-a înțepat într-un cui ruginit și i s-a umflat piciorul, iar azi l-au trimis la spital. Doctorul de pe plajă când l-a văzut, a spus că are tetanos și, dacă nu va fi urgent operat și tratat, îi taie piciorul, care începuse să se cangreneze. Oricum asta va dura vreo lună de zile.

— Și atunci cum facem?

— Dă-mi buletinul și-ți fac formele de angajare! Iar fișa medicală mi-o aduci în câteva zile. Văd că ești înalt, bine legat, cred că înoți bine?!

— Nu am buletin, spun eu încet.

— Cum, nu ai nici 14 ani? se miră el.

— Ba am mai mult, dar nu am fost să-mi fac buletin.

— Mâine îl face! spune Dorel cu o voce care exprima hotărâre. După aceea ne întoarcem aici și-l angajezi. E bine așa?

— E bine, dar grăbiți-vă! spune Cornel Bota, că așa îl chema pe viitorul meu șef.

Am ieșit de la Administrația plajei și am pornit pe aleea care ducea spre casa Ricăi. Dorel se gândea și privea în asfalt. Deodată zice:

— Măi, Ionele! Tu ești născut în Constanța. Ai certificatul de naștere. Ia să încercăm, mă, să mergem la Miliție, să facem buletinul! Poze ai?

— Nu am, dar pot să fac.

— Durează, măi. Hai la un fotograf să facem poze la minut! Știu eu unul care face poze pe plajă. Poate îl găsim la atelier.

Am intrat în atelierul cu pricina, care avea o firmă, parcă „Foto Sport”, nu mai țin minte. Mi-a făcut pozele, dar mi-a spus să vin peste jumătate de oră, că durează mai mult uscarea filmului, apoi a hârtiei fotografice.

— E bine și așa, zice Dorel. Mergem acasă să-ți iei certificatul de naștere, apoi venim și luăm pozele și urcăm în primul tren care trece prin Constanța.

Așa am făcut. Pe la ora 11.00 băteam pe la ușile Miliției, care avea sediul pentru buletine pe Bd. I.V. Stalin (fost Carol) vis-à-vis de cinematograful „Timpuri noi”. Actele și pozele erau bune, dar îmi cereau buletinul de identitate al unuia dintre părinți, pe care eu nu-l aveam. Atunci a intervenit Dorel.

— Tovarășe milițian, părinții băiatului au murit amândoi, tatăl în război, iar mama în octombrie 1946 în urma unei boli. De atunci el a stat pe la rude. Acum stă la

mine și la mătușa lui - care este soția mea - iar eu sunt profesor, și cred că prezint încredere în ceea ce spun.

Milițianul a închis ghișeul și s-a dus în alt birou, de unde s-a întors peste o vreme, având în mână un buletin de identitate și un registru, în care am semnat de primire.

— Am verificat prin telefon la primărie și mi-au confirmat că are dosar de înfiere, iar părinții înfietori au decedat, așa cum ați spus și dumneavoastră. I-am întocmit buletinul pe adresa părinților înfietori. Dacă se mută la altă adresă să se prezinte pentru a i se face viza la acea adresă! a spus milițianul cu o voce blajină.

— Da, am înțeles. Da. Vă mulțumim, zice Dorel și mă trage de mână să ieșim și să plecăm.

În stradă am citit datele din buletin.

— Toate sunt în regulă, numai adresa este discutabilă, zic eu.

— De ce? întreabă Dorel.

— Eu nu locuiesc pe strada Maramureș 21, cum scrie aici.

— Lasă, mă, că nu stăm în drum noi de adresă, acum! Bine că ai obținut buletin de identitate. Ești și tu om întreg acuma. Mergem la gară și de acolo direct la Cornel, la Administrație, dacă ajungem până se termină programul la ei. Mi se pare că au program până la ora 16.00.

— Poate avem noroc să îl mai găsim acolo, zic eu.

Când am ajuns la Administrația plajelor, Cornel se certa cu un alt salvamar care nu reușise să salveze un copil ce se aventurase în larg și se înecase.

L-am așteptat să termine discuția, stând pe culoar.

— Vezi, nu e de glumă! zice Dorel.

— Voi avea grijă să nu-i las să treacă de geamandură și, dacă vreunul e în pericol, pot să-l urc în barcă.

A ieșit în ușă și Cornel, făcându-ne semn să intrăm, după plecarea celui certat.

— Nu te ascultă, domnule, deloc, se văicărea Cornel și ne-a povestit cum s-a înecat copilul din neglijența salvamarului în cauză. Ai adus buletinul? se uită el spre mine.

— Da. Poftim! și i-l întind.

— Bravo, măi! Păi ai aproape 16 ani. Ar trebui să fii major, adică 18 ani împliniți, dar... văd că ești destul de solid, înalt, mai rămâne să mă ascuți. Să fii exigent, mă! Acolo tu ești șef pe barca ta și pe sectorul care îl vei primi. Sunteți cinci, iar serviciul îl faceți câte doi, fiecare cu sectorul lui.

Cel de-al cincilea dă liberele, adică îl înlocuiește pe cel care este liber în ziua respectivă. Noi obișnuim să lucrăm în două schimburi: 8 - 14 și 14 - 20. Măine vei veni la ora 14.00 în tura celui care lipsește, iar în zilele libere te îngrijești de fișa medicală. Poți s-o faci la Policlinica din centru. Poftim o fișă medicală! Acolo spui că te-a trimis tovarășul Bota și știe fata de la informații ce are de făcut. Vezi că au programul numai dimineața pentru angajări!

— Am înțeles. Deci mâine la ora 14.00 mă prezint aici, la dumneavoastră?

— Vii pe la 13.30, la bărci. Alte probleme nu sunt. Succes!

Am salutat și am ieșit.

— Măi, Ionele! zici că nu are valoare și norocul?! Vezi că pe lângă știință, experiență, întâmplare și norocul joacă un rol important. Am reușit în câteva ore să rezolvăm tot ce aseară ni se părea imposibil. Acum ai buletin de identitate, ai și serviciu, ești în rândul lumii. De locuit vei locui la noi și vom mai vedea ce aduce timpul.

— Este, într-adevăr o performanță! confirm eu. Salariul nu mi i-a spus domnul Bota, adaug eu.

— Îl afli tu de la ceilalți, după ce vă veți cunoaște mai bine. Nu cred că este prea mare, că nici muncă nu este de speriat, însă ai mare răspundere!

Seara, când a venit Rica și a auzit ce am făcut, nu mai putea de bucurie.

— Și zici că de mâine lucrezi?

— Da, de la ora 14.00, adică de la ora 13.30 a zis domnul

Bota.

— Dă-mi buletinul să-l văd! zice Rica.

I l-am dat. Privindu-l mă compară cu poza din el:

— Da, seamănă leit cu tine. Că sunt unele, de nu zici că e poza celui căruia îi aparține. Bine că ai reușit! Vei sta la noi în vara aceasta, dar până la toamnă trebuie să te hotărăști la ce școală te înscrii!

— Sigur, nu va rămâne cu 7 clase! Viața merge înainte și se cere din ce în ce mai multă școală. Mă voi duce eu pe la noi, la școală, să consult schema cu școlile medii, edilitare sau licee și vom discuta după aceea în cunoștință de cauză, își ia sarcina Dorel.

...Prima mea zi de muncă a început așa cum mi-a spus domnul Cornel Bota: m-a prezentat colegilor și apoi mi-a arătat barca pe care voi lucra cu schimbul meu, Vasile Balint; celălalt se numea Paul Chivu, iar al treilea, adică cel ce intra cu mine în același schimb, dar pe cealaltă barcă Mircea Cornea, toți băieți tineri, dar peste 23 de ani, cum am aflat mai târziu; Mircea avea chiar 36 de ani. Am tras bărcile pe apă și am vâslit spre larg, intrând fiecare în sectorul său de supraveghere.

După ce ne-au văzut în posturi, șeful și cei doi colegi au plecat. Nu prea erau oameni pe plajă și cu atât mai puțin în apă, iar noi stăteam la nivelul geamandurilor vopsite în culoarea roșie și priveam. Mai târziu Mircea mi-a făcut semn și ne-am apropiat bărcile la nivelul sectorului, stând de vorbă să ne mai treacă timpul.

El avea 36 de ani și multă experiență de viață.

— Am dus o viață frumoasă înainte de război și chiar după război, până acum vreo 3 - 4 ani când a trecut totul la stat și s-a „nasolif treaba, povestea el.

Înainte eram slugă la un domn N.P. care avea o soție frumoasă de pica, mult mai tânără decât el. Mă trimitea cu ea la plajă, pe malul mării. Ea înota goală, ca sirenele, cu părul despletit, lung de-i acoperea tot spatele când ieșea din valuri. Călărea pe valuri ca pe spatele unui cal nărvaș, cu coama răsfirată în vânt. Ce mai, se mișca întocmai ca o zvârlugă.

Eu, deși sunt născut aici, pe malul mării și știu bine să înot, abia mă puteam ține după ea. Cu toate acestea, mă

bucuram să mă aflu mereu în preajma ei pentru că eram bine plătit, puteam să mă îmbrac în ton cu moda, fără să mai cer părinților bani de cheltuială. Ție pot să-ți spun, că eu am plecat de acasă pe la 12 - 13 ani, am fugit pot să spun, pentru ca să fiu liber, că mie mi-a plăcut mult libertatea, să nu depind de nimeni, să fac eu ce vreau cu viața mea. Poate au fost și alte motive: tata murise de tuberculoză, iar mama se recăsătorise cu un bărbat bețiv care mă bătea pentru orice întârziere și eu mai stăteam cu prietenii fie pe plajă, fie prin parc...

Mi-am luat lumea în cap într-o zi și m-am furișat pe un vapor care pleca spre Istanbul; m-a descoperit un marinar, am luat o bătaie bună de la căpitanul vasului, apoi m-a angajat la el pentru două voiaje. Mai târziu am slujit ca marinar pe diferite vapoare românești, turcești sau grecești, dar perioade scurte. Important a fost pentru mine faptul că am reușit să văd și eu lumea, că am fost până în Italia, Franța, Egipt dar de sărac tot sărac am rămas.

Pe aici, prin Eforie, mă învârtesc de vreo doi ani de zile cât am lucrat la Salvamar. Nu pot spune că am dus-o rău, dar nu mai este ce era înainte de război.

Veneau turiști străini care se cazau la Vilele Belona, Elena, Europa și altele, iar patronul meu, domnul N.P. avea un yacht mare și frumos cu care plimbam mai ales femei; ele erau dornice de bărbăți „focoți”, așa cum sunt românii și, de multe ori, abia le făceam față. Să știi că ele nu erau geloase una pe cealaltă, deși știau ce se întâmpla în cabina yachtului, unde mă zbenguiam cu fiecare în parte după pofta inimii, că pe atunci eu eram și căpitan și timonier, marinar, matelot de toate. În câte o vară slăbeam așa de tare încât mă speriam și eu, iar prietenii mei se arătau îngrijorați. Ce viață era!!! Aproape în fiecare seară beam coniacuri fine; uneori beam un coniac dulce pe care golanii îl numeau „sărutul curvei”.

Odată mă îmbarcasem pe vasul „Dacia” și urma să plecăm spre Marsillia. Când noi eram aproape gata cu pregătirile, a venit la mine un pieton, Gelu Popa, care m-a rugat să-l ajut să ajungă până la Pireu unde zicea că se află

unchiul său cu vaporul. N-am putut să-l refuz și l-am ascuns în puțul lanțului ancorei unde i-am aranjat „culcușul”, după ce l-am învățat cum să se ferească de loviturile lanțului în momentul în care ancora este lansată la apă și cum să dirijeze așezarea lanțului „colac” atunci când se ridică ancora, pentru a-i rămâne loc pentru culcușul său. A doua zi am ridicat ancora și am plecat spre Istanbul. Eu mă îngrijeam să-i duc zilnic mâncare după ce se linișteau oamenii pe vas. Într-o noapte s-a dezlănțuit o furtună năprasnică, iar Gelu, de teamă că ne scufundăm, a ieșit și s-a prezentat la căpitan, spunându-i ce e cu el. Rezultatul: pe el l-a iertat, iar pe mine m-a debarcat în Istanbul unde am stat două zile într-o ploaie care m-a făcut ciuciulete. Noroc că în port a intrat un vas grecesc care mergea în România și m-a luat cu condiția să muncesc. Am aruncat cărbuni în foc tot drumul de mi-a venit rău, cu o lopată foarte mare care te obosea de la primele mișcări. Asta e disciplina la vapor și o instituie, în toate cazurile, căpitanul, iar când nu respecti regulile stabilite, o pățești. Acum stau la Salvamar și scot mortăciunile din apă. Rari sunt cei care reușesc să scape pentru că se avântă în larg, deși nu știu să înoate; degeaba îi tragi de păr din apă.

...Prima zi nu a fost grea, dar soarele mi-a înroșit pielea care începuse să mă usture în special pe umeri și în jurul gâtului. Pentru a doua zi am luat de la Dorel un cearșaf și două bețe și mi-am făcut un paravan care să mă apere de soare până se mai obișnuiește pielea cu noile condiții. Treptat am trecut peste aceste inconveniente și m-am bronzat uniform. Pot spune că munca pe care am făcut-o până la 10 septembrie, când m-am prezentat la școală, a fost pentru mine o cură de sănătate, trăind zilnic câte 7 - 8 ore sub razele soarelui, pe suprafața mării din care emanau vapori de iod și miros de alge. Dimineața briza blândă și răcoroasă a mării era o binecuvântare pentru tot trupul.

Într-una din seri când am ajuns acasă, Dorel m-a întâmpinat cu o ghicitoare:

— Ghici ce ți-am adus?

— O carte, zic eu. Chiar doream să mai citesc una.

— Nu. Ți-am adus schema cu școlile medii și profesionale la care poți da examen. Să le studiem împreună și să vedem care îți place și care crezi că nu-ți ridică probleme sub aspectul pregătirii.

Le-am trecut în revistă și am constatat că nu mă interesează niciuna în afară de Șantierul Naval Constanța și Lucrări Edilitare – secția metalurgie.

— Păi, măi Ionele! Tu vrei să devii ciocănar?

— Ce vezi rău în meseria de constructor de nave? Îi spun eu. Am citit „Toate pânzele sus”, „Un port la țărm de mare”, „Robinson Crusoe” și altele despre marinărie, dar nu mi-au făcut niciuna cu ochiul, dovadă că nu am spirit de aventură, din această cauză nu mă atrage viața de marinar. Dar vreau să construiesc nave pentru marinari, să le construiesc cu mâinile mele.

— Măi, băiete, sincer să-ți spun, mă uimești cu alegerea ta. M-ai dezarmat total. Eu îți propuneam o școală de contabilitate sau o școală medie tehnică de construcții hidraulice. Tu, însă, ești ferm hotărât să mergi la Școala S.N.C. Bine, e alegerea ta. Hai acum să vedem ce acte trebuie, datele în care se face înscrierea și când se țin examenele! S-o luăm pe rând:

1. Dosarul trebuie să conțină: cererea de înscriere, fișa medicală, copie certificat naștere, certificatul de studii și două fotografii mărimea 4/6;

2. Datele înscrierii: 1 - 15 august, la sediul din strada Ecaterina Varga nr. 2;

3. Data examenului: 24 - 27 august;

4. Obiecte de examen: limba română, matematică (scris și oral) și Constituția R.P.R. (oral).

Rica ne urmărea în tăcere pe amândoi, iar când am terminat cu partea scriptică, a intervenit și ea:

— Pentru fișa medicală te pot ajuta eu, în sensul că te voi însoți la Policlinică să faci toate analizele fără să pierzi timp. Dorel îți va face la el la secretariat copie de pe actul de naștere și cererea de înscriere. Fotografiile le poți face singur la „Foto Sport” unde le-ai făcut și pe cele pentru

buletin, dar să fie 4/6 mărimea.

Când toate au fost gata, Dorel a mers cu mine în Constanța la sediul unde se afla secretariatul, am depus dosarul și am primit un bon pe care scria: 24.8. data începerii examenului. „Prezența este obligatorie cu toc funcțional”.

— Ionele, iată-te și agățat la o școală, acum nu-ți mai rămâne decât să te pregătești temeinic.

— Eu zic că sunt suficient de pregătit la limba română și matematică. Aș mai avea ceva de studiat la Constituție: Prezidiul C.C. e format din 13 membri și trebuie să-i știu pe toți pe de rost, apoi organizarea administrativă, drepturile și obligațiile ș.a. Aici am unele lacune, dar pot să învăț și în barcă, dacă găsesc o constituție.

— Am eu, Ionele, nu trebuie să mai cauți în altă parte. Măine o caut și ți-o dau, că acum nu prea știu pe unde am pus-o, zice Dorel cu felu-i libertin, dar săritor.

— Bine se mai exprimă în practică zicala: „unde-i unul nu-i putere, unde-s doi puterea crește”, filosofez eu privindu-i când pe unul, când pe celălalt.

Vă mulțumesc pentru ajutor! Mi-ați fost de mare folos.

CAP. II. ȘANTIERUL NAVAL CONSTANȚA (S.N.C.)

1. ȘCOALA, PRACTICA DE PRODUCȚIE, ARMATA

Am luat examenele și pe 10 septembrie am plecat la S.N.C. unde m-am prezentat la cursuri. Școala avea clădirea de studii și internatul, inclusiv cantina, în incinta portului lângă clădirea Șantierului Naval, patronată de aceasta și financiar și asigurarea pregătirii practice a elevilor.

La Salvamr nu am avut incidente cât am lucrat, m-am împrietenit cu toți colegii și am primit garanția că am un loc asigurat pentru vara viitoare, dar nu am mai mers acolo, deoarece practica de sfârșit de an a durat două luni, iulie și august la S.N.C.

Intraem în familia muncitorilor adevărați, cei care-și câștigau pâinea muncind cu palmele. Maistrul cu care lucram îmi spunea: „Învață bine meserie, Ionele, că este o

profesie nobilă, cu toate că produce bătăături și tăieturi în palme”.

Practica în atelier m-a învățat să înțeleg tot ce învățasem la teorie și m-am evidențiat repede pentru că eu nu refuzam nicio activitate sau muncă, chiar dacă era grea. Când am terminat școala, mi-am găsit repede loc într-o echipă în care lucrasem în timpul practicii și fusesem apreciat.

Salariile nu erau îndestulătoare și nu am putut să-mi iau imediat cameră cu chirie, încât am apelat din nou la Rica, la care am stat până în aprilie anul următor. Distanța de acasă la serviciu mă costa oboseală fizică – trebuia să mă scol la ora 5.30 ca să pot fi la ora 7.00 la program – dar Rica m-a ajutat să-mi cumpăr haine și rufărie.

Se practicau cartelele pentru îmbrăcăminte, încălțăminte, pâine și lemne, iar eu aveam cartelă care purta litera V – muncă grea.

A venit apoi armata și am fost trimis la Făgăraș, apoi la Cincu. Am făcut armată la vânători de munte, o armată frumoasă, pentru oameni temerari, care zboară de pe un munte pe celălalt cu toată tehnica militară individuală în spate. Ni se spunea „Vulturii piscurilor”, care zboară, privind cu indiferență prăpăstiile care-și cască gurile spre ei.

Adevărata viață – cu tot ce are bun și rău în ea – am trăit-o abia după ce am venit din armată. Adăugasem o nouă filă la cele anterioare și deschideam un capitol nou.

Am revenit la Șantierul Naval pentru a-mi continua munca începută cu ani în urmă – constructor de nave, muncind cu râvnă, pentru care am fost răsplătit de stat pe măsură. Astfel că după două luni de muncă, mi-am luat o cameră cu chirie în oraș.

2. NATAUȚA O ROBIE NEMERITATĂ A SUFLETULUI

Mă plimbam adesea, duminica, pe Bulevardul I.V. Stalin de la poștă până aproape de farmacia Miga. Odată am întâlnit o fată, care mi-a plăcut mult de la început. Am îndrăznit s-o invit la o cofetorie și ea a acceptat pe loc. Am făcut cunoștință și ne-am plimbat pe malul mării până când

s-a întunecat și s-a făcut frig. Natalița, pentru că acesta era numele ei, mi se părea o făptură deosebită, aproape supraomenească, o zână din basmele copilăriei mele; uneori o asemănăm cu o sirenă care a ieșit din apa mării sau a coborât pe o rază de Luceafăr. Visam și eu ca în poeziile lui Eminescu. Pentru mine era unică, ceva ce nimeni nu văzuse până atunci, dar spre care ar trebui să năzuiască toți bărbații. Nu știu dacă a fost dragoste „la prima vedere” cum se spune uneori, dar eu am fost înghițit de abisul dragostei într-un timp record, care nu mi-a dat posibilitatea să gândesc astfel, să mă pot opri pe marginea prăpastiei, prăvălindu-mă în ea fără pic de gândire.

Mie mi se părea că Natalița avea cel mai dulce glas, cel mai vesel și mai cristalin râs, cele mai drăgălașe grimase care au robit vreodată inima unui tânăr slab de ȋnger, așa cum eram eu atunci.

Deși se făcuse destul de rece și lumea se rărise, eu continuam să sufăr frigul, plimbându-mă încolo și înapoi cu gândul „cât de fericit aș fi dacă vreodată aș reuși să cuceresc inima acestei făpturi minunate!” Cu ea am discutat numai banalități.

Am condus-o acasă urmând să ne întâlnim abia în duminica următoare. I-am propus s-o iau de acasă la ora 13.00 pentru a merge la un film, apoi la o cofetorie și să ne plimbăm. A fost de acord cu tot ce i-am propus, nu însă cu propunerea de a ne întâlni mai repede de duminică. În final, ce era să fac? Am aprobat părerea ei.

Mi-am luat la revedere de la Nata lița și am plecat spre casă, iar pe tot drumul și când am ajuns în cameră, mi-am amintit cu înfrigurare de fiecare strângere de mână, de fiecare cuvânt al ei sau de vreo întâmplare care avea legătură cu ea. Când, în sfârșit, am reușit să mă bag în patul meu cald, am rămas multă vreme rezemat de tăblia patului, cu mâinile sub cap, ca un biet nătărău, căruia dragostea i-a răpit liniștea, transformându-l într-un visător căzut în extaz și lipsit de cele cinci simțuri cu care l-a înzestrat Dumnezeu pentru a se orienta, hrăni și înțelege cu semenii săi.

La următoarea întâlnire m-am prezentat cu maximă punctualitate la ușa ei și am sunat la sonerie. A ieșit în prag o doamnă cu părul alb, care, cu ochii ei mici și jucăuși m-a privit prin dioptriile ochelarilor, întrebându-mă:

— Pe cine caută domnul?

— Pe domnișoara Natal ița, i-am răspuns rușinat. Sunt prietenul ei, Ionel. Data trecută am stabilit să vin s-o iau la plimbare de acasă.

— Tinere, te rog să poștești în casă! Natal ița tocmai se îmbracă.

Am urmat-o într-o sufragerie mare, bogat mobilată. M-a poftit să iau loc, apoi a început să mă chestioneze în legătură cu munca, leafa, familia, locuința în care stau. Doamna Panaghia Ianculescu era o văduvă de război; soțul care a fost ofițer superior în armată, avusese neșansa să lupte contra rușilor și murise pe la

Kursk. Acum era scăpătată, dar nu renunța la manierele de altă dată, pe care le afișa ostentativ.

— De ce nu vă recăsătoriți, doamnă? am întrebat-o eu, în timpul cât o așteptam pe Natal ița.

— Pentru că nu am găsit pe nimeni care să-l poată înlocui pe bărbatul meu, să pot sta alături de el, în privința calităților. Nu o pot face altfel.

Cu această ocazie am aflat că Natalița este o nepoată a ei venită de la țară și intenționează să o ajute să facă „o partidă bună”.

În scurt timp a intrat și Natalița pe o ușă care, probabil, dădea în dormitor, îmbrăcată pentru plimbare. Am salutat-o prin înclinarea capului și ea mi-a răspuns în franțuzește „bonjour monseur!”

— Părinții dumitale sunt oameni așezați și cu stare, am plăcerea să cred?! spune doamna Panaghia.

— Da, mint eu puțin speriat de acest răspuns. Cum puteam să le vorbesc eu despre părinții mei pe care nu-i cunoșteam? Dar nu puteam nici să le spun că tatăl meu a murit în război, iar mama în 1946 în Constanța, fără să le spun adevărul, că de fapt, ei nu erau părinții mei naturali și astfel să mărturisesc că fusesem găsit pe treptele unei

biserici din orașul Constanța, așa cum menționase Lucreția în scrisoarea pe care mi-o lăsase. Mințisem pentru că nu eram pregătit să înfrunt o asemenea rușine. Și recunosc și acum că îmi este rușine și teamă în același timp. Știam cum privesc oamenii spre cei care au statut de „copil găsit” și nu doream să dau piept cu lumea în asemenea postură.

După ce doamna Panaghia ne-a dat câteva povețe, am ținut pardesiul Natalei să se îmbrace, m-am îmbrăcat și eu și am ieșit.

— Să nu întârziați! ne-a strigat din prag aceasta.

— Nu, tanti, i-a răspuns cu glasul ei de clopoțel Natalea. Am plecat mai întâi să luăm bilete la film pentru ora 18.00, pentru a sta la adăpost de frig când se înserează, apoi am mers la o cofetărie și de acolo pe faleza de pe malul mării.

Nu vedeam nimic altceva decât un val de dragoste și de frumusețe în jurul Natalei, ca o aură ce-mi încălzea spiritul. Ea era în toate. Mi se părea că soarele se arată pe cer și strălucește pentru ea, în cinstea ei cântau păsările, iar toate mușcatele de la ferestrele pe lângă care treceam, ne zâmbeau și înfloreau pentru ea.

După film am condus-o acasă, apoi ne-am despărțit cu înțelegerea să ne întâlnim și sâmbăta de acum înainte, ceea ce m-a făcut foarte fericit că mai făcusem un pas pe drumul pe care mi-l propusesem.

La următoarea întâlnire ne-am dus direct în parc, ne-am așezat pe o bancă și am discutat tot felul de probleme. Mă hotărâsem s-o sărut, dar nu știu ce s-a petrecut cu mine că m-am inhibat și am amânat pentru următoarea ocazie.

Stăteam și o priveam galeș, iar ea s-a lăsat cu capul pe umărul meu, abandonându-se în brațele mele pe neașteptate. Mi s-a părut un miracol că o aveam în brațe numai pentru că mă gândisem la acest lucru. Cert este că Natalea era la mine în brațe, iar eu eram cât se poate de elocvent. Deloc nu m-am poticnit în mișcări și nici în vorbe. După ce am sărutat-o de mai multe ori, așa încălzit cum

eram, i-am spus că o iubesc și o ador, iar în caz de nevoie aș fi în stare chiar să mor pentru ea.

Ea mă privea naivă și dădea din cap după fiecare frază pe care o rosteam. I-am propus să ne căsătorim sau cel puțin să începem prin a ne logodi, propunere pe care a primit-o cu plăcere, deși se arăta destul de încurcată și nehotărâtă, întrucât a adăugat imediat că aceasta nu se va întâmpla fără consimțământul părinților noștri.

Acum, când îmi amintesc toate astea, îmi dau seama că atunci amândoi aveam o vagă idee despre căsătorie, căci extazul nostru tineresc nu ne permitea să deslușim bine dacă aveam vreo năzuință care să fi depășit candoarea prezentului.

Eu am propus, iar ea a fost de acord, ca o vreme să nu le dezvăluim părinților hotărârea noastră, deși nu era nimic necinstit sau care trebuia să fie ascuns. Însă exista un adevăr care pe mine mă speria și anume: de unde să-i scot pe părinții mei?

Ce vremuri senine și plăcute am trăit atunci în sufletul meu, alături de ea. Dintre toate perioadele vieții mele, unele fericite, de niciuna nu-mi amintesc cu atâta emoție și duioșie ca de aceea când am fost îndrăgostit de Natalița. Această perioadă îmi aduce, de fiecare dată, zâmbetul pe buze.

În așteptarea minunatei zile când ne vom căsători, mă hotărâsem să muncesc mai mult pentru a câștiga mai bine ca să pot îndeplini cerințele unei asemenea întreprinderi îndrăznețe.

Trebuia să mă folosesc de amarnica experiență pe care o căpătasem în anii copilăriei mele nefericite și să mă apuc serios de lucru.

Întâlnirea Nataliței mi se părea ca fiind zorii noii mele vieți și începusem să achiziționez cu dârzenie, conform hotărârilor ce se impuneau pentru asemenea împrejurări critice. Munceam de dimineța și până noaptea, în două schimburi, punând în muncă toată energia de care eram capabil și nu mă opream deloc, ajungând astfel propria mea victimă. Munca mă slăbise

atât de tare, iar la ea adăugasem și dragostea pentru Natalița, precum și orele în care alergam după ea s-o întâlnesc.

Îi spusese Nataliței că sunt sărac și trebuie să muncesc mult, iar ea a povestit mătușii sale totul. După un moment de chibzuință, doamna Panaghia a spus:

— Draga mea, montura dă strălucire diamantului, amplificându-i strălucirea. Ție îți trebuie un soț care să te pună în valoare, ce să faci cu Ionel, care e sărac și nici nu are carte și nici nu are relații pe nicăieri, să-l ajute. Nu un astfel de bărbat am visat eu pentru tine. El e chipeș, sănătos, dar...

Cu toate acestea continuam să ne întâlnim sâmbăta și duminica, în fiecare săptămână și ne refugiam pe o bancă în parc, discutând despre toate cele, până se întuneca.

Într-o zi am întrebat-o, din curiozitate:

— Natalița, tu deretici prin casă?

— Nu.

— Dar mâncare știi să faci?

— Nu.

— Cine-ți coase și îți calcă hainele?

— Toate acestea le face mama. Pe mine nu mă pune să fac nimic, motivând că voi avea destulă vreme să-mi bat capul cu astfel de lucruri. Chiar când trec prin bucătărie și cer ceva, mama mă alungă spunând: „Pleacă imediat din bucătărie că îți prind hainele și părul miros de mâncare!”

— Eu cred că nu ți-ar strica să înveți menajul casei. Drumul nostru în viață va fi greu, iar doi soți trebuie să se ajute întotdeauna la bine și la greu și pentru asta trebuie să fim pregătiți.

Auzind că îi spun toate acestea, Natalița s-a îmbufnat pe dată și s-a desprins din îmbrățișarea mea, depărtându-se ca de un ciumat.

— Ce ai pățit, draga mea? Te-am jignit cu ceva?

— Văd că tu urmărești să-ți fiu bucătăreasă și spălătoreasă în casă. Scopul pentru care vrei să te căsătorești cu mine acesta este, nu altul.

— Nicidecum, iubito, însă este bine să luăm vița așa cum este! Trebuie să luptăm pentru a ne croi singuri drumul în viață. Avem multe piedici de înfruntat și pentru a le birui, trebuie să fim bine pregătiți, pentru că nu vom locui mereu cu părinții, iar ei să le facă pe toate. Eu credeam că și tu te-ai gândit la aceasta.

— Hai acasă! a spus ea supărată.

— Mergem, dacă asta vrei, dar nu mai fi supărată că nu are rost! Când te culci, te-aș ruga să te gândești la ceea ce ți-am spus și poate îmi dai dreptate.

Am condus-o acasă, iar când a sunat să i se deschidă ușa, doamna Panaghia m-a invitat în casă, dar Natal ița, cu supărare în glas i-a strigat:

— Lasă-l să plece!

— Vino înăuntru! m-a invitat doamna Panaghia cu blândețe în glas. Ia spune, de ce v-ați certat?

— Nu ne-am certat, am discutat unele probleme de viitor care ne privesc pe amândoi și ei i se par nepotrivite pentru năzuințele și speranțele ei.

— Ia vino încoace și tu, Natalițo! Ascultați-mă amândoi! Nu lăsați o neînțelegere neînsemnată să distrugă florile primăverii care au apucat să se deschidă. Iubiți-vă că viața este scurtă, nu vă mai certați!

Am plecat acasă cu inima zdrobită. Nu mă așteptam la o asemenea întorsătură. Am revenit sâmbăta următoare, deși nu stabilisem nimic la ultima întâlnire, datorită deznodământului pe care tocmai l-am descris. Am sunat de mai multe ori și abia mi-a deschis ea, spunându-mi doar atât: „S-a terminat totul între noi!” și a închis ușa la loc, fără alte explicații.

Înțelesesem mesajul și n-am mai așteptat. M-am dus acasă și m-am culcat, deși am adormit destul de greu. Ratasem prima dragoste pe care o considerasem adevărată și căreia îi devenisem rob.

...Îmi spusese Dorel odată, când tot discutam noi, că în dragoste cel mai bun leac este cinstea nu rangul sau bogăția. Analizând situația mai profund, constatam că eu fusesem cinstit cu Natal ița, îi oferisem chiar și inima mea

pe tavă; de ce nu făcuse și ea la fel?

Eram conștient că nu meritam acest tratament din partea Natal iței, dar zarurile fuseseră aruncate și eu trebuia să mă resemnez.

Fiind odată în vizită la Rica, văzându-mă supărat m-a întrebat:

— E așa grav ce ai pățit? Ai slăbit cam mult în ultima vreme și nu e bine!

— Nu am nimic. Poate doar o problemă de suflet care se cheamă Natal ița.

— Fete sunt pe toate drumurile, nu se oprește lumea la ea. Capul sus, Ionele!

— Ușor de spus, dar e greu de realizat. Îmi pusesem în ea toate speranțele și m-a dezamăgit.

Într-o zi mi-a scris o scrisoare. Am găsit-o în cutia poștală. Am luat-o și, pentru că tocmai plecam în oraș, am pus-o în buzunar ca s-o pot citi undeva unde locul îmi va permite. Eram curios ce îmi scrie.

Trecând prin dreptul oficiului poștal, am intrat, m-am așezat pe o bancă de lângă fereastră și am deschis scrisoarea. Natal ița nu-mi dădea sfaturi și nici nu-mi amintea de vreo datorie. Dar cu obișnuita ei căldură, îmi spunea că are multă încredere în mine. De asemenea, spunea că nutrește convingerea că datorită caracterului meu voi reuși să întorc răul spre bine. Știe că pe mine nu mă poate slăbi durerea ci, dimpotrivă, ea se va preface în forță. Așa le înșirase pe toate, că aproape mă convinsese și pe mine.

Am împăturit scrisoarea și am pus-o din nou în buzunar, apoi am pornit pe stradă, prin zăpada afânată. Se însera și lumina difuză a soarelui începuse să pălească treptat. Mergând așa și gândindu-mă la cele petrecute, am început să simt că noaptea ce mă cuprinsese de atâtea luni de zile, se destrăma încetul cu încetul. M-am gândit la ea că era nefericită.

Fericit nici eu nu eram, dar cel puțin reușisem să închid trecutul cu lacătul, iar acum făceam eforturi să găsesc calea spre o nouă schimbare.

3. MARIA - NOUA MEA IUBIRE

Abia în primăvară, mergând în vizită la un coleg care era internat în spital am întâlnit-o pe Maria. Venise în salonul în care era prietenul meu să aducă medicamentele prescrise pentru fiecare. De când a intrat mi-a atras atenția curățenia care emana de sub halatul ei imaculat. Când s-a aplecat să deschidă capacul noptierei pentru a lăsa medicamentele, părul ei m-a lovit ușor peste față și din el a venit spre mine un miros de busuioc.

— Vă rog să vă pregătiți de plecare! Vizita s-a terminat, a spus ea.

— Dar eu am venit mai târziu, pot să mai rămân? Am să-i transmit colegului ceva de la servicii mi-am justificat eu gestul. Adevărul era altul, voiam să stau mai mult în preajma ei, cu scopul de a o provoca la o discuție amicală pe frumoasa asistentă.

— Programul vizitei este același pentru toată lumea, așa încât v-aș ruga să vă conformați și dumneavoastră! a continuat ea pe tonul oficial, dar nu și-a putut ascunde zâmbetul binevoitor și roșeața care-i năpădise în obraji.

— Îmi place de dumneavoastră și aș prefera să vin în vizită aici chiar și numai pentru a vă întâlni.

— Domnule, aici este spital și nu loc de întâlniri. Întâlnirile se dau în oraș, a adăugat ea în timp ce părăsea salonul, lipsindu-mă de posibilitatea de a-i da replica.

Am rămas pe loc lângă colegul meu, așteptând-o să se întoarcă. Parcă simțind gestul meu, asistenta a revenit în salon după câteva minute, iar când a dat din nou cu ochii de mine a bufnit-o râsul.

— Iar vă găesc aici? De ce nu ați plecat? V-am spus clar că programul vizitelor s-a terminat.

— Asta am priceput-o de la început, dar am mai zăbovit un pic pentru a vă propune o întâlnire în oraș. Ce-ați zice să ne vedem mâine pe la ora 16.00 în fața cinematografului Progresul?

Asistenta a râs cu clinchet de clopoțel, roșind la față, după care a făcut un semn nedefinit cu capul și a tăcut pentru câteva secunde. Eu o priveam cu sufletul la gură să

aflu ce hotărăște.

— Măine sunt tot de serviciu. Ar fi mai potrivit poimăine când sunt liberă, a spus aproape șoptit.

— Rămâne la aceeași oră?

— Da, dacă vă convine atât de mult.

Ne-am despărțit la ușa salonului, eu insistând:

— Să știți că vă aștept acolo!

— Voi fi acolo la ora stabilită! mi-a răspuns fata zâmbind cu toată fața.

De atunci, toată noaptea și toată ziua la serviciu, gândul mi-a fost numai la ea, deși nu știam despre ea nimic, în afară de numele de Maria Tudor pe care-l citisem pe ecusonul prins pe pieptul ei.

Ne-am întâlnit la ora stabilită, venind amândoi din sensuri opuse pe strada Ștefan cel Mare, ca din întâmplare, deși eu mai trecusem odată pe la cinematograful pentru a cumpăra bilete de intrare.

Am intrat în sală unde rula filmul „Zvăpăiata” în care juca actrița Selikovskaia, dar am fost atent mai mult la Maria decât la film. Când am ieșit de la film, ne-am plimbat puțin pe stradă, apoi am condus-o acasă, în cartierul Coiciu. Ajungând pe strada lor, aproape de casă, Maria mi-a propus să ne oprim.

— Să rămânem aici! Nu vreau să ne vadă părinții mei, deoarece până astăzi n-am venit cu niciun băiat și nu sunt obișnuiți să vadă așa ceva.

— Dar nu facem nimic rău! am spus eu. Iar tu ești majoră. À-propos, dacă nu sunt prea indiscret, ai putea să-mi spui câți ani ai? Sau este secret?

— De ce să fie secretă vârsta mea? Împlinesc nouăsprezece ani în luna decembrie.

— Ei, eu am ceva mai mulți decât tine. În ianuarie împlinesc douăzeci și patru. Îți urez mulți ani înainte și să fii fericită!

— Îți doresc la fel și ție! a spus ea, colorând obrajii. Am strâns-o în brațe și am sărutat-o prelung.

— Dă-mi drumul că nu mai pot să respir!

Stând cu Maria în brațe, mă gândeam că aș putea s-o

ocrotesc, să fiu pentru ea un adăpost împotriva primejdiilor și încercărilor vieții. Diferența de vârstă nu constituia o problemă, socotind că ea putea trăi foarte bine alături de mine în tihnă și mulțumire. Din puținele noastre discuții, mi se părea că amândoi avem multe în comun și o socoteam potrivită să fie a mea, dar am vrut să-i cer părerea Ricăi mai întâi. Am stabilit să ne mai întâlnim duminica următoare pe bulevardul I.V. Stalin, după care ne-am despărțit. Mă simțeam nesigur pe mine și asaltat de gânduri.

A doua zi am plecat la Eforie să discut cu Rica. I-am expus toate aspectele cu lux de amănunte, dar numai după ce ea a insistat asupra mea ca să mă destăinui.

— Te văd îngândurat. Ce se întâmplă cu tibe în ultima vreme? m-a abordat Rica. Nu mai comunică cu mine ca altă dată. Sau, poate e ceva ce nu-mi poți spune? Dacă este vorba tot de Natal ița, îți spun deschis că greșești. Nu este de tine, iar într-o căsnicie nu trebuie să te arunci cu capul înainte ca în prăpastie, fără să te întrebi, mai întâi, dacă și în ce mod vei mai putea ieși din ea.

Erau cuvintele de îmbărbătare care veneau de la o rudă, de la o femeie cu experiență și ele puteau fi asemănate cu voluptatea pe care ți-o dau o baie fierbinte și un așternut cald și curat, în momentele în care ești răpus de osteneală. O ascultasem cu mare atenție și i-am răspuns abia după ce m-am dezmeticit din gândurile mele, nu tocmai roze.

— Mulțumesc pentru grija ce-mi porți! Vreau să știi că nu este vorba nici de Natal ița, nici de vreo prăpastie, dimpotrivă, e vorba de mine... iubesc din nou o fată care cred că merită acest sentiment.

— Atunci, copilul nou drag, este extraordinar! Dacă iubești cu adevărat, cinstiți și din toată inima, așa cum este în stare să iubească numai nobila ta inimă, atunci ești un om fericit, te poți considera salvat pentru că iubirea este un sentiment deosebit.

— Te asigur că acum simt fericirea de a trăi pentru că trăiesc pentru ea.

— Dacă ai ști ce bucurie mi-ai făcut, Ionele! Să știi că iubind, înseamnă că la rândul tău ești iubit. Tu meriți să fii iubit, dragul meu.

— De această dată sunt sigur că și ea mă iubește tot atât de mult cât o iubesc eu. Relația noastră este altfel decât cea cu

Natal ița care urmărea o viață ușoară, de întreținută, servită de slugi.

— Ce ți se întâmplă ție acum este într-adevăr, o mare fericire, dragul meu. Este mare lucru să fii iubit de o femeie demnă pe care s-o iubești și tu la fel și să-ți fie o bună tovarășă de viață și mângâierea ceasurilor grele, raza de soare a zilelor fericite. Asta este tot ce-și poate dori un om. Iar eu, de câte ori te vedeam trist, asemenea lucruri îți doream să ți se întâmple. Tu care ai fost un copil necăjit, meriți să fii iubit cu atât mai mult. Dar nu mi-ai spus numele alesei tale! a sărit ea de pe fotoliu.

— Da. O cheamă Maria, Maria Tudor și este asistentă medicală la spital. Acolo am cunoscut-o.

— Maria! Frumos nume. Este numele Maicii Domnului. Tare m-aș bucura să fie și ea demnă de acest nume pe care să-l sfințească prin fapte.

Au urmat câteva clipe de tăcere. Cu privirile fixate pe desenul covorului și cu o față gânditoare, Rica a reluat:

— Dintre toate îndeletnicirile omului, dragostea este de departe cea mai nobile și cea mai omenească în sensul că ea produce cel mai puțin rău celor cu care vii în contact. Pot spune că tu ai avut succes, dacă este așa cum mi-ai spus. Cucerirea femeii iubite este mult mai prețioasă și chiar mai interesantă decât cucerirea unui tron regal. Pentru asta trebuie să fii fericit. Când o aduci s-o cunosc și eu?

— Despre asta trebuie să discut mai întâi cu ea.

— Așa și trebuie să faci. Eu te aștept să vii cu ea și apoi vom mai discuta.

...Între timp, Maria, și ea cu inima plină de iubire, dorea să-i destăinuie cuiva dragostea ei pentru Ionel, îngerul adus ei în spital de bunul Dumnezeu. Nu

îndrăzne, deocamdată, să-i spună mamei sale toate acestea și atunci s-a gândit la Geta, sora mai mică a acesteia, cu care se înțelegea foarte bine. Astfel că după ce a ieșit de la spital într-o zi, a trecut pe la aceasta pe acasă, fiind destul de veselă încă de când a intrat pe ușă.

— Bună ziua! a spus Maria.

— Bună, dragă! Da' ce-i cu tine astăzi de ești așa de veselă? Ai câștigat la loto?

— Numai când câștigi la loto ești vesel?

— Atunci dă-i drumul, sunt numai urechi!

— N-am nimic, a încercat Maria să mintă, dar nu și-a putut reține un râs vesel care semăna cu zornăitul unui sirag de perle pe fața unei foi de sticlă.

— Bine, bine! a spus mătușa Geta, preocupată să dea foc spirtierei la care urma să facă, în grabă, o cafea.

Când cafeaua a fost gata, a turnat-o în cești, apoi s-a așezat pe canapea în fața Mariei, afișând calm, dar și o față întrebătoare.

— Gata, acum pot să te ascult!

— Nu știi cum să încep, tanti, a spus Maria încurcată.

— Ei, nu știi. Ia-o de unde vrei, că sunt eu în stare să înțeleg atâta lucru! E vorba de un băiat sau ceva grav?

— Nu e grav, dar nu știu ce să fac... Am cunoscut un băiat cu ceva timp în urmă și... m-am îndrăgostit de el.

— Este foarte normal la vârsta ta, ce te sperie?

— Ionel mi-a spus că vrea să mă ia de soție și nu știu ce să-i răspund, a zâmbit ea puțin șireată. Dumneata ce zici? Ce să-i răspund?

— Un sfat este greu de dat, draga mea, dar astăzi nu este bine să ai încredere oarbă în oameni pentru că mulți dintre ei sunt mai cruzi și mai șireți decât leii care își urmăresc prada în junglele africane. Așa că multe fete cu zâmbet atrăgător ca al tău au fost o pradă ușoară pentru unii bărbați, sfârșind în decepții amare. Cred că ar fi bine să fii mai atentă!

— Dumneata ai iubit, tanti? Dar să fii sinceră.

— Da, dar de ce mă întrebi?

- Iubire adevărată? insistă Maria
- Apoi cum altfel? De asta nu scapă nicio femeie.
- Și ai suferit?

— Nu pot spune că am suferit pentru că eu m-am căsătorit cu omul pe care l-am iubit. Pe parcursul căsniciei am fost cam egoistă în dragoste, asta recunosc.

Maria a pus ceașca pe tava de pe masă, s-a așezat comod pe canapea și i-a spus mătușii toată povestea lor.

La sfârșit a adăugat: așa sărac cum este, eu îl iubesc, tanti și aș vrea să mă mărit cu el.

— De, fato, știu și eu? Astăzi toată lumea este săracă, dar important este să fie om de treabă, să vă înțelegeți, că restul merge.

— Este băiat bun, tanti, a suferit mult în viață și nu a uitat de unde a plecat.

— Să dea Dumnezeu să fie bun și să ai noroc cu el, să aveți familia și casa voastră! a binecuvântat-o mătușa Geta, cuprinzând-o în brațe și strângând-o la piept cu căldură. Lumea se mai schimbă, fata mea, că uneori nu o mai cunoști, a adăugat ea.

— Ai dreptate. Am avut o prietenă și fostă colegă la școala din clasele primare, una Jeni Alexe, care era la fel de săracă cum sunt mulți ca noi. Veniseră aici, în Constanța de prin Basarabia în timpul războiului. Tatăl ei era muncitor în construcții, dar de un an de zile Jeni s-a căsătorit cu una activist de partid și a ajuns mare doamnă. Ne-am întâlnit pe stradă într-o zi și m-a invitat la ea acasă. În săptămâna următoare am sunat-o la telefon și am vizitato. M-a tratat cu o cafea și o dulceată, timp în care am stat de vorbă.

M-a impresionat cât de mult s-a putut schimba, în comportare, caracter, fel de a trata restul lumii. Arăta așa de plictisită, dar plină de ea. Cât am stat de vorbă cu ea își tot ridica mâinile ca să-și admire ceasul din aur sau brățările înșirate la fel ca țigăncile, apoi râsufla plictisită din când în când.

Mi-a vorbit aproape tot timpul despre bijuterii, haine și bani. N-am avut de lucru și i-am zis: „Eu nu evaluez

lucrurile în bani". „Pentru că tu, fetițo, trăiești cu capul în nori, nu pe pământ” mi-a răspuns Jeni. „Dar tu cum înțelegi să trăiești pe Pământ? Înainte te mulțumeai să trăiești ca noi, cu cât aveai și, dacă îmi amintesc bine, găseai destul de încântător felul cum priveam noi munca și viața”. „Vremea aia a trecut, fetițo, trezește-te și tu!” mia răspuns ea sentențios.

Am plecat de la ea, jurându-mi să n-o mai vizitez niciodată. Cum au schimbat-o noile condiții!

— Capra râioasă s-a văzut sus pe grămadă, draga mea. Dacă se căsătorea cu un muncitor ar fi muncit și s-ar fi mulțumit cu ce are, dar așa profită și ea de împrejurări, a spus Geta.

— Poate a avut noroc? Multe au noroc.

...Peste vreo două săptămâni i-am povestit Mariei că am o mătușă la Eforie și aș vrea s-o duc ca să se cunoască. Mă așteptam să mă refuze, temându-se să nu pun la cale vreo faptă nesăbuită, dar ea m-a surprins cu un răspuns tranșant:

— Mergem! Și eu vreau s-o cunosc.

Rica și Dorel ne-au primit cu mare bucurie, cum făceau de obicei cu mine. După ce ne-a servit cu câte o înghețată, eu și Dorel am rămas într-o cameră să jucăm șah, iar Rica și Maria s-au cuibărit în patul lor din dormitor unde au stat de vorbă mai bine de două ore. Se înnoptase când am condus-o acasă, dar în fața porții lor, înainte de a ne despărți, am întrebat-o:

— Ți place mătușă mea?

— Da. E atât de frumoasă, de tânără și bună! M-a îmbrățișat, m-a sărutat și mi-a spus de câteva ori: „Ești superbă, copila mea. Cred că și sufletul tău tânăr este tot atât de frumos. Sper că în scurt timp ne vom împrieteni și nu mă vei considera rivala ta, deși acum noi îl iubim amândouă pe Ionel”. Râdea și continua să mă mângâie pe obraji, iar eu mă înroșeam toată de emoție.

La un moment dat mi-a zis: „Uită-te în ochii mei! Îl iubești?” „Da, doamnă, din toată inima”, i-am răspuns. „Să nu-mi mai spui doamnă! Vreau să fiu prietena ta”. Atunci i-

am sărutat mâna. Nu-mi venea să cred că cea care îmi fusese străină până atunci îmi cerea să-i fiu prietenă. Ca să-ți spun drept, mătușa ta ma fascinat.

În zilele următoare mi-am făcut iar drum acasă la Rica ca s-o întreb ce impresie i-a făcut Maria. Am găsit-o singură și m-a întâmpinat râzând.

— Ce zici de fată?

— De Maria? Dragul meu ai ales singur, nesilit de nimeni, dar socotesc că ai ales o fată frumoasă, serioasă și vreau să cred că te iubește mult. Mai departe rămâne datoria ta s-o iubești și s-o prețuiești pentru însușirile pe care le are, cât și pentru cele care, poate îi lipsesc. Însușirile din urmă trebuie să te străduiești să i le formezi tu, dacă ești în stare, iar dacă nu, să te obișnuiești fără ele. Viitorul vostru depinde numai de voi doi și trebuie să munciți să vi-l făuriți singuri, fără ajutorul altora. În căsniciile adevărate așa stau lucrurile, dragul meu. Dacă se amestecă alții, ei nu vor face decât să strice ceea ce s-a creat bun. Dacă te-ai hotărât cu Maria, te sfătuiesc s-o uiți definitiv pe Natal ița. Află că într-o căsnicie nu există mai mare pacoste decât deosebirea de caracter, de gusturi și de păreri.

— Cu Natal ița am terminat de mult, iar pe Maria te asigur că o iubesc cu adevărat.

— Dacă e așa, atunci e bine.

Rica avea de acum experiență în căsnicie, dublată de înțelepciunea omului trăit la țară, obișnuit cu greutățile. Văzând-o, parcă, nesigură, m-am simțit nevoit să întăresc cele spuse puțin mai înainte:

— Să știi că dragostea mea pentru Maria este clădită pe o stâncă și nu poate fi sfărâmată ușor.

— Bine, te cred! a spus Rica în final.

În același an ne-am căsătorit, iar după câteva luni am primit de la Șantierul Naval un apartament cu două camere în care ne-am instalat.

N-am avut posibilități să facem nuntă mare, deși Maria și ar fi dorit mult acest lucru, însă și familia ei era modestă și a trebuit să ne mulțumim cu o petrecere în

familie, împreună cu câțiva colegi de la serviciu - ai mei și ai Mariei - care ne-au însoțit la oficiul de stare civilă și cu care am petrecut seara.

Am ținut foarte mult la familia Mariei, poate și pentru că eu am fost singur pe lume, dar și pentru că la ei am fost primit cu multă căldură și multă înțelegere, mai ales după ce au aflat totul în legătură cu originea mea. Uneori mă deranja atitudinea prea compătimitoare pe care o afișa față de mine mama Mariei, de altfel o femeie extrem de sentimentală, la rândul ei orfană de tată, mort în război.

Maria s-a dovedit a fi o mamă, o gospodină și o soție bună cu care am mers drept în viață, fiindu-mi reazem în toate câte am întreprins împreună până în prezent. Deși a muncit permanent în spital, a putut naște, crește și îngriji cei doi copii pe care îi avem și cu care ne mândrim: Andrei de 23 de ani și Mihaela de 19 ani. Andrei este student anul IV la Academia de Științe Economice, unde dorea să mă trimită pe mine răposatul domn Ionescu și să mă întorc economist pentru a administra marea lui gospodărie.

Acum, când s-au produs atâtea transformări în societate - mă refer la gospodăriile agricole colective - proprietatea lui nu ar mai fi avut nevoie de un economist ca mine. Nu mai aveam nicio șansă, înclin să cred că s-a transformat și acea gospodărie în fermă, C.A.P. sau I.A.S.

Mihaela este în ultima clasă la liceu și se pregătește să susțină examenul la facultatea de medicină umană, influențată fiind de profesia mamei ei.

Despre mine ce aș putea să mai spun? Am fost primit în partid, iar în anul 1974 am fost trimis la școala de maiștri - profesia nobilă despre care primul meu maistru S.N.C. vorbea cu atâta patos, scoțând mereu în evidență grija pentru construirea unor nave puternice și sigure cu care temerarii noștri marinari să străbată mările și oceanele lumii.

...Așa își încheia povestea vieții lui zbuciumate Ionel Bondoc, după ce reușise să-l înduioșeze și pe ofițerul care-l privea cu emoție, compătimire și respect în același timp.

După un minut de tăcere ca o pauză pentru a se

reculege amândoi în urma parcurgerii suișurilor și coborâșurilor din perioada existenței lui Bondoc, colonelul reveni la propunerea pe care o făcuse mai înainte:

— Relatarea dumneavoastră m-a impresionat profund. Recunosc că am trăit - în gând, bineînțeles - odată cu dumneavoastră toate episoadele vieții pe care ați parcurs-o și apreciez că aveți dreptate să fiți supărat. Dar tot așa cred că este bine să discutați și cu soția dumneavoastră aceste probleme. După câte mi-ați spus, am tras concluzia că vă înțelegeți destul de bine, iar acolo unde există înțelegere, multe probleme își pot găsi rezolvarea. Iată numărul de telefon la care mă puteți suna și, în cazul în care aveți vreo propunere, vom discuta pentru a găsi și căile de urmat. Bună Ziua!

— Bună ziua! Scuzați-mi atitudinea! Poate am devenit prea sentimental, dar am răscolit fapte pe care le credeam uitate și m-am aprins. A fost suferința mea.

— Vă înțeleg situația și nu mă supăr de fel, a mai spus ofițerul.

CAP. III - ÎMPĂCAREA. FAMILIA REUNITĂ

Lanțurile care îl leagă pe copil de destinul lui există în mamă și sunt reale, iar zornăitul lor prevestitor de bune sau de rele îi răsună neîncetat în adâncul sufletului, combinându-se ideal cu instinctul matern.

Au trecut săptămâni de zile în care doamna Elena Pătrașcu a mai încercat, ba prin intermediul telefonului, ba mergând personal la biroul colonelului, dar răspunsul era, invariabil, același: „Urmează să mă anunțe el, dacă și când vrea să vă întâlnească”.

— Vă rog să-l chemați la dumneavoastră, iar eu să stau undeva ascunsă ca să-l pot vedea! Nu vreau decât să-l văd, chiar dacă el nu vrea să vorbească cu mine, implora ea cu ochii înlăcrimați. Nu vă cer prea mult.

— De ce nu vreți să mă înțelegeți că nu-l pot obliga să facă ceea ce nu vrea? Am discutat cu el toate aspectele problemei și a rămas ca să discute și cu soția lui, apoi să-mi dea de știre ce au hotărât. Eu am nădejde că vor hotărî bine.

— Are copii, domnule colonel?

— Are. Doi, un băiat de 23 de ani și o fată de 19 ani; cel puțin așa mi-a spus el mie.

— Tare aş vrea să-i văd pe toți, a spus bătrâna ștergându-și lacrimile de pe obraz cu batista, dar dacă el nu vrea să mă vadă, nu pot decât să mor cu acest foc. Ce pot spune acum? Sunt vinovată de faptele mele din tinerețe și trebuie să suport acum.

A ieșit din birou, tot întorcând privirea în urmă către ofițer și repetând rugămintea spusă de atâtea ori: „Să mă anunțați dacă aflați ceva! Eu mai aștept cât voi mai avea zile de trăit”.

— Fiți fără grijă, doamnă Pătrașcu! Îndată ce știu rezultatul vi-l comunic, dar vă rog să aveți răbdare!

— Mulțumesc! Bună ziua!

— Cu plăcere! Sărut mâna!

...Colonelul Bârsan se întorsese de la o verificare de pe teren și își punea în ordine documentele de pe birou, când a sunat telefonul:

— Da, răspunse el cu vocea-i gravă.

— Bună ziua! Sunt Ion Bondoc, se prezintă vocea de la capătul firului. Aș vrea să vorbesc cu domnul colonel Bârsan, dacă se poate.

— La telefon sunt chiar eu. Bună ziua, domnule Bondoc! Ați fost plecat pe undeva de nu m-ați sunat?

— Nu, n-am fost, dar am tot ezitat să vă sun. Aș vrea, totuși, să stau de vorbă cu dumneavoastră. Pot veni astăzi?

— Vă aștept, dar pe la ora 17.00 deoarece acum sunt prins cu niște activități presante și nu am putea discuta pe îndelete. Vă propun ora 17.00, dacă nu aveți nimic împotrivă.

— Da, e bine așa, spune Bondoc.

— Vă aștept, deci, la ora 17.00. Bună ziua!

— Bună ziua! apoi se auzi declicul aparatului.

Ionel Bondoc s-a prezentat la ora 17.00 la camera ofițerului de serviciu și a solicitat să fie primit de colonelul Bârsan.

— Vă așteaptă. Știți să ajungeți la biroul dânsului sau

doriți să vă conducă cineva?

— Cred că ultima variantă este mai acceptabilă.

— Iancule! strigă ofițerul de serviciu la un coleg al său. Condu-l pe domnul Bondoc la biroul domnului colonel Bârsan!

— Bine ați venit, domnule Bondoc! l-a întâmpinat colonelul cu un zâmbet de satisfacție pe buze. A durat cam mult până v-ați hotărât să mă vizitați. E bine și acum, așa cum glăsuiește proverbul: „mai bine mai târziu decât niciodată”.

— Bună ziua! Și bine v-am găsit! salută voios Bondoc.

— Luați loc și spuneți ce ați hotărât?!

— Am discutat cu soția, căreia îi spun totul de fiecare dată când am vreo problemă. Ea insistă să vorbesc cu doamna Pătrașcu... cu mama, precizează el cam cu jumătate de gură. Nu știu, însă, cum să procedez și de aceea am venit la dumneavoastră care aveți experiență și cunoașteți cum merg legile noastre și cum e bine să procedăm.

— Dacă lucrurile stau așa, atunci să începem cu începutul: să stabilim data și locul întâlnirii.

— Eu zic să ne întâlnim aici, la dumneavoastră, unde în altă parte?

— Sunt de acord, dar pun o condiție: nu vă certați și nu vă aruncați invective unul celuilalt. De fapt, mama dumneavoastră nici n-ar fi în stare să vă spună cuvinte care să vă rănească, după cât am reușit eu s-o cunosc. Încerc să sper că va fi o întâlnire care să merite efortul pe care l-am făcut pentru a verifica și a stabili faptele, iar munca noastră nu va fi zadarnică.

Să o sunăm acum pe doamna Elena Pătrașcu, zise colonelul formând numărul de telefon al acesteia.

— Alo!

— Da.

— Doamna Pătrașcu, sunteți obosită? Sunt colonelul Bârsan. Sărut mâna!

— Bună ziua! Nu. De ce întrebați, domnule colonel?

— Ați putea veni acum până la mine, la birou?

— Mă îmbrac imediat și vin. Dar spuneți-mi, vă rog, ați mai progresat în cazul meu?

— Da. Tocmai de aceea vă aștept. Să vă grăbiți!

— Iau un taxi din stație și vin imediat.

— Bine, vă aștept. Sărut mâna!

Mâinile lui Bondoc începură să tremure ușor. Simțea că se apropie clipa întâlnirii cu mama lui și emoția puneă treptat stăpânire pe el. Ca să-și ascundă emoția, întreabă:

— E așa de bătrână?

— Are doar 71 de ani și arată bine pentru această vârstă. Dovadă că sănătatea și constituția ei robustă au ajutat-o în acești ani de nu s-a ofilit de tot așa cum se întâmplă cu alte persoane. Veți vedea că este destul de vioaie.

— Mă faceți curios.

După trecerea câtorva minute se auziră bătăi în ușă și când o deschise, Bârsan dădu cu ochii de subofițerul de serviciu. În spatele lui venea doamna Elena Pătrașcu, care-și întindea gâtul să vadă cine este înăuntru.

— Poftiți, doamna Pătrașcu! o invită colonelul și trecu la prezentarea fiului acesteia. Dumnealui este fiul pe care l-ați pierdut acum 53 de ani și... Dar n-a mai apucat să termine fraza pentru că doamna Pătrașcu a început să plângă și să zică: „Fiul meu drag! Fiul meu drag!” și să-l îmbrățișeze. „De când te aștept, deși nu știam că ești!”

— Mamă! a spus și Bondoc, care încă părea stânjenit, Lasă, acum! Bine că am reușit să ne întâlnim, chiar dacă este atât de târziu pentru amândoi. Să mergem, că poate domnul colonel are treabă și poate îl deranjăm cu efuziunea noastră patetică.

— Domnul colonel a fost un om bun și ne-a ajutat, așa că nu cred să se supere pe o femeie bătrână, care plânge de bucurie că și-a redobândit unicul fiu pe care-l considera pierdut pentru totdeauna.

Mulțumesc din inimă, domnule colonel pentru tot ce ați făcut pentru noi! a mai zis doamna Pătrașcu.

— Mulțumirea mea este la fel de mare ca și a dumneavoastră pentru că am putut contribui la o uniune

de suflet între o mamă și un fiu. Vă doresc la amândoi multă sănătate și să vă puteți bucura împreună de viață!

...Plângeau amândoi, mamă și fiu încât ofițerul se înduioșase de scena ce i se oferea, bâlbâind cuvintele.

I-a condus până la ieșirea din sediul instituției și a rămas în cadrul ușii, urmărindu-i cum mergeau amândoi alături pe trotuar, dar discuția lor nu mai ajungea până la el pentru a fi auzită.

La aproape o săptămână de zile, pe la ora 14.00, colonelul Bârsan a fost sunat la telefon de doamna Pătrașcu.

— Bună ziua, domnule colonel! Vă rog din suflet să nu vă supărați că vă deranjez și mai ales că vreau să vă fac o propunere cam îndrăzneță!

— Despre ce este vorba, doamnă?

— Vreți să treceți pe la noi astăzi?

— Sunt la program, doamnă. Nu pot pleca de aici unde am atâtea de făcut! zice el ca o scuză.

— După program, domnule colonel. Vine Ionel cu familia lui la mine și, pentru că ați fost tot timpul atât de amabil cu mine, aș vrea să fiți prezent și să participați la bucuria noastră. E și dorința lui Ionel, care a fost ieri pe la mine. Vă rog să mă scuzați, dar sunt atât de emoționată că am început să vorbesc cam anapoda! Vă așteptăm cu drag la noi!

— Bine, doamna Pătrașcu, voi încerca să ajung la dumneavoastră pe la orele 16.00. Sărut mâna!

Când a pus telefonul în furcă, Bârsan s-a gândit: „Înseamnă că împăcarea lor a reușit deplin. Trebuie să merg să-i văd și familia lui Ionel Bondoc. M-au cuprins și pe mine în năzuințele lor, după cum se vede treaba”.

Surpriza lui a fost dublă: Familia lui Ionel Bondoc era minunată. Soția lui, o femeie de aproape 50 de ani, deloc uzată de viață și cu un zâmbet sincer pe buze, fetița de o frumusețe îngerească și de o inteligență sclipitoare, iar fiul, un tânăr cu o aliură athletică, un păr șaten, ondulat și o față senină și radioasă, care exprima preocupare și seriozitate. Fetița nu se dezlipea de bunică, sărutând-o pe

obraz din când în când și având brațul încolăcit pe după gâtul său cu tandrețe.

Doamna Pătrașcu încropise o masă de pe care nu lipseau fripturile de pui – de unde o fi găsit carne de pui, că erau deficitari – câteva prăjituri și vin. Discutaseră „în familie” aproape toate problemele ce puteau fi abordate la o primă întâlnire, iar acum se ocupau de oaspetele de pe urmă, adică colonelul Bârsan, față de care aveau o simpatie și un respect deosebit, pe care nu știau cum să le arate mai bine.

— Hai noroc și sănătate! a spus Bondoc, ridicând paharul cu vin.

— Noroc! am răspuns toți, ciocnind paharele.

— Mă bucur mult pentru dumneavoastră, și-a început ofițerul un scurt toast. La început, recunosc, nu am prevăzut acest deznodământ fericit, deși mă așteptam să descopăr adevărul, indiferent care ar fi fost el. Dar acum, când văd această armonie și totul este învăluit în bună dispoziție, nu pot să sper decât ca ele să dureze cât veacul, a mai spus el. Constat cu mulțumire că nu am făcut efortul căutărilor în zadar. Să fie într-un ceas bun!

Privind cum o mângâie pe obraji nepoata sa, Mihaela, ofițerul a spus:

— Doamnă Pătrașcu, vă doresc să trăiți ani mulți, fericiți și să vă bucurați de aceste neprețuite comori – arătând spre membrii familiei lui Bondoc.

Fie ca viața să vă unească și să rămâneți mereu împreună!

— Nu mai doresc nimic. De acum pot să mor liniștită, Dumnezeu s-a milostivit de mine, mi-a ascultat rugile și mi-a îndeplinit dorința, a spus doamna Pătrașcu printre lacrimile de bucurie care i se prelingeau pe ambii obraji.

Sfârșit

PS: Închei această carte mulțumit că am mai făcut o faptă nobilă. Astfel, cititorii mei vor avea prilejul să afle și alte moduri în care se manifestă durerea și suferința în viețile oamenilor.

Discuția mea cu dl. I. Bondoc a durat aproape toată

ziua, fără pauză, el povestind, iar eu ascultând cu răbdare și interes. Mie îmi aparține lirica textului și punerea în pagină cu grijă pentru a fi totul bine înțeles și luat în seamă.

Constanța 18 iulie 1993 Autorul

CUPRINS

CUVÂNT ÎNAINTE 3

PARTEA I A FOST ODATĂ UN COPIL

CAPITOLUL I - O MAMĂ SE DESTĂINUIE ȘI
PLÂNGE 5

1. SE FAC VERIFICĂRI PRELIMINARII 13

2. CERTITUDINI 18

CAPITOLUL II - O RANĂ CARE SE REDESCHIDE 20

CAPITOLUL III - O POVESTE INCREDIBILĂ 24

1. RUDELE DIN SATUL RAHMANU 25

2. PRIMA VACANȚĂ. TATĂL VITREG 29

3. DIN NOU ÎN SATUL RAHMANU 32

4. ÎNTOARCEREA DIN RĂZBOI A UNCHIULUI

GHEORGHE 35

5. PĂDUREA TOPOLOG. CERBUL LOPĂTAR 37

41 6. MOARTEA LUCREȚIEI. AFLAREA ADEVĂRULUI

7. ÎNCHEIEREA ANULUI ȘCOLAR. DIN NOU LA

CONSTANȚA 47

PARTEA A II-A ÎNTOARCERE NEAȘTEPTATĂ DE

SITUAȚIE

50 CAP. I ÎNCEPE COȘMARUL UNUI COPIL URGISIT

1. SLUGĂ LA VÂRSTA DE NUMAI 12 ANI 51

2. CAMERĂ CU CHIRIE 67

3. LIBERTATE AMARĂ 80

NĂMOL... 93 CAP. III FIENI - ȘCOALA ȘI O VIAȚĂ
LINIȘTITĂ 103

1. GOSPODĂRIA BINEFĂCĂTORULUI MEU 108

2. ȘCOALA 114

3. SCRISORI DE LA RUDE 116

4. TABĂRA ȘCOLARĂ DE LA HOMOROD 119

CAP. IV DESTĂINUIRI. ADEVĂRURI CARE DOR 125

CAP. V - VACANȚĂ PE LITORAL 132

1. REVEDEREA RUDELOR 132

2. O ÎNTÂLNIRE NEAȘTEPTATĂ. MIHAI 139

3. MÂNZUL PRINȚ ÎNVĂȚAT LA CĂLĂRIE 150

PARTEA A III-A

CAP. 1 MOARTEA BNEFĂCĂTORULUI MEU 158

1. RUDELE DOMNULUI IONESCU 160

2. ÎNTOARCEREA LA EFORIE 163

3. SALVAM AR. O PROFESIE NOBILĂ 165

CAP. II. ȘANTIERUL NAVAL CONSTANȚA (S.N.C.)

174

1. ȘCOALA, PRACTICA DE PRODUCȚIE, ARMATA

174

2. NATALIȚA. O ROBIE NEMERITATĂ
SUFLETULUI... 175

3. MARIA - NOUA MEA IUBIRE 182

CAP. III - ÎMPĂCAREA. FAMILIA REUNITĂ 192